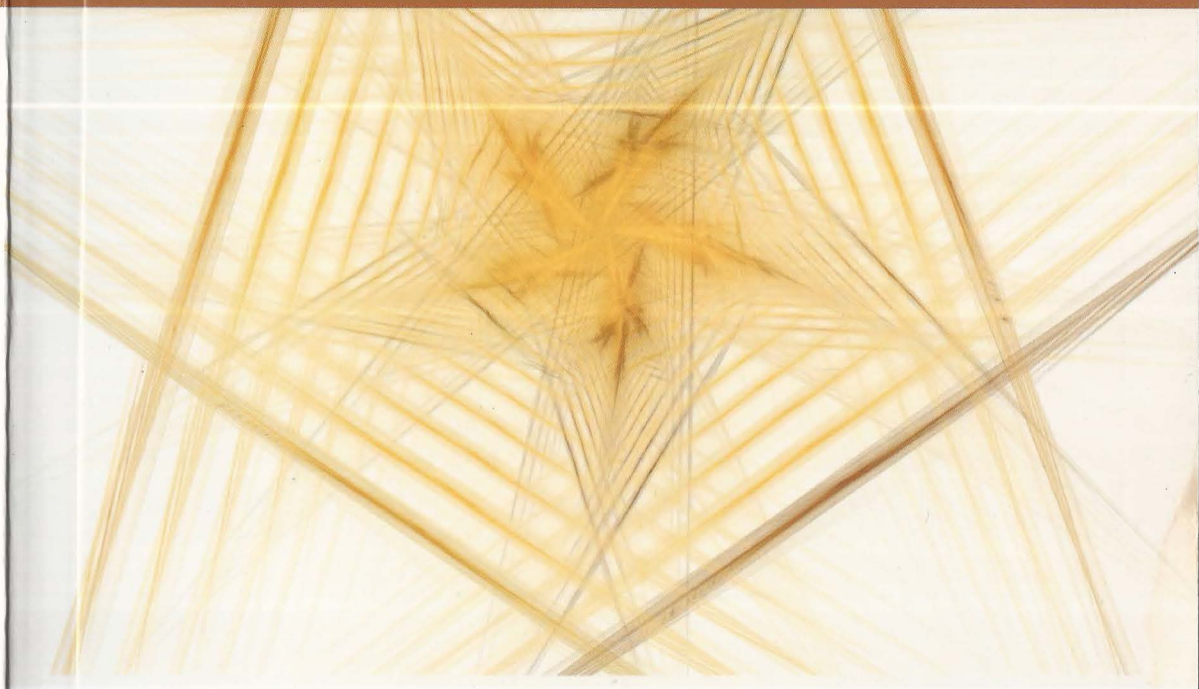
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Akif Ocak

ALANYAZIN İNCELEMESİ

nobel
YAYIN DAĞITIM

ALANYAZIN İNCELEMESİ Yrd. Doç. Dr. Mehmet Akif Ocak

nobel

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Akif Ocak

ALANYAZIN İNCELEMESİ

nobel
YAYIN DAĞITIM
ANKARA, ŞUBAT 2010

Nobel Yayın No : 1484
Eğitim Bilimleri : 350
ISBN 978-605-395-293-0

© 1. Basım, Şubat 2010

ALANYAZIN İNCELEMESİ
Yrd. Doç. Dr. Mehmet Akif Ocak

© **Copyright 2009, NOBEL YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.**
SERTİFİKA NO 13143
Bu baskının bütün hakları Nobel Yayın Dağıtım Tic. Ltd. Şti'ne aittir. Yayınevinin yazılı izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik ya da fotokopi yoluyla basımı, yayımı, çoğaltımı ve dağıtımı yapılamaz.

Yayın Yönetmeni : Pınar Gülter
Sayfa Tasarım : Pelin Güclü
Kapak Tasarım : Mehtap Yürümez *-dizgi@nobelyayin.com-*
Basım ve Cilt : Armina Basım Sanayi
Tel : (0.312) 385 50 99

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

Ocak, Mehmet Akif.
Alanyazın İncelemesi / Yrd. Doç. Dr. Mehmet Akif Ocak
1. Baskı, XII + 148 s., 160x235 mm
Kaynakça ve dizin var.
ISBN 978-605-395-293-0
1. Alanyazın İncelemesi 2. Literatür Taraması 3. Akademik Yazı

NOBEL YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.
İvedik Organize Sanayi Ağaç İşleri Sitesi 521. Sokak Nu.: 22 Ostim-Ankara
Telefon: +90 312 394 52 64 (pbx) Belgeç: +90 312 394 52 68
Web: http://www.nobelyayin.com e-posta: nobel@nobelyayin.com
Kızılay Büro: Mithatpaşa Caddesi Nu: 74 Kocatepe Kültür Merkezi Kızılırmak Sokak Girişi Ankara
Telefon: +90 312 419 20 23 Belgeç: +90 312 418 30 20 e-posta: dizgi@nobelyayin.com

NOBEL KİTAP DAĞITIM A.Ş.
İstanbul Merkez: Molla Fenari Sokak Nu.: 8 Cağaloğlu-İstanbul Telefon: +90 212 511 61 44
Belgeç: +90 212 511 61 49 Web: http://www.nobelkitap.com e-posta: istanbul@nobelkitap.com
Ankara Şube: Mithatpaşa Caddesi Nu: 74 Kocatepe Kültür Merkezi Kızılırmak Sokak Girişi Ankara
Telefon: +90 312 418 20 10 (pbx) Belgeç: +90 312 418 30 20 e-posta: ankara@nobelyayin.com

ÖN SÖZ

Akademik alanda her gün yüzlerce çalışma, kitap, dergi, makale vb. yayımlanmakta ve dağıtılmaktadır. Yapılan çalışmaların çokluğu ve çeşitliliği her geçen gün daha çok artmakta ve ortaya konan çalışmaların değerlendirilmesi ve analiz işlemi daha karışık hâle gelmektedir.

Durum böyle olunca, iyi bir çalışmanın nasıl ayırt edileceği ve seçilen bir konuda, bulunan çalışmalardaki bilgilerin neye göre belirlenip kullanılacağı araştırmacıları daha çok düşündürmekte ve sistematik yolların kullanılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu kitap, bilimsel araştırmalarda alanyazın incelemesinin ne anlama geldiğini ve alanyazın incelemesinin oluşturulması için kullanılan yöntemleri ve biçimleri sistematik olarak açıklamak amacıyla hazırlanmıştır.

Kitap; lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencileri için hazırlanmış bir kaynaktır. Lisans öğrencilerinin derslerde yürüttükleri projeler ve raporlar için, yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin de tezleri için kullanabilecekleri formatta hazırlanmıştır. Kitabın daha iyi anlaşılması için mümkün oldukça örneklere yer verilmeye ve kullanılan örnekler etrafında konular sunulmaya çalışılmıştır.

Kitapta alanyazar olduğumu belirtmek isterim. İlk baskısı olması nedeniyle, kitabın verilecek geri bildirimlere ihtiyacı olduğunu vurgulamak yerinde olacaktır.

Kitaba katkılarından dolayı başta değerli hocam Prof. Dr. Halil İbrahim YALIN olmak üzere tüm mesai arkadaşlarıma ve emeği geçen herkese teşekkür ederim.

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Akif OCAK
Şubat 2010

Kitap Hakkında

Kitabın birincil amacı, alanyazın incelemesinin ne anlama geldiğini ve bir alanyazın incelemesinin sistematik olarak nasıl yazılacağını okuyucuya açıklamaktır. Kitabın en önemli özelliklerinden birisi, alanyazın incelemesinin oluşturulmasına, sistemli bir şekilde çözüm getirmektir. Halbuki, alanyazın incelemesini irdeleyen birçok kitap ve diğer kaynaklar incelediğinde, kitapların sadece bir bölümünün alanyazın incelemesine ayrıldığı ve içerik olarak da sadece alanyazın incelemesi için kaynaklara nasıl ulaşılabileceğinden bahsedildiği açıkca görülmektedir. Bu kitap, elektronik veri tabanları yardımıyla kaynaklara ulaşmanın bir adım ötesine giderek, incelenen çalışmalardan sistematik ve tekrar yapılabilir bir alanyazın incelemesinin nasıl oluşturulabileceğini adım adım göstermektedir.

İkinci olarak, sistematik gözlem ve deneylerden oluşan ve önceden yapılmış akademik çalışmalara (kuramsal ya da deneysel) dayanan alanyazın incelemelerinin kalitesi ve geçerliliği her geçen gün daha çok sorgulanmakta ve seçilen alandaki çalışmaların çokluğu analiz işlemini ve incelemeyi daha çok zorlaştırmaktadır. Bu olgu göz önünde bulundurulduğunda, kullanılacak çalışmaların nasıl okunduğunu, analiz edildiğini, kullanılacak fikirlerin nasıl ayıklandığını, fikirlerin nasıl kullanıldığını ve daha da önemlisi ortaya yeni bir fikrin nasıl ve neye göre konulduğunu açıklayan bir kaynak olmadığını söylemek çok yanlış olmamaktadır.

Üçüncü olarak, kaliteli alanyazın çalışmalarının akademik çalışma olarak dergilerde ve kitaplarda yayınlandığı kabullenilmiş bir realitedir. Diğer taraftan, ister proje çalışması olsun, ister akademik çalışma olsun, isterse diğer profesyonel alanlarda yapılan yazılı çalışmalar olsun alanyazın incelemesinin her türlü çalışma için temel oluşturduğu herkesçe bilinen bir gerçektir. Ancak, günümüzde alanyazın çalışmaları sadece özet bilgi verme şeklinde algılanmaya başlanmış ve araştırmacılara kaliteli bir alanyazın çalışmasının hangi kriterlere göre yapılacağını gösterme ve eğitme bir zorunluluk haline gelmiştir. Kitap, bu boşluğu doldurmak ve gerekli eğitimi vermek için hazırlanmıştır.

Kitabın düzeni, alanyazın incelemesinin aşamaları düşünülerek şekillendirilmiştir. Buna göre, alanyazın incelemesinde temel kavramlar ve tanımlar ilk önce okuyucuya sunulmuş, daha sonra araştırma odağı oluşturma ve kapsam belirleme gibi konularla işe başlanmış ve özgünlük, açıklayıcı bibliyografi hazırlama, analiz etme, sentez oluşturma ve son olarakta alan yazın incelemesinin yazılması ile kitap sonlandırılmıştır.

Kitapta ele alınan konularda, okuyucuyu analiz, değerlendirme, var olan fikirlerden sentez oluşturma ve özgün bir çalışma ortaya koyma konuları üzerinde yoğunlaştırma çabasına gidilmiş, mümkün olduğunca özet bilgi verme fikrinden uzaklaşmaya çalışılmıştır.

Kitabın gerekli yerlerinde okuyucuya ilişkili konuyu daha iyi sunmak için örnekler kullanılmıştır. Örneklerin hangi amaç için kullanıldığı konu içinde okuyucuya detaylı olarak açıklanmış ve aynı zamanda gerekli olan örneklerde "yorum" şeklinde bir kısım oluşturularak örneğin açıklaması için okuyucuya rehberlik yapılmıştır. Seçilen örnekler aynı zamanda okuyucunun ilgili konuyu rahat şekilde anlayacağı ve kendi çalışmaları için adapte edeceği şekilde karışıklıktan uzak, kısa ve öz olarak düzenlenmeye çalışılmıştır.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ ..... **III**
KİTAP HAKKINDA ..... **V**
ÖRNEKLER LİSTESİ ..... **XI**

Bölüm 1

TANIMLAR VE TEMEL KAVRAMLAR

Alanyazın İncelemesinin Tanımı 2
Alanyazın İncelemesinin Faydaları 2
Alanyazın İncelemesi ve Kapsam Belirleme 4
Alanyazın İncelemesinin Aşamaları 5
Alan Yazın İncelemesine Odaklanmak - Araştırma Odağı 6
Alanyazın İncelemesini Organize Etmek 6
Konu Alanını Tanıma 7
İlgili Çalışmaların Değerlendirilmesi 9
Kullanılan Çalışmalardan Sentez Oluşturma 10
Yazma 10
Geri Bildirim 14

Bölüm 2

FARKLI PROGRAMLAR İÇİN ALANYAZIN İNCELEMESİ VE ÖZGÜNLÜK

Alanyazın İncelemesinin İşlevselliği 18
Lisans Çalışmaları, Lisansüstü Tezler ve Alanyazın İncelemesindeki İlişki 19
Yüksek Lisans Tezleri 19
Doktora Tezleri 21
Alanyazın İncelemesi ve Özgünlük 23
Tez Çalışmaları ve Özgünlük Kriterleri 24

Bölüm 3

ARAŞTIRMA ODAĞI OLUŞTURMA

Araştırma Odağının Tanımı 28
Seçilen Alanın Tarihsel Gelişimi 30
Alanyazı İncelemesinin Yapılandırılması 31
Çalışmaların İncelenmesi 33

Bölüm 4

AÇIKLAYICI BİBLİYOGRAFİ HAZIRLAMA

Açıklayıcı Bibliyografinin Tanımı 46
Açıklayıcı Bibliyografinin Faydaları 46
Açıklayıcı Bibliyografinin Formatı 49

Bölüm 5

ARAŞTIRMALARIN SINIFLANDIRILMASI VE OKUNMASI

Araştırmaların Sınıflandırması 58
Araştırmaların Bileşenleri ve Özellikleri 61
Araştırmaların Okunması 63
Göz Gezdirme Tekniği 64
Okuma İşleminin Aşamaları 66

Bölüm 6

DELİL OLUŞTURMA

Delil Oluşturmanın Tanımı 78
Delil Oluşturma 78
Delil Oluşturma Yöntemleri 79
Yöntem 1 80
Yöntem 2 83
Delil Oluştururken Kullanılabilecek Yanıltmacalar 84

Bölüm 7

ANALİZ VE SENTEZ

Analiz ve Sentez 94
Sentez Oluşturma 95
Bilgilerin Analizi ve Sentez Tablosu 96
Tanımlama 102
Karşılaştırma 102

Bölüm 8

PLANLAMA VE BİLGİ HARİTASI

Bilgi Haritası 108
Bilgi Haritası Türleri 108
Özellik Haritası 108
Ağaç Yapısı Görünümü 112
İçerik Haritası 113
Taksonomi Haritası 115
Kavram Haritası 115

Bölüm 9

ALANYAZIN İNCELEMESİNİN YAZILMASI

Öneri Sunma 123
Eleştirel Yazı 129
Akademik Yazıda Kurallar 130
Yazma Sürecinde Karşılaşılabilecek Problemler 131
Alanyazın İncelemesini Yazma Süreci 132
Amacın Belirlenmesi 133
Bilgilerin Sistematik Yazım Yöntemleri 133
Tümevarım ve Tümdengelim Yazım Yöntemi 136
İlk Taslağın Yazımı 137
Giriş Bölümünü Yazma 138
Son Taslağın Yazılması (İlk Taslağın Düzeltilmesi) 140

KAYNAKLAR 143
DİZİN 147

Örnekler Listesi

Örnek 1.1. Deneysel öğrenme ve anlam oluşturma 7
Örnek 1.2. Alanyazın incelemesine giriş 10
Örnek 1.3. Araştırma odağı 11
Örnek 1.4. Çalışmanın amacı 11
Örnek 1.5. Çalışmaların sıralanması 12
Örnek 1.6. Çevrimiçi uzaktan eğitime katılan üniversite öğrencilerinin çevrimiçi geri bildirim hakkındaki görüşleri 12
Örnek 1.7. Cinsiyet farklılığı 14
Örnek 3.1. Proje temelli öğretime dayanarak verilen bilgisayar donanımı dersinin öğrencilerin içsel motivasyona yaptığı etkinin incelenmesi 34
Örnek 3.2. Öğrencilerin bilgisayar kullanma becerisi ile bilgisayar destekli verilen çevrimiçi derslere olan davranışları arasındaki ilişki: alanyazın incelemesi 39
Örnek 4.1. Açıklayıcı bibliyografiyi oluşturan bileşenler 49
Örnek 4.2. Kitap ve makale için APA yazım formatı 50
Örnek 4.3. Açıklayıcı bibliyografi örneği 1 51
Örnek 4.4. Açıklayıcı bibliyografi örneği 2 51
Örnek 4.5. Açıklayıcı bibliyografi örneği 3 52
Örnek 4.6. İçeriği verme ve delil oluşturma arasındaki fark1 54
Örnek 4.7. İçeriği verme ve delil oluşturma arasındaki fark2 54
Örnek 5.1. Çevrimiçi uzaktan eğitimde okuyan üniversite öğrencilerinin eğitim süreçleri hakkındaki memnuniyet düzeyleri 65
Örnek 5.2. Çevrimiçi uzaktan eğitimde okuyan üniversite öğrencilerinin eğitim süreçleri hakkındaki memnuniyet düzeyleri 68
Örnek 5.3. Çevrimiçi ders alan meslek yüksek okulu öğrencilerinin çevrimiçi geri bildirim hakkındaki görüşleri 74
Örnek 6.1. Yöntem 1'e göre delil oluşturma 1 81
Örnek 6.2. Yöntem 1'e göre delil oluşturma 2 82
Örnek 6.3. Yöntem 1'e göre delil oluşturma 3 83

Örnek 6.4. Öğrencilerin cinsiyeti, bilgisayar yazılım programlarına olan tutumları ve yazılım programlarını kullanma deneyimi arasındaki ilişki 86
Örnek 6.5. Öğrenim şekli ve cinsiyet farklılığının fen-edebiyat fakültesi matematik bölümü öğrencilerinin ders çalışma alışkanlıkları üzerindeki etkisi 88
Örnek 7.1. Sentez oluşturma 95
Örnek 7.2. Sentez tablosu kullanma 1 97
Örnek 7.3. İkinci Dünya Savaşı'nda kadınların rolü 99
Örnek 7.4. Sentez tablosu kullanma 2 100
Örnek 7.5. Etnik gruplarda yaşayan çocuk ve gençlerin yaşadığı psikolojik rahatsızlıklar 101
Örnek 7.6. Bilişsel esneklik ve iyi yapılandırılmamış alanlar 103
Örnek 8.1. Özellik haritası 110
Örnek 8.2. Öğrenme nesneleri ve taksonomiler 116
Örnek 9.1. İyi yapılandırılmamış alanlarda grafik hesap makinesi 125
Örnek 9.2. Amacın belirlenmesi 1 133
Örnek 9.3. Amacın belirlenmesi 2 133
Örnek 9.4. Analitik model ile sistematik yazım 135
Örnek 9.5. Tez önerisi içeriği 138
Örnek 9.6. Sınıf ortamında etnik ve ırksal farklılık 139

Bölüm 1

TANIMLAR VE TEMEL KAVRAMLAR

KONULAR

- Alanyazın incelemesinin tanımı
- Alanyazın incelemesinin faydaları

  Alanyazın incelemesinin aşamaları

BÖLÜM KAZANIMLARI

Bu bölümü başarıyla bitiren bir öğrenci;

1. Alanyazın incelemesinin ne anlama geldiğini açıklayabilir.
2. Alanyazın incelemesinin faydalarını sıralayabilir.
3. Alanyazın incelemesinin aşamalarını açıklayabilir.

Alanyazın incelemesi, akademik araştırmalarda çok önemli bir yere sahip olmasına rağmen, tanımı ve gerekliliği çok dar anlamda kullanılmakta ve çoğu zaman incelenen araştırmaların özetlerinin sıralanması şeklinde algılanmaktadır.

Diğer taraftan, alanyazın incelemesinin aşamaları için sistematik bir yol bulunmaması alanyazın incelemesinin oluşturulmasında ve yazılmasında büyük problemlere sebep olmaktadır.

Bu bölümde, alanyazın incelemesinin tanımı verilerek, alanyazın incelemesiyle ilgili temel kavramlar tanıtılacak, alanyazın incelemesinin sağladığı faydalar ve alanyazın incelemesinin aşamaları üzerinde ayrıntılı şekilde durulacaktır.

Alanyazın İncelemesinin Tanımı

Alanyazın incelemesi, alanında uzman olan kişilerin ve araştırmacıların bir konu etrafında ne tür araştırma ve yayın yaptıklarını ortaya çıkaran bir akademik çalışmadır. Genel olarak, bilimsel araştırmalarda sıkça kullanılan alanyazın incelemesi, özelde bir araştırmaya, teze ya da hazırlanan bir rapora giriş bölümü olarak düşünülmektedir. Alanyazın incelemesi yaparken amaç, okuyucuya belirlenen bir konu etrafında ne tür fikirlerin ve bilgilerin oluşturulduğunu ve yapılan çalışmaların güçlü ve zayıf yönlerini göstermektir. Alanyazın incelemesi hakkındaki en yanlış kanılardan birisi, çalışmaların özetlerinin sunulması ya da kullanılan çalışmaların açıklayıcı listesinin verilmesi şeklindedir. Bilimsel araştırmalarda önemli bir yere sahip olan alanyazın incelemesi, oluşturulan bir lisansüstü tez çalışmasının, ortaya konan bir problemin, ya da bir raporun hazırlaması gibi belli bir amaca yönelik olarak yapılan konu araştırması için bulunan fikirlerin sentezi ve analizi olarak görülmelidir.

Alanyazın İncelemesinin Faydaları

Alanyazın incelemesi, bireye, hem akademik alanda olsun hem de farklı öğretimsel faaliyetlerde olsun, iyi bir yazma alışkanlığı edindirmesinin yanında, yapılan araştırmanın iyi bir çalışma olduğunu, yapılan alana bir katkı getirdiğini ve en önemlisi ortaya bir delilin (görüş, iddia, tartışma) konulduğunu gösterir. **Çalışmaların incelenmesi yönünden**, iyi bir alanyazın incelemesi oluşturmanın **faydalarını** şu şekilde sıralamak faydalı olacaktır:

1. İyi bir alanyazın incelemesi, yapılan alanın iyi bilindiğini ve iyi bilgiye sahip olunduğunu gösterir. Diğer bir değişle, okunan ve anlaşılan şeylerin sadece raporlanmasından çok kişinin sentez ve analiz yeteneğinin iyi şekilde geliştiğini gösterir. Çalışılan alanda nelerin daha önemli olduğunu ya da nelerin daha önemsiz olduğunu, tartışmalı konuların neler olduğunu, nelerin göz ardı edilebileceğini ve en önemlisi yapılan alanda hangi delillerin oluşturulduğunu gösterir.
2. İyi bir alanyazın incelemesi, yapılan araştırmanın doğruluğunu gösterir. Diğer bir değişle, alanının iyi bir şekilde incelenmiş olması yapılan çalışmanın doldurduğu boşluğun daha iyi görünmesini sağlar. Ancak, burada alandaki eksikliği görmek yetmez. Alanyazın incelemesi, okuyucuya yapılan işin önemli olduğunu ve yapılması gerektiğini ikna edici şekilde deliller sunarak açıklar.
3. İyi bir alanyazın incelemesi, bireye iyi bir kuramsal ve pratik altyapı sağlayarak araştırma odağı sağlar. Bu araştırma odağının elde edilmesi kuramsal ya da pratik alanda oluşturulacak yeni araştırma önerilerinin (proje, tez, kitap vb. önerisi) temelini oluşturmaktadır.

Çalışmaları incelemenin yanında, alanyazın incelemesinin sağladığı **faydalar** şunlardır:

1. **Bilgi arama**: Alanyazın incelemesi, dijital ya da dijital olmayan kaynakların sistematik ve etkili biçimde aranmasını sağlar.
2. **Değerlendirme:** Alanyazın incelemesi, analiz yollarını kullanarak geçerli ve önyargısız yapılmış çalışmaların en iyi şekilde değerlendirilmesi olanağını sağlar.

Yapılmış iyi bir alanyazın incelemesi aşağıdaki **şartları** yerine getirmiş olmalıdır:

1. Yeni araştırmalara yönelten araştırma soruları ortaya çıkarmalıdır.
2. Araştırma yapılan konuda var olan tartışmalı alanları belirlemelidir.
3. Araştırmaların sonuçlarını sentezleyerek (birleştirerek) konu hakkında bilinen ile bilinmeyen şeyleri söylemelidir.
4. Araştırılmakta olan problemin ya da tezin konusuyla birebir ilgili olmalı ve problem etrafında organize edilmelidir.

Alanyazın incelemesi, araştırmaların özetinin ya da içeriklerinin arka arkaya sıralanması değildir. Tam aksine, alanyazın incelemesi, konu hakkında yapılan araştırmaların organize edilerek eksikliklerinin ve güçlü yanlarının ortaya çıkarılmasıdır. Buna göre, her paragrafı bir araştırmacının ismiyle başlayan bir yazının, iyi bir alanyazın incelemesi olduğunu söylemek zordur. Bunun yerine, araştırılmak istenen problem etrafında birincil kaynaklara ulaşıp, eğilimleri ve araştırılan konuları iyi belirleyip, ortaya bir delil (argüman) ya da görüş koymak yapılan alanyazın incelemesinin daha geçerli olduğunu gösterir.

Alanyazın incelemesi, bir araştırma problemini ele alarak, önceden yapılmış çalışmalar ışığında, araştırılmak istenen problemin ne kadar özgün olduğunu ortaya koymak, araştırmaları sentezleyerek ve değerlendirerek araştırılan problem için bir görüş ortaya koymaktır. Alanyazın incelemesi yaparken kullanılacak çalışmaların önceden düşünülüp incelenmesi, araştırılmak istenen konunun sağlıklı bir şekilde araştırılması için hayati önem taşımaktadır. Buna göre, alanyazın incelemesi için **aşağıdaki soruları düşünmek,** yapılacak alanyazın incelemesinin **sistemli ve gerçekçi** şekilde yapılmasını sağlayacaktır:

1. Yapılacak alanyazın incelemesinin temel dayanak noktası olan tez konusu, araştırma konusu ya da araştırma problemi tam olarak nedir?
2. Ne çeşit bir alanyazın incelemesi yapılacak? Sadece kuramsal boyut mu ele alınacak? Yoksa nitel ve nicel araştırmalar beraberce mi taranacak? Yapılan araştırmaların sadece yöntemleri mi incelenecek?

3. Yapılan alanyazın incelemesinin kapsamı nedir? Tam olarak hangi konuda (alanda) çalışılacak? (tıp, eğitim, sosyoloji vb.) Tam olarak ne tür kaynaklar kullanılacak? (kitaplar, makaleler, resmi dokümanlar, sanat eserleri, çoklu ortam bileşenleri vb.)

4. Bilgi araması ne kadar iyi yapıldı? Konu ile ilgili geniş olarak birincil kaynaklara ulaşılacak şekilde inceleme yapıldı mı? Bulunan ilişkisiz kaynaklar göz ardı edildi mi? Yapılan alanyazın incelemesinin uzunluğuna ve seçilen konunun özelliğini göre bulunan kaynak sayısı yeterli mi?

5. Kullanılan kaynaklar derinlemesine analiz edildi mi? Açıklayıcı bibliyografi hazırlandı mı? Kaynaklar birbirleriyle karşılaştırılarak farklılıkları ve benzerlikleri tespit edildi mi? Kaynakları arka arkaya sıralamak yerine seçilen konu etrafında ortaya bir delil ya da iddia konuldu mu?

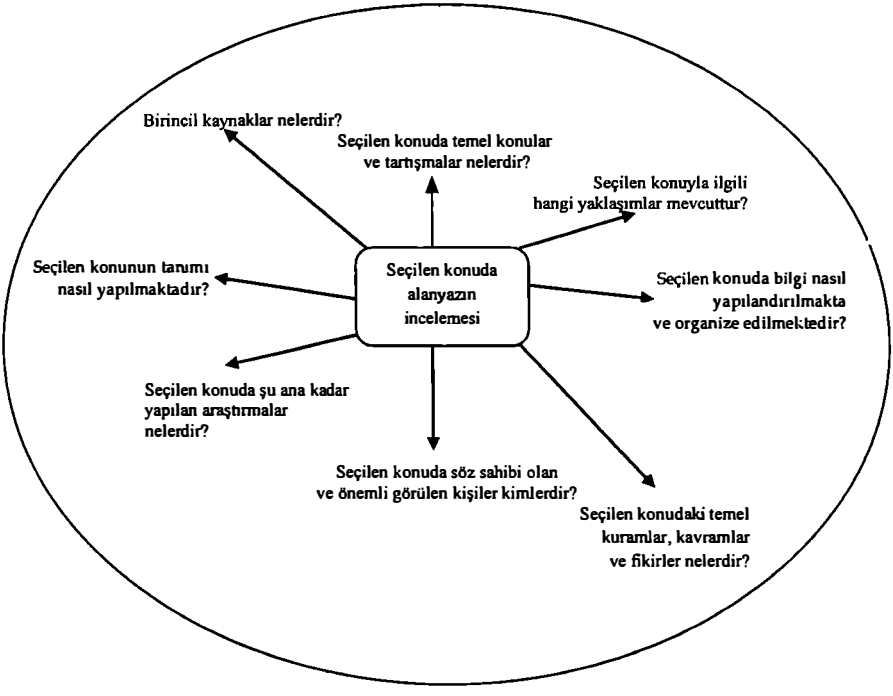
6. Seçilen konuda zıt olan görüşlerin yer aldığı kaynaklar alanyazın incelemesinde kullanıldı mı?

7. Yapılan alanyazın incelemesi özgün bir çalışma oldu mu? Çalışılan alana bir getirisi var mı?

Alanyazın İncelemesi ve Kapsam Belirleme

Seçilen araştırma probleminin çalışılıp çalışılamayacağını gösteren en iyi yöntemin, yapılan iyi bir alanyazın incelemesi olduğunu unutmamak gerekir. Bundan dolayı, alanyazın incelemesi yapılan her türlü araştırma için önemli bir bileşendir. Yapılan akademik araştırmaların başarısı, genel anlamda alanyazın incelemesinin ne kadar iyi yapıldığına bağlıdır. Yapılan alanyazın incelemesi, seçilen konunun ne kadar uygun olduğunu, bundan da önemlisi seçilen konu ile ilgili ne tür araştırmaların yapıldığını gösterir. Özellikle, akademik araştırmalarda yeni olan akademisyenler ve öğrenciler, yaptıkları çalışmanın ne kadar geçerli olduğunu yapacakları derinlemesine alanyazın incelemesi ile kolayca anlayabilirler. Seçilen konu ile **ilgili kapsam belirleme** ve **kaynak ulaşımındaki çeşitlilik** tamamen alanyazın incelemesinden sonra anlaşılabilir. Bundan dolayı, iyi şekilde organize edilmemiş alanyazın incelemesinin sonucu büyük hayal kırıklığıdır. Seçilen araştırma probleminin **çok geniş kapsamlı olması** ve bunun farkına varılmaması alanyazın incelemesinin sağlıklı bir şekilde yapılmadığını gösterir. Aynı şekilde araştırmanın **çok dar kapsamda ele alınması** ve özgünlük sağlamak adına çalışılacak konunun çok dar tutulması da alanyazın incelemesinin iyi yapılmadığını gösterir.

Akademik araştırmalarda, zaman ve enerji kaybına engel olacak en iyi yöntem, iyi yapılmış bir alanyazın incelemesidir. Seçilen konunun geniş ya da dar kapsamlı olduğunun farkına varılması çalışmanın ilk aşamasında zor gelebilir. Bu tür engeller, yapılan alanyazın incelemesi sonucu bulunan çalışmaların iyi şekilde eleştirel değerlendirilmesinin yapılıp sınıflandırılmasıyla aşılabilir. Birincil kaynaklara ulaşma adına araştırma sürecinde alanyazın incelemesine devam etmek, araştırılacak konuya odaklanılmasına ve kullanılacak zaman ve enerjinin tasarruflu kullanılmasına yardımcı olur. Bu sebeple, iyi yapılmış bir alanyazın incelemesinin ortaya çıkan çalışmanın kapsamını belirleme adına birçok rolünün ve faydasının olduğunu unutmamak gerekir (Şekil 1).

Şekil 1. Alanyazın incelemesi ve kapsam belirleme

Alanyazın İncelemesinin Aşamaları

Akademik çalışmalarda, alanyazın incelemesi yapmanın tek bir yolu olduğunu söylemek zordur. Diğer taraftan, yapılmaya çalışılan alanyazın incelemesi sonraki aşamalarda çok defa değişmekte ve farklı **versiyonlar** ortaya çıkmaktadır. Yapılan çalışmaların ışığında alanyazın incelemesinin ilk denemede bitirilememesinden daha normal bir şey yoktur. Özellikle, akade-

mik çalışmaların ilk aşaması olarak düşünülen alanyazın incelemesi, yazma aşamasının ilk safhası olduğundan çok defa revizyona uğramakta ve çoğu zaman tamamen değişmektedir. Yazma aşaması Bölüm 9'da ayrıntılı olarak anlatılacak olup, bütün bu olgular göz önünde bulundurulduğunda, alanyazın incelemesinin aşamaları kısaca şu şekilde belirlenebilir:

Alanyazın İncelemesine Odaklanmak-Araştırma Odağı

Alanyazın incelemesinin ilk aşaması, bir **araştırma odağına** sahip olmaktır. Diğer bir değişle, araştırma konusunun tam olarak belirlenmesi ve bu konuda yapılmış çalışmaların yeteri kadar incelenmesi yapılacak alanyazın incelemesi için başlangıç noktasıdır. Özellikle seçilen alanda var olan çalışmaları okumaya devam etmek, farklı çalışmaları bulmak için kaynak incelemesini çalışma boyunca sürdürmek bireyde analiz, sentez, değerlendirme vb. özelliklerin gelişmesine ve çalışmalarda ortaya konmuş kavramların ve konuların daha rahat ortaya çıkarılmasına yardımcı olmaktadır. Bölüm 3'de araştırma odağına ayrıntılı şekilde değinilecektir.

Alanyazın İncelemesini Organize Etmek

Alanyazın incelemesi, yapılan çalışmanın tüm aşamalarını etkileyen bir bölümdür. Alanyazın incelemesinin belirlenen konu içinde doğru şekilde yazılması, okuyucuya yapılan çalışmanın alan içinde nerede bulunduğunu, çalışmanın etkisinin ne olduğunu ve çalışmanın doğruluğunu ve geçerliliğini gösterecektir. Bundan dolayı, ilk bakışta alanyazın incelemesinde kullanılacak çalışmaları dizinsel olarak sıralamak iyi bir yol gibi görünse de, çoğu zaman bu yöntem etkisiz kalmaktadır. Çalışmaları belirlenen bir sıraya göre (tarihsel, konusal vb.) kullanmak yerine **çalışılan araştırma problemi ile ne kadar ilgili olduğunu tespit etmek** ve çalışmalarda seçilen konuları ve bulguları ona göre kullanmak daha isabetli bir tercihtir. Diğer bir değişle, alanyazın incelemesinin yazılmasında kullanılan çalışmaların en verimli şekilde kullanılması, çalışmaların araştırma problemi ile ne kadar ilgili olduğuna ve nasıl bir sentez oluşturulduğuna bağlıdır.

Alanyazın incelemesini yazan araştırmacının yazıyı organize etmek adına birden fazla düzenlemede bulunması gerekebilir. Özellikle, amaca ulaşmak adına tüm yazıyı birkaç defa değiştirmek zaman alıcı ve can sıkıcı bir iştir. Bundan dolayı, alanyazın incelemesinin organize edilmesi için birkaç yoldan bahsedilmesinde yarar vardır. Bölüm 8'de ayrıntılı olarak işlenecek olan bir kavram haritası ile çalışmak, bir diyagram oluşturmak ya da bir ilk taslak çıkararak yazının ana hatlarını belirlemek alanyazın incelemesinin organizasyonu için faydalı yollardan sadece bir kaçıdır. Kullanılacak çalışmalarda bulunan fikirleri ve konuları planlamak ile ilgili bir örnek vermek yerinde olacaktır:

Örnek 1.1. Deneysel öğrenme ve anlam oluşturma

Bu çalışma ile ilişkili iki araştırma konusu vardır: "*deneysel öğrenme*" ve "*anlam oluşturma*".

Araştırma problemi ile birebir ilişkili olduğundan dolayı *deneysel öğrenme* ile ilgili ***anlam oluşturmayı*** ele almış olan çalışmalar ilk olarak incelenecektir. Burada *anlam oluşturmayı* inceleyen çalışmalara bakıldığında *anlam oluşturmayı* kavramsallaştırmaya (tanımlamaya) çalışan birçok yöntem kullanılmıştır. Ortaya konan yöntemler incelediğinde anlam oluşturmanın kavramsallaştırılmasında kullanılan yöntemlerde bize farklı tanımlamaların yapıldığı ve bundan dolayı da *anlam oluşturmanın* kavramsallaştırılmasının bizi farklı uygulamalara götürdüğü anlaşılmaktadır.

Daha sonra, bazı çalışmalar yapılsa da, bu çalışmaların yeterli olmadığı ve bu araştırmalarda kavramsallaşma ile uygulama arasındaki ilişkinin tam olarak açıklanmadığı görülmektedir. Bu açıdan, *anlam oluşturmanın* kavramasallaşması ile uygulaması arasındaki ilişkiyi açıklamaya çalışan çalışmaların ilki olan ***John Dewey***'in *Eğitim ve Deneyim* çalışmasında oluşturulmaya çalışılan ilişkiyi ve bu ilişkinin güçlü ve zayıf yönlerini sunmak faydalı olacaktır.

Örnek 1.1'de görülebileceği gibi, araştırmayı yapan kişi *anlam oluşturma* konusunun kendi araştırması ile birebir ilişkili olduğunu tespit etmiş ve anlam oluşturmanın geçtiği yerde *deneysel öğrenme* konusunda saptanmıştır. Bunun yanında Dewey'in *Eğitim ve Deneyim* kitabının anlam oluşturmanın kavramasallaşmasını inceleyen ilk çalışma olduğu hemen anlaşılmaktadır. Örnek 1.1'de, araştırmacı, kendi çalışması için kullanacağı çalışmalarda bulunan fikirleri izlediği bir plana göre sunmaya çalıştığı görülmektedir.

Alanyazın incelemesinin **aşamalarını** beş adımda ele almak faydalı olacaktır:

Konu alanını tanıma

İlgili çalışmaların değerlendirilmesi

Kullanılan çalışmalardan sentez oluşturma

Yazma

Geri bildirim

Konu Alanını Tanıma

Alanyazın incelemesi yapmanın ilk aşaması, ilgi duyulan bir araştırma alanı belirleyerek seçilen alanda genel bir fikir elde etmeye çalışmak, seçilen alanın kapsamını belirlemeye çalışmak, alanda var olan tartışmalı noktaları anlamaya çalışmak ve seçilen alanda araştırma yapmış başlıca yazarları belirlemektir. Önceden çalışılmış bir konu ya da daha önceden yapılmış bir çalışma, alan belirlemesi

için başlangıç olabilir. Eğer seçilen alana kişi tamamen yabancıysa, yapılacak iş alanında uzman kişilere (danışman, ders öğretmeni vb.) danışarak alan ile ilgili bilgileri almaktır. Seçilen alanda, basılmış yakın tarihli yayınları okumak kişide belli bir bilgi birikimine sebep olabilir. Bu aşamada önemli iki adım vardır:

1. Alanyazın incelemesinde belirlenen konu çerçevesinde bulunan çalışmaların sistematik olarak sınıflandırılmasıdır. Böylece aynı çalışmanın tekrar gözden geçirilmesinin önüne geçilir, hem de birbiriyle ilişkili olan kaynaklar aynı kategoride toplanır.
2. Bulunan çalışmalar incelenmeye başlanır ve araştırılan konu için ne şekilde kullanılacağı tespit edilir.

Konu alanını tanımadan, çalışmaları derinlemesine incelemeye başlamak etkili bir yöntem olmamakla beraber çoğu zaman kişide hayal kırıklığına sebep olabilir. Çünkü bu aşamada kaynak incelemesine başlandığında, seçilen konu alanında ilgili birçok çalışmanın yapıldığı ve bütün çalışmaların incelenmesinin zor olduğu görülebilir. Tam tersine, seçilen konu ile ilgili olarak kaynak sıkıntısı çekilebilir ve belirlenen konuda çalışmaların sayısının ve çeşidinin fazla olmadığı anlaşılabilir. Burada yapılacak en iyi iş, kaynak incelemesi yaparken karşılaşılan çalışmalar hakkında düşünmek ve onları tartışmaya çalışarak ilgi duyulan konuları belirlemektir. Bu yolla hem araştırılmak istenen konu kendisini daha iyi gösterir, hem de araştırılmak istenen konunun araştırılıp araştırılamayacağı belirginleşir. Araştırma probleminin tam olarak belirlenmesi, kaynak seçiminin belirlenmiş konuya göre yapılacağı ve bir araştırma odağının oluştuğu anlamına gelir.

Belirlenen konuyla ilgili kaynak sıkıntısı yaşanıyorsa ve kaynak incelemesi ile ilgili her yola başvurduktan sonra gerçekten çalışmalara ulaşılamayacağı fikri ağır basıyorsa bu durumda izlenecek birkaç yöntemden başka bir şey yoktur:

Araştırılmak istenen konu kendi içinde özgün ve gerçekten yeni bir şey ortaya koymakta ve bundan dolayı bununla ilgili çalışmalar alanyazında bulunmamaktadır.

Araştırılmak istenen konu çok dar olarak belirlenmiş ve bundan dolayı belirlenen konu ile ilgili birebir çalışma olmamasına rağmen yakın alanlarla ilişkili birçok çalışma mevcut olabilir.

Alanyazın incelemesinde seçilen konu ile ilgili çalışma bulunmamaktadır, çünkü seçilen konu araştırılmaya değer bir konu olarak görülmemiştir. Bu durumda en iyi yol, başka bir konu alanı belirleyerek araştırma odağını değiştirmeye çalışmaktır.

İlgili Çalışmaların Değerlendirilmesi

İkinci aşama, kullanılacak çalışmaların çok boyutlu olarak değerlendirildiği, tartışıldığı ve çalışmaların birbirleriyle karşılaştırılarak benzerliklerin ve farklılıkların ortaya çıkarıldığı aşamadır. Çalışmaların okunup araştırılmak istenen konu alanı ile ilgili genel bilgi sahibi olurken bir yandan da çalışmaları değerlendirmekte kaçınılmazdır. Bulunan çalışmaların değerlendirilmesi, analiz edilmesi ve kaliteli çalışmalara ulaşılıp ulaşılmadığının belirlenmesi bulunan çalışmaların tek tek incelenmesi ile mümkündür. Bulunan çalışmaları incelemek adına bazı sorular sormak değerlendirme aşaması için en iyi yollardan bir tanesidir. Bulunan çalışmalar ile ilgili **değerlendirme aşamasında** aşağıdaki sorular kullanılabilir:

Araştırma problemi açık olarak belirtilmiş mi?

Açıklanan sonuçlar ortaya yeni bir şey koyuyor mu?

- Kullanılan denekler/katılımcılar uygun mu?
- Ortaya konan delil oluşturma (tartışma/iddia) yeteri kadar ikna edici mi?
- Sonuçların analizi geçerli mi?
- Çalışma hangi kuramsal çerçeveye oturtulmuş?
- Çalışma sonuçlarının genellenmesi mümkün mü?
- Çalışmanın önemi belirtilmiş mi?

Araştırmada ortaya konan varsayımlar/hipotezler nelerdir?

- Araştırma yöntemi seçilen probleme ne kadar uygun olarak seçilmiş?

İkinci aşamada aynı konu ile ilgili farklı tanımlamaların kullanılabileceğinin farkına varmak, farklı tanımlamalara neden olan sebepleri irdelemek, kullanılan kuramsal çerçevenin nasıl belirlendiği anlamak ve aynı durum (problem) için kullanılan farklı kuramları anlamak önemlidir.

Kullanılan yöntemsel yaklaşımlar arasındaki farklılıkları iyi tespit etmek, kullanılan kavramları, modelleri ya da prensipleri birbirinden ayırt etmek genel olarak bu aşamada yapılan işlemlerdir. Yukarıda belirtilen görevlerin iyi yapılması kullanılacak çalışmaların birleştirilip ortaya bir sentez konması ve bir delil oluşturulması adına önemlidir. Örneğin, farklı araştırmacılar tarafından çalışılmış aynı konunun neden farklı sonuçlara yol açtığını belirlemek, analiz sonucunda çıkan bulguların aynı şeyi işaret edip etmediğini ya da birbiriyle ilişkili olup olmadığını ortaya koymak bu aşamada yapılacak bir işlemdir.

Değerlendirme aşamasında, belirlenen çalışmaların güçlü ve zayıf yanları, çalışmanın önemi ve yaptığı katkı incelenir. Bunun yanında, kullanılan çalışmaların sınırlılıkları ve eksik yönleri de yapılacak değerlendirmede ortaya çıkarılmaya çalışılır. Yapılacak değerlendirmenin ciddi şekilde ve derinlemesine yapılması,

ortaya konacak alanyazın incelemesinin özetten çok, sentez, analiz ve delil oluşturma içerdiğini gösterecektir. Bu da yapılan alanyazın incelemesinin eleştirel değerlendirme yapılarak ortaya konduğunun açık belirtisidir.

Kullanılan Çalışmalardan Sentez Oluşturma

Bu aşama, ortaya konacak olan alanyazın incelemesinin çalışılan alanda nerede bulunduğunu gösteren aşamadır. Bu aşamada, önceki çalışmalara dayanarak nasıl bir alanyazın incelemesi yapılacağı kararlaştırılır. Birinci ve ikinci aşamada önemi anlaşılmayan ama zaman içinde çalışılacak konuyla ilişkisi kurulan ve kullanılabileceği düşünülen çalışmalar tekrar gözden geçirilir. Oluşturulacak delilin ortaya konuş biçimi, kullanılacak çalışmalardan ne gibi bir sentez ortaya çıktığı ve bunların nasıl yazıya dökületeceği genel hatlarla bitirilmiş olur.

Yazma

Bu aşama, alanyazın incelemesinin yazıya döküldüğü aşamadır. Buraya kadar ortaya bir araştırma probleminin konulduğu, gerekli olan çalışmalara ulaşıldığı, bulunan çalışmaların eleştirel değerlendirmesinin yapıldığı, çalışmaların güçlü, zayıf yönlerinin ve araştırma problemi ile ilişkisinin belirlendiği ve ortaya bir delil oluşturmanın ve sentezin konduğu varsayılır. Alanyazın incelemesinin yazılmasından önce yazma ile ilgili olarak genel bir fikrin oluşması çok önemlidir. Genel olarak, yazma için izlenen yöntem, alanyazın incelemesine genelden başlayarak daha geniş bir araştırma kapsamı sunarak başlamak ve daha sonra araştırılan probleme doğru ilerleyerek özele inmektir. Bunun formül olarak düşünülmesi yanlıştır, ancak izlenmesi gereken önemli bir yöntemdir. Bölüm 9'da alanyazın incelemesinin yazılması ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

Örnek 1.2 'de sunulan bir alanyazın incelemesinin ilk cümlelerine yer verilmiştir. Örnek 1.2'de genelden özele doğru gidildiği ve amaca doğru ilerleyen cümleler ile devam edildiği görülmektedir.

Örnek 1.2. Alanyazın incelemesine giriş

> Kuantum mekaniğindeki tartışmasız gelişmelere rağmen, birçok temel problem ve sorular cevapsız kalmıştır (x, 2009). Örneğin, kuantum mekaniğinde kullanılan formülizasyon işlemlerinde "ölçme" başarılı bir şekilde tanımlanmamıştır. Diğer taraftan, izafiyet teorisinin (bağıllık kuramı) varsayımlarıyla Kuantum mekaniğini tutarlı yapmak adına yapılan denemeler genel olarak önemli matematiksel engellerle karşılaşmıştır;....

Örnek 1.2'yi temel olarak bir giriş olarak düşünmek faydalıdır. Burada, genel anlamda problemin nerede olduğu vurgulanmakta, okuyucuya konuyla ilgili bir genel fikir sunulmakta ve farklı görüşlerden yola çıkarak bir taslak çizilmek istenmektedir.

Örnek 1.3'te yazı, araştırma problemiyle ilgili farklı konularda verilen özel örneklerle devam etmektedir. Örnek 1.3'te problemin araştırma odağının oluşturulmaya çalışıldığı görülmektedir. Bunun yanında konuyla ilgili farklı yaklaşımların ve düşüncelerin derinlemesine olarak incelendiği anlaşılmaktır

Örnek 1.3. Araştırma odağı

Kuşkusuz bunlar arasında en fazla tartışılan problemlerden bir tanesi olarak... gelmektedir. **[Bu cümle araştırma odağının ne olduğu ile ilgili bir yaklaşım sergilemektedir]** Fizikte bulunan birçok temel konular gibi, bu problemde fikirsel anlamda farklı tartışmalara sebep olmaktadır. **Felsefe alanında** bu problemin ortaya koyduğu yaklaşımlar .... şeklindedir. **Fizik alanında**, ... irdelemek zorunda bırakılmaktayız. **Matematik alanında** ise mantıksal tutarlılık ve bütünlük alanlarında .... gibi birçok sorun ortaya çıkmaktadır.

Örnek 1.4'te çalışmanın amacı vurgulanmaktadır. Buna göre, Örnek 1.4, problemin tüm yönlerini (kuramsal ve pratik) bir araya getiren ortak bir durum ortaya koyarak araştırmanın amacının ne olduğunu göstermektedir.

Örnek 1.4. Çalışmanın amacı

Fizik alanında farklı sistemlerin tanımlanmasında kullanılan "ölçü" kavramı tüm bu zorlukların bir noktada birleştiği önemli bir kavram olup derinlemesine araştırılması gerekmektedir.

Alanyazın incelemesi yazarken kullanılan yöntem ne olursa olsun, yazılan şeylerin daha önceden yazılan çalışmalara dayandığını unutmamak gerekir. Bu aşamada, önemli olan nokta, önceden yapılan çalışmaların özetini yazmak değildir. Bundan dolayı, önceden yapılan çalışmalara dayanarak, alanyazın incelemesinin ne kadar iyi yazıldığını ve nelerin başarıldığını göstermek önem taşımaktadır. Yazım işlemi iyi organize edilmeli ve okuyucuya planlanmış şekilde sunulmalıdır. Bu şekilde yapılmak istenen şey tam olarak gösterilebilir ve çalışmanın özgün olduğu kanıtlanabilir.

Örnek 1.5, çalışmaların arka arkaya sıralandığı bir yapıyı örnek olarak sunmaktadır. Bu yapı içinde, kullanılan çalışmaların eleştirel analizinin yapıldığını ve bundan da önemlisi ortaya bir sentezin konulduğu görmek çok zordur.

Örnek 1.5. Çalışmaların sıralanması

"Beyaz (2009) araştırdı ki...";
"Kahverengi (2002) buldu ki...";
"2008 yılında Siyah yaptığı deneysel araştırmada ....ortaya koydu.";
"Daha sonra Yeşil (2005) bunu ... gösterdi."

Örnek 1.6, daha kapsamlı şekilde çalışmaların arka arkaya gelerek paragraflar şeklinde oluşturduğu bir çalışmayı göstermektedir. Örnek 6'da, ne alanyazın incelemesinin tam olarak anlaşıldığını, ne de diğer araştırmacıların yaptığı çalışmaların eleştirel şekilde değerlendirilip ortaya bir sentez ve delil oluşturma konduğunu görmek mümkündür.

Örnek 1.6. Çevrimiçi uzaktan eğitime katılan üniversite öğrencilerinin çevrimiçi geri bildirim hakkındaki görüşleri

Ocak ve Yavuz (2009)

Allen, Bourhis, Burrel ve Marby (2002), uzaktan eğitim ve geleneksel sınıf öğretiminin karşılaştırıldığı öğrenci doyumu ile ilgili bir meta-analiz çalışması yapmıştır. 450 çalışmadan 24'ünde seçilmiş ve geleneksel öğretimin çok az farkla tercih edildiği görülmüştür. Ayrıca, araştırmacılar, uzaktan öğrenmenin en az geleneksel öğrenme ortamları kadar akademik ilerleme sağladığı sonucuna varmıştır.

Rivera, McAlister ve Rice (2002), öğrenme, performans ve başarı gibi faktörlerin uzaktan eğitim ve yüz yüze sınıflarda karşılaştırılabileceğini; buna karşın, uzaktan eğitimin öğrenci ve öğretim elemanlarının algı ve memnuniyetler düzeyleri ile ilgili araştırmaların, benzer araştırma sonuçları ile tutarlı olmadığını aktarmaktadır.

Bisciglia ve Monk-Turner (2002)'in yaptığı bir araştırmada 200 öğrenciden oluşan uzaktan öğretim ve 38 öğrenciden oluşan yüz yüze öğretim sınıflarında öğrencilerin yaş ortalaması 27'dir. Teletechnet'de öğrenim gören öğrencilerden yerleşke dışında öğrenenlerin, yerleşke içinde öğrenenlere göre uzaktan eğitim ile ilgili daha olumlu düşüncelere sahip oldukları görülmüş ve erkek öğrenciler bayan öğrencilere göre uzaktan öğrenme deneyimlerinden daha fazla memnun olmuşlardır.

Braynt (2003)'ın yaptığı çalışmada pazarlama dersinin verildiği geleneksel ve çevrimiçi sınıfta öğrenen öğrencilerin memnuniyet düzeylerine Manova ile bakılmış ve çevrimiçi sınıfta öğrenenlerin lehine iki grup arasında anlamlı bir farklılık çıknuştır. Etkileşim ve teknoloji kullanımının da öğrenci memnuniyetinde anlamlı belirleyici olduğu görülmüştür.

Wang (2003) eşzamanlı olmayan (asenkron) e-öğretim için açıklayıcı bir model ve öğrenci memnuniyetini ölçen bir araç geliştirmiştir. Bu araştırmada veriler 5 uluslararası kuruluştan alınmıştır. Anket uygulanan kişiler e-öğrenmeyi en az bir kez kullanmış kişilerden oluşmaktadır. Güvenirlilik, alfa katsayısı ve korelasyon hesabıyla yapılmıştır. Bu araştırmanın geçerliliği, öğe üretimi, veri toplama, geçerli çoklu öğe ölçekleri ile sağlanmıştır. Sonuç olarak bu araştırmada e- öğrenme teorilerini test etmede kullanabilecek bir araç normu oluşturulmuştur.

Vonderwell ve Savery (2004) başarılı çevrimiçi öğrenmenin, çevrimiçi eğitmenlerin ve öğrencilerin uygulamalarının, rollerinin ve sorumluluklarının yeniden yapılandırılmasıyla sağlanacağını belirtmiştir. Araştırma başarılı öğrenmedeki engelleri aşmak için aktif çevrimiçi öğrenme alanından beklentileri, var olan öngörüşleri ve mevcut teknolojiyi anlamanın gerekliliğini vurgulamaktadır.

Kaynakça

Allen, M., Bourhis, J., Burrel, N. ve Marby, E. (2002). Comparing student satisfaction with distance education to traditional classrooms in higher education: A Meta-Analysis. *The American Journal of Distance Education*, *16*(2), 83–97.

Bisciglia, M.G. ve Monk-Turner, E. (2002). Differences in attitudes between on-site and distance-site students in group teleconference courses. *The American Journal of Distance Education*, *16*(1), 37–52.

Braynt, K.F. (2003). Determining the attributes that contribute to satisfaction among marketing students at university level: An analysis of the traditional lesson/ lecture method versus the internet mode of instruction. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. New Mexico State University. Las Cruces, New Mexico State. UMI Number: 3093426.

Rivera, J., McAlister, K. ve Rice, M. (2002). A comparison of student outcomes & satisfaction between traditional & web based course offerings. *Online Journal of Distance Learning Administration*, *5*(3), 151-179.

Vonderwell, S. ve Savery, J. (2004). Online Learning: Student Role And Readiness. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, *3*(3), 38-42.

Wang, Y.S. (2003). Assessment of Learner Satisfaction With Asynchronous Electronic Learning Systems. *Information & Management*, *41*, 75–86.

Alanyazın incelemesinin ilk aşamalarında ya da yazmanın ilk safhasında kaynakların ardı ardına özetini yapmak gerekebilir. Ancak yazmanın son aşamasında seçilen alanda belirlenen bir problemle ilgili bir delil geliştirildiğinin, çalışmaların sentezinin yapıldığının ve en önemlisi seçilen kaynakların iyice düşünülerek kullanıldığının mutlaka gösterilmesi gerekir. Bu anlamda, Örnek 1.6 ile karşılaştırıldığında, Örnek 1.7 çalışmaların organizeli olarak sunulması ve daha önemlisi bir delilin çalışmalardan çıkarılmaya çalışılması ve

oluşturulan sentezin diğerlerinden nasıl ayrıldığının gösterilmesi adına güzel bir örnektir. Ortaya konan fikirlerin doğrulanması ve belli şekilde formülize edilmesi büyük ölçüde **çalışmaların sınırlılıklarını** ortaya çıkarmak ve ileriki araştırmalara yol açabilecek durumların farkına varmaktan geçmektedir.

Örnek 1.7. Cinsiyet farklılığı

Cinsiyet farklılığı konusu üzerinde genel olarak bir ortak yaklaşım sergilendiğini görmek çok mümkün değildir (Beyaz, 2009; Kahverengi, 2002; Siyah, 2008; Yeşil, 2005). Yeşil (2005) *cinsiyet farklılığını, temel biyolojik farklılık modelinin* bir sonucu olarak görürken, Siyah (2008) *başarı motivasyonu beklenti modeli* ve *temel biyolojik farklılık modelini* ayrı olarak değerlendirmektedir. Yeşil (2005)'in çalışması kendi içinde bazı kısıtlamaları barındırsa da ...., ana noktalar.... olarak söylenebilir. Diğer taraftan, Kahverengi (2002), çalışmasında, *başarı motivasyonu beklenti modeli* ve *temel biyolojik farklılık modelini* ....şeklinde beraber kullanmıştır. Beyaz (2009) ise, *başarı motivasyonu beklenti modeli* ve *temel biyolojik farklılık modeli* arasında....şeklinde bir ilişki kurarak *başarı motivasyonu beklenti modeli* ve *temel biyolojik farklılık modelinin* beraberce kullanımının .... arttırdığını tespit etmiştir. Tüm bu araştırmalara bakıldığında, *cinsiyet farklılığı* konusu üzerinde ....şeklinde pek çok araştırma yapıldığı, ancak bu araştırma sonuçlarının kullanılan .... göre değişiklik gösterdiği, hatta bazı araştırma sonuçlarının birbirleriyle çeliştiği anlaşılmaktadır.

Geri Bildirim

Alanyazın incelemesinin yazım işleminden sonra izlenecek yol geri bildirim almaktır. **Alanında uzman olan kişilerle ya da danışmanlarla iletişime geçmek** ve düzenli olarak geri bildirim almak ortaya çıkan alanyazın incelemesinin daha kaliteli ve gerçekçi olmasını sağlar. Alanyazın incelemesinde baştan sona kadar tüm aşamaları kendi başına yapmak ya da başkalarının fikrini almadan ya da yönlendirilmeden bir araştırma problemi ortaya koymaya çalışmak çoğu zaman genç araştırmacılar ve öğrenciler için sorunlara neden olmaktadır. Özellikle alanyazın incelemesi yapmada yeteri kadar deneyimi olmayan kişilerin danışmanlar aracılığıyla düzenli toplantılar yapması, yapılan görüşmelere hazır olarak gelinmesi, bir gündem oluşturulmaya çalışılması, gerekirse belli aşamalarda farklı kişilere sunum yapılması oluşturulacak alanyazın incelemesi için önemli aşamalardır. Ancak uzman kişilerin ya da danışmanların görüşleriyle yapılacak alanyazın incelemesinin kalitesi ve işleyen sürecin doğruluğu test edilebilir. Diğer türlü, tek başına hata yapma olasılığı her zaman mümkündür. Alanında uzman olan kişilerden ya da danışmanlardan geri bildirim alırken akılda tutulması gereken birkaç noktayı belirtmekte fayda vardır:

a. Mümkün olan en iyi geri bildirimi almak

- **Hazırlıklı olma:** Geri bildirim almak için ayarlanan her görüşmeye hazırlıklı olarak gitmeli, yapılan ya da yapılacak işler hakkında rapor hazırlanmalı, çok fazla gelişme sağlanamamışsa bile konuşulacak şeyler önceden düşünülmeli ve sorulmak istenen sorular ya da tartışılması beklenen konular varsa mutlaka önceden belirlenmelidir.
- **Ne istediğini bilme:** Alınacak geri bildirimin hangi seviyede ya da çalışmanın hangi aşaması için alınacağı mutlaka belirlenmelidir. Diğer türlü, alınacak her türlü geri bildirim akılda daha çok soru işareti bırakabilir. İhtiyaç duyulan geri bildirimin hangi alanda olduğu;
  - Genel yapı
  - Kullanılan delillerin geçerliliği
  - Oluşturulan fikirlerde bulunabilecek hatalar
  - Yazma stilinin uygunluğu

    Kullanılan verilerin en iyi şekilde organize edilmesi,
  - Bunun için tablo ya da grafiklerden yararlanma gibi konular düşünülerek karar verilebilir.

Bu şekilde bir aşama ya da konu alanı belirleme, geri bildirim verecek kişinin daha iyi odaklanmasına ve ihtiyaç olan konularda geri bildirim alınmasını sağlayacaktır.

- **Sorular sorma:** Soruların iyi ve doğru şekilde sorulması, geri bildirimin daha iyi alınmasını sağlar. "Yazdığım şeylere bakabilir misiniz?" ya da "Yaptığım şeyler olmuş mu?" gibi tam olarak neyin hedeflendiği belli olmayan sorulardan daha çok "X konusunda yapılan tartışmaların A bölümünde mi yoksa B bölümünde mi yer alması konusunda ne düşünüyorsunuz?" şeklinde amaç odaklı sorular sormak daha faydalıdır. Alanyazın incelemesinin geliştirilmesi aşamasında, "Şu şekliyle yazım hatalarından çok oluşturulmak istenen delilin ne kadar ikna edici ve mantıklı olduğuna bakabilir misiniz?" şeklinde sorularda daha yönlendirici sorular olarak düşünülebilir.
- **Mümkün olan tüm kaynaklardan geri bildirim almaya çalışma:** Alanında uzman ya da danışman kişi geri bildirim verecek tek kaynak değildir. Yüksek lisans ya da doktora öğrencileriyle fikir alışverişinde bulunmak, mümkünse seminerlere katılarak oluşturulmak istenen fikirleri tartışmak, farklı akademisyenlerden görüşler almak da farklı geri bildirim kaynakları olarak düşünülebilir.

Bölüm 2

FARKLI PROGRAMLAR İÇİN ALANYAZIN İNCELEMESİ VE ÖZGÜNLÜK

KONULAR

- Farklı programlar için alanyazın incelemesinin işlevselliği
- Lisans programı, lisansüstü tezler ve alanyazın incelemesi arasındaki ilişki
- Tez çalışmaları ve özgünlük kriterleri

BÖLÜM KAZANIMLARI

Bu bölümü başarıyla bitiren bir öğrenci;

1. Alanyazın incelemesinin araştırma yazılarındaki işlevini açıklayabilir.
2. Lisans çalışmaları ve yüksek lisans tezleri için yapılan alanyazın incelemesinin formatını ve içeriğini açıklayabilir.
3. Özgünlüğün tanımını ve önemini açıklayabilir.
4. Bir tez çalışmasında bulunması gereken özgünlük kriterlerinin ne olduğunu açıklayabilir.

Yapılan alanyazın incelemesinin işlevselliğini ve rolünü tam olarak anlayamamak ortaya konan çalışmanın tümünü etkilemekte ve çalışmanın başarısına gölge düşürmektedir. Örneğin, yapılan alanyazın incelemesi çalışılan alanda temel kuramların, kavramların ve fikirlerin ortaya çıkmasını sağlayan çok önemli bir role sahiptir. Bu nedenle, alanyazın incelemesinin yapılan çalışmalar için ne tür rol oynadığını iyi bilmek ve buna göre hareket etmek araştırmacılara büyük kolaylık sağlayacaktır.

Diğer taraftan, seçilen konunun kapsamının tam olarak belirlenememesi ve özgünlüğün tam olarak sağlanamaması alanyazın incelemesinin iyi şekilde yapılıp yapılmadığıyla birebir ilişkilidir.

Bu bölümde, alanyazın incelemesinin farklı programlar içinde oynadığı rol ve işlevsellik ele alınacaktır. Bunun yanında özgünlüğün tanımı, özgünlük için gerekli bileşenler ve alanyazın incelemesinde özgünlüğün kriterleri ayrıntılı şekilde ele alınacaktır.

Alanyazın İncelemesinin İşlevselliği

Akademik çalışmaların birçoğunun belli bir araştırma sonucu ya da bilgi birikiminden sonra ortaya çıktığı bilinen bir olgudur. Araştırma sonucunda bulunan bilgilerin sentez edilip ortaya yeni bir ürün konması önemlidir, çünkü araştırmanın amacı çalışılan problemin ya da konunun daha iyi anlaşılmasına yardımcı olmaktır. Bundan dolayı, alanyazın incelemesinin işlevselliğini ve rolünü anlamak, bilimsel araştırmalardaki önemini vurgulamak adına önemlidir.

Genel olarak, birçok bilimsel araştırmaların yazımı için izlenen yöntemler benzerlik göstermektedir. Bu benzerliği birçok raporda ya da diğer yazılı çalışmalarda görmek mümkündür (Tablo 1). Buradaki önemli konu, oluşturulan çalışmada vurgulanmak istenen delil en iyi şekilde gösterilmeli, yapılan çalışmanın özgün şekilde yapıldığı ispat edilmeli ve en önemlisi geçerli ve güvenilir bir çalışmanın yapıldığı kanıtlanmalıdır.

Tablo 1. Rapor ve araştırma yazılarında bulunan genel bölümler

Bölüm	Amaç
Giriş	Araştırmanın amacını, hedeflerini, kapsamını, önemini ve sınırlılıklarını içeren bölümdür. Araştırmanın geçerliliği, yapılan kaynak taraması sonucunda bulunan çalışmaların kullanılması ve çalışmalardan referans (destek) alınması ile yapılır.
Alanyazın incelemesi	Araştırma konusunu, desenini ve yöntemini doğrulamak için yapılır. Bunun yanında seçilen araştırma probleminin anlaşılmasını, konunun kavranmasını ve kaynak taramasının ne kadar iyi yapıldığını gösterir.
Yöntem	Veri toplama yollarının uygun olup olmadığını ve doğru bir şekilde yapılıp yapılmadığını gösterir. Kullanılan araştırma yöntemleri ve yaklaşımların uygunluğu bu bölümdedir. Kullanılan yöntem ve tekniklerin neden kullanıldığı, diğer araştırma tekniklerine göre neden tercih edildiği ve veri toplama tekniklerini anlama yolları çalışmalarla desteklenerek bu bölümde sunulur.

Lisans Çalışmaları, Lisansüstü Tezler ve Alanyazın İncelemesi Arasındaki İlişki

Lisansüstü eğitim veren akademik programlarda en önemli görülen gereksinim tez çalışmasıdır. Alanyazın incelemesinin yapılan tezin önemli bir bileşeni olduğunu anlamak ortaya çıkacak olan tezin geçerliliği adına önemlidir. Lisans programlarında tez yapma çalışmalarını görmek mümkün olsa da, yüksek lisans ve doktora programlarında yapılan tezlerin ve alanyazın incelemesinin önemi daha büyüktür. Lisans düzeyinde alanyazın incelemesi daha çok proje ve ders içi ödevler çerçevesinde ele alınmaktadır (Tablo 2).

Tablo 2. Farklı programlar ve alanyazın incelemesinin işlevselliği

Program ve araştırma ürünü	Alanyazın incelemesinin formatı ve işlevselliği
Lisans/proje, rapor	Genel olarak betimsel, seçilen konuya özgü, seçilen konudaki ana temayı belirten ve geniş şekilde yapılmamış kaynakları kullanan çalışmalardır.
Yüksek lisans/tez	Analitik, yöntemsel konuları içeren ve seçilen konu ile ilgili araştırma tekniklerini kullanan çalışmalardır. Seçilen konu ile ilgili avantajlı ya da dezavantajlı olacak durumları belirterek araştırma probleminin gerekliliğini ortaya koyan çalışmalardır.
Doktora/tez	Analitik sentez içerir. Seçilen konu ya da araştırma problemi ile ilgili tüm kaynaklar incelenir. Özellikle tezin yazıldığı dilin dışında diğer dillerde yazılan çalışmalarda sıklıkla kullanılır. Farklı kuramları kullanarak ortaya kavramsal ilişkiler koyar ve yüksek düşünme becerileri içerir. Seçilen alanda yenilik sayılabilecek ciddi bir delil ve özgünlük ortaya konulur.

Yüksek Lisans Tezleri

Yüksek lisans tezleri, bilimsel düşünme ve araştırmanın ürünü olan tutarlı ve mantıksal çalışmalardır. Yapılan yüksek lisans tezlerinde araştırma konusu, kullanılan yöntem, teknikler, veri toplama araçları, konunun tartışılması, sonuçlar ve yapılacak öneriler ile alanyazın incelemesi arasında açık ve net ilişkiler bulunur. Bunun yanında yüksek lisan tezleri genel olarak aşağıdaki bileşenleri içerir:

1. Bir araştırma konusunun olması
2. Seçilen araştırma konusu ile kullanılan kuramsal ve yöntemsel bileşenler arasında bir ilişki ve tutarlılık olması
3. Alanyazın incelemesine dayanarak araştırma problemine uygun bir yöntemin seçilmesi
4. Seçilen araştırma konusunun analitik ve eleştirel bir şekilde incelenmesi

Yüksek lisans tezlerinde alanyazın incelemesinin görevini, işlevselliğini ve ne tür bir ilişkisi olduğunu şu şekilde açıklamakta fayda vardır:

a. Yapılan Önceki Çalışmaları Okuma ve İnceleme

Yüksek lisans tezlerinden beklenen en önemli gereksinimlerden bir tanesi seçilen konuda önceden yapılmış çalışmaları ve yöntemlerini incelemektir. Bu süreç, ancak yapılacak alanyazın incelemesi ile ortaya çıkan bir olgudur. Yapılacak iyi bir alanyazın incelemesi önceden yapılmış çalışmaları ayrıntılı olarak kapsar niteliktedir. Tezde kullanılacak yöntemin neden kullanıldığı ve araştırmaya uygunluğu, yöntemle ilgili yapılan alanyazın incelemesi ile ortaya çıkar. Örneğin, yöntem kısmında anket çalışması yapılması düşünülüyorsa, alanyazın incelemesinde seçilen alanda ilk etapta yapılan anket çalışmalarına bakmak faydalı olacaktır. Bu yaklaşım, yapılan önemli çalışmalara ulaştırmasının yanında, alanda çalışma yapan önemli kişilerin kim olduğunu da gösterecektir. Çalışma yapılacak alana hakim olma, tezde ne tür yaklaşımların ve gerekçelerin kullanılacağını belirlemek adına önemli bir etkendir.

b. Kararlı Olma

Yazılacak tezle ilgili **tüm bilgilerin birkaç hafta içinde toplanabileceği fikri yanlıştır.** Aksine, araştırılacak konuda ve özellikle alanyazın incelemesinde kararlı olma, ortaya çıkacak ürünün kalitesi adına önemlidir. Seçilen konu ile ilgili ilk araştırmalar beklenen tüm sonuçları vermeyebilir. Bundan dolayı, araştırma yaparken olduğunca esnek olma ve geniş bir perspektiften olaylara bakma, inceleme yaparken farklı anahtar kelimeleri ve bileşkelerini kullanma, araştırmanın gidişatı adına yapılacak faydalı işlerdir. Kararlı olma, aynı zamanda bulunan çalışmaların sistematik olarak kaydedilmesi, detaylı incelenerek sınıflandırılması ve önceden yapılan çalışmalar arasında ilişki kurulması anlamına gelir. Bir konu üzerinde detaylı olarak alanyazın incelemesi yapmak, dijital ya da dijital olmayan kaynakların farklı yöntemler kullanarak araştırılması ve organize edilmesi anlamına gelir. Bu süreçte, araştırma boyunca kararlı bir şekilde davranmayı gerektirir.

c. Ortaya Delilleri Koyma ve İkna Edici Olma

Seçilen araştırma probleminin neden seçildiği ve çalışmaya değer olup olmadığı ortaya konacak delillerle belli olur. Oluşturulan delilin (görüş) ispatlanması büyük oranda önceden yapılmış çalışmalara dayanarak yapılmaktadır. Bundan dolayı, alanyazın incelemesi, belli bir araştırma odağı sağlayarak, bu odak çerçevesinde delillerin sunulması ve seçilen araştırma probleminin cevaplanmasında yardımcı bir unsurdur. Kullanılan deliller ve görüşler ne olursa olsun, detaylı bir alanyazın incelemesinden sonra ortaya çıkacağı, diğer bir değişle

önceden yapılan çalışmaların detaylı bir şekilde incelenmesinden sonra oluşacağı unutulmamalıdır. Diğer türlü, önceki çalışmalarla desteklenmeden oluşturulmaya çalışılan deliller ikna edicilikten çok uzaktır. Özellikle, alanyazın incelemesiyle bulunan çalışmalardan deliller sunmak, çalışmaların eksik ya da güçlü yanlarını kullanarak deliller oluşturmak kaliteli bir ürün çıkması adına önemlidir. Bu şekilde ortaya konmayan deliller yazarın kişisel görüşlerinden ve düşüncelerinden öteye gidemez. Kişisel görüşleri ve varsayımları işin içine karıştırmadan yapılacak delillerin ikna edici olması iyi yapılmış bir alanyazın incelemesine bağlıdır.

Doktora Tezleri

Doktora tezlerinin ortaya konulan ürün, araştırma süreci ve içerik ile ilgili olarak alanyazın incelemesiyle ilişkisini şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Akademik çalışmalarda uzmanlaşma
2. Seçilen konu alanına yeni bir katkı sağlama
3. Yeterli derecede bilgi ve yüksek düşünme becerilerine sahip olduğunu ispatlama
4. Özgün bir şey ortaya koyma
5. Yeteri kadar uzunlukta, akademik özelliğe sahip ve belli bir birikim sonucu ortaya çıktığını ispatlayan bir yazı ortaya koyma
6. Kişisel anlamda seçilen konu ile ilgili derinlemesine araştırma yapacak ve ortaya bir yazı/tez koyacak kapasitede ve kişilikte olduğunu gösterme
7. Seçilen araştırma konusu ile ilgili yapılan tüm çalışmalardan haberdar olduğunu ve konunun tüm ayrıntılarını gösterecek bilgiye sahip olduğunu gösterme
8. Araştırılan konuyu ya da problemi kanıtlarıyla beraber sözlü şekilde savunarak başkalarını ikna etme

Alanyazın incelemesinin doktora tezleri için neden önemli olduğunu ve araştırma süreci boyunca alanyazın incelemesinin doktora çalışmaları ile ilgili hangi yönlerden ilişkili olduğunu göstermek adına aşağıdaki gereksinimleri sıralamak faydalı olacaktır. Bu gereksinimler doktora çalışmalarının içeriğini ve kapsamını bütünüyle yansıtmasa bile araştırma süreci boyunca yapılan alanyazın incelemesinin önemini göstermek adına önemlidir:

a. Uzmanlaşma

Yapılan doktora tezi, kişinin alanında uzman olduğunu gösteren en büyük kanıttır. Bilişsel olarak büyük oranda bilgi yığınları ile uğraşmak, soyut fikirlerle ve kuramlarla çalışmak ve ortaya yeni kavramlar koymak bireyin

alanında uzmanlaştığını gösteren en önemli belirtilerdir. Ancak bu belirtilerin alanyazın incelemesinin sonucu olduğunu düşünmek yanlış olmaz. Diğer bir değişle, alanında uzman olan kişi, yapılan önceki çalışmaları iyi şekilde bilecek, yapılan çalışmaların avantaj ve dezavantajlarını ayrıntılı şekilde ortaya koyacak, alanda tartışmalı konuları iyi açıklayacak ve seçtiği araştırma konusu ile ilgili ortaya bir delil koyacak özelliklere sahiptir.

b. Çalışılan Alana Katkıda Bulunma

Yapılan doktora tezinin çalışılan alanda hangi yönden katkıda bulunduğunun anlaşılması, çalışılan konunun her yönden incelenerek gerekli olan tüm bilgilerin elde edilmiş olmasına bağlıdır. Gerekli olan bilgilerin elde edilmesi de, sistematik olarak kaynak araştırmasının ve incelenmesinin yapılıp kuramsal ve uygulamaya yönelik fikirlerin tümünün düzenli bir şekilde sınıflandırılmasıyla mümkün olur. Bu süreç, önceden yapılmış olan çalışmaların iyi şekilde özümsenip kullanılmasını sağlayarak yapılan katkının daha iyi ve net şekilde görülmesini sağlar. Seçilen alanda, doktora tezinin yaptığı katkının ve getirdiği yeniliğin ne olduğunun, diğer fikirlerden hangi yönlerden ayrıldığının ve içeriğinin ve kapsamının tam anlamıyla anlaşılması iyi bir alanyazın incelemesine bağlıdır.

Çalışılan alana katkı sağlamayı yoktan var etme şeklinde anlamak yanlış bir düşüncedir. Diğer tüm alanlardaki gelişmeler ve yenilikler incelendiğinde, bu gelişmelerin var olan fikirlerin ve uygulamaların iyi bir şekilde özümsenmesi sonucu ortaya çıktığını görmek mümkündür. Var olan şeylerin iyi sentez edilmesinin ve eleştirel şekilde ele alınmasının ortaya konacak çalışmaların kalitesini ve özgünlüğünü sağlama adına daha sağlam yaklaşımlar olduğu unutulmamalı ve buna göre hareket edilmelidir. Getirilen katkının boyut ve kapsamından çok kalitesini sorgulamak, üzerinde düşünülmesi gereken diğer bir önemli bileşendir.

c. Yüksek Düşünme Becerisine Sahip Olduğunu Gösterme

Yapılan doktora tezi, yüksek düzeyde bir akademik çalışma yapıldığını, uygun ve gerekli bilgilerin kullanıldığını ve yeteri derecede emek ve zaman harcandığını ispatlamak zorundadır. Bu süreçte, yapılacak doktora tezinde yüksek derecede düşünme becerisini gösterecek bölüm alanyazın incelemesi olacaktır. Yapılan alanyazın incelemesinin ortaya konan doktora tezinin bütününü ele alıp almadığı önem taşır. Bunun yanında, alanyazın incelemesi fikirlerin eleştirel değerlendirme sonucunda ortaya konduğunu, kullanılan fikirlerin çalışmanın yöntemi ve veri toplama yollarıyla uygun olduğunu gösterir. Doktora tezinde yapılmış iyi bir alanyazın incelemesi, kişinin çalışılan konuya iyi hakim olduğunun ve bilgi ve beceri seviyesinin farklı yorumlar getirecek kadar geliştiğinin bir göstergesidir.

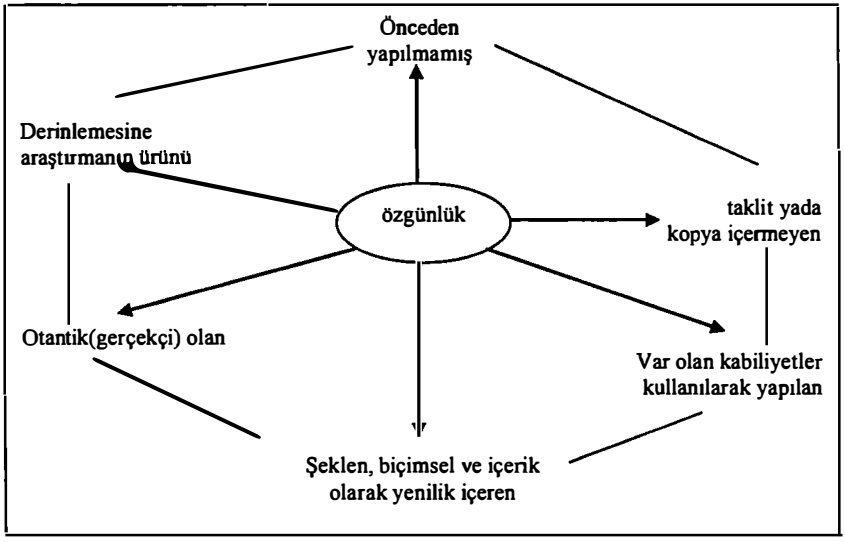
Veri toplama için kullanılan araştırma tekniklerinin ve yöntemlerinin güçlü ve zayıf yönleri ve kullanılan yöntemin uygun olup olmadığı yapılan alanyazın incelemesi ile anlaşılır. Bununla beraber alanyazın incelemesi, doktora tezinde kullanılan fikirlerin iyi şekilde sentezlendiğinin, ortaya konan fikirlerin hangi yönlerden farklılık gösterdiğinin ve hangi yönlerden seçilen alana katkı sağladığının anlaşılmasını sağlar.

Çalışılan alanda kullanılan yöntemlerin tam olarak nasıl kullanıldığının, ortaya konan yaklaşımın kısıtlamalarının ve güçlü yanlarının eleştirel şekilde verilmesi, ortaya konacak doktora tezinin geçerliliğini ve güvenirliğini artırır.

Alanyazın İncelemesi ve Özgünlük

Özgünlük konusu, yapılacak alanyazın incelemesinin işlevselliği, analizi ve araştırmanın fonksiyonelliği ile birebir ilişkilidir. İyi şekilde yapılmış ve kaliteli bir çalışmanın ürünü olan alanyazın incelemesinin **yapılan alana bir yenilik getireceğini** belirtmek yanlış olmaz. Alanyazın incelemesi sonucunda oluşacak bu yenilik yaklaşımı ile özgün bir çalışmanın ortaya çıkacağı kesindir. Alanyazın incelemelerinde amaç, var olan şeyleri taklit etmek değil, ortaya özgün bir ürün koymaktır. Bundan dolayı, özgünlük konusu özellikle doktora tezleri için farklı bir önem taşımaktadır. **Özgün olmak**, kimsenin daha önceden düşünmediğini düşünmek, yapmadığını yapmak ve bilim dünyasına yenilik getirerek katkıda bulunmak anlamına gelir. **Özgünlüğün farklı tanımlarını** şu şekilde sıralamak faydalı olacaktır:

1. Daha önceden kimsenin yapmadığı bir kuramsal ya da deneysel çalışma yapma
2. Var olan ve bilinen fikirleri, uygulamaları ya da yaklaşımları kullanarak ve farklı yorumlar yaparak yeni fikirler üretme
3. Çalışılan problem ya da konuyla ilişkisi olan yeni görüşler ve tartışmalar ortaya koyma
4. Daha önceden yapılmamış bir sentez ortaya koyma
5. Başka bir alanda uygulanmış teknikleri seçilen alanda ve konuda uygulayarak yeni şeyler elde etme
6. Farklı yöntemler ve yaklaşımlar kullanarak farklı bilim dallarını bir araya getirme
7. Seçilen alanda başkalarının çalışmadığı şeyi çalışma
8. Seçilen alanda başkalarının yapmadığı katkıda bulunma

Şekil 2. Özgünlüğün tanımlarını içeren ilişkiler haritası

Tez Çalışmaları ve Özgünlük Kriterleri

Yapılmaya çalışılan yüksek lisans ve doktora tezlerini oluşturan bileşenleri ve bu bileşenlerden birisi olan alanyazın incelemesini değerlendirme ve bu değerlendirme adına oluşturulan bir değerlendirme kriterini kullanma yapılacak tezlerin geçerliliğini sağlama adına önemlidir. Böylece, yapılan tezlerin ne kadar doğru şekilde yapıldığı ve bundan da önemlisi kaliteli şekilde yapılmış bir tezin, zayıf yönleri çok olan bir teze göre nasıl ayırt edilebildiği kolay hale gelir. Bu anlamda, Tablo 3, yapılan bir tezin özgünlüğünü ortaya koyma adına gereken kriterleri ve bu kriterlerden birisi olan alanyazın incelemesini göstermektedir.

Tablo 3. Bir tezin değerlendirilmesi için izlenen kriterler

	Özgün ve mükemmel çalışma	**Yeterli bir çalışma**	**Önemli derecede eksik ve yetersiz çalışma**
Amaç, hedefler ve gerekçeler	Ne yapılması gerektiğinin tam ve eksiksiz olarak yapılandırıldığı ve konunun buna göre anlatıldığı çalışma. Alanyazını kullanarak yeterli derecede seçilen konunun gerekçelerini açıklama. Açık, anlaşılır ve ikna edici amaç ve hedefler.	Açık, anlaşılır amaç ve hedefler. Konunun belirlenmesi için kullanılan deliller ve savunmalar kabul edilebilir.	Aralarında mantıksal ve tutarlı ilişkiler sağlanmamış belirsiz ve anlaşılmayan amaç ve hedefler.

	Özgün ve mükemmel çalışma	Yeterli bir çalışma	Önemli derecede eksik ve yetersiz çalışma
Alanyazın incelemesi	Sistematik şekilde analiz edilmiş çalışmaların kullanıldığı, geniş, kapsamlı, birincil ve ilişkili kaynakların kullanıldığı alanyazın incelemesi mevcut. Yöntem ve gerekçeleri ortaya koyan eleştirel değerlendirmeler alanyazına dayanarak yapılmış.	Konuyla ilgili birincil kaynaklar kullanılarak delil oluşturulmaya çalışılmış. Yöntem ve gerekçeleri ortaya koyan açıklamalar alanyazın incelemesi ile desteklenmiş.	Alanyazın incelemesi yok. Bazı kaynaklar alıntılanmış ancak eleştirel değerlendirme ve sentez içermemekte. Konuyla ilgili delil oluşturma ya da konuyla ilgili birinci kaynakları belirtme çabası yok. Referanslar hiç bulunmamakta ya da çok az referans kullanılmış.
Yöntem ve veri toplama	Seçilen ve uygulanan yöntem yeteri derecede açık ve mantıksal ve makul kullanma nedenleri olan çalışma. Daha önceden kullanılan yöntemlerin/ veri toplama araçlarının zayıf ve güçlü yönlerinin tespiti, ayırt edilmesi ve değerlendirmesi tam olarak yapılmış.	Kullanılan yöntem anlatılmakta, ancak karşılaştırmalı ifadeler yer almamaktadır. Kullanılan yöntemin seçilme nedenleri açık değil. Kullanılan yöntem ve araştırma teknikleri konu için açık ve uygundur.	Yöntem, araştırma için uygunluğu, seçilme nedeni ve açıklaması bulunmamakta. Yöntem ve veri toplama tekniklerine ilişkin yapılmış çalışmaların incelendiğine dair belirtiler bulunmamakta. Genel araştırma yöntemi belirtilmemiş.
Biçim, yazı ve kullanılan görsel materyaller	Sistematik ve birbiriyle tutarlı bileşenlerden oluşan bir yapı mevcut. Doğru ve gerekli referanslar kullanılmış. Etkileyici görsel ve grafiksel öğeler barındırmakta. Dil çok iyi şekilde kullanılmış ve akademik yazının tüm özelliklerini taşımakta.	Açık, anlaşılır bir yapı mevcut ve görsel ve grafiksel materyallerin kullanımı ve organizasyonu doğru yapılmış.	Yazım kurallarına uyulmamış ve anlaşılması zor cümleler içermekte. Görsel ve grafiksel materyaller mevcut değil. Yapılandırılmış bir sunum içermekte ancak içerik açısından sağlam ve güçlü değil.
Genel tutarlılık ve akademik özen	Sistematik ve düşünülmüş bir yapı mevcut. Oluşturulan deliller eleştirel, esnek, açık ve mantıksal olarak sunulmuş. Yorumlar oldukça fazla yapılmış ve tutarlı. Varsayımlar doğru ve anlaşılır. İleride yapılacak çalışmalar için olanaklar ve sınırlılıklar çok iyi ayırt edilmiş. Makale, kitap bölümü şeklinde vb. yayınlanabilir bir tez.	Düşünülmüş bir yaklaşım ve planlama mevcut. Dil başarılı şekilde kullanılmış. Varsayımlar genel olarak belirtilmiş. Yapılacak çalışmalar için öneriler ve sonuçlar yetersiz olsa da belirtilmeye çalışılmış.	Bazı yorumlar içermekte ancak verilere dayanmamakta. Oluşturulmaya çalışılan bir delil mevcut değil. Tekrarlama çok ve terimler yanlış kullanılmış. Düşünülmüş bir yaklaşım ve planlama mevcut değil.

Bölüm 3

ARAŞTIRMA ODAĞI OLUŞTURMA

KONULAR

Araştırma odağı oluşturma

- Seçilen alanın tarihsel gelişimi

Alan yazın incelemesinin yapılandırılması

- Çalışmaların incelenmesi

BÖLÜM KAZANIMLARI

Bu bölümü başarıyla bitiren bir öğrenci;

1. Araştırma odağının ne anlama geldiğini açıklayabilir.
2. Araştırma odağı oluşturmanın faydalarını sıralayabilir.
3. Seçilen alanının tarihsel gelişimini bilme kavramını açıklayabilir.
4. Alan yazı incelenmesinin nasıl yapılandırılacağını açıklayabilir.
5. Çalışmaların nasıl incelenmesi gerektiğini açıklayabilir.

Bir çalışmanın özgünlüğü, geniş şekilde ele alınmış ve derinlemesine yapılmış bir alanyazın incelemesine bağlıdır. Bu süreç, ele alınan konuyla ilgili birebir ve ilişkili kaynaklara ulaşmayla ve ilişkisiz kaynakların hızlı ve doğru bir şekilde göz ardı edilmesiyle ilgilidir. Ancak, bu şekilde ele alınan konuda, gerekli kaynaklara ulaşma ve ortaya bir araştırma odağı koyma imkanı olmaktadır.

Diğer taraftan, alan yazın incelemesinin sistematik olarak yapılması ve yapılandırılması olmadan konunun tarihsel gelişimini anlamak ve ortaya konan çalışmanın neye odaklandığını sunmak çok zordur. Oluşturulan çalışmanın özgünlüğünün tam olarak ortaya konması, alan yazın incelenmesinin yapılandırılması ve alınyazın incelemesinde istenilen kaynaklara ulaştıktan sonra ortaya bir araştırma odağının oluşturulmasına bağlıdır.

Bu bölümde, araştırma odağının tanımı, araştırma odağı oluşturmanın faydaları, konunun tarihsel gelişimini anlamanın önemi, alanyazın incelemesinin yapılandırılmasının gerekliliği ve alanyazında kaynak incelemesinin aşamaları ayrıntılı şekilde ele alınacaktır.

Araştırma Odağının Tanımı

Yapılan bir çalışmanın özgünlüğü, alanyazın incelemesinde yapılmış genel kapsamlı bir araştırmaya bağlıdır. Alanyazın incelemesinde yapılan geniş kapsamlı bir araştırma, konu ile ilgisiz bilgileri hızlı şekilde ayıklamaya yardımcı olur. Aynı zamanda, konuyla ilgili yapılmış birincil ve kaliteli çalışmalara yönelerek, bu çalışmalarda ortaya konulmuş yöntemlerin ve yaklaşımların belirlenmesini sağlar. Sistematik ve derinlemesine bir araştırma ve alanyazının eleştirel şekilde okunması olmadan seçilen konuda ortaya yeni bir yöntem ya da yaklaşım koymak, küçük veya büyük olsun bir delil geliştirmek mümkün değildir. Seçilen konuda iyi bir araştırma yapmak, diğer bir değişle ortaya yeni bir şey koymak, yapılacak iyi bir araştırma ve incelemenin sonucu olacaktır. Bilginin üretimi ve bilgiyi anlama tamamen konu alanı ile ilgili bilgilerin özümsenmesine ve bunların eleştirel şekilde değerlendirilip tartışılmasına bağlıdır. Bir gelişmeyle ilgili tüm süreçleri takip etmeden gelişmenin neden olduğuna karar vermek çok zordur. Bundan dolayı, yapılacak alanyazın incelemesinin amacını, hedefini ve kapsamını doğru bir şekilde belirlemek, oluşturulacak bir araştırma odağı için çok önemli bir adımdır.

Alanyazın incelemesi, bir kitabın incelenmesinden ya da bir roman okumaktan farklı olarak gelişen bir olgudur. Bir kitabın ya da romanın okunarak incelenmesi kitap ya da romanla ilgili toplumsal görüş oluşturma ya da güncel konularla ilgili düşünüp tartışma ile ilgili süreçlerdir. Ancak alanyazın incelemesi araştırmacının becerilerine dayanan ve ortaya konan ürün ile sonradan yapılacak çalışmalara ön ayak olma ile ilgili bir süreçtir. Bunun yanında, alanyazın incelemesi analiz ve senteze dayanan ve eğitimsel amaç güden yazılardır. Bundan dolayı, alanyazın incelemesi çoğunlukla bir akademik araştırma olarak ele alınmakta ve bilimsel araştırmalar için yapılan planlama aşaması alanyazın incelemesi içinde geçerli olmaktadır.

Alanyazın incelemesi, çalışılan konu alanında akademik olarak nasıl bir gelişme gösterildiğini veren **eleştirel bir yazıdır.** Herhangi bir konudaki gelişmeler ve yapılmış çalışmalar iyi şekilde özümsenerek oluşturulmuş alanyazın incelemesi, alanda özgün çalışma olarak kabul edilir. Alanyazın incelemesinin araştırmacıya sağladığı en önemli fayda, seçilen alanda daha önce ne tür araştırmaların yapıldığının belirlenmesi ve daha sonra da araştırmanın amacını ve varsayımlarını ortaya koyarak araştırma odağının oluşturulmasıdır.

Alanyazın incelemesi yapılacak her türlü akademik çalışmanın temeli olarak düşünülebilir. Bir alanda çalışma yapacak olan araştırmacının ihtiyaç duyacağı ilk bilgi, diğer araştırmacıların seçilen alana ne tür katkılarının olduğunu tespit etmektir. Diğer araştırmacıların ortaya koyduğu fikirleri ve çalışmaları incelemeden çalışma yapmaya kalkışmak seçilen konuya hakim olunmadığının en belirgin göstergesidir. Önceden yapılmış çalışmaların yöntemlerini, ortaya koydukları varsayımları, veri toplama tekniklerini ve amaçlarını incelemeden ortaya konacak her türlü alanyazın incelemesi eksik ve bilgi yapılandırmasından yoksundur.

Araştırma Odağı

> Geniş kapsamlı olarak verilen bilgi yığınları içinde diğer çalışmalardan farklı, kendi içinde özgün, tutarlı ve araştırmaya değer bir konunun (problemin) ele alınarak incelenmesi ve bir delilin(tartışma, görüş) ortaya konmasıdır.

Sonuç olarak, araştırmacı alanyazın incelemesi sayesinde seçilen konuda tüm yönlerden bilgi sahibi olmakla kalmayıp, aynı zamanda seçilen konuda yorum yapma ve eleştiride bulunma becerisini kazanmaya başlayacaktır. Bundan dolayı, alanyazın incelemesinin **bir araştırma odağı oluşturma** ve var olan çalışmaları inceleme adına sağladığı **faydaları** şu şekilde sıralamak mümkündür:

1. Yapılması gereken şeyler ile önceden yapılmış şeyleri ayırt etmek
2. Konu ile ilişkili önemli değişkenleri tespit etmek
3. Yeni bir yaklaşım ve sentez ortaya koymak
4. Fikirler ve uygulamalar arasındaki ilişkileri belirlemek
5. Bir araştırma problemi ortaya koymak
6. Çalışılacak problemin önemini anlamak
7. Konuyla ilgili terimleri anlamak ve geliştirmek

8. Seçilen konunun kapsamını (sınırlarını) anlamak
9. Kurumsal fikirleri uygulamalarla ilişkilendirmek
10. Kullanılan araştırma tekniklerini ve temel yöntemleri belirlemek
11. Yapılan araştırmayı, seçilen konu alanında bir yere oturtarak gelişmelerle ilgili bilgi birikimine sahip olduğunu göstermek

Alanyazın incelemesinin alana katkı sağlaması bakımından ve önceden yapılmamış bir şeyi ortaya koyması açısından yukarıda sıralanan faydalar, araştırmacılara bir araştırma odağı oluşturma adına yarar sağlayabilir. Hangi araştırmacının ne konuda çalışma yaptığı ve yapılan araştırmanın alana ne türlü katkı sağladığı ancak alanyazın incelemesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Bundan dolayı, araştırma odağı oluşturma için aynı alanda çalışmış araştırmacılardan yararlanmak iyi bir kaynak oluşturmaktadır. Aynı zamanda çalışılacak alanda önceden çalışma yapmış araştırmacılarla iletişime geçmeye çalışmak, daha fazla kaynak bulmak araştırma odağı oluşturmak adına izlenecek iyi yollardan biridir.

Seçilen Alanın Tarihsel Gelişimi

Alanyazın incelemesini yapacak kişinin seçilen konu alanının tarihsel gelişimini bilmesi önemli gereksinimlerinden biridir. Seçilen **konu alanının tarihsel gelişimini bilmek** seçilen konuda daha önceden kimlerin çalışma yaptığını, kuramsal ve deneysel olarak ne türlü çalışmaların yapıldığını ve bu çalışmaların seçilen alana ne türlü katkısının olduğunu bilmektir. Diğer araştırmacıların yaptığı çalışmalar ve ortaya koyduğu fikirler sayesinde oluşturulacak çalışmayı biçimlendirmek alanyazın incelemesinin sağladığı en önemli özelliklerden bir tanesidir. Konu ile ilgili tarihsel gelişimin bilinmesi, seçilen konunun ortaya nasıl çıktığının, felsefik ve psikolojik dayanaklarının, şu ana kadar yapılan deneysel ve uygulamalı çalışmaların ve eksik kalan tarafların ne olduğunun bilinmesi demektir.

Araştırmacının seçilen alanın tarihsel gelişimini yeteri kadar tanıması, aynı zamanda seçilen alanda ne türlü çalışmaların yapılacağına, problemli olan konuların tespitine ve daha fazla araştırma isteyen konuların neler olduğunun belirlemesine yardımcı olur. İyi şekilde yapılmış bir alanyazın incelemesi sayesinde seçilen alanda güncel olan konular ya da göz ardı edilmiş konular ortaya daha iyi çıkar. Alanyazın incelemesi, aynı zamanda araştırmacıya, seçilen konunun diğer konularla olan ilişkisini anlamasına yardımcı olur. Bu şekilde, ortaya bir delilin konulması ya da varsayım oluşturulması daha kolay hale gelebilir.

Bunun yanında, konunun tarihsel gelişimi ile ilgili aşağıdaki soruları ele almak alanyazın incelemesi yapacak olan kişiye faydalı olacaktır:

- Seçilen konunun kökeni neye dayanmaktadır ve günümüze kadar nasıl değişmiştir?
- Konu ile ilgili hangi gelişmeler yaşanmıştır ve bu gelişmeler hangi sebeplere dayandırılmaktadır?
- Konu ile ilgili hangi değişkenler ele alınmış ve çalışılmıştır?

  Konu ile ilgili değişkenlerin belirlenmesinde hangi etkenlerin rolü olmuştur?

Alanyazın İncelemesinin Yapılandırılması

Seçilen konu ile ilgili bir alanyazın incelemesine başlanması, kişinin bir araştırma odağına sahip olduğunu gösterir. Seçilen konuda araştırma odağına sahip olmak, bilginin nasıl yapılandırıldığı ile birebir ilişkilidir. Yapılacak alanyazın incelemesinde bilginin nasıl yapılandırılacağına dair aşağıdaki aşamaları göz önünde bulundurmak faydalı olacaktır:

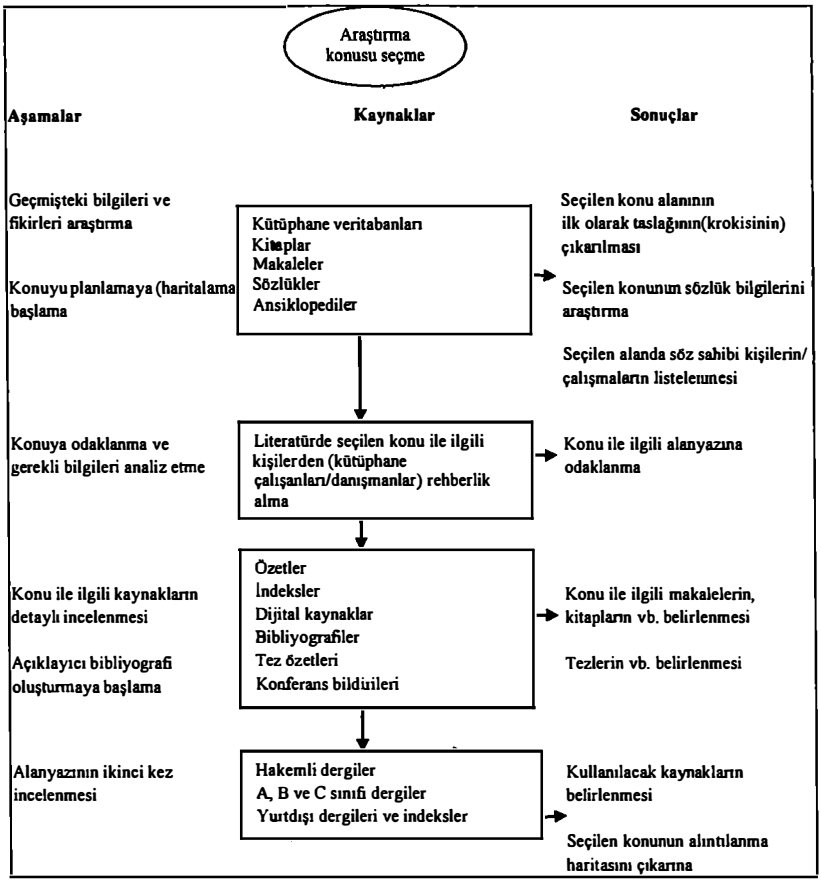
- Seçilen konuyu tanımlayarak araştırma odağı oluşturma
- Seçilen konunun kapsamını belirleme
- Seçilen konuyla ilgili alanyazın incelemesi yapma
- Alanyazın incelemesinde belirlenen çalışmaları analiz etme ve ortaya yeni bir sentez koyma

Alanyazın incelemesinin yapılandırılmasında belirli işlem basamaklarını takip etmek, yapılacak işleri sıralamak ve organize etmek önemli adımlardır. Tablo 1, ilk aşamada alanyazın incelemesi yapılacak konuyu belirleyerek bir ***araştırma odağı oluşturma***yı ve daha sonrada ***konunun kapsamını*** belirleyen adımları göstermektedir. Daha sonra, yapılacak alanyazın incelemesinden ne hedeflendiğini tam olarak belirlemek ve ***ortaya bir amaç koymak*** yapılacak alanyazın incelemesinin istenilen şekilde yapılmasına yardımcı olan diğer önemli faktörlerdendir. Bundan sonraki aşama ise ***kaynak taraması*** yaparak bulunan ***çalışmaların düzenli bir şekilde listelenmesi, sıralanması ve arşiv hale getirilmesidir.*** Kaynakları arşivleme daha sonraki aşamalarda da yardımcı bir unsur olup, bulunan kaynakların tekrar taranmasına engel olacak ve zaman kaybını önleyecektir. Bununla beraber alanyazın incelemesini planlarken izlenecek aşamalarda ne tür kaynakların kullanılacağına karar vermekte önemlidir. Daha sonraki adım ise, kaynak taraması sonucunda belirlenen çalışmaların ***ayrıntılı şekilde incelenmesi*** ve hangi yöntemlerin ve varsayımları kullanıldığının belirlenmesi ve bunların yapılacak çalışmayla ilişkisinin kurulmasıdır.

Tablo 1. Alanyazın incelemesinin yapılandırılması

Konuyu tanımlama	Seçilen konuyla ilgili genel fikirler veren kaynakları okuyarak işe başlama. Konuyla ilgili anahtar kelimeleri belirleyerek sözlüklerden ve ansiklopedilerden anlamlarını araştırma. Kullanılan kavramlarla ilgili notlar alarak alıntılanan yazarları belirleme. İleriki okumalar için kullanılacak terimleri listeleme.
Konunun kapsamını belirleme	Konunun içeriğini/sınırlarını belirleme. Konuyla ilgili hangi alanların ilişkili olduğunu belirleme. Konuyla ilgili hangi tarihler arasında yapılmış kaynakların inceleneceğine karar verme. Kaynak taraması yaparken kullanılacak dillere karar verme. Seçilen konunun kapsamını belirlemeye çalışarak bir sonraki aşama için konunun haritasını çıkarma.
Sonuçları düşünme	Yapılacak alanyazın incelemesinden tam olarak ne elde edileceğine ve ne istendiğine karar verme. Neden bir alanyazın incelemesi yapıldığını ve neden böyle bir işe girişildiğini düşünme. Alanyazın incelemesinin amacını ve hedefini ortaya koyma.
Kaynak taraması	Ansiklopedi, indeksler, veritabanları vb. ne tür kaynakların kullanılacağını belirleme. Üniversite kütüphanelerinde kütüphanecilerden kaynak taraması ile ilgili bilgi alma. İstenilen kaynaklara tam olarak nasıl ulaşılacağını belirleme. Uzman kişilere danışma.
Arşivleme	Bulunan çalışmaların düzenli şekilde tutulacağı bir indeksleme yöntemi geliştirme. Yalnızca araştırılan şeylerin neler olduğuyla ilgili değil, aynı zamanda nasıl araştırıldığıyla ilgili bilgileri tutmak, sonraki araştırmalarda zaman ve emekten tasarruf sağlayarak farklı anahtar kelimelerin kullanılarak araştırılmasına olanak sağlar.
Belirlenen kaynakların incelenmesi	Sistematik ve düzenli olarak belirlenen çalışmaların analizini yapma ve ortaya bir sentez koyma. Araştırma yaparken düzenli olarak alıntılamalarla çalışma. Daha sonra kullanılabilecek kaynakları ve fikirleri düzenli şekilde listeleme ve not alma. Bulunan kaynakları tekrar aramamak için listeden çıkarma.

Şekil 1'de bir araştırma konusu ile ilgili olarak ne türlü kaynakların nerelerden elde edilebileceği ve tipik bir alanyazın incelemesinde ne türlü kaynakların kullanılabileceği görülmektedir. Şekil 1, aynı zamanda kaynak taraması yaparken aşamaları ve her bir aşama sonucunda elde edilecek bilgileri de detaylı olarak göstermektedir.

Şekil 1. Alanyazın incelemesinde kullanılacak kaynaklar

Alanyazın incelemesinde en çok atıf alan yayının seçilen konuyla en ilişkili yayın olarak düşünülmesi yanlıştır. Seçilen konuda en çok atıf alan yayınlar dikkatli şekilde incelenmeli ve ondan sonra çalışılacak konuyla ilgisine karar verilmelidir. Günümüzde alıntılanan çalışmaların kalitesinden ve öneminden çok sayısal değerlendirmesi daha çok ön plana çıkmaktadır. Bu bağlamda, alanyazın incelemesinde kullanılacak **çalışmaların konuyla ilgili ilişkisini tam olarak belirlemek** oluşturulacak alanyazın çalışmasının geçerliliğini daha çok artıracaktır.

Çalışmaların İncelenmesi

Alanyazın incelemesi yapmanın getirdiği en önemli sonuçlardan bir tanesi, oluşturulacak çalışmada kullanılması planlanan ve önceden yapılmış çalışmaların kullandığı delilleri, yöntemleri ve veri toplama araçlarını belirlemektir. Diğer araştırmacıların yaptığı çalışmaları incelemek, ortaya konan araştırma tekniklerini ve yöntemsel varsayımları ortaya çıkarmaya yarar. Kullanılan delilleri ve yön-

temleri değerlendirmek, araştırmacıya kullanılan yöntemin uygun olup olmadığı ve araştırma ile örtüşüp örtüşmediği konusunda karar vermesine yardımcı olur. En önemlisi, oluşturulan alanyazın incelemesinde ortaya konan varsayımların doğruluğu ve oluşturulacak araştırma yönteminin geçerliliği diğer araştırmalara dayandırılacaktır.

Örnek 3.1'de, çalışılan konuda araştırmaların nasıl incelendiğini ve yapılacak çalışma için nasıl bir delil oluşturulmaya çalışıldığını beraberce görelim. İçsel motivasyonun çalışıldığı çalışmada proje temelli olarak verilen bir dersin içsel motivasyona olan etkisi incelenmektedir. Çalışmanın ilk aşamalarında seçilen konunun akademik anlamda dayandığı temeller verilmekte ve tarihsel gelişim içinde konu ile ilgili yapılan önemli çalışmalar sunulmaktadır. Çalışmanın sonraki aşamalarında ise içsel motivasyonla ilgili yapılan çalışmalar eleştirel şekilde sunulmakta ve çalışmanın bu çalışmalardan farkı detaylı olarak anlatılmaktadır. Verilen örnekte, daha önceden tartışılan konuların birçoğunu görmek mümkündür. Verilen örneği beraberce inceleyerek aşağıda belirtilen önemli gereksinimlerin örnekte sunulup sunulmadığını görmeye çalışalım:

1. Konuyu tarihsel gelişimi ile sunmak
2. Seçilen alanda yapılmış ve alanda öncü olmuş çalışmaları ve yazarları belirtmek
3. Geliştirilecek delil için bir temel oluşturmak
4. Yapılan çalışmanın özgünlüğünü sağlamak için yapılması gerekeni yapılanlardan ayırt etmek

Örnek 3.1. Proje temelli öğretime dayanarak verilen bilgisayar donanımı dersinin öğrencilerin içsel motivasyona yaptığı etkinin incelenmesi

Ocak ve Uluyol (2008) Çalışma	Yorum
Motivasyon ile ilgili yapılan çalışmalar genel olarak iki ana başlık altında toplanmıştır. Bunlardan ilki dışsal motivasyon (extrinsic motivation) olarak adlandırılan ve daha çok ödül ya da ceza şeklinde davranışçı yaklaşımlarda karşımıza çıkan motivasyon türüdür. **Deci ve Ryan (1985),** dışsal motivasyonu öğrencinin verilen uyarıcıyı algılayarak bir beklenen davranışı sergilemesi olarak tanımlamışlardır. Daha çok **Skinner (1953) ve Pavlov (1927)** gibi davranışçı yaklaşımı benimsemiş araştırmacılar çalışmalarında dışsal motivasyonu belirli bir davranış etrafında ödül ya da cezanın kontrol edilmesiyle öğrenmenin gerçekleşeceğini göstermek için kullanmışlardır. **İkincisi ise içsel motivasyon** (intrinsic motivation) olarak adlandırılan ve çevresel uyarıcılar ve bu uyarıcıların değişiminden etkilenen motivasyon türüdür **(Hunter, 1976).**	Çalışma ile ilgili genel bilgiler verilmektedir. Motivasyon türleri, tanımları ve dayandığı kuramsal dayanaklar alıntılar gösterilerek desteklenmektedir. Dışsal motivasyonun davranışçı yaklaşımla ilgisi, Skinner ve Pavlov kullanılarak tarihsel gelişimle desteklenmektedir. İçsel motivasyonun tarihsel gelişimi

Çalışma	Yorum
Yapılan araştırmalarda **içsel motivasyonun dışsal motivasyona göre daha önemli ve etkili olduğu** görülmektedir (Kohn, 1993). Dışsal motivasyonun içsel motivasyon ile karşılaştırıldığı bir çalışmada, öğrencilerin dışsal motivasyonu sağlanarak uzun süreli motive edilemedikleri, dışsal motivasyonu sağlanan öğrencilerin karmaşık öğrenme stratejilerini daha az gerçekleştirdiği, içsel motivasyonu sağlanmış öğrencilere göre testlerde daha az başarılı olduğu saptanmıştır (Boggiano ve Pittmann, 1992). Toci (2000), beşinci ve altıncı sınıf öğrencileriyle yaptığı çalışmada, sekiz aylık teknoloji destekli ve proje temelli öğrenmeye göre hazırlanmış öğrenme ortamının öğrencilerin motivasyonu üzerindeki etkisini incelemiştir. Deney boyunca öğrenciler dışsal motivasyona karşı içsel motivasyonu sağlayacak **içsel dürtü, ilgi, bağımsız çalışma, bağımsız karar verme, akademik etkililik ve içsel kriter** değişkenleri üzerinde çalıştırılmıştır. Çalışma sonuçları uygun şekilde tasarlanmış proje temelli öğrenme ortamının içsel motivasyonu pozitif yönde arttırdığını göstermiştir. Çalışma hazırlanan ortamda verilen görev ve sorumlulukların öğrencilerin gerçek dünya bağlantısı kurması ve amaca yönelik olarak hazırlanması açısından önemlidir. Benzer olarak Kempler (2006), proje temelli müfredata göre hazırlanmış fen ve teknoloji dersinde, 1360 tane yedinci sınıf öğrencinin ortam içinde motivasyonlarında nasıl bir değişiklik meydana geldiğini motivasyon bileşenlerine bakarak gözlemlemiştir. Hazırlanan ortam öğrencilerin araştırma yapmasına, veri toplamasına, yorumlamasına ve üç boyutlu materyal üretmesine izin vermiştir. Hazırlanan ortamda öğrencinin **gerçek dünya bağlantısı, işbirlikçi çalışma, akademik baskı gibi ortam bileşenleri ile ilgi, etkililik gibi içsel motivasyon bileşenleri arasında nasıl bir ilişki olduğuna bakılmıştır**. Bu şekilde hazırlanan ortam 23 öğretmen tarafından belirlenen bir ünite çerçevesinde altı defa gözlemlenmiştir. Gözlem sonuçları özellikle öğrencilerin ilgisinin ve akademik etkililiğinin öğretmenin anlam ve ifade eden görevler verdiğinde daha çok arttığını göstermektedir.	Çalışmanın bu kısmı motivasyon çeşitlerinden hangisine odaklanılması gerektiğini (**araştırma odağı**) alıntılarla ve kullanılan çalışmaların sonuçları, araştırma yöntemleri vb. kullanılarak verilmektedir. İçsel ve dışsal motivasyon arasındaki farklar gerekçelerle ortaya konulmaktadır. Önceki çalışmalarda ortaya çıkan sonuçlar ve içsel motivasyonun bileşenleri sunulmaktadır. İçsel motivasyonu çalışan önceki çalışmalar ayrıntılı şekilde incelenmiştir Çalışmada hangi bileşenlerin ne şekilde kullanıldığı ve çalışılan konuyla ilgisi ayrıntılı şekilde irdelenmektedir.

Çalışma	Yorum
Öğrenme ortamlarının içsel motivasyon üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalardan bir tanesi de Hilker (1993)'in sosyal bilgiler dersinde öğretim ortamı ile içsel motivasyon arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmasıdır. Çalışmaya katılan bir grup öğrenci iki haftalık içsel motivasyonu destekleyecek şekilde grup ve proje çalışması yaparken, diğer grup ise iki hafta içinde ödül ve ceza yöntemini ele alan dışsal motivasyon üzerine dersi işlemiştir. **Çalışma sonuçları** her iki grup arasında belirgin bir fark olmadığını belirtmekle beraber öğrencilerin içsel motivasyonlarındaki değişikliği görmek için daha **karmaşık ortamların (Spiro, Feltovich, Jaconson ve Coulson, 1991)** ve uzun süreli çalışmaların yapılması gerektiğini vurgulamıştır. **Bir başka açıdan Rezabek (1995)** çalışmasında öğrencilerin içsel motivasyon seviyesini belirlemek için gelişigüzel olarak katılımcıları üç grupta toplamıştır.	Çalışmanın bu kısmında sadece içsel motivasyona odaklanıldığı açık şekilde görülmektedir. İçsel motivasyonla birebir ilişkili çalışmalar ayrıntılı şekilde incelenerek, dışsal motivasyon tamamen göz ardı edilmiştir.

Seçilen konu birinci gruba lineer bir şekilde, ikinci gruba çoklu ortam olarak hazırlanarak ve üçüncü gruba da simülasyon şeklinde sunulmuştur. Çalışmanın hipotezi üçüncü grubun içsel motivasyon seviyesinin daha yüksek çıkacağı şeklinde olmuştur. **Çalışma sonuçları** hipotezi desteklemeyip içsel motivasyonu arttırmak için tasarlanan öğrenme ortamlarının daha karmaşık ve daha uzun zaman gerektirdiği üzerinde durmuştur. **Deci ve Ryan (1985)'e** göre öğrencilerin bilişsel esnekliği, yaratıcı olması, pozitif yönde kendine güven duyması ve anlama yeteneğinin gelişmesi içsel motivasyonun artması ile yakın dereceden ilgilidir.	İçsel motivasyonla ilgili yapılması gereken şeyler alıntılarla desteklenerek sunulmaktadır. Alıntı yapılan çalışmanın sonuçları ayrıntılı olarak sunularak ileriki çalışmalarda ne yapılması gerektiği vurgulanmaktadır.

Çalışma	**Yorum**
İçsel motivasyonla ilgili yapılan çalışmalar, geleneksel sınıf ortamında öğrencilerin başarısı, akademik etkililiği ve öğrencilerin motivasyonları arasındaki ilişkiyi incelemekle sınırlı kalmaktadır. Proje temelli öğrenme ortamları gibi yapılandırmacı ortamlar düşünüldüğünde öğrencilerin ilgisinin ve akademik **etkililiğinin ne ölçüde arttığı tam olarak araştırılmamıştır (Urdan ve Turner, 2005).** Örneğin, öğretmen merkezli işlenen sınıf ortamında yapılan çalışmalar, öğrencilerin derse olan **ilgisinin artmasının** öğrencilerin içsel motivasyonunu arttırdığını açıkça göstermektedir (Rieber, 1991). Bunun yanında hazırlanan ortam içinde öğrencilere karmaşık görevlerin sunulmasının da öğrencilerin **bilişsel katılımını** olumlu yönde etkilediği kesin olarak söylenememektedir (Wolters, 2004). **Akademik etkililik** öğrencilerin çalışmalarını yaparken kendilerine ne kadar güvendikleri ve ders boyunca yapılan etkinliklere bakış açılarına dair ("Bu derste en zor çalışmaları bile yapmaya istekliyim") olgularla ilgilendiğinden içsel motivasyonla ilgili bir etkendir (Midgley, Kaplan, Middleton, Maehr, Urdan ve Anderman, 1998). Diğer taraftan **bilişsel katılım** öğrencilere karmaşık görevler verildiğinde gösterilen zihinsel çaba, otantik (gerçek) ve anlamlı öğrenmeye dair sorular sorularak (Stoney ve Oliver, 1999) belirlendiğinden hazırlanan proje temelli öğrenmeyle birebir ilişkili hale gelmektedir. Ancak yapılan çalışmalarda öğrencilerin derse **olan ilgisi, akademik etkililiği ve bilişsel katılımının hazırlanan ortamın özellikleriyle nasıl bir ilişki içerisinde olduğu tam olarak açıklanmamıştır.**	Çalışmanın bu kısmında sadece içsel motivasyona odaklanıldığı açık şekilde görülmektedir. İçsel motivasyonla birebir ilişkili çalışmalar ayrıntılı şekilde incelenerek, dışsal motivasyon tamamen göz ardı edilmiştir. İçsel motivasyonla ilgili yapılması gereken şeyler alıntılarla desteklenerek sunulmaktadır. Alıntı yapılan çalışmanın sonuçları ayrıntılı olarak sunularak ileriki çalışmalarda ne yapılması gerektiği vurgulanmaktadır.

Kaynakça

Boggiano, A. K. ve Pittman, T. S. (1992). *Achievement and motivation: A social development perspective.* New York: Cambridge University.

Deci, E. L. ve Ryan, R. M. (1985). *Intrinsic Motivation and Self-Determination in Human Behavior.* New York: Plenum.

Hilker, J. B. (1993). Toward creating the intrinsically motivating classroom: Can students' motivational orientations be changed? : The Curry School of education , University of Virginia.

Hunter, M. (1976). *Motivation Theory for teachers.* Thousand Oaks, CA: Corwin

Kempler T. M. (2006). Optimizing students'motivation in inquiry- based learning environments: the role of instructional practices. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*, The University of Michigan.

Kohn, A. (1993). Why incentive plans cannot work. *Harvard Business Review*, September-October, 54-63.

Midgley, C., Kaplan, A., Middleton, M., Maehr, M., Urdan, T. ve Anderman, L.H. (1998). The development and validation of scales assessing students' achievement goal orientations. *Contemporary Educational Psychology, 23,* 113–131.

Pavlov, I. P. (1927). *Conditioned reflexes (G. V. Anrep, Trans).* London: Oxford University Press Rieber, L. (1991). Animation, Incidental Learning, and Continuing Motivation, *Journal of Educational Psychology, 83,* 318-328

Rezabek, R. (1995). *The relationships among measures of intrinsic motivation, instructional design, and learning in computer-based instruction.* Çalışma 1995 Annual National Convention of the Association for Educational Communications and Technology Konferasında sunulmuştur, Anaheim, CA.

Skinner, B. F. (1953). *Science and human behavior.* New York: Free Press.

Spiro, R. J., Feltovich, P .J., Jaconson, M. J. ve Coulson, R. L.(1991). Knowledge representation, content specification, and the development of skill in situation-specific knowledge assembly: Some constructivist issues as they relate to cognitive flexibility theory and hypertext. *Educational Technology, 31*(9), 22-25.

Stoney, S. ve Oliver, R. (1999). Can Higher Order Thinking and Cognitive Engagement be Enhanced with Multimedia. *Interactive Multimedia Electronic Journal of Computer Enhanced Learning, 1*(2), http://imej.wfu.edu/articles/1999/2/index.asp adresinden 15 Ocak 2009 tarihinde alınmıştır.

Toci, M. J. (2000). The Effect of A Technology-Supported, Project- Based Learning Environment on Intrinsic and Extrinsic Motivational Orientation. *Yayınlanmamış Doktora Tezi.* The Pennsylvania State University, PA.

Urdan, T. ve Turner, J. C. (2005) Competence motivation in the classroom. In C. S. Dweck (Ed.), *Handbook of competence motivation* (pp. 297-317). New York: Guilford Publications

Wolters, C. A. (2004). Advancing achievement goal theory: Using goal structures and goal orientations to predict students'motivation, cognition, and achievement. *Journal of Educational Psycology, 96*(2), 236-250.

Örnek 3.1'de sosyal bilgiler alanında seçilmiş bir konuda nasıl bi delil oluşturulmaya çalışıldığını görmekteyiz. Tarihsel gelişim içinde mo tivasyonun iki farklı şekilde ele alındığı ve yapılan çalışmaların bir kısmı nın dışsal motivasyona yönelirken diğer çalışmaların içsel motivasyon yöneldiği açık şekilde anlaşılmaktadır. Çalışmada yapılan alanyazın in

celemesinde, içsel motivasyonun sağlanmasının dışsal motivasyona göre daha kalıcı ve etkili olduğu ve bundan dolayı içsel motivasyonun daha önemli olduğu alıntılanan çalışmalardan anlaşılmaktadır. Konunun önemini oluşturmak için kullanılan çalışmalar ayrıntılı şekilde incelenmiş ve çalışmaların sonuçları kullanılarak nelerin yapılıp yapılmadığı aktarılmaya çalışılmıştır. Önceden yapılmış çalışmalar kullanılarak konu ile ilgili eksiklikler ya da yapılmaya çalışılan yaklaşımlar konunun iyi şekilde analiz edildiğini göstermektedir. İyi bir araştırma konusu belirlemek adına konu ile ilgili önemli değişkenler ve yaklaşımlar gözler önüne serilerek, eksikliklerin daha iyi görülmesine çalışılmıştır. Bundan dolayı, uygun ve geçerli bir konu alanı belirleme adına alanyazın incelemesinin iyi bir kaynak olduğu her zaman söylenebilir. Özellikle önceki çalışmalarda yazarların kullandığı değişkenler alanyazın incelemesi ile gün yüzüne çıkmakta, bu da ortaya konacak çalışmanın odağını oluşturma adına avantajlı bir durum oluşturmaktadır.

Araştırma odağını oluşturma ve geliştirme zaman alan bir iştir. Seçilen konuyu geniş kapsamlı olarak ele alma, nerden ve nasıl oluştuğuna bakarak konu ile ilgili üretilen fikirleri inceleme ve eleştirilere açık olma, oluşturulmaya çalışılan fikirleri, yöntemleri ve delilleri sorgulama ve inceleme ve fikirler arasında bağlantı kurma adına eleştirel düşünceyi ön planda tutma bir araştırma odağı oluşturma adına kullanılacak önemli yaklaşımlardır.

Alanyazın incelemesinde bilginin nasıl yapılandırılacağı, ilişkili kaynakların nasıl belirleneceği ve konunun tarihsel gelişimini belirlemede hangi kriterlerin uygulanacağı ilk etapta karmaşık ve zor gelebilir. Bunun için başka bir örnek vererek olayı açıklamak daha yararlı olacaktır. Örnek 3.2'de şu ana kadar araştırma odağı ile ilgili konuları içeren bir örneğe yer verilmiştir. Örnek 3.2, konunun önemini ortaya koymak için değişkenlerin nasıl kullanıldığını, konunun tanımının nasıl yapıldığını, kapsamın nasıl belirlendiğini gösteren bir çalışmadır. Verilen örnekte alanyazın incelemesinin amacının ve hedefinin ne olduğu tam olarak okuyucuya sunulmuştur. Bunun yanında,

Örnek 3.2, aşağıdaki özellikleri içermektedir:

- Alanyazın incelemesinin haritasının çıkarılması
- Konu alanı ile ilgili yatkınlığın gösterilmesi
- Önceden yapılan çalışmaların eleştirel şekilde değerlendirilmesine dayanarak bilginin yapılandırılması
- Çokça çalışılmış bir alana getirilen yeni bir yaklaşımın gerekçeleri
- Sınıflandırma, bilginin işlenmesi vb. farklı becerilerin gösterilmesi

Örnek 3.2. Öğrencilerin Bilgisayar Kullanma Becerisi ile Bilgisayar Destekli Verilen Çevrimiçi Derslere Olan Davranışları Arasındaki İlişki: Alanyazın İncelemesi

Ocak (2006a) Çalışma	Yorum
1. GİRİŞ	
Bilgisayar kullanma becerisi, deneyimi ve bilgisayara olan davranışlarla ilgili geniş çapta çalışma bulunmaktadır. **Bu çalışmaların büyük bir kısmı,** bilgisayara olan davranışlar ve beceriler ile temelde bilgisayar kullanımına bağlı olan bilgisayar destekli *çevrimiçi* öğrenimin arasındaki ilişkinin **önemini vurgulamaktadır**.	İlk paragrafta araştırma odağı belirtilmiştir. Bunun yanında çalışmanın kapsamı çizilmeye çalışılmıştır.
Bu alanyazın incelemesi, öğrencilerin *çevrimiçi* derslere olan davranışlarını, bilgisayar kullanımı ve becerisi değişkeni içerisinde ele alan çalışmalar ışığında **incelemektedir**. Web destekli verilen dersler *çevrimiçi* derslerin tanımı içinde yer almamaktadır (Eshet-Alkalai, 2004). Öğrencilerin *çevrimiçi* derslere olan memnuniyetine, öğrencilerin *çevrimiçi* veya sınıfta yüz yüze verilen geleneksel ders seçme tercihine ve karşılaştırmasına yönelik herhangi bir çalışma davranışlara bakan bir çalışma olarak kabul edilmektedir (Gurbuz, Yildirim ve Ozden, 2001). Oysaki **bilgisayar kullanımı ve becerisi kavramı dar bir çerçevede kullanılmaktadır.** Bu kavram içinde, bilgisayar becerisi ve kullanımı sadece bilgisayarla ilgili olan ön deneyime ve yeteneğe bakmaktadır. Çalışmaların birçoğu bu tanımlamayı bilgisayara olan davranışın yapılanması ile ilgili sonuçların karışmaması için tercih etmişlerdir.	Çalışmanın amacı okuyucuya sunularak çalışılan konunun kapsamı alıntılarla belirlenmiştir.
Bilgisayar destekli öğrenim için gerekli olan ön deneyimin ve pozitif davranışlarla ilgili olan becerilerin önemini vurgulayan **çalışmaların ışığında, bu alanyazın incelemesi** öğrencilerin *çevrimiçi* derslere olan pozitif davranışlarının bilgisayar kullanma bilgisiyle ilişkili olup olmadığı konusunda yer alan **çalışmaları gözden geçirip bu konu hakkında bir kritik ve sentez yapmıştır.**	Çalışmanın amacı ve araştırma problemi sunulmaktadır.
Çalışma	**Yorum**
2. LİTERATÜR TARAMASI	
Uzaktan eğitim, öğretim boyunca öğrencilerin ve öğretmenlerin birbirlerinden uzak olduğu **bir eğitim çeşididir** (Johnson, 2003). **Uzaktan eğitim**, yüksek öğrenimin büyük bir kısmını etkileyen bir **olay durumuna gelmiştir**. Amerika'da yüksek öğretim kurumlarının %56'sı 2000-2001 yılında yaklaşık **3.1 milyon öğrenciye uzaktan eğitim imkanı sağlamıştır** (**NCES, 2004**).	Konunun tarihsel gelişimi, tanımı konu ile ilgili çalışmalar ışığında okuyucuya sunulmaktadır. Buna göre ele alınan konu olarak uzaktan eğitimin tanımı, kapsamı, gelişmesi ayrıntılı şekilde okuyucuya sunulmaktadır.
Bilgi teknolojisindeki gelişme kendisini uzaktan eğitim olarak yansıtmıştır. Telekonferans ve televizyon yayını gibi uzaktan eğitimin içinde kullanılan farklı teknolojiler arasında, *çevrimiçi* eğitim kullanılan en yaygın ve tercih edilen yöntemlerden biridir (Tandon ve Gilman, 2003). En azından bir tane çevrimiçi ders alan öğrenci sayısı Güz 2003 döneminde **1.9 milyon** ve bu rakamın Güz 2004 döneminde de **2.6 milyona** çıkması beklenmektedir (Allen ve Seaman, 2004).	
Çevrimiçi dersler İnternetin sanal dünyasında meydana gelmektedir. Öğrenciler ve öğretmen elektronik dosya transferi ve mesaj iletisi kullanarak sınıf forumlarında buluşmaktadır.	Çevrimiçi derslerin tanımı okuyucuya sunulmaktadır.

Öğrencilerin ders kitaplarında olduğu gibi verilen bilgi kaynağını özümlemeleri ve başarılarını yazılı ödevlerle göstermeleri beklenmektedir. Johnson (2003) çevrimiçi dersleri şu şekilde tanımlamaktadır: • Bu dersler İnterneti birinci dağıtım kaynağı olarak kullanan derslerdir. • Ders kitabı kullanılabilir veya kullanılmaz. • Diğer tüm ders materyali ve öğretmenle iletişim dersin web sayfası aracılığı ile yapılır. • Çevrimiçi eğitimin web destekli ve kısmi çevrimiçi ders gibi(harmanlanmış vb.) farklı modelleri olsa da, çevrimiçi derslerin genellikle verilen ders içeriğinin **%80 den fazlasının çevrimiçi olması ve yüz yüze etkileşiminin olmaması** gibi özellikleri olması gerekir (Allen ve Seaman, 2004).	Çevrimiçi eğitimin diğer eğitimlerden farkı vurgulanmaktadır.
Çalışma **2.1. Bilgisayarla ilgili davranışlar** **Öğrencilerin bilgisayara olan davranışları,** öğrencilerin çevrimiçi eğitimin etkinliği ve etkileyiciliği hakkındaki görüşlerini ve duygularını **içerebilir. Alanyazındaki çalışmaların çoğu,** davranışın genel çerçevesine bağlı kalarak davranışı öğrenci memnuniyeti ve tercihi olarak ele almışlardır. **Çoğu zaman, memnuniyet ve tercih** öğrenci davranışının belirtisi olarak veya davranış ile beraber **değişmeli olarak kullanılır** (e.g., Noyes ve Garland, 2005; Sellers, Wright ve Wright, 2003). Bunun yanında başka anlamlarda bulunmaktadır ki birçok çalışma bunları davranışın kullanımı olarak anlamlarını paylaşmaktadır. **Bu anlamlardan bazıları, çevrimiçi öğretimi sevme seviyesi ve klasik ve çevrimiçi sınıf dersleri arasındaki karşılaştırma olarak sayılabilir.** Bernard ve diğerleri (2004), öğrenci başarısı, davranışları ve isteksizliği yönünden yüz yüze ders ile çevrimiçi dersi karşılaştırdıkları meta-analiz çalışmasında, davranışı, alınan çevrimiçi dersin, öğretmenin, ders içeriğinin, kullanılan teknolojinin değerlendirmesi ve öğrencinin çevrimiçi ders hakkındaki düşüncesi, gösterdiği reaksiyonu ve genel fikri olarak nitelemiştir. **2.2. Bilgisayar kullanma becerisi** **Bilgisayar kullanma becerisi en basit anlamı ile** bilgisayarın nasıl kullanılacağı anlamına gelir (Bitter, 1992). Daha yakın zamanda, Tsai (2002) bilgisayar kullanma becerisini günlük yaşamda bilgisayar teknolojisi ile baş edebilmek için tüm insanlara gerekli olan temel bilgi, ustalık ve davranış olarak tanımlamıştır. **Geniş bir çerçeveden bilgisayar kullanma becerisi,** yalnız bilgisayar kullanma ve deneyimine değil aynı zamanda bilgisayar hakkındaki düşüncülere ve davranışlara bağlıdır. Bu bağlamda, Levine ve Donitsa-Schmidt (1998) bilgisayar deneyiminin bilgisayara olan güven ve davranış ile pozitif ilişkili olduğunu yapısal eşitleme metodu kullanarak göstermiştir.	**Yorum** Konu ile ilgili değişkenler alıntılarla okuyucuya sunulmuştur. Buna göre, bilgisayar kullanma becerisi ve bilgisayara olan davranışın tanımları alıntılarla sunulmakta ve çalışmalarda nasıl bir yaklaşım izlendiği belirtilmektedir.

Çalışma **3. YÖNTEM**	**Yorum**
Çevrimiçi öğrenimle ilgili bilgisayar kullanma bilgisi ve davranışlarla ilgili çalışmalar hakkında sağlıklı bir bilgi vermek için, üç önemli eğitimsel ve psikolojik akademik arama motoru aynı anahtar cümleler kullanılmak şartıyla Ekim 2005'de aranmıştır. İkinci bir arama Mart 2006 tarihinde herhangi bir yeni çalışma var mı diye tekrar aranmıştır. Buna göre kullanılan veri tabanları: **Education Full Text, ERIC, Science Direct** ve anahtar cümleler: **öğrenci tutumu-uzaktan eğitim, bilgisayar okuryazarlık- öğrenci tutumu, öğrenci tutumu-çevrimiçi ders, bilgisayar okuryazarlık- çevrimiçi ders, bilgisayarlık okuryazarlık-çevrimiçi ders- öğrenci tutumu.** Tüm aramalar "ve" bağlacı ile yapılmış olup, dokümanın herhangi bir yerinde anahtar cümle rastlanılan tüm akademik çalışmalar alana ve yayınlanma tarihine bakılmaksızın incelenmiştir. Tarama için, sadece akademik makaleler değil, aynı zamanda diğer dokümanlar ve basılmakta olan raporlar da düşünülmüştür. Çünkü yayınlanma metodu ve prosedürlerinden dolayı bilgisayar ve bilgi teknolojisi ile ilgili birçok araştırma bu alanda en son verilere dayanan delil ve verileri sunamamaktadır. Taramanın sonucunda, akademik yayının önemi ışığında, sadece hakemli olan dergi makalelileri değerlendirmeye alınmıştır. Araştırma raporlarıyla ilgili olarak sadece tüm metni arama motoru içinde olan raporlar daha iyi bir tanımlama ve analiz vereceği düşüncesinden yola çıkarak değerlendirme içine alınmıştır. PsycINFO database arama sonuçlarının düşüklüğünden dolayı kullanılmamıştır.	Çalışma için ilişkili kaynakların nasıl belirlendiği, kaynakların nasıl arandığı ve alanyazın incelemesinin nasıl yapılandırıldığı ayrıntılı şekilde anlatılmaktadır. Kullanılan veritabanları, anahtar kelimeler ve kaynak taramasının nasıl yapıldığı ayrıntılı şekilde sunulmaktadır. Kullanılan çalışmaların nasıl sınıflandırıldığı ve çalışmaların nasıl değerlendirildiği okuyucuya sunulmaktadır.
Çalışma **4. SONUÇLAR**	**Yorum**
Yapılan analiz sonucunda, uzaktan eğitimin sunusu içinde kullanılan teknolojilerdeki yetersizlik ve eksikliklerin öğrencilerin uzaktan eğitimle verilen derslere olan hoşnutsuzluğunu daha fazla şekilde artırdığı **görülmüştür. Birçok çalışma**, uzaktan eğitimin bilgisayar destekli olan alanı içinde yüksek öğrenci memnuniyeti **olduğunu söylese de**, yüzde otuza yakın bir öğrenci kısmının telekonferans donanımını ve web sayfası içinde bulunan grafik gibi görsel materyaller ve videolarla **memnuniyetsizliği olduğu anlaşılmaktadır** (Maushak ve Ellis, 2003). Çevrimiçi ortamdaki problemler, **bir yandan** öğrencinin memnuniyetsizliğine **yol açarken, beceriye bağlı teknolojik yetersizlik** öğrencilerin negatif davranışları üzerinde **büyük bir etki yapmaktadır.** Bunun yanında, **çalışmalardaki genel eğilim**, bilgisayar kullanma becerisinin bilgisayar tabanlı öğretimin içindeki yetenekleri geliştirmek için önemli bir faktör olduğu yönündedir. Bilgisayar teknolojisi ile ilgili temel deneyim ve bilginin *çevrimiçi* dersler için memnuniyet veren pozitif tercihler olduğu da belirlenmiştir. **Diğer bir değişle,** bilgisayar kullanma becerisi daha çok olan öğrencilerin kendi becerilerini kullanarak *çevrimiçi* ders ortamını daha etkili biçimde kullanma ve keşfetme olasılığının daha çok olduğu söylenebilir. **Bundan dolayı,** öğrenciler ne kadar çok *çevrimiçi* dersle etkileşime geçerse o kadar çok *çevrimiçi* derse olan algının ve ilginin artacağı olumlu yönde beklenmelidir.	Çalışmalardan elde edilen bilgiler kullanılarak analiz yapılmakta ve konunun önemi ortaya konularak çalışmanın ortaya koyduğu delil okuyucuya sunulmaktadır.

Bilgisayar kullanma becerisi bilgisayar ve bilgi teknolojisi içinde bilgisayar deneyimine göre daha dar anlamlı ve kısıtlı kullanıma tabidir. Özellikle çevrimiçi dersler için bilgisayar kullanma becerisi özel bir amaç için bir kişiye gerekli olan minimum derecede bilgiyi içerir. Konuya ve amaca yönelik olduğu için çevrimiçi bir ders için istenen bilgisayar kullanma becerisi kesinlikle bir yazılımcının becerisiyle aynı olamaz.	Çalışmalardan çıkarılan sonuçlar ayrıntılı şekilde sunularak konuya olan yatkınlık gösterilmektedir. Bilgisayar kullanma becerisi ile ilgili eleştirel değerlendirme yapılarak ortaya bir delil konulmuştur. Buna göre, bilgisayar kullanma ve yazılım kullanma farklı şeylerdir.
Bazı araştırmacılar, çevrimiçi eğitim için gerekli olan temel bilgisayar kullanma becerisinin ölçüsü hakkında **bilgi vermişlerdir**. Bilgisayar kullanma becerisi yetersiz olan öğrenciler çevrimiçi derslerde negatif sonuçlarla karşılaşmışlardır. Bu bağlamda, Osika ve Sharp (2002) çevrimiçi derste meydana gelecek bilgi transferi eksiğinin öğretmenin teknolojiye olan güvenini ve kabiliyetini, verilen ödevlerin sunulmasını, öğrencilerle olan iletişimi ciddi şekilde etkileyeceğini belirtmişlerdir.	
Daha fazla bilgisayar kullanma deneyimi çevrimiçi ders içindeki başarıyı ve daha pozitif davranışı garanti etmez. **Birçok öğrenci** bilgisayar teknolojisi ile **tanışsa bile**, bu Web-tabanlı öğretimde gerekli olan akademik **başarının elde edileceği anlamına gelmez** (Osika ve Sharp, 2002). Bunun yanında bilgisayar kullanma becerilerinin öğrencilerin çevrimiçi derslere olan bilişsel katılım ve akademik etkililik konusunda pozitif bir etkisi yoktur. Bilgisayar kullanma becerisinin öğrencinin deneyimi ve davranışı üzerindeki etkisi düşünüldüğünde, **diğer faktörleri beraberce ele almakta fayda vardır**. Öğretim tasarımı ve pedagojisi, öğrencinin davranışı üzerinde önemli etkiye sahiptir. Bilgisayar kullanma becerisi yanında diğer faktörler öğrenenin karakteri, öğretimsel değişkenler ve kurumsal değişkenler olarak sıralanabilir. Öğretmenin kalitesi ve verilen pedagoji gibi faktörler yüksek bilgisayar kullanma becerisi ile beraber öğrenciler için daha etkilidir. **Levine ve Donitsa-Schmidt (1998)'in belirttiği gibi** bilgisayar kullanma becerisinin başlangıcı olarak kendine güven ve pozitif davranışın önemi, bilgisayar kullanma becerisinin seviyesi ve **diğer değişkenlerin** öğrencilerin çevrimiçi derslere olan davranışları üzerinde çok **büyük etkisi vardır**. Ders tasarımı ve bilgisayar destekli öğretimin temeli olarak öğretmen, çevrimiçi ders içindeki başarıyı ve öğrencinin davranışını etkileyecek etken olarak görülmüştür. Aynı zamanda, öğrencinin önceki teknoloji kullanımı, öğretmenin öğrenciye ve teknolojik gelişmeye olan davranışı çevrimiçi öğretim içinde başarılı olabilmek için öğrenci yönünden hayati önem taşımaktadır (Volery ve Lord, 2000). **Öğretmenin bilgisayar kullanma becerisi** de, öğrencinin çevrimiçi derse olan davranışını direkt olarak etkileyeceği için **öğrencinin ki kadar önemlidir.**	Geliştirilen delile göre, diğer eğitimsel ve öğretimsel faktörlerle beraber bilgisayar kullanma bilgisinin bilgisayar destekli derslere yaptığı etkinin incelenmesi daha doğru bir yaklaşım olacaktır. Buna göre, öğretim tasarımı, pedagoji, öğretmen ve öğrenenin karakteri diğer önemli faktörlerdir. Öğretmenin oynadığı rol, öğrencinin çevrimiçi derse olan davranışını etkileyen önemli bir faktördür.
Çalışma **5. YORUM/ÖNERİ**	**Yorum**
Öğrencilerin çevrimiçi derslere olan davranışları, sağlanan eğitimin birinci kullanıcısı olduğu için, çevrimiçi eğitimin geleceğini ve gelişmesini şüphesiz etkileyecektir. Örneğin, daha sonraki çevrimiçi derslere kayıt olma kararı, büyük ölçüde, öğrencinin çevrimiçi eğitimin geleceğini ve gelişmesini şüphesiz etkileyecektir. Örneğin, daha sonraki çevrimiçi derslere kayıt olma kararı,	Önceden yapılan çalışmalara dayanarak çevrimiçi eğitimde öğrenci davranışını etkileyen faktörler 3 ana başlık altında toplanmıştır.

büyük ölçüde, öğrencinin çevrimiçi eğitimle ilgili memnuniyetine, düşüncesine ve tutumuna bağlı olacaktır. Yüksek memnuniyet, öğrencinin çevrimiçi öğrenmeyi kullanmasının devamını sağlar. Aynı zamanda, başarı ve memnuniyet gibi farklı öğrenme sonuçları arasında pozitif ilişki vardır (Hayashi, Chen, Ryan, ve Wu, 2004). Bundan dolayı, eğitimciler ve eğitimsel kurumlar çevrimiçi eğitimin sunumunda ve dizaynında öğrencilerin davranışlarını düşünmek zorundadırlar.

Çevrimiçi eğitim hakkında öğrencinin davranışlarını etkileyen faktörler üç ana grup altında özetlenebilir: (1) kendi kendine yeterlilik, edinilen beceriler, çalışmaya olan yaklaşımlar ve bilgisayar becerisi gibi öğrenen kişiyle alakalı faktörler, (2) tasarımı, çevrimiçi ders topluluğu, sınıf bilincinin farkında olmak gibi öğretimsel faktörler, (3) sağlanılan sistem, kurumun büyüklüğü ve tipi gibi kurumsal değişkenler.

Çevrimiçi dersler sadece öğrencinin yaptığı işe bağlı ve bilgisayar aracılığı ile olduğundan, bilgisayar kullanma becerisi öğrencinin davranışlarının merkezini oluşturmaktadır. Ancak, öğrencinin çevrimiçi derslere olan davranışlarının değişimini ve oluşumunu etkileyen öğretimsel ve kurumsal faktörlerde olup, bu faktörler bilgisayarı kullanma ve anlamadaki ustalık ve bilgisayar hakkında sahip olunan bilgi olarak da yorumlanabilecek öğrencinin bilgisayar kullanma becerisinin seviyesiyle beraber incelenmelidir.

Yorum

Önceden yapılan çalışmalara dayanarak çevrimiçi eğitimde öğrenci davranışını etkileyen faktörler 3 ana başlık altında toplanmıştır.

Burada çalışmanın ortaya koyduğu yeni yaklaşım görülmektedir. Buna göre, bilgisayar kullanma becerisi çevrimiçi derste öğrenci davranışını etkileyen tek faktör olmayıp, diğer faktörlerin etkisi de incelenmelidir.

Kaynakça

Allen, I. E. ve Seaman, J. (2004). *Entering the mainstream: The quality and extent of online education in the United States, 2003 and 2004.* Sloan Center for OnLine Education. http://www.sloanc.org/resources/entering_mainstream.pdf adresinden 10 Kasım 2004 tarihinde alınmıştır.

Bernard, R. M., Abrami, P. C., Lou, Y., Borokhovski, E., Wade, A., Wozney, L., Wallet, P. A., Fiset, M., ve Euang, B. (2004). How does distance education compare with classroom instruction? A meta-analysis of the empirical literature. *Review of Educational Research, 74*(3), 379-439. Bitter, G. G. (1992). (Ed.). *Macmillan encyclopedia of computers*. New York: Macmillan.

Gurbuz, T., Yildirim, I. S., ve Ozden, M. Y. (2001). Comparison of on-line and traditional computer literacy courses for preservice teachers: A case study. *Journal of Educational Technology Systems, 29*(3), 259-269.

Eshet-Alkalai, Y. (2004). Digital literacy: A conceptual framework for survival skills in the digital era. *Journal of Educational Multimedia and Hypermedia, 13*(1), 93-106.

Johnson, J. L. (2003). *Distance education. : complete guide to design, delivery and improvement.* New York: Teachers College Press.

Hayashi, A., Chen, C., Ryan, T. ve Wu, J. (2004). The role of social presence and moderating role of computer self efficacy in predicting the continuance usage of e-learning systems. *Journal of Information Systems Education, 15*(2), 139-154.

Levine, T. ve Donitsa-Schmidt, S. (1998). Computer use, confidence, attitudes, and knowledge: A causal analysis. *Computers in Human Behavior, 14*(1), 125-146.

Maushak, N. J. ve Ellis, K. A. (2003). Attitudes of graduate students toward mixed-medium distance education. *The Quarterly Review of Distance Education, 4*(2), 129-141.

National Center for Education Statistics, U.S. Department of Education. (2004). *The condition of education 2004* (NCES 2004–077). Washington, DC: U.S. Government Printing Office [available online at http://nces.ed.gov/pubs2004/2004077.pdf].

Noyes, J. ve Garland, K. (2005). Explaining students'attitudes toward books and computers. *Computers in Human Behavior, 21*(2), 233-241.

Osika, E. R. ve Sharp, D. P. (2002). Minimum technical competencies for distance learning students. *Journal of Research on Technology in Education, 34*(3), 318-326.

Sellers, R. G., Wright, K. E. ve Wright, V. H. (2003). *Attitudes and perceptions of on- and off-campus students of an Internet-based graduate allied health program* (Report No. HE 036 067). Tuscaloosa, AL: University of Alabama (ERIC Document Reproduction Service No. ED. 478 777).

Tandon, P. ve Gilman, D. A. (2003). *The role of delivery medium in distance education* (Report No. IR 022 053). Terre Haute, IN: Indiana State University. (ERIC Document Reproduction Service No. ED. 477 757).

Tsai, M.-J. (2002). Do male and female students often perform better than female students when learning computers? A study of Taiwanese eight graders' computer education through strategic and cooperative learning. *Journal of Educational and Computing Research, 26*(1), 67–85.

Volery, T. ve Lord, D. (2000). Critical success factors in online education. *International Journal of Educational Management, 14*(5), 216-223.

Örnek 3.2'de verilen alan yazın incelemesi öğrencilerin bilgisayar kullanma becerileri ile çevrimiçi derslere olan davranışları arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma olarak karşımıza çıkmaktadır. Çalışmanın giriş kısmında araştırılacak konunun genel bir yapısı sunulmuş ve daha sonra araştırma problemi tanımlanmış ve kullanılan bilgisayar becerisi ve davranışlar gibi değişkenler ayrıntılı şekilde okuyucuya sunulmuştur. Bunun yanında, yapılan çalışmada kullanılan kaynakların nasıl tarandığı okuyucuya sunulmuş ve çalışmalardan çıkan ortak sonuçlar ve bulgular detaylı olarak paylaşılmıştır. Ayrıca, bulunan kaynakların nasıl sınıflandırıldığı ve kategorilere ayrıldığı çalışmanın yöntem kısmında ayrıntılı olarak anlatılmıştır. Çalışmanın yorum ve öneri kısmında, konunun neden önemli olduğu geliştirilen delil ve gerekçelerle sunularak üç ana başlıkta etkili olan faktörle özetlenerek yeni bir yaklaşım ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bölüm 4

AÇIKLAYICI BİBLİYOGRAFİ HAZIRLAMA

KONULAR

- Açıklayıcı bibliyografinin tanımı
  Açıklayıcı bibliyografinin faydaları
- Açıklayıcı bibliyografiyi oluşturan bileşenler

BÖLÜM KAZANIMLARI

Bu bölümü başarıyla bitiren bir öğrenci;

1. Açıklayıcı bibliyografinin ne anlama geldiğini açıklayabilir.
2. Açıklayıcı bibliyografinin faydalarını sıralayabilir.
3. Açıklayıcı bibliyografiyi oluşturan bileşenleri açıklayabilir.
4. Verilen bir çalışmanın açıklayıcı bibliyografisini çıkarabilir.

Oluşturulan alan yazın incelenmesinde okuyucuya kullanılan kaynakların kaliteli, doğru ve ilişkili olduğunu hissettirmek çalışmanın güvenilir ve özgün olduğunu gösteren en önemli kriterdir. Kullanılan çalışmaların eleştirel şekilde değerlendirilmesi, ilişkili kaynakların belirlenip hangi yönlerden ilişkili olduğunun verilmesi, seçilen kaynakların doğru şekilde analiz edilip kullanışlılıklarının belirlenmesi oluşturulacak alan yazın incelenmesi için vazgeçilmez unsurlardır.

Bu bağlamda oluşturulacak açıklayıcı bibliyografiler kaynakların eleştirel şekilde değerlendirilmesi, okuyucuya kaynaklar hakkında detaylı bilgi verilmesi, çalışmaların birbirleriyle karşılaştırılması ve ele alınan çalışmanın hangi yönlerden önemli olduğunun vurgulanması adına önemli göreve sahiptir.

Bu bölümde açıklayıcı bibliyografinin tanımı, açıklayıcı bibliyografinin sağladığı faydalar, açıklayıcı bibliyografi hazırlarken göz önüne alınması gereken bileşenler ve çalışmaların açıklayıcı bibliyografilerinin nasıl hazırlanacağı üzerinde ayrıntılı olarak durulacaktır.

Açıklayıcı Bibliyografinin Tanımı

Açıklayıcı bibliyografi ya da diğer bir değişle açıklayıcı kaynakça hazırlama alanyazın incelemesi aşamasında kullanılan önemli bir araçtır. ***Açıklayıcı bibliyografi*** *ile* ***çalışma özetleri*** *birbirinden farklı olgulardır.* Özetler genel olarak makalelerin ya da raporların ilk kısmında bulunan ve yapılan çalışma ile ilgili tanımlayıcı özet bilgi veren bilgilerdir. Açıklayıcı bibliyografiler ise yapılan çalışmalar hakkında hem tanımlayıcı özet bilgiler veren, hem de eleştirel şekilde çalışmayı irdeleyen bilgilerdir. Açıklayıcı bibliyografiler yazarın ya da çalışmanın görüşünü ya da içeriğini, özgünlüğünü ve kendini ifade etme becerisini eleştirel gözle inceleyen açıklamalardır. Bu özelliklerinden dolayı alanyazın incelemesinde hazırlanan açıklayıcı bibliyografileri kullanmak çok yararlıdır.

Açıklayıcı Bibliyografinin Faydaları

Yapılan araştırmanın ya da projenin çeşidine göre açıklayıcı bibliyografinin **sağladığı faydaları** şu şekilde sıralamak mümkündür:

- **Özetleme**: Açıklayıcı bibliyografilerin en büyük özellikleri kullanılacak çalışmanın özetini bildirmektir. Çalışmada geliştirilen ana deliller nelerdir? Kullanılan çalışmanın (kitap, makale vb.) amacı nedir? Hangi konular işlenmektedir? Eğer birisi kullanılan çalışma hakkında sorular sorsa, neler söylenebilir? vb. sorular açıklayıcı bibliyografinin kolayca cevaplayacağı sorulardır. Bundan dolayı hazırlanan açıklayıcı bibliyografide çalışma ile ilgili özet bilgilerin yeteri kadar uzun olmasına dikkat edilmelidir.
- **Değerlendirme**: Kullanılacak çalışmayı özetlemenin yanında, çalışmanın değerlendirmesini yapmak açıklayıcı bibliyografinin sağladığı bir başka yarardır. Kullanılan çalışma yararlı mı? Açıklayıcı bibliyografide kullanılan diğer çalışmalarla nasıl karşılaştırılabilir? Kullanılan çalışmada bilgiler güvenilir mi? Çalışma önyargılı mı yoksa objektif olarak mı hazırlanmış?
- **İlişkilendirme:** Kullanılacak çalışma özetlendikten ve değerlendirildikten sonra, yapılacak olan araştırmayla hangi yönlerden ilişkili olduğunu tespit etme açıklayıcı bibliyografinin sağladığı diğer bir yarardır. Kullanılacak çalışmanın yapılacak araştırmaya faydası nedir? Oluşturulacak alanyazın incelemesinde çalışma nasıl kullanılacak? Ortaya konan delilin geliştirilmesinde çalışma hangi yönlerden önemlidir? Kullanılacak çalışma çalışılan konuyla ilgili hangi düşünceleri içermektedir?

Açıklayıcı bibliyografide konu ile ilgili çalışmalar bulunduktan sonra özelliklerine göre gruplandırılır (sınıflama) ve bu sınıflama seçilen konu ile ilgili alanyazın incelemesi yazımında yazara büyük kolaylık sağlar. Eserlerin sınıflandırılması, yazarın araştırmaları birbiri ile karşılaştırmasında ve aralarındaki ilişkileri ya da farklılıkları görmesinde önemlidir. Açıklayıcı bibliyografi yaparken kullanılan her bir çalışma için cevaplandırılması gereken bazı soruları vermek faydalı olacaktır. Bunlar;

1. Yazar çalışmasında (kitap/makale) problem cümlesi belirtmiş mi?
2. Seçilen araştırma problemi açık ve anlaşılır mı? Araştırma probleminin neden önemli olduğu çalışmada yer almakta mı?
3. Seçilen araştırma problemine getirilen çözüm önerisinden farklı çözümler olabilir mi?
4. Yazarın kullandığı araştırma yöntemi tam olarak nedir? (tarama, deneysel vb.)
5. Yazarın kullandığı kuramsal dayanak nedir? (psikolojik, gelişmeci, feminist, davranışçı vb.)
6. Kullanılan kuramsal altyapı ile araştırma yöntemi arasında ne tür bir ilişki vardır?
7. Yazar seçilen araştırma problemine uygun bir alanyazın incelemesi yapmış mı? Araştırma problemiyle ilgili benzer ve karşıt görüşlere yer verilmiş mi?
8. Çalışmada araştırma deseninin bileşenleri tam ve doğru olarak açıklanmış mı? (katılımcılar, sonuçlar, ölçme araçları vb.). Kullanılan ölçme yöntemleri ne kadar geçerli ve güvenilir? Yapılan veri analizi ne kadar doğru ve ne kadar araştırma problemi ile ilişkili? Açıklanan sonuçlar veri analizine dayanıyor mu?
9. Seçilen araştırma problemine objektif bir yaklaşım sergilenmiş mi? Yazar çalışmasında sadece inandığı şeyleri kanıtlama yoluna mı gitmiş?
10. Sebep sonuç ilişkisi kullanılarak araştırma problemine çözüm yolları üretilmiş mi? Yazar ortaya konan delili kanıtlamak için bir yöntem kullanıyor mu?
11. Yapılan çalışma araştırma problemine getirdiği çözümler yönünden ne kadar başarılı olmaktadır? Çalışmanın güçlü ya da zayıf yanları nelerdir?

Açıklayıcı bibliyografi için kullanılacak her bir çalışma için yukarıdaki sorulara cevap vermek oluşturulacak alanyazın incelemesi için önemli bir adımdır. Özellikle çalışmaların iyi bir şekilde incelenmesi, araştırılacak problemle ilişkisi ve yapılacak alanyazın incelemesine katkısı büyük ölçüde oluşturulacak açıklayıcı bibliyografiye, özelde her bir çalışma için yukarıda cevaplanacak sorulara bağlıdır.

Oluşturulacak açıklayıcı bibliyografide kullanılacak çalışmalarla ilgili yukarıdaki bilgilerin oluşturulması kullanılacak çalışmanın sadece okunmasından çok **eleştirel şekilde değerlendirilmesine** neden olmaktadır. Bu işlem açıklayıcı bibliyografiyi kullanarak yapılacak alanyazın incelemesinin daha kaliteli ve özgün olmasına yol açacaktır. *Bununla beraber, açıklayıcı bibliyografi, kullanılacak çalışmanın güçlü ve zayıf yanlarını, çalışmanın ne kadar geçerli ve güvenilir olduğunu, çalışmada ne türlü sonuçlara varıldığını ve çalışmanın hedef kitlesinin kim olduğunu gösteren önemli bilgiler içerir.* Bundan dolayı, her seferinde kullanılacak çalışmaları baştan sona kadar okumak yerine, açıklayıcı bibliyografi hazırlamak çalışmalar arasındaki benzerlikleri ve farklılıkların görülmesine neden olur. Bu amaçla, alanyazın incelemesinde **açıklayıcı bibliyografinin neden gerekli olduğunu** iki ana başlık altında toplamak mümkündür:

Konu hakkında bilgi sahibi olma: Açıklayıcı bibliyografi yazmak oluşturulacak alanyazın incelemesi için çok önemli bir hazırlık aşamasıdır. Konu ile ilgili olduğu düşünülen çalışmaların toplanması yararlı olarak görülebilir, ancak açıklayıcı bibliyografi yazarken her bir çalışmanın baştan sona dikkatli bir şekilde okunması gerektiği unutulmamalıdır. Çalışmaları toplamak yerine her bir çalışma eleştirel şekilde incelenir ve gerekli görülen yerler sonraki aşamalarda kullanılmak üzere not edilir. Bundan dolayı yapılacak açıklayıcı bibliyografi alanyazında daha önceden nelerin yapıldığını derinlemesine inceleme imkânı verirken, aynı zamanda yapılacak çalışmanın önceden yapılmış çalışmalarla hangi yönlerden farklılık ve benzerlik taşıdığını göstermede yardımcı olur. Açıklayıcı bibliyografi, çalışılacak konu alanında şimdiye kadar nelerin çalışıldığını ve nelerin çalışılmadığını sebepleriyle açıklayan ayrıntılı bilgidir. Açıklayıcı bibliyografi ile konu alanında ne türlü konuların tartışıldığı, araştırmacıların ne tür çalışmalar yaptığını ve ne tür çalışmaların yapılabileceğini ayrıntılı olarak görmek mümkündür.

Diğer araştırmacılara yardım etme: Akademik şekilde yazılmış ve oldukça geniş yazılan açıklayıcı bibliyografiler birçok akademik dergide yayınlanmaktadır. Kitap, makale, rapor, proje vb. yayınlar hakkında yazılan açıklayıcı bibliyografiler seçilen kaynak hakkında önemli olan tüm bilgileri içermekte ve okuyucuya kaynak ile ilgili eleştirel yaklaşımda bulunmaktadır. Seçilen konu alanında yapılmış çalışmalarla ilgili açıklayıcı bibliyografi bulmak mümkün olmakla beraber, bu tür açıklayıcı bibliyografiler konu ile ilgili olarak yapılmış çalışmaları değerlendiren ve gerektiği yerlerde öneriler sunan çalışmalar olarak kabul edilmektedirler.

Bir açıklayıcı bibliyografi oluşturmak için gerekli olan en önemli şey, iyi bir kaynak taramasının yapılmasıdır. Bundan dolayı seçilen konu alanıyla ilişkili ve yararlı olduğu düşünülen kitap, dergi vb. çalışmalar bir araya getirilir. Seçilen her bir çalışma kısa şekilde gözden geçirilir ve değerlendirilir. Daha sonrada konu ile ilgili birebir ilişkisi olduğu düşünülen her bir çalışma için açıklayıcı bibliyografi yazılır.

Açıklayıcı Bibliyografinin Formatı

Açıklayıcı bibliyografinin formatı için kesin bir kural olmamakla beraber uzunluğu konusunda da kesin bir ölçüt yoktur. Birkaç cümleden oluşan açıklayıcı bibliyografiler olabileceği gibi paragraflardan oluşan açıklayıcı bibliyografilerde olabilir. Genel olarak izlenecek kuralın **her bir çalışma için aşağıdaki adımları incelemek** olduğu söylenebilir:

1. Çalışmanın tam alıntısını verme
2. Analiz etme ve özetleme
3. Değerlendirme
4. Konuyla ilgili faydasını/kullanışlılığını verme
5. Konu ile ilişkilendirmesini yapma

Örnek 4.1'de kullanılan bir çalışmanın açıklayıcı bibliyografisinin nasıl çıkarıldığını beraberce görelim. Burada kullanılan çalışmanın tam alıntısı verilirken aynı zamanda yukarıda bahsedilen genel kurallarda harf numarası ile gösterilmiştir. Çalışmanın sadece özetini vermek yerine, seçilen konu alanı ile ilişkisinin ne olduğu ve kullanışlılığı birkaç cümle ile belirtilmiştir.

Örnek 4.1. Açıklayıcı bibliyografiyi oluşturan bileşenler

(1) Ocak, M. A. (2005). Mathematics teachers'attitudes toward the computers. *The Turkish Online Journal of Educational Technology, 4*(3), 82-88.	**(1)** Alıntılama
(2) Bu makalede yazar, matematik öğretmenlerinin cinsiyet, yaş ve etnik gruplarının öğretmenlerin bilgisayar kullanımı ile ilgili tutumlarına ne tür etkisi olduğunu incelemektedir. Makale, öğretmenlerin cinsiyetine, yaşına ve etnik yapısına göre bilgisayar kullanımının değerlendirilmesine odaklanmaktadır. **(3)** Yazarın eğitim ortamlarında teknoloji kullanımı, tutum ve motivasyon faktörlerine ele alan diğer çalışmaları da bulunmaktadır. Amerika'da Newyork eyaletinde bulunan 50 tane matematik öğretmeni katılımcı olarak kullanılmıştır. Makalede bilgisayar kullanımı eksikliğinin ana sebepleri ve ele alınan değişkenlerinin etkisi ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Makalede kullanılan katılımcılar sadece bir bölgeye özgü olup, genellenebilirliği problem oluşturmaktadır. Bundan dolayı yazar, sınıf ortamında matematik öğretmenlerinin bilgisayar kullanımı ile ilgili daha çok nitel ve nicel araştırmaya ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. **(4)** Bu makale, araştırma konumda yararlı bir çalışmadır, çünkü yazar bu çalışmada matematik öğretmenlerinin bilgisayar kullanımını etkileyecek üç önemli değişkeni derinlemesine irdelemiştir. **(5)** Bu makale teknoloji kullanımında cinsiyet farklılığına bakacağım çalışmam için birincil bir kaynak olmasa da, katılımcıları ve ele aldığı değişkenler yönünden yararlı bir çalışma olacaktır.	**(2)** Analiz **(3)**Değerlendirme **(4)** Kullanışlılık **(5)** İlişkilendirme

Örnek 4.1 dikkatli şekilde incelendiğinde çalışmanın tam alıntısının (yayınlandığı yıl, yayınlanan dergi, yazarın ismi) verildiği, çalışmanın kısa bir özetinin yapıldığı, analiz ve değerlendirme aşamalarının bulunduğu ve en önemlisi kullanışlılık ve ilişkilendirmenin yapıldığı açıkça görülmektedir. Kullanılan cümleler kısa, karmaşıklıktan uzak ve tamamen amaca yönelik olarak kullanılmıştır. Sayılar ile de hangi cümlenin hangi kuralla ilişkili olduğu belirtilmiştir.

Açıklayıcı bibliyografide kullanılan çalışmaların yazım formatı farklı şekillerde olabilir. Akademik alanda en çok kullanılan formatlar **APA formatı** ve **Şikago formatıdır**. Örnek 4.2'de alıntılama için kullanılan APA'ya göre, kitap ve dergi makalesinin nasıl yazılması gerektiği gösterilmiştir. Ancak kullanılan formattan çok, açıklayıcı bibliyografinin amaca uygun olarak hazırlanmasının daha önemli olduğunu belirtmekte fayda vardır. Bundan dolayı, özellikle derslerde istenilen açıklayıcı bibliyografilerin formatı öğretmenin isteği doğrultusunda değiştirilebilir. Bundan dolayı öğrencilerden tam olarak ne istendiği açık olarak belirtilmeli, açıklayıcı bibliyografinin içeriği ona göre şekillendirilmelidir.

Örnek 4.2. Kitap ve makale için APA yazım formatı

APA formatı: makale

Yazar adı Yayınlanma tarihi Makale başlığı Dergi ismi Cilt Sayı Sayfa numarası

Ocak, M.A. (2006). Okuma, yazma aktiviteleriyle dört işlem problemlerini çözmek: İki matematik öğretmeninin uygulamalarındaki değişikliklerin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *26*(1), 113-124.

APA formatı: kitap

Yazar adı Yayınlanma tarihi Kitabın ismi Basıldığı yer Yayınevi ismi

Yalın, H. İ. (2003). *Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme.* Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Bu noktada aşağıda verilen örnekleri inceleyerek konuyu biraz daha açmak faydalı olacaktır. Örnek 4.3, 4.4 ve 4.5'de sunulan açıklayıcı bibliyografiler arasındaki farkları beraberce görmeye çalışalım. Buna göre, Örnek 4.3'de verilen açıklayıcı bibliyografide sadece özetleme yoluna gidilmiş, herhangi bir değerlendirme ve ilişkilendirme yapılmamıştır. Diğer bir değişle, Örnek 4.3'de kullanılan açıklayıcı bibliyografide verilen bilgi çalışmanın özet bilgisinden başka bir şey değildir. Örnek 4.3 çalışmanın neden seçildiğini, yapılacak araştırmayla ilgisini ve kullanışlılığını içermemektedir.

Örnek 4.3'de sunulan çalışmanın sadece tam alıntılanması ve özeti yapılmıştır. Diğer taraftan Örnek 4.3'ün formatı incelendiğinde alıntılamanın APA'ya göre yapılmadığı anlaşılmaktadır.

Örnek 4.3. Açıklayıcı bibliyografi örneği 1

Yazar:	Mehmet Akif OCAK
Başlık:	Okuma, yazma aktiviteleriyle dört işlem problemlerini çözmek: iki matematik öğretmeninin uygulamalarındaki değişikliklerin incelenmesi
Kaynak:	Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26(1): 113-124 [2006].
Özet:	Bu durum çalışması iki matematik öğretmeninin dört işlem problemlerindeki deneyimlerini; dört işlem problemleri ve okuma-yazma aktiviteleri arasındaki ilişkiyi; öğretmenlerin matematik sınıfında dört işlem problemlerine ve okuma-yazma aktivitelerine olan davranışları ve matematik sınıfındaki öğrencilerin dört işlem problemlerini daha iyi nasıl çözebileceklerini etkileyen değişkenleri tartışmaktır. Bu durum çalışması, matematik için gerekli olan anlamanın ötesinde, okuma-yazmanın dışında farklı bir aktivitenin olup olmadığını incelemektedir. Diğer bir değişle, çalışmanın odak noktası bir öğrencinin okuma- yazma kabiliyeti gelişirken aynı öğrencinin matematiksel okuma-yazmasının gelişip gelişmediği üzerinde olacaktır. Sonuç olarak, tartışma matematik sınıfı ve matematiksel okuma-yazma içinde okuma-yazma aktivitelerinin kullanılmasının önemi üzerinde olacaktır.

Örnek 4.4'de verilen açıklayıcı bibliyografide alıntılanmanın, özetin ve değerlendirmenin yanında kullanışlılığa ilişkin bilgiye de yer verilmeye çalışıldığı görülmektedir. Çalışmanın amacı, kullanılan yöntem, deneklerin sayısı ve katılımcılar ayrıntılı şekilde analiz edilmiştir. Kullanılan veri toplama yönteminin yapılacak çalışmadaki ile paralellik oluşturduğu son cümleden açıkça anlaşılmakta ve bu şekilde bir kullanışlılık olduğu görülmektedir. Çalışılan alanın uzaktan eğitim olduğu ve incelenen çalışmanın da Bilgisayar Destekli Eğitim alanında yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak incelenen çalışmanın yapılacak çalışmayla ilişkilendirilmesinin nasıl yapıldığı bu açıklayıcı bibliyografiden anlaşılmamaktadır. Diğer taraftan incelenen çalışma araştırma yapılacak çalışma ile birebir ilişkili bir alan değildir. Örnek 4.4'de alıntılama APA formatına göre yazılmıştır.

Örnek 4.4. Açıklayıcı bibliyografi örneği 2

Ocak, M.A. ve Akdemir, O. (2008). An investigation of primary school science teachers'use of computer applications. *The Turkish Online Journal of Educational Technology, 7*(4), 54-60.

Bu araştırma ile, fen bilgisi öğretmenlerinin sınıf ortamında bilgisayar teknolojilerini kullanma oranı ve sıklığına ilişkin görüşleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Var olan görüşlerin belirlenmesi amaçlandığından betimsel araştırma yöntemi kullanılması tercih edilmiştir. Araştırma Zonguldak ilinde ilköğretim kurumlarında görev yapan 63 fen bilgisi öğretmeni üzerinde yürütülmüştür. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan anket yoluyla elde edilmiştir. Bilgisayar destekli eğitime tabi tutulan ilköğretim kurumlarında görev yapan ve bu süreçte eğitici olarak rol alan fen bilgisi öğretmenlerinin, bilgisayar teknolojilerinin öğretme-öğrenme sürecinde

kullanımına ilişkin görüşleri ve öğretimsel araç olarak bilgisayar teknolojilerini entegrasyonunda yaşanan problemler belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan çalışma tam olarak uzaktan eğitimi yansıtmamaktadır, ancak bilgisayar teknolojilerinde öğretmen görüşlerinin tespiti için kullanılan veri toplama yöntemi açısından çalışmamda kullanılabilir.

Örnek 4.5'de, sunulan açıklayıcı bibliyografi oluşturmak için, yukarıda açıklanan beş adımın hepsini bulmak mümkündür. Çalışmanın tam alıntılanması, analizi ve özeti, değerlendirmesi, yapılacak çalışma ile ilgili kullanışlılığı ve ilişkilendirilmesi ayrıntılı şekilde verilmiştir. Oluşturulan açıklayıcı bibliyografide çalışmanın amacı, yazarların güvenirliğinin değerlendirilmesi, çalışmanın neden seçildiği, çalışmanın kullanışlılığı ve yapılacak çalışma ile ilişkilendirilmesi kapsamlı şekilde sunulmuştur. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve araştırma sonuçları verilerek, araştırmadan çıkan sonuçların kullanılacak çalışma ile ne şekilde ilgili olduğuna vurgu yapılmıştır. Örnek 4.5'de verilen alıntılanmanın APA formatına göre yazıldığı anlaşılmaktadır.

Örnek 4.5. Açıklayıcı bibliyografi örneği 3

Ocak, M.A. (2005). *Exploration of an adult learner's perspectives of using the computers.* In A. Isman ve F.Dabaj (Eds.) Proceedings of 5th International Technology Conference (pp.105-121). Sakarya, Turkey: Sakarya University.

Bu durum çalışmasında, bilgi ve iletişim teknolojilerinin entegrasyon sürecinde yetişkin bireylerin bilgisayar kullanımı ile ilgili durumları, yaşları, önceki deneyimleri, bilgisayar kullanım süresi ve bilgisayar kullanma isteği ile bilgisayar olan tutumlarının değişip değişmediği belirlenmeye çalışılmıştır. Yazar çalışılan alanda uzman olan ve akademik görevine devam etmekte olan bir kişidir.

Araştırma örneklemini New York Eyalet Üniversitesinde görev yapan bir yetişkin oluşturmaktadır. Veriler araştırmacı tarafından geliştirilen görüşme soruları, anket soruları ve gözlem raporları aracığıyla toplanmıştır. Verilerin analizinde nitel veri analizinden içerik analizi kullanılmıştır.

Analiz sonucunda yetişkinlerin önceki kullanım deneyimleri, bilgisayar hakkındaki bilgi seviyesi ve bilgisayarı kullanma istekliliği ile bilgisayara olan tutumları arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Bilgisayarı kendileri için yararlı gören yetişkin bireylerin bilgisayar kullanımına daha olumlu baktığı ve gelecekte de kullanmaya devam edecekleri anlaşılmaktadır. Bunun yanında deneyim, bilgi ve güven eksikliğinin, kişisel ilgi ve bilgisayar teknolojisindeki farklı seçimlerin yetişkinlerin bilgisayara olan tutumlarını direk olarak etkilediği belirlenmiştir.

Bu çalışma teknoloji entegrasyonu sürecinde yetişkin bireylerin bilgisayar kullanımı ve teknolojinin iş ortamında kullanılma durumunu gözler önüne sermesi adına önemlidir. Bu çalışma bulgularından yola çıkarak yetişkinlerin bilgisayar kullanımı

üzerinde ayrıntılı olarak durulması gereken konular tespit edilerek ileriki çalışmalara yön vermek daha kolay olacaktır. Ayrıca kendi çalışmamda entegrasyon sürecinde yetişkinlerin bilgisayar kullanımının daha verimli sağlanması adına ne tür özelliklerin dikkate alınması gerektiğini tespit etmek daha kolay olacaktır.

Hazırlanan açıklayıcı bibliyografinin kalitesi ve kullanışlılığı seçilen çalışmalara bağlıdır. Bundan dolayı, araştırılacak konunun kapsamını iyi belirlemesi, açıklayıcı bibliyografisi hazırlanacak çalışmalar konusunda daha iyi bir görüş oluşturulmasına sebep olur. Yapılacak araştırmanın sınırlarını ve kapsamını iyi belirlemek, kullanılacak çalışmaların yapılacak çalışmayla ilişkisinin iyi kurulmasına yardımcı olan önemli bir etkendir. Açıklayıcı bibliyografide kullanılacak çalışmaların **konuyla ilişkili olup olmadığını** belirlemek için aşağıdaki soruları düşünmek faydalı olacaktır:

- Hangi konuyu araştırıyorum? Hangi araştırma problemlerini cevaplamaya çalışıyorum? ***Yapılacak çalışmanın sınırlarını belirlemek için yapılacak ilk iş konu alanını ve araştırma sorularını kontrol etmektir.***
- Ne tür kaynakları araştırıyorum? Konu ile ilgili kitaplar, yayınlanmış makaleler? Resmi evraklar, proje sonuçları, raporlar? Magazin dergileri, çoklu ortam araçları? ***Yapılacak araştırma için ne tür kaynakların kullanılacağını iyi bilmek gerekmektedir.***
- Konu ile ilgili gerekli kaynakları buluyor muyum? Kullanılacak çalışmaların ilk etapta özetlerini okumak çalışma ile ilgili genel bir fikir vermesi açısından önemli bir yaklaşımdır. ***Bunun yanında çalışmalara verilmiş alıntıları gözden geçirmek ve değerlendirmekte çalışmanın açıklayıcı bibliyografide kullanılıp kullanılmaması konusunda yardımcı olur.***

Açıklayıcı bibliyografiler çalışmaların ortaya koyduğu ana delilleri içeren çalışmalardır. Bundan dolayı, çalışmaların içeriğinin listelenmesi ile çalışmada ortaya konan delilin belirlenmesi farklı şeylerdir. Çalışmanın içeriğini listelemek ya da alt alta sıralamak yerine, neden bu içeriğin yazar tarafından kullanıldığının ortaya konulması gerekmektedir. Diğer bir değişle, çalışmada çıkan sonuçlar, kullanılan başlıca araştırma yöntemleri ve bunların kullanım nedenleri, varsa ortaya konan hipotezler ve bunların sağlanıp sağlanmadığı açıklayıcı bibliyografide olması gereken bilgilerdir. Yukarıda belirtildiği gibi, açıklayıcı bibliyografilerde bulunması gereken beş özellik devamlı olarak akılda tutulmalı ve çalışmaları analiz etmek ve değerlendirmek buna göre yapılmalıdır. Bir çalışmanın özetinin verilmesi ile ortaya konan ana delilin belirlenmesi arasındaki farkı bir örnekle görmeye çalışalım. Örnek 4.6'da aynı çalışmanın ilk önce içeriği sunulmakta daha sonrada amacı (1) ve delil oluşturması (2) ortaya konmaktadır.

Örnek 4.6. İçeriği verme ve delil oluşturma arasındaki fark 1

Gurr (2004)

1. Sadece içeriği listelemek

Gurr, D. (2004). ICT, Leadership in Education and E-Leadership. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education, 25*(1), 113-124.

Bu makale, üzerinde çok fazla durulmayan ve geliştirilmeye ihtiyaç duyulan e-liderlik kavramını anlatmaktadır. Çalışma bir alanyazın incelemesi olup, önceden yapılan çalışmalarla, yakın tarihlerden yapılan çalışmalar bir araya getirilmiş ve açıklanmayan kavramların tanımlanması yapılmıştır.

2. Delil oluşturma ve görüşü belirlemek

Gurr, D. (2004). ICT, Leadership in Education and E-Leadership. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education, 25*(1), 113-124.

(1) Bu çalışmanın amacı, e-liderlik kavramını ve eğitim ortamıyla olan ilişkisini derinlemesine incelemektir. E-öğrenme ortamlarının her geçen gün arttığı günümüzde e-liderlik kavramı eğitimsel yöneticiliğin önemli bir parçası olarak sorgulanarak tartışılmıştır.

(2) Bu çalışma, e-liderlik kavramını, eğitim ve teknoloji, eğitim yöneticiliği ve BİT, e-liderlik, e-liderlik ve etkili liderlik, yeni liderlik türü olarak e-liderlik, eğitim yöneticiliği için uygulamalar başlıkları altında sınıflandırarak kuramsal bir çerçeve oluşturması açısından önemlidir. Çalışma, teknoloji ve liderliğin iç içe kullanıldığı kavramların ortaya çıkarılarak, anlamların vurgulanması ve yeni kavramların literatüre kazandırılması açısında önem taşımaktadır.

Örnek 4.6 incelendiğinde ilk kısımda verilen çalışmanın sadece içeriğinin sunulduğu ve kısa özetinin yapıldığı görülmektedir. Ancak ikinci kısımda aynı çalışmanın özetini ve içeriğini listelemekten çok, araştırılmak istenen konu ve yazarın ortaya koyduğu delil ön plana çıkmaktadır. İkinci kısımda (1) ile gösterilen cümle çalışmanın amacını ve araştırma sorusunu gösterirken (2) ile belirtilen cümle ise çalışmada ortaya çıkan sonuçlar ve oluşturulmaya çalışılan delil belirtilmiştir. Verilen çalışmanın özetini ve içeriğini listelemek ile oluşturulan delili ve görüşü belirlemek arasındaki farkları Örnek 4.7'yi inceleyerek daha iyi anlamaya çalışalım. Örnek 4.7'de ilk kısımdaki cümleler(1) çalışmaların özetini ve içeriğini verirken ikinci kısımdaki cümleler(2) ise çalışmada oluşturulmaya çalışılan görüşleri ve delilleri belirtmektedir.

Örnek 4.7. İçeriği verme ve delil oluşturma arasındaki fark 2

1. Johnson (2000)

(1) Bu çalışmanın birincil amacı çevrimiçi dersler ile geleneksel yüz yüze dersleri deneysel olarak karşılaştırmaktır. Bu karşılaştırma, öğrenicinin eğitmen ve kurs kalitesi; kursun yapısı, etkileşimi ve desteği; notlar, kurs projeleri ve performans ödevleri gibi öğrenme kazanımlarını içermektedir.

(2) Araştırma sonuçları uzaktan öğrenim gören öğrencilerin, yüz yüze öğrenim gören öğrencilerden daha başarılı oldukları, dolayısıyla uzaktan öğreniminde klasik öğrenimi kadar etkili olabileceğini belirtmektedir.

2. Leslie ve Scotia (2008)

(1) Bu çalışmanın amacı, lise öğrencilerinin özellikle sosyal ve öğretimsel faaliyetler içinde blog kullanma amaçlarını irdelemek ve belirlemektedir.

(2) Araştırma, blogun birincil kullanımının sosyal amaçlı olduğunu açıklaması ve bir öğrenme ve öğretim varlığının ve duygusal tepkilerin eksikliğinden dolayı öğrencilerin öğretim amaçlı blog kullanımının çok düşük seviyede olduğunu belirlemesi açısından önemlidir.

3. Drent ve Meelissen (2008)

(1) Bu çalışma, Hollanda'daki ilköğretim okullarındaki öğretmenlerin teknoloji kullanımını kısıtlayan faktörleri incelemektedir.

(2) İlköğretim okullarındaki entegrasyon sürecinin incelenmesi üzerine yapılan bu araştırma, okullardaki BİT kullanımını etkileyen faktörlerin tespit edilmesine yönelik yapılan çalışma olması yönünden önemlidir.

4. Westera (2004)

(1) Bu çalışmada, eğitim değişimine neden olan teknolojik stratejiler açıklanmaya çalışılmıştır. Çalışma, eğitimdeki değişim sürecinde teknolojinin etkisinin anlaşılmasını ve içselleştirilmesini içermektedir.

(2) Çalışmada entegrasyon ve değişim sürecinde etkili olan faktörlere yer verilmektedir ve bu faktörler değişim yönetimi sürecinde dikkat edilmesi gereken başlıkların tespit edilmesi için gereklidir.

Kaynakça

Drent, M. ve Meelissen, M. (2008) Which factors obstruct or stimulate teacher Educators to use ICT Innovatively?. *Computers & Education, 51,* 187–199.

Johnson, S.D. (2000). Comparative Analysis of Learner Satisfaction And Learning Outcome in Online and Face To Face Learning Environments. *JI. Of Interactive Learning Research, 11*(1), 29-49.

Paul Leslie, P.ve Scotia, N. (2008). Post-Secondary Students'Purposes for Blogging. *International Review of Research in Open and Distance Learning, 9*(3), 1-17.

Westera, W. (2004). On strategies of educational innovation: Between substitution and Transformation. *Higher Education, 47,* 501–517

Bölüm 5

ARAŞTIRMALARIN SINIFLANDIRILMASI VE OKUNMASI

KONULAR

Araştırmaların sınıflandırılması

- Temel araştırma türleri ve amaçları
- Araştırmaların bileşenleri ve özellikleri
- Araştırmaların okunması
- Göz gezdirme tekniği
- Okuma işleminin aşamaları

BÖLÜM KAZANIMLARI

Bu bölümü başarıyla bitiren bir öğrenci;

1. Araştırma türlerini ve özelliklerini açıklayabilir.
2. Temel araştırma türleri ve amaçlarını açıklayabilir.
3. Bir araştırmayı oluşturan bileşenleri ve özelliklerini açıklayabilir.
4. Araştırmaların sistematik ve analitik olarak nasıl okunacağını açıklayabilir.
5. Göz gezdirme tekniği kullanarak etkili okumanın nasıl yapılacağını açıklayabilir.
6. Okuma işleminin aşamalarının neler olduğunu açıklayabilir.

Alan yazın incelemesinin sağlıklı şekilde yapılması için araştırmaların türlerini, desen özelliklerini ve bileşenlerini iyi bilmek gerekir. Araştırmaların özelliklerini tam olarak anlamadan ve içerdikleri önemli bileşenleri belirlemeden, alan yazın incelemesinin ortaya çıkarılması ve özgün bir çalışma ortaya konması zordur. Alan yazın incelemesi yapılan çalışmaların içeriğinin anlaşıldığını ve akademik olarak çalışmaların analiz edildiğini göstermelidir.

Araştırmaların bileşenlerini ve özelliklerini belirlemek ise kullanılacak kaynakların sistematik olarak okunması ve analiz edilmesi ile mümkündür. Okuma işleminin aşamalarını iyi bilmek ve buna göre araştırmaları okumak, alan yazın incelenmesinin daha kolay yapılmasını sağlayacaktır.

Bu bölüm, araştırmaların sınıflandırılması ve bir araştırmayı oluşturan bileşenlerin ve bu bileşenlerin özelliklerinin verilmesiyle başlamaktadır. Bölüm araştırmaların sistematik olarak nasıl okunacağını ve göz gezdirme tekniğinin açıklanması ile devam etmektedir. Bölüm sonunda sistematik ve analitik okumanın nasıl yapıldığını gösteren iki örnek ayrıntılı şekilde ele alınmıştır.

Araştırmaların Sınıflandırılması

İyi bir alanyazın incelemesinin oluşturulması için, kullanılacak çalışmaların araştırma desenlerini, kullandıkları yöntemleri ve araştırma tekniklerini iyi analiz etmek gerekmektedir. Çalışmalarda yapılan uygulamaların ve kuramsal yaklaşımların belirlenmesi ancak araştırma tekniklerinin ve türlerinin tam olarak özümsenmesi, farklı türde yapılmış birçok çalışmanın okunup aralarındaki farklılıkların ve benzerliklerinin tespit edilmesi ile mümkündür. Alanyazın incelemesi, akademik anlamda yapılmış çalışmaların sonuçlarını ve yöntemsel yaklaşımlarını değerlendirerek ortaya koydukları bulguların geçerli olup olmadığını değerlendirmekle ilgilidir. Araştırmacı, yapılan çalışmaların yapısını anlamalı, hangi yöntemler kullanılarak çalışmanın ortaya konduğunu açıklayabilmeli ve daha önemlisi çalışmanın ne kadar geçerli ve güvenilir olduğunu söyleyebilmelidir. Kullanılan bir çalışmanın türünün belirlenmesi ve eleştirel şekilde okunması oluşturulacak alanyazın incelemesi için önemli bir gereksinimdir.

Araştırmalar genel olarak hedeflenen sonuçlara ve desen özelliklerine göre sınıflandırılabilirler. Çalışmanın neden yapıldığıyla ilgili bilgileri anlamaya çalışmak ve hangi sonuçların çıkmasının beklendiğini tespit etmek çalışmaları sınıflandırmak için önemli gereksinimlerindendir. Araştırmalar arasındaki farklılıkları ve benzerlikleri tespit etmek büyük oranda çalışmalarda kullanılan yöntemleri, amaçları ve bulunan sonuçları iyi şekilde analiz etmek ve değerlendirmekle ilgilidir. Çalışmalarda kullanılan farklı yaklaşımların iyi şekilde anlaşılması ile ancak çalışmalarda yapılmak istenen şeyler kendi özgünlüğü içinde değerlendirilebilirler. Bu açıdan Tablo 1'de farklı araştırma türlerini ve özelliklerini sunmak faydalı olarak görülmüştür:

Tablo 1. Araştırmaların sınıflandırılması

Araştırma Türü	Amaç ve Özellikler
Temel araştırma	Varsayımları (hipotezleri) test ederek kuramlara katkıda bulunmak. Var olan bir kuramı ya da yöntemi yeni bir alana uygulayarak zamana ve ortama bağlı olarak ortaya konan şeylerin genellenebilir olup olmadığını değerlendirmek. Araştırma soruları genel olarak ne ve niçin formatındadır. Örneğin, eğitimde sorular "Öğretim teknolojisi nedir?" ya da "Motivasyon niçin önemlidir?" şeklinde olabilir.
Uygulamalı araştırma	Belli bir durumda bulunan kişi ya da kişilerin karşılaştıkları problemlere çözüm üretmek ya da öneriler getirmek. Amaç genel olarak kuramsal kavramlardan yararlanarak bunları gerçek dünya şartlarında uygulamaktır. Nicel ve nitel araştırma teknikleri kullanılır. Araştırma soruları nasıl ve ne zaman şeklindedir. Örneğin "Bilgisayar donanımı dersinde öğrencilerin içsel motivasyonu nasıl sağlanabilir?" ya da "İş ortamında yapılan değişiklikler düşük motivasyonlu işçilerin performansını nasıl artırır?" şeklindedir.
Sonuç değerlendirme	Belirlenen bir ortamda ya da durumda geliştirilmiş olan bir programın, politikanın ya da ürünün uygulanabilirliğini ve geçerliliğini yargılamak ve programın faydalarını özetlemek ve değerlendirmek. Amaç, genellenebilirliğin ne derecede olduğunu anlamaktır, bundan dolayı da nicel veri gerekmektedir. Sorular "Programın yapısındaki değişiklik motivasyon seviyesini nasıl etkilemiştir?" vb. sonuç ve son durumla ilgilidir.
Süreç değerlendirme	Belirli bir zaman ve ortamda belirli bir grup insan kullanılarak belirli bir programın ya da ürünün daha iyi hale getirilmesi için çalışmak. Bu değerlendirme şekli süreç tamamlanmadan yapılır. Amaç, durum çalışması ve nitel veriler kullanarak araştırmaya odaklanmaktır. Sorular "Araştırma grubu için bilgisayar sisteminin sağladığı faydaları nasıl en verimli hale getirebilir?" ve "Müşterilerin isteklerine en iyi şekilde cevap vermek için bu firma nasıl daha etkili hale getirilebilir?" şeklinde daha özel ve odaklanmış şekildedir.
Eylem araştırması	Araştırma boyunca kullanılan katılımcıların kendilerine yardım etmesini sağlamak. Amaç, katılımcılara yetki vererek araştırmada kendilerini ve içinde bulundukları durumu araştırmayı sağlamak ve kendi durumları için sorumluluk vermek, önerilerde bulundurmak, yapılan önerileri uygulamaya çalıştırmak ve yapılan uygulamaları değerlendirmektir. Araştırma odağı özel problemlerle ve konularla ilgilidir ve çoğunlukla nitel veriler kullanılır. Araştırma soruları genel olarak araştırmacı tarafından oluşturulmaz, bunun yerine katılımcıların önemli gördükleri ve hakkında güçlü görüşlere sahip oldukları konular üzerinde odaklanılır.

Etnometodoloji	Bireyler iletişim kurarken ya da yaptıkları şeylerden anlam çıkarırken izledikleri yöntemleri ve yolları tanımlamak. Amaç, bireylerin günlük yaşantılarında önemsiz ve değersiz gördükleri ve çoğu zaman günlük işlerde sorgulamadıkları olayları derinlemesine incelemek ve bu olaylara odaklanmaktır İnsanların yaptıkları şeyleri nasıl yaptıklarını derinlemesine incelemek, yaptıkları şeyi hangi yolla yaptıklarını ve neden yaptıklarını açıklamaya fırsat verecektir.

Herhangi bir araştırma türünde farklı şekillerde ve farklı birleşimlerde yapılmış araştırmalar bulunabilir. Örneğin, temel araştırma türünde yapılmış bir araştırmada kuramsal bir olgu üretilmiş ya da oluşturulmaya çalışılmış olabilir. Bundan dolayı, bilimsel araştırmalarda düşünülmesi gereken birçok yönler ve yaklaşımlar bulunmaktadır. Örnek olarak temel araştırma türünde amaca bağlı olarak üç çeşit araştırma üretilmektedir: açımlayıcı/keşfedici, tarama/betimsel ve açıklayıcı araştırma. Tablo 2'de temel araştırma türünde, hedeflenen amaç doğrultusunda gerçekleştirilen üç farklı araştırma türü ve amaçları görülmektedir.

Tablo 2. Temel araştırma türleri ve amaçları

Tür	Amaç
Açımlayıcı/ keşfedici araştırma	• Bir şeyi daha iyi anlamak ya da ilgiyi gidermek. • Bir problemi ya da süreci daha iyi aydınlatmak. • Bir sonraki çalışmanın yapılabilirliğini, yapılan çalışmayla ilişkili olan şeyleri daha derinlemesine inceleyerek açıklamak. • Araştırma soruları nasıl, ne, ne zaman ve nerede ile ilgilidir. Çalışmalar küçük çaplı yapılır ve yapısal olarak genelde bilgi vericidir. Açımlayıcı çalışmalar, bir durum hakkında çok az şey bilindiği ve çalışmanın temeli için önceden yapılmış bir model olmadığı durumlarda yapılır. **Örnek 1:** Üniversite öğrencileri arasında özel ders alma oranı ve sıklığı nedir? **Örnek 2:** Okul sonrası etüt programlarına katılma oranı bölgelere göre nasıl farklılık göstermektedir?
Tarama/ betimsel araştırma	• Geçerli bir iddia sağlamak adına deneysel bir temel oluşturularak ele alınan yaygın ya da yaygın olmayan bir toplumsal olayı (problemi) olayın bileşenlerini derinlemesine kullanarak(gözlemleyerek) anlamaya çalışmak. • Araştırma soruları genel olarak nasıl ve ne ile ilgilidir. Çalışmalar küçük çaplı olarak yapılır ve genelde nitel çalışmalardır. **Örnek 1:** Lisans öğrencileri, üniversite kütüphanesi kullanımı ile ilgili deneyimlerini nasıl tanımlamaktadırlar? **Örnek 2:** Okul müdürleri zamanlarının ne kadarını hizmetiçi eğitime ayırmaktadırlar?

Açıklayıcı araştırma	• Bir olayın (problemin) neden meydana geldiğini ya da gelmediğini açıklamak. • Eğer A olursa B'de olur gibi verilen değişkenler arasında nedensel bağlantılar ya da ilişkiler olduğunu göstermek. • Olaylar için sebepler önermek ve değişiklikler için önerilerde bulunmak. • Araştırma soruları genel olarak niçin ile ilgilidir ve genel anlamda var olan kanunların ve kuralların açıklanmasını hedefler. Çalışmalar büyük ve küçük çaplı olabilir ve tümdengelimli varsayımlar ve bununla ilişkili nicel çalışmalar daha sık kullanılır. **Örnek1:** Dijital ortamda bulunan yazı ile kağıt üstünde bulunan yazı arasında okuma hızı yönünden hangi ilişkiler vardır? **Örnek 2:** İşyeri stresi, işçilerin verimliliğini ve üretkenliğini nasıl etkilemektedir?

Farklı araştırma türleri arasındaki farklılıkları her zaman tam olarak görmek ya da ayırt etmek mümkün olmamaktadır. Ancak burada unutulmaması gereken önemli nokta, bir araştırma türünü diğerinden daha üstün ya da daha zayıf görmenin yanlış bir yaklaşım olacağıdır. Yapılan araştırmaya ve seçilen araştırma problemine göre kullanılacak araştırma türü değişiklik gösterebilir.

Diğer taraftan çalışmaların amacını ve hedeflerini belirlemek ve çalışmanın ne tür bir çalışma olduğuna karar vermek ancak çalışmayı dikkatli şekilde okuyup analiz etmek ve değerlendirmekle mümkün olur. Akademik çalışmalarda yazarların farklı araştırma türlerini kendi amaçları doğrultusunda esnek bir yapıda kullandıklarını görmek olağanüstü bir olay değildir. Bundan dolayı, çalışmanın türünü belirlemek, amacının ne olduğuna karar vermek ve kullanılan araştırma deseninin çalışmada yapılan uygulamalar için en uygun seçim olduğunu belirlemek çoğu zaman deneyim isteyen ve zor bir iştir. Yüksek lisans ve doktora tezleri için çoğu zaman belirli bir yapıda yazılsa da, özellikle makalelerde bu yapıya uygun belirli bir format bulmak zordur. Bundan dolayı, araştırmalarda kullanılan desenin özelliklerini iyi bilmek ve araştırmada kullanılan yöntemsel tercihleri belirlemek seçilen çalışmayı daha rahat analiz ve değerlendirme imkanı verir.

Araştırmaların Bileşenleri ve Özellikleri

Akademik çalışmaları okurken ya da değerlendirirken araştırmaların özelliklerini kullanmak iyi bir yöntemdir. Bu özelliklerin neler olduğunu bilmek ve aralarındaki farkı anlamak, ele alınan bir çalışmanın

daha rahat okunmasını ve değerlendirilmesini sağlar. Özellikle alanda yeni olan araştırmacıların bu özellikleri iyi bilmesi ve aralarındaki farklı öğrenmesi çalışmalarda var olan yöntemsel yaklaşımları anlama adına önemlidir. Diğer taraftan, alanyazın incelemesi için kullanılacak çalışmaların seçiminde araştırma özelliklerinin iyi öğrenilmiş olması çalışmaların daha sağlıklı şekilde seçilmesine sebep olacaktır. Tablo 3'de verilen özellikler tüm akademik çalışmalar için geçerli olmayabilir. Ancak tabloda sunulan araştırma bileşenleri herhangi bir akademik çalışmanın ortaya çıkması için kullanılan özellikler olup, çoğu araştırmada belirtilen özellikler ayrıntılı şekilde bulunmaktadır. Diğer taraftan, herhangi bir araştırmacının ortaya koyduğu çalışmadaki bileşenleri anlamak çalışmanın iyi şekilde okunması ve çalışma okunurken diğer çalışmalarla karşılaştırma yapılmasına bağlıdır. Ele alınan çalışmanın önyargısız olarak ele alınması ve okuma işleminin sistematik hale getirilmesi çalışmanın özelliklerini belirlemede önemli yere sahiptir.

Tablo 3. Araştırmaların bileşenleri ve özellikleri

Konular	Özellikler
Çalışmanın türü/amacı nedir?	Temel araştırma, uygulamalı araştırma, sonuç değerlendirme, ürün değerlendirme, eylem araştırması, etnometodoloji
Çalışmanın kapsamı nedir?	Çalışmada kullanılan, kullanılmayan ve kullanılması gereken şeyler (değişkenler). Kullanılan şeylerin nedeni ve hangi etkide olduğu. Çalışmada sınırlanan şeyler.
Çalışmanın odağı nedir?	İnsanlar, kanunlar, programlar. Derinlemesine ya da yüzeysel. Durum çalışması, anket, tarihsel, karşılaştırmalı, ilişkili, kronolojik vb.
Örneklemi seçme yöntemi nedir?	Olasılıklı, gelişigüzel, amaçlı vb. Genellenebilirlik seviyesi ve önemi, evreni temsil etmesi.
Ne tür veri türü toplanmıştır?	Nicel, nitel, karışık (nitel ve nicel)
Toplanan veri nasıl düzenlenmiştir?	Sınıflama, referanslama, indeksleme, sunma
Ne tür bir analitik yaklaşım kullanılmıştır?	Tümevarım, tümdengelim
Çalışmada geçerlilik nasıl vurgulanmaktadır?	Üçleme (triangulation), çoklu veri kaynakları, çoklu analiz vb.

Çalışmada kullanılan zaman aralığı nedir?	Pilot çalışma, uzun dönemli çalışma, kısa dönemli ve tekrarlı, aşamalı, bulguların geçerliliği.
Çalışma nasıl gerekçelendirilmektedir/ kanıtlanmaktadır?	Alanyazın incelemesi ve analiz, problem tanımı, uygulama ya da deney sonuçları, karşılaştırma vb.
Etik konular nasıl halledilmiştir?	Resmi izinler, izin alma, bilginin gizliliğini sağlama, verilerin korunması vb.
Ne tür planlamalar yapılmıştır?	Verilere ve katılımcılara ulaşım, alan çalışması, kayıtların tutulması, veri yönetimi vb.

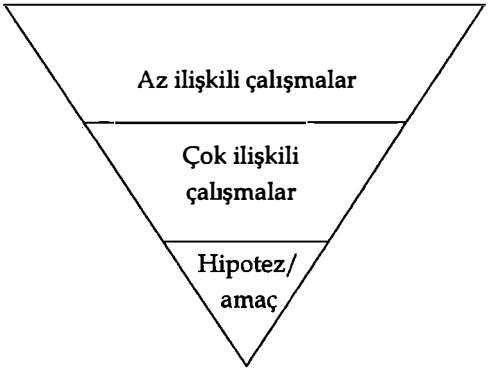
Kullanılacak çalışmalarda bulunan yaş, cinsiyet, yer vb. gibi ölçülebilen ve kaydedilen özellikler olan *bağımlı ve bağımsız değişkenleri* tespit etmek, çalışmalarda kullanılan katılımcıların ya da grupların görüş, tutum, doyum vb. gibi hangi özelliklerine bakıldığını anlamak ve katılımcıların ne tür hareketlerinin incelendiğini tespit etmek çalışmaların sınıflandırılması ve okunması adına kullanılan önemli özelliklerdir. Örneğin, üretilen bir malla ilgili tüketici davranışına bakan bir çalışmanın eylem-odaklı bir çalışma olması yüksek bir olasılıkken, katılımcıların etnik özelliklerini inceleyen bir çalışmanın da bireylerin demografik özelliklerini kullanan bir tarama çalışması olması olasılığı daha yüksektir.

Araştırmaların Okunması

Alanyazın incelemesi için okumanın en büyük amacı, ortaya bir ürünün konması için, seçilen alanda belirlenen çalışmaların derinlemesine incelenmesi ve değerlendirilmesidir. Alanyazın incelemesi yapan araştırmacıdan seçilen konuda, birincil kaynakların nasıl bir şekilde değerlendirildiği ve ortaya konan delillerin ve incelenmemiş yönlerin neler olduğunun tespit edilmesi istenir. Bundan dolayı, araştırmaların okunması ile ilgili olarak cevaplanması gereken ilk soru, sistematik ve analitik olarak okumanın nasıl yapılacağıdır. Sistematik okuma kısa bir zaman aralığında birkaç çalışmanın okunması olayı değildir. Aksine sistematik okuma alanyazın incelemesi yapmak için amaca uygun çalışmaların yeterli düzeye gelene kadar incelenmesi ve değerlendirilmesi olayıdır. Bu süreç, tamamen ortaya konan ürün ve süreç boyunca yapılan açıklayıcı bibliyografi ile ilgili bir olaydır. Alanyazın incelemesinde okuma süreci, araştırma için ne kadar zaman ayrıldığından çok, seçilen konuda birincil kaynaklara ulaşılmasına, konu ile ilişkisi olduğu düşünülen kaynakların amaca uygun şekilde sınıflandırılmasına ve analiz edilmesine bağlıdır. Bu süreç boyunca, araştırmacı olarak ortaya konacak ürünün gelişmesi adına farklı aşamalardan geçmek normal bir olaydır. Geniş

şekilde ele alınmış çalışmaları kısa zamanda okuyup analiz etme ve değerlendirme becerisinin çalışmaların incelenmesine devam etmekle ilişkili olduğu unutulmamalıdır. Bundan dolayı, ortaya konacak alanyazın incelemesinin özgünlüğü ve geçerliliği, araştırmacının çalışmaları değerlendirmede ne kadar deneyimli olduğuyla ve çalışmaları ne kadar sistematik ve analitik okuduğuyla birebir ilişkilidir.

Alanyazın incelemesi için sistematik ve analitik okuma genelden özele doğru giden bir süreçtir. Diğer bir değişle, alanyazın incelemesi seçilen araştırma problemi ile **az ilişkili çalışmaların** ilk olarak verilmesiyle başlar ve daha sonra **araştırmayla ilişkisi çok** çalışmaların verilmesiyle devam eder. Bu aşamayı büyük V şeklinde tanımlamak oldukça yararlıdır (Şekil 1). Araştırmaların **sistematik şekilde okunması** yapılacak alanyazın incelemesinin organize edilmesini ve ortaya güçlü bir delilin konabilmesini daha kolay sağlar.

Şekil 1: Sistematik ve analitik okuma (büyük V)

Göz Gezdirme Tekniği

Genel olarak okuma işlemi, ele alınan bir çalışmanın baştan aşağı okunmasında önce göz gezdirme ile başlayarak göze çarpan detayların not edilmesi ya da daha derinlemesine bakılmasıyla gerçekleşir. Özellikle akademik çalışmalarda bulunan her çalışmanın başından sonuna kadar okunmasından çok, **göz gezdirme tekniğinin** kullanılması daha etkili ve kullanışlı bir yöntemdir. Örnek 5.1'de verilen bir paragrafın göz-gezdirme tekniğine göre nasıl okunması gerektiği görülmektedir. Göz-gezdirme tekniğinin amacı, paragraf ve cümlelerde bulunan başlıca fikirleri birbirine bağlamaktadır. Eğer bu şekilde bağlantı kolaylıkla yapılamıyorsa oluşturulan yazıda tutarlılık ve uyum sorunundan bahsedilebilir. Bu durumda yazarın, açık bir şekilde bağlantı kurmak için geçiş kelimelerini ve cümlelerini özenle kullanması gerekmektedir.

Örnek 5.1. Çevrimiçi uzaktan eğitimde okuyan üniversite öğrencilerinin eğitim süreçleri hakkındaki memnuniyet düzeyleri

Ocak ve Yavuz (2009)

Bu durum çalışmasının amacı, çevrimiçi uzaktan eğitime devam eden meslek yüksek okulu öğrencilerinin aldıkları eğitim süreçleri hakkındaki memnuniyet düzeylerini belirlemek, memnun oldukları veya olmadıkları konuları tespit etmektir. Çalışmanın amacına uygun olarak çevrimiçi uzaktan eğitim gören bir öğrenci çalışmanın katılımcısını oluşturmaktadır. Katılımcının görüşlerini tam olarak belirleyebilmek ve bir çözüm yolu ortaya koyabilmek için veri toplama yöntemi olarak görüşme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada derinlemesine bilgi elde edebilmek için uzman görüşü alınmış yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır. Görüşme yoluyla elde edilen bulgular sistematik olarak analiz edilmiştir. Veri analizi neticesinde öğrencilerin, gereksinimleri doğrultusunda, gelişen teknolojinin sağladığı imkanlarla aldıkları çevrimiçi uzaktan eğitimden genel olarak memnun oldukları, ancak sosyal etkileşimlerinin azlığı, öğretmenlerin bu alanda ki yetersizlikleri, hazırladıkları içeriklere yeterli özeni göstermeyişleri ve içerik hazırlanışında bir standardın olmayışı hususlarının öğrencilerin memnuniyet düzeylerini düşürdüğü sonucuna varılmıştır.

Aşağıdaki liste bir çalışmanın okunması sırasında araştırmacının belirlemesinin faydalı olduğu bilgi çeşitlerini içermektedir:

- Araştırma soruları
- Tanımlar

- Varsa çalışmanın hipotezleri
- Kullanılan kuramsal çerçeve
- Kavramlar
- Kullanılan araştırma tekniği

  Veri toplama yolları ve araçları
- Çalışmada oluşturulan deliller
- Sebep-sonuç ilişkileri

  Bulgular
- Sonuçlar

  Yorumlar
- Öneriler

Okuma İşleminin Aşamaları

Ele alınan bir çalışmanın ilk olarak başlığını okumak ve daha sonra içerikteki başlıkları ve varsa özeti/girişi gözden geçirmek iyi bir stratejidir. Bu ilk aşamada yapılan en büyük hata, ele alınan çalışmanın her cümlesini tek tek okumaya girişmek ve cümleler arasında kaybolmaktır. Detaylara daha sonra bakılabileceği unutulmamalı ve çalışmanın ortaya koymaya çalıştığı içerik ve genel yapısı öğrenildikten sonra ayrıntılara girilmelidir. İlk aşamada, çalışmanın genel yapısı anlaşılmaya çalışılmalı, yazarın çalışmada ne tür bir araştırma deseni kullandığı ve eğer varsa kuramsal alt yapı belirlenmeye çalışılmalıdır. Diğer taraftan çalışma derinlemesine okunmaya başlayınca ilk aşamada alınan notların değişebileceği unutulmamalıdır. Özellikle ilk aşama ile daha sonra yapılan detaylı okuma arasında belirli bir zaman aralığı bırakılırsa, çalışmanın tam olarak ne içerdiği ve detaylı okumanın daha etkili ve doğru şekilde yapıldığı görülecektir. Burada yapılmak istenen şey okuma süreci devam ettikçe ele alınan çalışmanın genel yapısından çok, detaylı bilgi verecek özel yapısına derinlemesine geçiş yapmaktır. Alanyazın incelemesi için, kullanılacak çalışma okunurken aşağıdaki aşamaları göz önünde bulundurmak faydalı olacaktır:

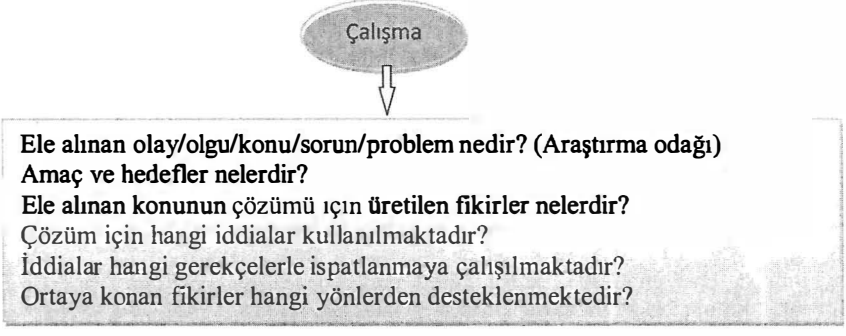
1. AŞAMA: Ele alınan çalışmanın (kitap, makale vb.) **başlığı, alt başlıkları, varsa içindekiler (içeriği) bölümü ve referansları** göz gezdirme tekniği kullanılarak incelenerek çalışmanın *konusu ve araştırma odağı* belirlenmeye çalışılır.

2. AŞAMA: Ele alınan çalışmanın göz gezdirme tekniğini kullanarak **özeti ve eğer varsa girişi ve anahtar kelimeleri** okunarak çalışmanın *mantığı, ana fikri ve amaçları* belirlemeye çalışılır.

3. AŞAMA: Ele alınan çalışmanın **her bir bölümü** hızlı bir şekilde gözden geçirilerek, *her bir bölümün ana fikri* anlaşılmaya çalışılır ve eğer varsa *önemli yerler (bölümler)* belirlenir.

4. AŞAMA: Göz gezdirme tekniği sonucunda önemli görülen bölümlerin ya da kısımların **derinlemesine incelenmesine** geçerek *amaca uygun önemli yerler not alınır*. Yöntemi ve tüm bölümleri özetleyen bölümler ya da çalışmada görülen önemli yerler belirlenir. Bu aşama çalışmanın ana fikrinin ortaya çıkarıldığı ve yazar tarafından ortaya nasıl bir argüman konulduğunun belirlenmeye çalışıldığı aşamadır.

Yukarıda sıralanan aşamalar kullanılarak, ele alınan çalışmada **neye** bakılacağı ve **nasıl** bakılacağı az çok ortaya çıkmaktadır. Burada amaç, yazarın çalışmada ortaya koymaya çalıştığı fikirleri anlamaktır. Özellikle çalışmada kullanılan gerekçeleri ve sebepleri belirlemek çalışmayı sistematik ve analitik biçimde okumayla gerçekleşebilir. Eğer **kuramsal bir çalışma** analiz edilmeye çalışılıyorsa, çalışmada kullanılan kurama dayanarak ortaya konmaya çalışılan delilin yapısı incelenmelidir. Diğer taraftan, ele alınan çalışma **deneysel bir çalışma** ise çalışmada yapılmış olan deney sonucunda ortaya çıkan bulgular ciddi şekilde incelenmeli ve çalışmada kullanılan yöntemsel yaklaşımlar ve araştırma deseninin uygunluğu irdelenmelidir. Yazarın nasıl ve neden kullanılan kuramı seçtiği ve araştırmanın desenine göre çalışmanın uygunluğu ortaya çıkarılmaya çalışılmalıdır. Çalışmaların okunması sırasında hedeflenen bir başka amaç, yazarın kullandığı yöntemsel yaklaşımlar ile veri toplama sonucunda çıkan bulgular arasındaki ilişkinin incelenmesi ve varsa güçlü yanların ve kusurların ortaya çıkarılmasıdır. Çalışmaların okunması sırasında yapılacak en iyi şey, yazarın çalışmada, sebepleriyle beraber ortaya koymaya çalıştığı delili belirleme deneyimine sahip olmaya çalışmaktır. Bu deneyim, araştırmacıya çalışmayı derinlemesine incelemesine olanak sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda çalışmada yazarın ortaya koyduğu ürünün kalitesini ve geçerliliğini sorgulama imkanı verecektir. Bu noktada, Şekil 2, ele alınan çalışmada ortaya konan ***delillerin*** analiz edilmesinde kullanılabilecek bileşenleri içermektedir.

Şekil 2. Çalışmaları okurken delilleri belirlemek için kullanılan bileşenler

Ele alınan çalışmalarda sistematik ve analitik okumanın nasıl yapıldığı ve Şekil 2'de sunulan bileşenlerin ortaya nasıl çıkarıldığı aşağıda verilen Örnek 5.2 ve 5.3'de ayrıntılı şekilde sunulmaktadır. Örnek 5.2'deki çalışma, uzaktan eğitim programlarına katılan öğrencilerin katıldıkları program hakkındaki memnuniyet düzeylerine odaklanmıştır. Bu amaçla, verilen çalışmanın amacının, çevrimiçi uzaktan eğitime devam eden üniversite öğrencilerinin aldıkları eğitim süreçleri hakkındaki memnuniyet düzeylerini belirlemek, memnun oldukları veya olmadıkları konuları tespit etmek olduğu açık şekilde görülmektedir. Ortaya konulmaya çalışılan delil (görüş), uzaktan eğitim ile ilgili araştırmalara bakıldığında, öğrenci beklentileri, öğrencilerin uzaktan öğrenime karşı tutumları ve memnuniyetleri üzerine pek çok araştırma yapıldığı, ancak bu araştırma sonuçlarının kullanılan uzaktan eğitim ortamına göre değişiklik gösterdiği, hatta bazı araştırma sonuçlarının birbirleriyle çeliştiğidir. Farklı çalışmalarla desteklenmiş alanyazın incelemesinde, öğrencilerin memnuniyet düzeylerini etkileyen bileşenleri tam olarak tespit etmenin uzaktan eğitim programların geliştirilmesi ve daha verimli olması adına önemli olduğu vurgulanmaktadır. Farklı çalışmaların derinlemesine incelendiği bu çalışmada, çalışmanın amacına uygun olarak alanyazının nasıl oluşturulduğu ve gerekçelerin nasıl ortaya konduğu açık olarak görülmektedir.

Örnek 5.2. Çevrimiçi Uzaktan Eğitimde Okuyan Üniversite Öğrencilerinin Eğitim Süreçleri Hakkındaki Memnuniyet Düzeyleri

Ocak ve Yavuz (2009) Çalışma	**Yorum**
Günümüzde iletişim teknolojilerindeki gelişime bağlı olarak, geleneksel eğitimin yetmediği ya da yetersiz kaldığı her aşamada uzaktan eğitim, boşluğu dolduracak başlıca araç olarak görülmektedir (Holmberg, 1989). Bu tespit, gelişmiş olsa da olmasa da tüm ülkeler için böyledir. Artık pek çok ülkede uzaktan eğitim modelleri, eğitim sistemlerinin ayrılmaz parçalarıdır (Uluğ, 1998). Öğretim alanında, her geçen gün öğretilmesi ve öğrenilmesi gereken bilgilerin miktarı ve öğrenci sayısı artmakta, buna karşılık da, öğretime ayrılan kaynaklar azalmaktadır. Diğer bir değişle, daha fazla öğretim masrafı, daha az bütçelerle karşılanmak durumundadır. Uzaktan öğretim, bu sorunu aşmak için üzerinde çalışılması gereken bir öğretim yöntemidir.	Uzaktan eğitimin neden çalışılması gereken bir konu olduğu alıntılarla desteklenmektedir.
Çalışma	**Yorum**
Klasik eğitim sistemine alternatif sunan uzaktan eğitim modelleri teknolojiyle beraber değişmekte ve gelişmektedir. Bu noktada istenen gelişimi elde edebilmek için hizmeti alacak olan öğrencilerin beklentilerini ve hizmeti alan öğrencilerin memnuniyetleri belirlemek incelemeye değer konulardır. Memnuniyetin, kişinin beklentileriyle paralellik göstereceği düşünülürse memnuniyet düzeylerinin tespiti için öğrenci beklentileri ve uzaktan eğitime karşı tutumları da ortaya konmalıdır.	Bu paragrafta yazarlar araştırmanın odağını belirtmektedirler. Buna göre, uzaktan eğitim öğrencilerinin memnuniyet düzeylerinin belirlenmesi uzaktan eğitim sistemlerinin gelişmesi adına önemlidir.

Bu açıdan, tasarlanan uzaktan eğitim sistemlerinde yeterli ve etkili sonuçların alınabilmesi için, öğrencilerin demografik özelliklerinin, uzaktan eğitime yönelik ilgi ve tutumlarının iyi tespit edilmesi ve sistemin öğrencinin gereksinimlerine uygun olarak tasarlanması gerekliliği önemle vurgulanmıştır (Erdoğan, Erkoç ve Göktimur, 2006).	
Çalışma Uzaktan eğitim alan öğrencilerin eğitimlerine, eğitim ortamlarına yönelik memnuniyet düzeylerini, farklı değişkenlere göre ortaya koyan pek çok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalardan bir kısmı geleneksel eğitimle uzaktan eğitimi karşılaştırma şeklinde olmuştur. Bu tür araştırmalardan birinde, Johnson (2000), çevrimiçi kurslar ile geleneksel yüz yüze kursları deneysel olarak karşılaştırmıştır. Bu karşılaştırma, öğrencinin eğitmen ve kurs kalitesi; kursun yapısı, etkileşimi ve desteği; notlar, kurs projeleri ve performans ödevleri gibi öğrenme kazanımlarını içermektedir. Araştırma Midwestern Üniversitesinde 19'ar kişilik iki grupla yapılmıştır. Aynı bölümde ki bu öğrenci grubu kendi eğitim yapılarında bölümlerinin en iyi öğrencileridir. Her iki gruba da, aynı eğitmen, aynı içerik, aynı aktivite ve aynı projeler verilerek araştırma sonucunda uzaktan öğrenim gören öğrencilerin, yüz yüze öğrenim gören öğrencilerden daha başarılı oldukları, dolayısıyla uzaktan öğrenimin de klasik öğrenim kadar etkili olabileceği belirtilmiştir.	**Yorum** Bu paragraf ile konuyla ilişkili çalışmalar analiz edilmeye başlanmıştır. Çalışmaların yöntemleri, katılımcıları, sonuçları ve ortaya koyduğu deliller ayrıntılı şekilde irdelenmektedir.
Çalışma Benzer şekilde, uzaktan eğitim ve geleneksel sınıf öğretiminin karşılaştırıldığı öğrenci doyumu ile ilgili bir meta-analiz çalışmasında (Allen, Bourhis, Burrel ve Marby, 2002), 450 çalışmadan 24'ü seçilmiş ve geleneksel öğretimin çok az farkla tercih edildiği görülmüştür. Ayrıca, araştırmacılar, uzaktan öğrenmenin en az geleneksel öğrenme ortamları kadar akademik ilerleme sağladığı sonucuna varmışlardır. Bu sonuç, Johnson (2000)'nu destekler niteliktedir. Araştırmada, kişisel değişkenlerin ve öğrenme stillerinin göz önünde bulundurulmadığı ve bunların doyum ile ilgili olan faktörler olduğu belirtilmiştir. Braynt (2003), benzer şekilde yaptığı doktora çalışmasında, pazarlama dersinin verildiği geleneksel ve çevrimiçi sınıfta öğrenen öğrencilerin memnuniyet düzeylerine Manova ile bakmış ve **çevrimiçi öğrenenlerin lehine iki grup arasında anlamlı bir farklılık olduğunu** görmüştür. Bu sonucun yanında **etkileşim ve teknoloji kullanımının da öğrenci memnuniyetinde anlamlı belirleyiciler** olduğu görülmüştür. Benzer şekilde, Ünal (2005) Florida Devlet Üniversitesinde 2004 bahar ve yaz döneminde, ilk ve ortaokullarda Teknoloji ve Öğrenim öğretmenlerine sunulan Web Tabanlı eğitimin sınıftaki öğrenci memnuniyetlerini ve öğrenme ve sonuçlarını karşılaştırmıştır. Bahar dönemindeki yüz yüze öğrenime katılan 20 öğrenci ve aynı eğitmen tarafından verilen çevrimiçi öğrenime katılan 22 öğrenci üzerinde yapılan çalışmada, **öğrenci memnuniyetleri arasında anlamlı bir fark oluşmamıştır**. Bu araştırmada da web	**Yorum** Çalışmaların incelenmesine devam edilmektedir. Burada çalışmaların arka arkaya sıralanmasından çok, memnuniyet düzeyi ile ilgili benzer faktörleri ele alan çalışmaların beraber kullanılarak sentez oluşturma çabası görülmektedir. Diğer taraftan yerli ve yabancı çalışmalar beraberce incelenmiştir. *Çevrimiçi derslerde memnuniyet seviyesi daha fazla.*

tabanlı eğitimin yüz yüze eğitim kadar etkili olabileceği vurgusu öne çıkmıştır. Aynı amaçla, Bisciglia ve Monk-Turner (2002) yaptığı bir araştırmada yaş ortalaması 27 olan ve 200 öğrenciden oluşan uzaktan öğretim ve 38 öğrenciden oluşan yüz yüze öğretim sınıflarında, Teletechnet'de öğrenim gören öğrencilerden yerleşke dışında öğrenenlerin, **yerleşke içinde öğrenenlere göre uzaktan eğitim ile ilgili daha olumlu düşüncelere sahip oldukları ve erkek öğrencilerin bayan öğrencilere göre uzaktan öğrenme deneyimlerinden daha fazla memnun oldukları görülmüştür.** Diğer bir yönden, kitap, radyo ya da televizyon programlarını kullanan geleneksel uzaktan eğitim derslerini, web temelli derslerle karşılaştıran bir araştırmada (Jung, Choi, Lim ve Leem, 2002), **öğrencilerin %70'inden daha fazlasının, web temelli derslerde öğretim elemanlarının sağladıkları teknik ve öğretimsel destek, ders tasarım stratejileri ve etkin çevrimiçi tartışmalar açısından memnuniyetlerinin yüksek olduğu görülmüştür.**	Memnuniyet seviyesi aynı. Erkek öğrencilerin memnuniyet seviyesi daha fazla" Öğrencilerin memnuniyet seviyesi yüksek

Çalışma	**Yorum**
Demirli (2002), Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme dersinde web temelli öğretim uygulamasına katılan 33 öğrenci üzerinde bir araştırma yapmıştır. Bu araştırmada elde edilen bulgular, uygulamanın öğrenciler tarafından benimsendiği şeklinde yorumlanmıştır. Ancak öğrencilerin sadece yarıya yakını uygulamanın geleneksel sınıf öğretiminden daha etkili olduğunu düşündüğü belirtilmiştir. **Bu araştırmada her ne kadar öğrencilerin uygulamayı benimsediği şeklinde yorumlasa da,** Dick, Case ve Burns (2001)'in ortaya koyduğu gibi **öğrencilerin uzaktan eğitimi ikinci planda gördüklerini** belirtir niteliktedir. Can (2004)'ın, **uzaktan eğitim etkinlikleri** ile öğrenim görmekte olan Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi **öğrencilerinin uzaktan eğitim etkinliklerine ilişkin görüş ve beklentilerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, öğrencilerin bu sistemi tercih etme nedenlerinin başında başka fakülteleri kazanamamaları ve üniversite diplomasına sahip olma beklentilerinin olduğu ifadesi de bu sonuçları desteklemektedir.**	Burada seçilen kaynakların ortaya konan argümanı destekleyecek şekilde kullanıldığı görülmektedir. Buna göre ortaya konulma çalışılan argüman, uzaktan eğitimin geleneksel eğitimden daha etkili ve verimli olmadığının önceki çalışmalardan anlaşılıyor olmasıdır. Diğer taraftan ülkemizde bulunan uzaktan eğitim sistemlerinin neden sorgulanması gerektiği gerekçelerle verilmiştir.
Türkiye'de benzer şekilde, Tanyıldızı ve Semerci (2005), Anadolu Üniversitesi, Fırat Üniversitesi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Sakarya Üniversitesinde **çevrimiçi eğitim uygulamalarına katılan öğretim elemanları ve öğrencilerinin görüşlerini belirlemeye yönelik bir araştırma yapmıştır.** Tarama modeli kullanılan araştırma,76 öğretim elemanı ve 277 öğrenci üzerinde yapılmıştır. Öğrenciler uygulamaların geleneksel öğretimden daha etkili olmadığını belirtmişlerdir. Yapılan sınavları ise "Kısmen" geçerli bulmuşlardır. Bu araştırmada, uzaktan eğitimde **ölçme ve değerlendirmeye ilişkin öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin düşük olduğu görülmüştür.** Bu netice Türkiye'deki uzaktan eğitimin sorgulanması gereğini ortaya koymaktadır.	Öğrencilerin memnuniyet seviyelerinin ikinci planda olduğu görülmüştür. Buna göre, ölçme ve değerlendirme ile ilgili öğrenci memnuniyeti genel olarak düşük çıkmaktadır.

Çalışma	Yorum
Baynton (1992)'a göre **uzaktan eğitimde öğrenci memnuniyeti, kontrol ile ilgilidir**. Uzaktan eğitim öğrencisi, sınıfını seçtiğinde, zamanı esnek olduğunda ve programda yer alan kaynaklara kolaylıkla eriştiğinde memnuniyet düzeyleri artmaktadır. Ayrıca, öğrenciler soru sorduğunda ve öğretmeninden destek aldığında daha fazla öğrenci memnuniyeti söz konusudur. Hilgenberg ve Tolone (2000) ise, **öğretmen-öğrenci arasındaki iletişimin öğrenci memnuniyetini arttıran en önemli bileşen olduğunu vurgulamaktadırlar.**	Uzaktan eğitimde öğrenci memnuniyetini artıran etkenlere odaklanan çalışmalar verilmektedir. Çalışmalarda kullanılan değişkenler derinlemesine incelenerek okuyucuya sunulmuş ve çalışmaların sonuçları da sentezlenerek okuyucuya aktarılmıştır.
Şahin (2007)'in Çevrimiçi öğrenim ortamının karakteristik özelliklerini analiz etmek amacıyla, DELES (Distance Education Learning Environments Survey) veri toplama aracını kullanarak yaptığı çalışmada ise **öğrenci memnuniyeti ile eğitmen desteği, öğrenci etkileşimi ve işbirliği, kişisel ilgililik, otantik öğrenme, aktif öğrenme, öğrenci özerkliği değişkenleri arasındaki ilişki incelenmiştir**. Anadolu Üniversitesinden Hukuk, Hakimlik, İlköğretim Öğretmenliği ve Tarih Öğretmenliği bölümlerinden 917 öğrencinin katıldığı araştırmada, 6 DELES ölçeğinin olmak 4 tanesinde (kişisel ilgililik, eğitmen desteği, aktif öğrenme ve otantik öğrenme) **önemli ve pozitif oranda öğrenci memnuniyeti** olduğu görülmüştür.	Çalışmalarda ele alınan değişkenler koyu şekilde işaretlenmiştir. *Yüksek öğrenci memnuniyeti*
Yapılan diğer bir araştırmada Singh (2005), **öğrenci memnuniyetini ayarlamak için çevrimiçi öğrenim alanı ile ilgili 5 önemli nokta üzerinde durmuştur. Bunlar akran etkileşimi, öğretmen desteği, çevrimiçi ödevler, teknolojik destek ve bilgi edinimidir**. Malezya açık öğretim üniversitesinde "Learninig Skill for open and distance learner" adıyla açılan çevrimiçi formda öğrenci memnuniyeti bu çalışmanın odak noktası olmuştur. 32 kişiden oluşan bir araştırma sınıfı üzerinde yapılan çalışmada **en belirleyici faktörün öğretmen desteği olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç Baynton(1992)'in belirttiği ve Şahin (2007)'in ulaşmış olduğu sonuçla örtüşmektedir.** Erdoğan (2008), araştırmasında **web tabanlı eğitimi öğretmen ve öğrencilerin bakış açılarından değerlendirmiştir.** Bu amaç doğrultusunda 2005 akademik yılında 10 öğretmen ve aynı programa kayıtlı 10 öğrenci ile yüz yüze görüşülmüş ve onlara 9 adet yarı-yapısal soru yönlendirilmiş ve görüşmeler videoya kaydedilmiştir. **Araştırmada öğretmen ve öğrencilerin web tabanlı eğitimi etkili ve yararlı buldukları tespit edilmiştir. Benzer şekilde,** Şahin ve Shelley (2008) yapısal eşitlik modeli olarak bilinen Uzaktan Eğitim Öğrenci Memnuniyet Modeli ile, çevrimiçi öğrenim çevrelerinde öğrencilerin beklentilerini daha iyi anlamayı hedeflemiştir. **Araştırma sonuçları öğrencilerin çevrimiçi araçları kullanım becerilerin var olmasının ve bunların kullanmanın önemini anlamasının öğrenimde, iletişimde, paylaşımda ve çevrimci öğrenim hususunda öğrencilerin memnuniyet düzeylerinin arttırıcı etken olduğunu göstermiştir.**	Çalışmalarda incelenen bileşenler kullanılarak yapılan sentez görülmektedir. *Olumlu öğrenci memnuniyeti* *Öğrenci memnuniyeti yüksek.*

Çalışma	Yorum
Tüm bu araştırmalara bakıldığında, öğrenci beklentileri, öğrencilerin uzaktan öğrenime karşı tutumları ve memnuniyetleri üzerine pek çok araştırma yapıldığı, ancak bu araştırma sonuçlarının kullanılan uzaktan eğitim ortamına göre değişiklik gösterdiği, hatta bazı araştırma sonuçlarının birbirleriyle çeliştiği anlaşılmaktadır. Özellikle Türkiye'de uzaktan eğitim uygulamaları ve bu uygulamalara karşı öğrenci tutum ve memnuniyetlerinin dünya literatürü ile çeliştiği yapılan araştırmalarla sabit olup bu alanda daha çok araştırma yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca çevrimiçi uzaktan eğitim alan öğrencilerin eğitim süreçlerinden memnuniyetlerinin ya da memnuniyetsizliklerinin sebeplerinin, öğrencilerin memnuniyet düzeylerini en çok etkileyen faktörlerin neler olduğunu ve memnuniyet düzeylerini artırabilmek için nelerin yapılması gerektiğini belirleyebilmek için bu alanda çalışılması önemlidir. Bu doğrultuda, bu çalışmanın amacı, çevrimiçi uzaktan eğitime devam eden üniversite öğrencilerinin aldıkları eğitim süreçleri hakkındaki memnuniyet düzeylerini belirlemek, memnun olduklarını ya da olmadıklarını hususları ortaya koymaktır.	Burada çalışmada savunulan görüş (iddia) ve delil ortaya konmuştur. Buna göre uzaktan eğitimde öğrenci memnuniyeti yönünden çalışmalar arasında tutarsızlıklar mevcuttur. Bu tutarsızlıklar özellikle ele alınan bileşenler düşünüldüğünde daha çok ortaya çıkmaktadır. Bu tutarsızlığı en büyük nedeni bazı araştırmaların sonucunda ele alınan değişkenlere göre öğrenci memnuniyeti düşün çıkarken, bazılarında ise yüksek çıkmıştır. Çalışmanın amacı belirtilmektedir.

Kaynakça

Allen, M. Bourhis, J., Burrel, N. ve Marby, E. (2002). Comparing student satisfaction with distance education to traditional classrooms in higher education: A Meta-Analysis. *The American Journal of Distance Education, 16*(2), 83–97.

Baynton, M. (1992). Dimensions of "control" in distance education: A factor analysis. *American Journal of Distance Education, 6*(2), 17–31.

Bisciglia, M.G. ve Monk-Turner, E. (2002). Differences in attitudes between on-site and distance-site students in group teleconference courses. *The American Journal of Distance Education, 16*(1), 37–52.

Braynt, K.F. (2003). Determining the attributes that contribute to satisfaction among marketing students at university level: An analysis of the traditional lesson/ lecture method versus the internet mode of instruction. *Yayınlanmamış Doktora Tezi.* New Mexico State University. Las Cruces, New Mexico State. UMI Number: 3093426.

Can, E. (2004). Uzaktan Eğitim Öğrencilerinin Eğitimlerini Değerlendirmeleri. *XIII. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı(6-9 Temmuz 2004).* İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Malatya.

Demirli, C. (2002). Web Tabanlı Öğretim Uygulamalarına İlişkin Öğrenci Görüşleri (Fırat Üniversitesi Örneği. *Uluslararası Katılımlı Açık ve Uzaktan Eğitim Sempozyumu (Mayıs ,2002).* Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.

Dick, G.N., Case, T.,L. ve Burns, O. M. (2001, Aralık). Adopting distance education- what do the students think?. *Proceeding of The International Academy for Informational Management (IAIM) Annual Conferance: International conferance on Informatics Education & Research (ICIER),* 14-16 Aralık, New Orleans, LA.

Erdoğan, Y.(2008). An Evaluation of Web Based Instruction in View of The Tutors'And Students'Perspectives. *Turkish Online Journal of Distance Education, 9*(2), 86-96.

Erdoğan,Y., Erkoç, M.F. ve Göktimur, M. (2006). Farklı öğretim kurumlarındaki öğrencilerin uzaktan eğitime yönelik tutumları. *15. Ulusal Eğitim BilimleriKongresi(13-15 Eylül 2006).* Muğla Üniversitesi, Muğla.

Flowers, L.A., Moore III, J.A. ve Flowers, L.O. (2008). African American Students'Satisfaction with Distance Education Courses. *Student Affairs Online, 9*(3), http://studentaffairs.com/ejournal/Winter_2008/AfricanAmericanStudents.html adresinden 27 Temmuz 2009 tarihinde alınmıştır.

Gülnar, B. (2008). Bilgisayar ve İnternet Destekli Uzaktan Eğitim Programlarının Tasarım, Geliştirme ve Değerlendirme Aşamaları (Suzep Örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 19*, 259-271.

Hilgenberg, C. ve Tolone, W. (2000). Student perceptions of satisfaction and opportunities for critical thinking in distance education by interactive video. *American Journal of Distance Education, 14*(3), 59–73.

Holmberg, B. (1989). *Theory and practice of distance education.* Londra ve New York: Routledge.

Johnson, S.D. (2000). Comparative Analysis of Learner Satisfaction And Learning Outcome in Online and Face To Face Learning Environments. *JI. Of Interactive Learning Research, 11(1), 29-49.*

Jung, I., Choi, S., Lim, C., ve Leem, J. (2002). Effects of different types of interaction on learning achievement, satisfaction and participation in Web-based instruction. *Innovationsin Education and Teaching International, 39*(2), 153–162.

Sahin, I. ve Shelley, M. (2008). Considering Students'Perceptions: The Distance Education Student Satisfaction Model. *Educational Technology & Society, 11(3), 216–223.*

Singh, H. K. D. (2005). *Learner Satisfaction in A Collaborative Online Learning Environment.* http://asiapacific-odl.oum.edu.my/C33/F239.pdf.adresinden 27 Temmuz 2008 tarihinde alınmıştır.

Şahin, İ. (2007). Predicting Student Satisfaction In Distance Education And Learning Environments. *Turkish Online Journal of Distance Education, 8*(2), 113-119.

Tanyıldızı, M. ve Semerci, Ç. (2005). Çevrimiçi Eğitim Uygulamalarına İlişkin Öğretim Elemanı ve Öğrenci Görüşlerinin Belirlenmesi. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimler Dergisi, 3*(2), 197-216.

Uluğ, F. (1998). Türkiye'de Zorunlu İlköğretim ve Uzaktan Eğitim Gereksinimi. Türkiye İkinci Uluslararası Uzaktan Eğitim Sempozyumu'nda sunulan bildiri. 4–8 Mayıs.

Unal, Z. (2005). A Comparative Study On Learning Outcomes Of Web Based Vs. Classroom Based Instruction. *Journal of College Teaching & Learning, 2*(3),1-6.

Ünalır, E, Önal, A. ve Beydağ, Ü. (2006). *Bilgisayar Teknolojileri Dersi Alan Öğrencilerin Uzaktan Eğitim Programlarına Bakış Açıları.* http://ab.org.tr/ab06/bildiri/177.pdf adresinden 27 Temmuz 2009 tarihinde alınmıştır.

Yaghoubi, J, Mohammadi, I. M, Iravani, H., Attaran, M. ve Gheidi, A. (2008). Virtual Students'Perceptions of E-Learning in Iran. *The Turkish Online Journal of Educational Technology, 7*(3), 89-95.

Örnek 5.3 çevrimiçi ders alan meslek yüksek okulu öğrencilerinin aldıkları çevrimiçi geri bildirim hakkındaki görüşleri ile ilgili bir çalışmayı sunmaktadır. Örnek 5.3'de ele alınan konunun çalışılması gerektiğiyle ilgili gerekçeli sebepler ortaya konmakta ve meslek yüksek okulu öğrencilerinin neden geri bildirim hakkındaki görüşlerine bakılması gerektiği anlatılmaktadır. Bunu yapmak için yazar, ilk önce geri bildirimin ne olduğunu, çalışmalar için neden önemli olduğunu ortaya koymuş, daha sonra geri bildirim çeşitlerini ve yapılan çalışmalarda ortaya çıkan sonuçları vurgulamıştır. Daha sonra çalışmanın kapsamı, ortaya konan delil ve çalışmanın amacı ayrıntılı şekilde açıklanmıştır.

Örnek 5.3. Çevrimiçi ders alan meslek yüksek okulu öğrencilerinin çevrimiçi geri bildirim hakkındaki görüşleri

Ocak ve Uymaz (2009)	
Çalışma Öğrenci davranışının doğruluğu ya da ne derece doğru olduğu hakkında bir bilginin öğrenciye ulaştırılması gerekir. Bu açıdan geribildirim, öğrencilerle iletişimin en önemli etkenlerinden birisidir. Genel olarak geribildirim, insan davranışlarının doğruluğu ya da yanlışlığı hakkında bilgi veren, kişiye yaptığı hataları düzeltme ve performansını arttırma yollarını gösteren bir iletişim süreci olarak tanımlanabilir (Somuncuoğlu, 1996). Çağdaş dünyanın kabul ettiği birey, kendisine aktarılan bilgileri aynen kabul eden, yönlendirilmeyi ve biçimlendirilmeyi bekleyen değil, bilgiyi yorumlayarak anlamın yaratılması sürecine etkin olarak katılanlardır (Yıldırım ve Simsek, 1999).	**Yorum** Çalışmanın bu kısmında araştırma konusu olan geri bildirimin tanımı, neden önemli olduğu ve çalışılması gerektiği alıntılarla vurgulanmaktadır
Çalışma Öğrenme konusunda bugün ulaşılan noktada, öğrenci kendisine aktarılan bilgileri aynen almamakta, aksine kendisine ulaşan bilgiyi süzgeçten geçirip yorumlayarak kendi dünyasında bir anlam yüklemeye çalışmaktadır. Bu düşünceden hareketle uzaktan eğitim ortamlarında verilen geri bildirimin günümüzde eğitim uygulamalarında öğrenci açısından önemli bir yere sahip olduğunu söylemek yanlış olmaz. Özellikle yüz yüze eğitimin olmadığı uzaktan eğitim derslerinde öğrenenin öğrenme sürecinin sorumluluğunu taşıdığı, öğrenene öğrenme sürecinin çeşitli yönleri ile ilgili karar alma ve öz düzenleme yapma fırsatlarının verildiği bir öğrenme sürecinde geri bildirimin ne tür etkilerinin olduğunun tespit etmek özellikle aktif öğrenme açısından önem taşımaktadır (Açıkgöz, 2003). Uzaktan eğitim derslerinde, öğrenciler kendi öğrenmelerinde aktif rol ve sorumluluk alırlar (Lunenberg ve Volmen, 1999; Açıkgöz, 2002). Öğrencilerin düzenli ve sağlıklı şekilde geri bildirim almaları, öğrencilerin bildiklerini uygulamaya geçirmeleri ve bilimsel süreç becerilerini kullanarak yeni bilgiler üretmeleri ve öğrendiklerini analiz ve sentez etmeleri adına önemlidir.	**Yorum** Çalışmanın bu kısmında uzaktan eğitim ortamlarında verilen geri bildirimin öğrenciler açısında neden önemli olduğu vurgulanmakta ve özellikle geri bildirimin yüz yüze olmadığı da düşünüldüğünde öğrencinin öğrenmesi açısından incelenmesinin gerekliliği farklı açıklardan sunulmaktadır.

Çalışma	Yorum
Diğer taraftan uzaktan eğitim yönetimi sistemlerindeki öğretim uygulamalarında geribildirim verilmesinde kullanılacak stratejiler önem kazanmaktadır. Edwards (2005), internet ortamındaki öğrenme uygulamalarında kullanılan geribildirimin başarılı olabilmesi için öğretmenlere yedi adımdan oluşan çevrimiçi yapıcı geribildirim stratejisini şu şekilde sıralamaktadır: 1. Olumlu bir cümle ile başlayın. 2. Öğrencilerin o andaki durumları ile ilgili onlara bilgi verin. 3. Düzeltmeleri bir tavsiye veya hatırlatma şeklinde yapın. 4. Öğrencilerin amacına ulaşmaları için onlara bir örnek veya ipucu verin. 5. Öğrencilerden ne yapmalarını beklediğinizi ortaya koyun. 6. Yardıma ihtiyaçları olduğunda öğretmene danışabileceklerini hatırlatın. 7. Olumlu ve güdüleyici bir cümle ile bitirin.	Uzaktan eğitimde geri bildirimin önemli olduğu, ancak bunun belli yöntemler içinde gerçekleştirilmesi gerektiği verilen alıntıdan bilgilerle desteklenmektedir.
Çalışma Geribildirim öğrencinin yanıtından sonra anında verilebilir ya da saniyeler, dakikalar, günler gibi bir miktar zaman geciktirilebilir. Geribildirimin içeriğinin yanı sıra, geribildirimin zamanlanması diğer bir araştırma konusudur. Geribildirim verilirken uygun zamanlama önemlidir. Buradaki anlamıyla zamanlama, öğrencilerin gösterdiği tepki ile aldıkları geribildirim arasında geçen süre demektir. Bazı araştırmalar, geribildirimin gecikmesinin, motivasyonu azalttığını ortaya koymaktadır. Geribildirimin verilmesinde çok uzun olmayan gecikmeler, öğrencilere doğruyu kendi kendine arama fırsatı verebilir.	**Yorum** Konunun tam olarak anlaşılması adına çalışmanın kapsamı ve ilgilendiği şeyler okuyucuya sunulmakta ve çalışmanın diğer yakın alanlardan nasıl ayrıldığı açıklanmaktadır.
Çalışma Öğrencilere, soruların yanıtlarının kendi kendilerine değerlendirme imkânının verilmesi; kendini tanıma, değerlendirme ve kontrol imkânı sağlamaktadır. Aynı zamanda geribildirimin uzun süre gecikmesi ise güdülenmenin kuvvetini düşürmekte ve etkisini kaybettirmektedir (Yılmaz ve Sünbül, 2003; Clariana, 1999).	**Yorum** Geri bildirim verilirken dikkat edilmesi gereken noktalar alıntılarla açıklanmaktadır.
Çalışma Sturges (1976), anında ve gecikmeli geribildirimin, öğrenmede kalıcılık üzerindeki etkisini test ettiği araştırmasında, üniversite öğrencilerinden oluşan dört gruba çoktan seçmeli bilgisayar yönetimli test uygulamıştır. Bu grupların üçü doğru yanıtla birlikte tüm bilgiyi içeren bir geribildirim alırken, dördüncü grup ise (kontrol grubu) geribildirim alamamıştır. 3 haftanın ardından kritere dayalı bir değerlendirmenin yapıldığı araştırmada, öğrenmede kalıcılığın 20 dakika ve 24 saat gecikmeli geribildirim alan iki grubun test puanları, anında geribildirim alan gruptan anlamlı olarak daha iyi olduğu bulunmuş. Bu sonuçlar, gecikmeli geribildirimin ardından kalıcılığın gecikmeyle azalmadığını doğrulamaktadır. Somuncuoğlu (1996), düzeylerine göre farklı geribildirim türlerinin öğrenme üzerindeki etkisini incelediği çalışmasında, geribildirimin içerdiği bilgi miktarı ile orantılı olarak öğrenmede kalıcılığında arttığı ve başarının yükseldiği sonucuna ulaşmıştır.	**Yorum** Çalışmanın bu kısmında öğrencilere verilen geri bildirimin türleri alıntılarla derinlemesine incelenmektedir

Çalışma	Yorum
Günümüzde giderek yaygınlaşan uzaktan eğitim yönetim sistemlerinde öğrenciler büyük oranda kendi öğrendiklerinden sorumludurlar. Bundan dolayı geribildirimin anında ve ya gecikmeli verilmesi konusunda araştırmacılar farklı görüşlere sahiptirler. Dempsey ve Wager (1988), Yılmaz ve Sünbül (2003) anında geribildirim verilmesinin öğrenmede kalıcılığı arttırdığını savunurlarken, Sturges(1976) ise gecikmeli verilen geribildirimin öğrenmede kalıcılığını arttırdığını savunmaktadır.	Çalışmanın bu kısmında bir delil ortaya konulmuştur. Her ne kadar geri bildirim öğrenci için uzaktan eğitim sistemlerinde önemli ise de zamanlaması açısından yaygın bir görüş oluşmadığı alıntılarla açıklanmaktadır.
Çalışma	Yorum
Gerek geribildirimin zamanlanması konusunda yapılan araştırmalarda, gerek geribildirimin uygulanması konusunda yapılan araştırmalarda öğrenme üzerinde etkisi üzerine ortak bir görüş yoktur. Bu araştırmada da öğrenmede kalıcılığı arttırmak için çevrimiçi ders alan meslek yüksek okulu öğrencilerinin çevrimiçi geribildirim hakkındaki görüşleri incelenmiştir.	Çalışmanın amacı/yapmak istediği şey özetlenmektedir.

Kaynakça

Açıkgöz, K.Ü. (2002) *Aktif Öğrenme.* İzmir: Kanyılmaz Matbaası.

Açıkgöz, K. Ü.(2003). *Aktif Öğrenme.* Eğitim Dünyası Yayınları, İzmir, 5. Baskı.

Clariana, R. B. (1999, February). *Differential memory effects for immediate and delayed feedback: A delta rule explanation of feedback timing effects.* Paper presented at the Association for Educational Communications and Technology annual convention, Houston, TX. Dempsey, J. V. ve Wager, S. U. (1988). A taxonomy for the timing of feedback in computer-based instruction. *Educational Technology, 28*(10), 20–25.

Edwards, T. (2005, September). Seven steps for providing constructive online discussion feedback successfully. *Online Classroom: Ideas for Effective Online Instruction, I*, 6.

Lunenberg, M. L. ve Volman M. (1999). Active learning: Views and Actions of Students and Teachers in Basic Education. *Teaching and Teacher Education, 15*, 431–445.

Somuncuoğlu, D. (1996). Bilgisayar Destekli Öğretimde Farklı Geribildirim Stratejilerinin Öğrenme Üzerindeki Etkisi. Ankara:

Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yüksek Lisans Tezi).Sturges, P.T. (1978). Delay of informative feedback in computer-assisted testing. *Journal of Educational Psychology, 70*(3). 378-387

Yıldırım, A. ve Şimşek H. (1999). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* Ankara: Seçkin Yayınevi

Yılmaz, H. ve Sünbül, A. M. (2003). *Öğretimde Planlama ve Değerlendirme* Ankara: Mikro Yayınları.

Çalışma 5.3'de yazar okuyucuya uzaktan eğitimde verilen geri bildirimin neden önemli olduğunu sunmakta ve çalışma alanı olarak neden seçilmesi gerektiğini gerekçeleriyle ortaya koymaktadır. Daha sonra, okuyucu geri bildirim çeşitleri ile tanıştırılmakta ve zamanla açısından geri bildirimin sağladığı faydalar ya da olumsuz yönler alıntılarla açıklanmaktadır. Yazarın ortaya koymaya çalıştığı delil çalışmalar arasında genel bir kanının/görüşün oluşmuş olmamasıdır. Diğer bir değişle, yapılan çalışmalarda, öğrencilerin geri bildirimin zamanlaması açısından verdikleri cevaplar birbirleriyle tutarlı değildir. Bundan dolayı daha çok araştırma yapılması gerektiği vurgulanmakta, bu bağlamda da çalışmanın araştırma odağı/amacı açıklanmaktadır.

Bölüm 6

DELİL OLUŞTURMA

KONULAR

- Delil oluşturmanın tanımı
- Delil oluşturmanın bileşenleri
- Delil oluşturma yöntemleri
- Delil oluştururken kullanılabilecek yanıltmacalar

BÖLÜM KAZANIMLARI

Bu bölümü başarıyla bitiren bir öğrenci;

1. Delil oluşturmanın hangi bileşenlerden oluştuğunu açıklayabilir.
2. Delil oluşturmanın geçerliliğinin sağlanması için kullanılan yöntemleri açıklayabilir.
3. Deli oluşturmada hangi yanıltmacaların kullanılabileceğini sıralayabilir.

Delil oluşturma, birçok alanda araştırmaların en önemli süreci olarak görülmektedir. Oluşturulan çalışmalarda bulunan fikirlerin doğruluğu, ortaya konuş biçimi ve dayandığı noktalar çalışmayı diğerlerinden ayıran özelliklerdir. Ele alınan bir çalışmada görülen eksiklikleri belirtmek, ortaya konan görüşlerin ne kadar geçerli olduğunu sorgulamak, ortaya konan delillerin derinlemesine analiz edilmesi ve değerlendirilmesiyle mümkün olur.

Çalışmalarda oluşturulmuş delillerin geçerliliğini sorgulama ve yapılarını anlayabilme oluşturulacak alanyazı incelemesi için önemlidir. Çünkü, çalışmaların güçlü ve zayıf yönlerini belirlemek ve gerekli yerlerde önerilerde bulunmak çalışmalarda ortaya konan delillerin ve görüşlerin iyi şekilde analizi ile mümkündür.

Bu bölümde, delil oluşturma ayrıntılı şekilde ele alınarak bileşenleri ve delil oluşturma yöntemleri örneklerle irdelenmektedir.

Delil Oluşturmanın Tanımı

Görüş, iddia, tartışma, sav anlamlarına gelen delil oluşturma, bilimsel araştırmalarda çalışmaların en önemli bileşeni olarak kabul edilmektedir. Akademik çalışmalardaki eksiklikleri ve yanlışları bulmak ve diğer araştırmacıların yaptığı çalışmalarda var olmayanları araştırmak, ya da farklı önerilerde bulunmak ortaya konan fikirlerin ve düşüncelerin gelişmesi için yapılan önemli işlevlerdir. Bundan dolayı, bir delilin ya da iddianın varlığını ve yapısını ortaya koyabilme becerisi başarılı bir akademik çalışma için vazgeçilmez bir unsurdur. Var olan basit bir delilin mantığının anlaşılması, başkalarının yaptığı çalışmaların tam olarak analiz ve değerlendirmesine ve varsa farklı çözüm yolları ve stratejiler üretilmesine sebep olmaktadır. *Çalışmalarda oluşturulmuş delillerin analiz edilerek ne olduğuna karar verilmesi, ortaya konan delilin yapısının ve güvenirliliğinin tartışılması ve ele alınan konuyla ortaya konan delilin ne kadar ilişkili olduğuna karar verilmesi çalışmaların değerlendirilmesinde ve bunun sonucu olan alanyazın incelemesinde önemli yere sahiptir.* Bilimsel araştırmalarda üretilmiş her çalışmanın bir delile dayandığını ve araştırmacıların kendi çalışmalarında başlangıç noktası olarak gördükleri bileşenin delil olduğunu söylemek yanlış olmaz. Diğer taraftan, araştırmacının yaptığı çalışmada bilgiye ulaşmak için kullandığı yöntem ve bu yöntemin geçerliliğinin ortaya konması delil oluşturma ile birebir ilişkilidir. Ortaya konan delillerin tam olarak anlaşılması ve analiz edilmesi kullanılan çalışmanın tam olarak irdelenip değerlendirildiğini gösterir. Bundan dolayı, delilin tam olarak ne anlama geldiğini ve neden önemli olduğunu bilmek ve alanyazın incelemesinde kullanılacak çalışmalarda ne tür delillerin olduğunu analiz etmek araştırmacılar için önem taşımaktadır.

Delil Oluşturma

> Delil oluşturmayı, bir durumla ilgili ortaya konan ya da önerilen şeyi kabul ettirmek adına bir başkasının var olan görüşlerini etkilemek ve değiştirmek için sunulan sebepler olarak tanımlayabiliriz.

Ortaya delil(görüş) koyan bir kişi, kendisinin olaya (probleme) bakış açısının doğru ve geçerli olduğunu göstermek zorunda ve başkalarının olayla ilgili düşüncelerinin ise yanlış olduğunu ispatlamak zorundadır.

Ortaya konan **delilin en az iki bileşeninin** olması gerekmektedir:

1. Bir konu ileri sürmek/bir problemi ortaya koymak
2. Başkalarının ortaya konan konuyu/problemi kabul etmeleri için yeteri kadar sebep sunmak

Her delil sebepler ve sonuçlar içerir. Delil oluşturmada, sebepler bir sonuca ulaşmak için kullanılır. Sonucun tam olarak gösterilmesi, kanıtlanması, gerekçelendirilmesi veya desteklenmesi için sebeplere ihtiyaç vardır. Ortaya konan bir delil, hangi bileşenlere sahip olursa olsun ve ne kadar karmaşık olursa olsun sorgulanmaya ve irdelenmeye her zaman açıktır.

Mantıksallık, geçerlilik, güvenirlilik, sebep, sonuçlandırma gibi cümleler bir çalışmada genel olarak ortaya konan delilin doğruluğunu ispatlamak için kullanılan kelimelerdir. Delilin neden önemli olduğunu ve neden **alanyazın incelemesinde bir delilin ortaya konulması** gerektiğini şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Bilimsel araştırma için yapılan çalışmaların ve bu çalışmalarda bulunan tartışmaların birçoğu karmaşıklığa yol açmakta ve mantıksal olmayan temellere dayanmaktadır. Okuyucu, çoğu zaman çalışmada oluşturulmuş görüşleri ve ortaya konan delili anlamakta zorluk çekmekte ve bunun için çok zaman ve emek harcanmaktadır. Araştırmacılar ortaya koydukları fikirlerinde oldukça açık davranmalı ve gerekçeleri sunmalıdırlar. Bundan dolayı, bilgilerin ne kadar geçerli olduğunun, anlamlılığının ve verilerin analiz biçiminin doğruluğunun gösterilmesi için var olan delilin anlaşılması ve analiz edilmesi gerekmektedir.
- Bilimsel araştırmalarda ortaya konan görüşlerin birini diğerinden ayırt etmek ve çalışmaların arasındaki farklılıkları tam olarak ortaya koymak oldukça zor ve karmaşık bir iştir. Bundan dolayı farklı çalışmalarda var olan delillerin tam olarak netleştirilmesi ve anlaşılması ele alınan çalışmanın geçerliliğini ve güvenirliğini diğer çalışmalara oranla daha çok artıracaktır.
- Araştırmacıların farklı alanda yaptıkları çalışmalar farklı görüşlere ve yaklaşımlara sahiptir. Bu kadar farklı çalışma alanlarında bilginin doğruluğunun ve geçerliliğinin sağlanması kaçınılmaz bir iştir. Doğru bir bilginin, yanlış bir bilgiden arındırılması ve bunun delilleriyle beraber okuyucuya sunulması, ortaya konan delilin geçerliliğinin gösterilmesiyle mümkün olmaktadır.

Çalışmada ortaya konan delilin mantıksal olarak anlaşılması ve hangi temellere dayandığının tespit edilmesi, çalışmada ortaya konan konunun (problemin) öneminin anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. Diğer taraftan oluşturulmaya çalışılan delilin geçerli olup olmadığını ve kullanılan bilginin ne kadar güvenilir olduğunu göstermek yapılan alanyazın çalışmasının kalitesini artıracaktır.

Delil Oluşturma Yöntemleri

Çalışmalarda var olan delillerin analiz ve değerlendirmesi için oluşturulmuş bir sistematik yöntem bulunmamaktadır. Hangi yöntem kullanılırsa kullanılsın kullanılan yöntemin açık, anlaşılır ve akla yatkın olması her zaman işe yarayacaktır. Kendi içinde tutarlı ve sistematik bir yol izlenmesi delilin analizinin

ve değerlendirmesinin daha kolay yapılmasını sağlar. Diğer taraftan sistematik bir yaklaşım, delilin değerlendirmesinde karşılaşılan zorlukların neler olduğunu daha açık göstermekle kalmayıp, aynı zamanda delilin analiz aşamalarını da ayrıntılı şekilde göstermiş olacaktır. Bilimsel araştırmalarda var olan çalışmaların çokluğu ve çeşitliliği düşünüldüğünde, sistematik bir yaklaşımın olması ve genel bazı kuralların izlenmesi daha mantıklı gelmektedir. Delilin analizi ve değerlendirilmesi için ortaya bir model konulması delillerin çeşitliliği ve farklılığı düşünüldüğünde bir gereklilik olarak görülmektedir. Delillerin analizi ve değerlendirmesi bakımından iki yöntemden söz etmek yerinde olacaktır.

Yöntem 1

Birinci yöntemin yapısı oldukça basittir. Çalışmalarda incelenecek olan delil, belli bileşenlere bölünerek her bir parça kendi başına değerlendirmeye tabi tutulabilir. Bu yöntemdeki bileşenler veri (bilgi), iddia, gerekçe ve desteklemedir.

Veri/bilgi →	İddia →	Gerekçe →	Destekleme
	(bundan dolayı)	(olduğundan)	(çünkü)

Şekil 1. Yöntem 1'e göre delil analizi

Yöntem 1'i oluşturan bileşenleri şu şekilde açıklamak faydalı olacaktır:

Veri/bilgi: Günlük hayatta kullanılan ve **gerçeklere dayanan bilgiler**

İddia: **Tartışılabilir** ifade ve cümleler

Gerekçe: Ortaya atılan iddiayı ispatlamak için kullanılan ve iddia ile delil arasında bir ilişki sağlamaya çalışan **gerçekliği ispatlanmış veriler**

Destekleme: İddiayı destekleyen **özel söylem ve yaklaşımlar**

Yukarıda ayrıntılı şekilde anlatıldığı gibi, alanyazın incelemesinde gereken deliller için ilk önce yazarın iddiaları ortaya koyması gerekmektedir. Bir iddianın ortaya konması için yazarın kullanılan çalışmalarda diğer yazarların ortaya attıkları iddialardaki eksiklikleri tespit etmesi ve iddialara farklı yaklaşımlarda bulunması izleyeceği en iyi yoldur. Ortaya konan iddianın geçersizliği, tanımın tam ve açık olmamasından ya da farklı ve yanlış bir kavramın kullanılmış olmasından kaynaklanabilir. Okuyucuyu ikna etme adına farklı yanıltmacaların kullanılması ya da sadece kişisel görüşlere dayanarak iddia ortaya konulması çalışmalarda bulunabilecek yanlışlardan birkaçıdır. Ortaya konan iddiaların önceki çalışmalara dayanması, akla yatkın ve inandırıcı olması ve en önemlisi uygulanabilir olması iddianın geçerliliğini sağlayan en önemli özelliklerdendir.

Yazarın iddiaları ortaya koyduktan sonra yapacağı iş iddiaları ispatlamak için gerekçeleri göstermesidir. Buradaki amaç iddiayı destekleyen gerekçenin sağlam, güvenilir, ilişkili ve yeterli olmasıdır. Tablo 2, birçok yazarın çalışmala-

rında delil oluşturma için kullandığı farklı tür gerekçeleri göstermektedir. Ortaya konan iddianın ya da görüşün tam olarak desteklenmesi yazarın gerekçeleri açık ve net olarak ortaya koymasına bağlıdır.

Tablo 2. Farklı gerekçe türleri ve özellikleri

Gerekçe türü	Özellik
İstatistiksel bilgiler	Betimsel, analitik
İfadeler/söylemler	Kişisel ifadeler, uzman görüşleri, tarihsel ifadeler, birincil, ana ifadeler, yardımcı ifadeler
Örnekler	Genel örnekler, özel örnekler, detaylı örnekler, doğrudan örnekler, ispatlanmış örnekler.
Varsayımsal örnekler	Soyut kavramlar, soyut düşünceler, soyut terimler, akla yatkın ve makul ifadeler
Varsayımsal senaryolar	Sebep sonuç ilişkileri, sürece dayalı alıştırmalar
Kişisel deneyimler	Tarihsel bilgiler, yazılı bilgiler, anektotlar, hikayeler, alıntılamalar, gezi notları, alan notları.

- Gerekçeler ortaya konulurken kullanılan istatistiki bilgiler için kaynak belirtme, istatistiki bilginin nerden geldiğini ve neden seçildiğini açıklama yerinde bir davranış olacaktır. Özellikle istatistiki bilgilerin yorumlanmasına ve ele alınış biçimine özen gösterilmeli, iddiayı desteklemek adına istatistiki bilginin hangi yönlerden destekleyici olduğu mutlaka verilmelidir.

İddiaların ve gerekçelerin ortaya konmasından sonra yazarın yapacağı iş eğer varsa iddiaları destekleyecek bilgiler bulmak ve bunları bir bütün içinde özetlemektir. Bu aşamada yazarın yanıltmacalardan kaçınması, çok fazla genelleme yapmaması ve ortaya koyduğu delillerle ilgili çalışmaları kullanması delilin geçerliliği adına önemli adımlardır.

Örnek 6.1, 6.2 ve 6.3, yöntem 1'e göre oluşturulmuş farklı delillerle göstermektedir. Buradaki amaç, oluşturulan delilleri bileşenlere bölerek, her bir bileşeni ayrıntılı şekilde okuyucuya sunmaktır.

Örnek 6.1. Yöntem 1'e göre delil oluşturma 1

"Öğrencilerin üniversitedeki başarısı yaşa ve cinsiyete bağlıdır." şeklinde bir cümle oluşturursak ortaya bir iddia atmış oluruz. Süreklilik arz eden bu iddianın her zaman çürütülmesinin mümkün olduğunu unutmamak gerekir. Bu örneğe göre elimizde üç tane değişken vardır: öğrenci başarısı, yaş ve cinsiyet. Ortaya atılan bu iddiayı ispatlamak için elimizde ne tür bir gerekçe olduğunu göstermemiz gerekmektedir. Öğrencilerin üniversitedeki başarılarını yaşa ve cinsiyete bağlayan bir araştırmacının yapacağı deneysel bir çalışmada göstereceği uygun veri toplama araçları, güvenilir araştırma teknikleri ve toplanan verilerin güvenilir şekilde analizi ile bu iddiayı gerekçe göstererek ispatlaması

gerekmektedir. Eğer bu başarılırsa ortaya konan iddia bir gerekçeye dayandırılmış olur. Araştırmacının ortaya koyacağı çalışmada öne sürülen deliller, bulgular ve bulgulardan çıkarılan sonuçlarla mutlaka desteklenmelidir. Buna göre Örnek 6.1'de delilin bileşenleri şu şekilde açıklanabilir:

Veri: Öğrencilerin üniversitedeki başarısını etkileyen farklı değişkenler vardır.

İddia: Öğrencilerin üniversitedeki başarısı yaşa ve cinsiyete bağlıdır.

Gerekçe: Farklı yaş ve cinsiyette olan 100 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan **deneysel çalışmanın** sonuçları yaşın ve cinsiyetin öğrenci başarısında etkili olduğunu göstermektedir.

Destekleme: Araştırma sonuçlarına göre, 17-23 yaş grubuna giren öğrencilerin diğer yaşlara göre daha başarılı oldukları ve kız öğrencilerin erkeklere oranla sözel bölümlerde daha başarılı oldukları belirlenmiştir.

Örnek 6.2. Yöntem 1'e göre delil oluşturma 2

Türkiye'de kaçak elektrik kullanımı elektrik üretiminin azaldığı dönemlerde toplam üretimin dörtte birine yaklaşmaktadır. Özellikle bu miktar, yağış azlığından dolayı elektrik üreten barajlardaki su sıkıntısının artması ve doğalgazın elektriğe dönüştürülmesinin çok maliyetli olmasından dolayı kendini daha çok hissettirmekte ve elektrik üretimini daha çabuk bitirmektedir.	Veri
⇓ **Bundan dolayı**	
Ülkede özellikle su sıkıntısının yaşandığı ve ekonomik krizden dolayı doğalgazın elektriğe dönüştürülemediği dönemlerde, kaçak elektrik kullanımına sıkı denetimler getirilmeli ve ağır cezalar uygulanarak kaçak kullanan bireyler bundan	İddia
⇓ **olduğundan**	
Elektrik yaşam için çok gereklidir ve insanlar, üretiminde sıkıntı çekildiği dönemlerde elektriği israf etmemelidir.	Gerekçe
⇓ **çünkü**	
Elektrik üretiminin azalması, hem sanayide hem konutta bir çok tüketiciye daha maliyetli hale gelmekte, elektrik kesintileri insanlar arasında huzursuzluğa sebep olmaktadır.	Destekleme

Örnek 6.2'de günlük hayatta elektrik kullanımı ile ilgili bir delil sunulmuştur. Bu örnekte, özellikle üretimin azaldığı dönemlerde elektriği israf eden tüketicilerin cezalandırılması iddia edilmekte ve beklenmektedir.

Gerekçe olarak elektriğin gerekli ve zaruri bir ihtiyaç olması, ihtiyaçlar dışında kullanılmaması ve farklı tedbirlerin alınması gösterilmiştir. Oluşturulan argümanın yapısı Örnek 6.2'de görülmektedir.

Örnek 6.3. Yöntem 1'e göre delil oluşturma 3

Veri: Belediye meclisine seçilen encümen azaları yaptıkları işte sorumlu, dürüst, saygı duyulan ve etik davranışların dışına çıkmayan bireyler olarak tanınırlar.

İddia: Belediye meclisinde bulunan bazı encümen azalarının ihaleye fesat karıştırdıkları görülmüş, yaptıkları iş karşılığında para aldıkları tespit edilmiştir.

Gerekçe: Belediye meclisinde çalışan encümen azalarının kişisel gelir getiren işlerde görevlendirildiğinde, kamu yararını göz ardı edecek işler yaptıkları birinci dereceden görgü tanıkları ve teknolojik imkânlarla tespit edilmiştir.

Destekleme: Encümen azalarının kendi kişisel çıkarları için yaptıkları işler, tüm halkı zarara uğratmakta, kamu vicdanını rahatsız etmekte ve kamu kaynaklarının boşa harcanmasına neden olmaktadır.

Yöntem 2

Çalışmalarda bulunan delillerin analizi ve değerlendirilmesi için kullanılan Yöntem 2, Yöntem 1 gibi sistematik ve bileşenlerden oluşmaktadır. Yöntem 2, Yöntem 1'den farklı olarak çalışmanın okunması sırasında daha çok devreye girmekte ve önceden belirlenmiş anahtar kelimelerin yardımıyla delillerin anlaşılmasına yardımcı olmaktadır. **"Bu bağlamda", "bundan dolayı", "sonucu olarak", "bunun sebebi olarak"** vb. cümleler bir iddia ile delil arasında bir ilişkinin varlığını ortaya koyan kelimeler olarak kullanılmaktadır. Yöntem 2, genel olarak sonuçları ve sebepleri ortaya çıkaran ve sebep-sonuç ilişkisine bakan bir yöntem olup, delilin yapısal olarak değerlendirilmesinde ve analiz için sistematik bir yaklaşım kullanmasında oldukça etkilidir. Yöntem 2'in bir çalışmaya nasıl uygulanacağını ilk önce bileşenlerini vererek görmeye çalışalım:

1. Amacını ve hedeflerini belirlemek amacıyla çalışma ilk önce hızlı bir şekilde gözden geçirilir.
2. Çalışma tekrar gözden geçirilerek **"bu yüzden", "bu şekilde", "böylece", "bu nedenle",** vb. kelimeler işaretlenir.
3. Anahtar kelimeler kullanılarak belirlenen cümleler arasında sebep sonuç ilişkisi araştırılır.
4. Okunan cümleler sonucunda yazarın ortaya koymaya çalıştığı delil özetlenmeye çalışılır. Eğer açık olarak bir delil görülemiyorsa, yazarın anlatmak istediği şeyler ve bunların sebepleri anlaşılmaya çalışılır.

5. Çalışmada sonuç olarak konulan şeyler belirlenir. Bir sonucun ortaya konuş biçiminin klasik görüntüsü genel olarak "bu yüzden", "bundan dolayı", "sonuç olarak" vb. kelimelerden sonra gelen cümlelerdir. Ancak burada yazarın ortaya koyduğu ana sonuç ve yardımcı sonuçlar iyi ayırt edilmelidir. Diğer taraftan yazarın yaptığı her tür özetleme ve formülleme sonuçla karıştırılmamalıdır.
6. Çalışmada ana sonuç belirlenirse, ana sonuca ulaşmak için hangi sebeplerin kullanıldığı ya da ana sonuç olarak sunulan şeylerin neden kabul edildiği belirlenmelidir.
7. Oluşturulan delil için sunulan sebeplerin belli bir yapıda kullanılıp kullanılmadığı tespit edilir. Bunun için öne sürülen her bir sebep işaretlenerek oluşturulan delil için gerekli ya da ikincil bir destekleme olduğu anlaşılmaya çalışılır. Bu işlem ortaya konan delil için kullanılan ana sonuca daha kolay ulaşma imkanı sağlayacaktır.

Sebep 1 + Sebep 2 = (bundan dolayı) **Sonuç** (birleştirilmiş sebepler)

Sebep 1 ya da **Sebep 2** = (bundan dolayı) **Sonuç** (bağımsız sebepler)

Sebep 1+ sebep 2 = (bundan dolayı) **sonuç 1** (yardımcı sonuç)

Sonuç 1+ sebep 3 = (bundan dolayı) **sonuç 2** (ana sonuç)

Yöntem 2, kullanılması açısından oldukça basit ve sadece dikkatli okumaya bağlı bir yöntemdir. Diğer taraftan delil oluşturma aşamasında Yöntem 1 veya Yöntem 2'in kullanılması analiz ile ilgili olup, irdelenen çalışmanın değerlendirmesinde kullanılabilir. Oluşturulmaya çalışılan delilin gerçek olgulara dayandırılması, bunun iyi analiz edilmesi ve yanıltmacalardan ve mantıksal olmayan varsayımlardan kaçınmak adına Yöntem 1 ve Yöntem 2'in kullanılması önemlidir. Ele alınan çalışmada, delilin **farazi şeylere ve varsayımsal düşüncelere** dayanmasının tespit edilmesi çoğu zaman çalışmanın ne kadar iyi analiz ve değerlendirildiğine bağlıdır. **"Eğer düşünürsek", "varsayalım ki", "düşündüğümüzde", "koşuluyla", "şartıyla"** vb. kelimeler ve varsayımsal ifadeler ile oluşturulmaya çalışılan delillerden kaçınılmalı ve aynı zamanda analiz aşamasında dikkat edilmelidir.

Delil Oluştururken Kullanılabilecek Yanıltmacalar

Çalışmada ele alınan delilin detayları çıkarılmaya çalışılırken Yöntem 1 ya da Yöntem 2'in kullanılması araştırmacıya kolaylık sağlayacaktır. Delilin bileşenlerinin ortaya çıkarılması, hem analiz aşamasında, hem de delilin değerlendirilmesinde oldukça faydalıdır. Her bir bileşen, kendi içinde ele alınarak tüm yapı içinde nasıl kullanıldığı ve sebep sonuç ilişkisi içinde delil için hangi yönlerden önemli olduğu daha iyi anlaşılacaktır. Sonuca ulaşma adına, delilin bileşenlerinin çıkarılması **yanıltmacalardan ve mantıksal olmayan savlardan** kaçınılmasını sağlar.

Çalışmalarda araştırmacıların delil oluşturmak için ortaya koydukları farazi şeylerden, varsayımsal düşüncülerden, yanıltmacalardan ve mantıksal olmayan savlardan kaçınmalarının en iyi yolu, bir çalışmada ne tür farazi bilgilerin ve yanıltmacaların kullanıldığını bilmekten geçmektedir. Diğer bir değişle, çalışmalarda delil oluşturma adına yapılan yanlışları bilmek ve bunların farkında olmak ele alınan çalışmanın analiz ve değerlendirme aşamasında araştırmacıya yol gösterici olacaktır. Bu açıdan, Tablo 3, bir alanyazın incelemesini değerlendirirken karşılaşılabilecek farazi bilgi ve yanıltmacaların listesini sunmaktadır.

Tablo 3. Delil oluştururken kullanılabilecek yanıltmacalar

Yanıltmaca	Tanımı ve kaçınma yolları
Dolaylı tanım	Tam olarak tanımını yapmadan bir şeyden bahsetmek ve açıklamaya çalışmak.
Yanlış tanım	Amaca uygun, kısıtlayıcı bir tanım vermek uğruna diğer tüm alternatif tanımlamaları göz ardı etmek.
Anlamı değiştirme	Bir şeyi A olarak tanımlamak ve daha sonra A'yı farklı bir yol olan B içinde kullanmak.
Duygusal dil kullanma	Anlam yüklü ya da etiksel açıdan önemli terimler içeren dil kullanma.
Yanlış genelleme	Çelişkili örnekleri en aza indirmek ve tüm değişkenleri birleştirmek için gereksiz genellemeler yapmak.
Alternatif/ farklı yolları göz ardı etme	Sadece bir örneği ya da yorumlamayı vererek diğer tüm alternatif yolların aynı konumda sınıflandırılabileceğini öne sürme.
Sadece seçilmiş örnekleri kullanma	Alışılmamış ya da temsil etmeyen örnekleri seçmek ve sunmak.
Sadece seçilmiş benzeşimi kullanma	Tartışmalı olabilecek diğer benzeşimlerin uygulanabilirliğini göz ardı ederek sadece amaca uygun olarak belirlenmiş benzeşimi kullanmak.
Benzerlik	İki şey arasında farklılık olsa da, gerçekte farklılık olmadığını iddia etmek.
Önemsiz benzeşim	Kaynağı ve destek bilgisi olmaksızın gerçek dünyadan benzeşim kullanmak.
Teknik dil kullanma	Argümandaki eksikliği kapatmak için ve okuyucuyu etkilemek için bilerek ve kasten anlaşılmayan, çok fazla teknik ve özel dil kullanmak.
Özel bir iddia öne sürmek	Benzer durumları göz ardı ederek delili desteklemek için özel bir durum iddia etmek.
Okuyucuyu kullanma	Okuyucuya sadece duymak istedikleri şeyleri söylemek ve fikirlerin ve varsayımların sorgulanmasından kaçınmak.

Önyargılı davranma	Farklı bir görüşü ya da karşıdaki kişiyi kötülemek için önyargılı davranma.
Yetki sağlama	Kendi konumunu güçlendirmek için aynı delili oluşturmaya çalışanları övmek ve bu kişilerden övgüyle bahsetmek. Karşı görüşleri savunanların çalışmalarını kullanmamak.
Yanlış ortam oluşturma	Çalışılan ortam dışından örnekler kullanmak ya da hayali senaryolar kullanarak işe yaramaz bilgi üretmek.
Aşırılık	Makul ve kabul edilebilir durumların dışına çıkarak sadece alternatif olabilecek aşırı ve uçta olan ve sınır teşkil edebilecek durumlara ve örneklere odaklanmak
Tekrarlama	Başkalarına oluşturulmaya çalışılan delili kabul ettirmek adına farklı yapıları kullanarak aynı görüşü (olguyu) tekrarlama.

Örnek 6.4, Yöntem 2 ile yapılmaya çalışılan bir delil oluşturmaya örnek olarak verilmiştir. Çalışmada oluşturulmaya çalışılan delil, teknoloji kullanımının aktif olarak sağlanabilmesi için öğretmenlerin özyeterliliklerinin ve tutumlarının doğru tespit edilmesi gerektiği görüşüdür.

Örnek 6.4. Öğrencilerin cinsiyeti, bilgisayar yazılım programlarına olan tutumları ve yazılım programlarını kullanma deneyimi arasındaki ilişki

Ocak (2008) Çalışma	Yorum
Matlab gibi matematiksel yazılım programlarının sınıf ortamında yaptığı etkinin tam olarak bilinmesi için, **öncelikle(1)** öğrencilerin bu çeşit yazılım programlarına yönelik tutumlarının incelenmesi gerekir (Schlatter, 1999). **Çünkü (2)** kullanılan teknolojiye karşı gösterilen ön yargı ve direnç teknolojinin kullanılmasını olumsuz yönde etkileyen faktörlerin başında gelmektedir. **Öte yandan (3),** yazılım programlarına olan fazla güven ve bağımlılık öğrenciler için bir problem oluşturmaktadır (Hennessy, Fung ve Scanlon, 2001). Bilgisayar destekli matematiksel yazılım programları mekanik olarak ezberlenmiş şekilde kullanılabilir ve öğrencilerin en basit matematiksel problemlerde bile yazılım programlarını kullanıyor olması anlama ve problem çözme yönünden engel oluşturmaktadır. **Ayrıca (4),** öğrencinin cinsiyeti, tutumu ve yazılım programlarıyla ilgili ön bilgisinin matematik sınıflarında başarıyı ve performansı nasıl etkilediği ile ilgili çok az çalışma vardır. **Bundan dolayı (sonuç),** öğrencilerin matematik derslerinde başarılı olmalarını sağlamak adına Matlab gibi programlar hakkında öğrencilerin görüşlerinin ve becerilerinin belirlenmesi büyük önem taşımaktadır.	Bu paragrafta yazarın ortaya koyduğu delilin bileşenleri: (1) yazılım programlarına olan tutumları bilmek etkin kullanım için gereklidir (2) Bir yeniliğin kullanılmasında öğrenciler belli bir direnç gösterirler (3) Yazılım programların olan bağımlılık problem çözmede engel olabilir (4) Yazılım programlarıyla ilgili çalışmalar kısıtlıdır. (1)+(2)+(3)+(4)= (bundan dolayı) sonuç olarak öğrencilerin matematiksel yazılım programlarıyla ilgili görüşlerini incelemek önemlidir

Çalışma	Yorum
Nathan ve Baron (1995) öğrencilerin cinsiyet farklılıklarıyla ilgili olarak, yazılım programlarının seçimini incelemiştir. Çalışma sonuçları kız ve erkek öğrenciler arasında program seçme yönünden fark olmadığını ve yazılım program içeriğinin kullanma için başlıca faktör olduğunu belirlemiştir. Sheldon (2004), **tam tersine (1)**, erkeklerin kızlara oranla yazılım programlarıyla daha çok etkileşime geçtiğini bulmuştur. Çalışmanın sonuçları, cinsiyet farklılığının yazılım programlarının kullanımı için hala güçlü ve etkili bir faktör olduğunu bulmuştur. **Bu konuda yapılan çalışmalar (2)**, matematik sınıflarında ne tür yazılım programlarının öğrencilerin becerilerini ve tutumlarını geliştirdiğini tam olarak açıklamamaktadır. **Ayrıca (3)**, matematiksel yazılım programlarıyla ilgilenen çalışmalar sınıf ortamında yazılım programlarının tam olarak işlevselliği ve göreviyle ilgili bilgi içermemektedir(Horton, Storm ve Leonard, 2004; Cooney veWilson, 1996; Sherman, Divine ve Johnson, 1985). **Tüm bu sebeplere dayanarak (sonuç)**, öğrencilerin matematiksel yazılım programlarına olan tutumlarının, öz yeterliliklerinin ve deneyimlerinin bilinmesi, yazılım programlarının sınıf ortamına entegrasyonu konusunda karşılaşılması muhtemel problemlerin tespiti açısından önem taşımaktadır.	(1)=cinsiyetle ilgili çalışmalar birbirleriyle çelişmektedir. (2)=yazılım programına olan tutum ve beceriler tam olarak açıklanmamıştır (3)= Çalışmalar yazılım programlarının işlevselliğini içermemektedir. (1)+(2)+(3)= (sonuç)bu sebeplerden dolayı öğrencilerin tutumlarını ve özyeterliliğini belirlemek yazılımlarla ilgili karşılaşılan problemleri yenmek adına önemli bileşenlerdir.

Kaynakça

Cooney, T.J., ve Wilson, M. R. (1993). Teachers'Thinking about Functions:Historical and Research Perspectives. In Romberg, T. A., Fennema, E. & Carpenter, T.P. (Eds.). *Integrating Research on the Graphical Representation of Functions.* (pp.131-158). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Hennessy S., Fung P. ve Scanlon, E. (2001). The Role of the Graphic Calculator in Mediating Graphing Activity. *International Journal of Mathematical Education in Science and Technology, 32*(2), 267-290.

Horton, R. M., Storm, J. ve Leonard, W.H. (2004).The graphing calculators as aid to teaching algebra. *Contemporary Issues in Technology and Teacher Education, 4*(2), 152-162.

Nathan R. ve Baron L. (1995). The Effects of gender, program type, and content on Elementary Childrens'Software Preferences. *Journal of Research on Computing in Education, 27*(3), 348-361.

Schlatter, M.D.(1999). *Using Matlab in a Multivariable Calculus Course.* San Francisco, CA: the Annual International Conference on Technology in Collegiate Mathematics. (ERIC Document Reproduction Service No. ED460005)

Sheldon J.P. (2004). Gender Stereotypes in Educational Software for Young Children. *Sex Roles, 51*,433-444.

Sherman, J., Divine, K.P. ve Johnson, B. (1985). An analysis of computer game preferences of preschool children. *Educational Technology, 25*(5), 39-41.

Örnek 6.5'de sunulan çalışmada Yöntem 1 ve Yöntem 2'in farklı şekillerde kullanımını görmek mümkündür. Özellikle çalışmanın son paragrafında Yöntem 1'in nasıl kullanıldığı belirtilmiş ve delilin bileşenlerinin okuyucunun daha iyi görmesi için parantez içinde büyük harfle yazılmıştır.

Örnek 6.5. Öğrenim Şekli ve Cinsiyet Farklılığının Fen-Edebiyat Fakültesi Matematik Bölümü Öğrencilerinin Ders Çalışma Alışkanlıkları Üzerindeki Etkisi

Ocak ve Akdemir (2009) **Çalışma**	**Yorum**
Öğrencilerin düşük akademik başarılarının nedenlerini araştıran birçok çalışma mevcuttur. **(1)Bu çalışmaların** birçoğu akademik performansı etkileyen bilişsel ve çevresel faktörler üzerinde yoğunlaşmışlardır (Jegede, 1987). **(2)Bununla birlikte,** öğrencilerin aldıkları üniversite düzeyi derslerde akademik motivasyonu ve çalışma alışkanlıklarını irdeleyen çalışmalar sınırlı sayıdadır. Ders çalışma alışkanlıkları bir öğrencinin başarıyı arzulamasının ve bu yolda çaba sarf etmesinin en büyük etkenlerinden biridir. Sınıf ortamı düşünüldüğünde, aynı şartlar olmasına rağmen birçok öğrencinin yeterli düzeyde ders çalışma alışkanlığı olmamasından dolayı istenilen başarıyı gösteremediği vurgulanmaktadır. **(3)Yapılan çalışmaların birçoğu** öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları ile akademik başarısı arasında pozitif bir ilişki olduğunu tespit etmiştir (Salamı, 1987; Jegede, Jegede ve Ugodulunwa, 1997). **(4)Aynı zamanda, araştırmalar,** yüksek motivasyonun öğrencilerin okulda aldığı derslerde yüksek akademik başarıya sebep olduğunu belirtmektedir. **(S)Bundan dolayı,** eğer öğrencilerin başarı motivasyonu da belli oranda arttırılabilirse, öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları belli oranda artacak ve direk olarak derslerdeki başarıya yansıyacaktır.	(1)=Çalışmalar çoğunlukla bilişsel ve çevresel faktörlere odaklanmıştır. (2)=Motivasyon ve ders çalışma alışkanlığını irdeleyen çalışmalar sınırlıdır (3)=Ders çalışma alışkanlığı ve akademik başarı arasında pozitif bir ilişki vardır (4)=Motivasyon ve akademik başarı arasında da ilişki vardır (1)+(2)+(3)+(4)=(S) Bundan dolayı, ders çalışma alışkanlığı üzerinde durulması gereken bir konudur.
Çalışma	**Yorum**
Çalışma grubunu yabancı öğrencilerin oluşturduğu **birtakım çalışmalar (1)**öğretim metodu, sınıf kapasitesi, öğrencilerin tutumu, not alma kabiliyeti, ve diğer etkenlerin ders çalışma alışkanlıklarını etkilediği görüşü üzerinde durmuşlardır (Becker, Highsmith ve Walsted, 1991; Cohn, Cohn ve Bradley, 1995; Williams, Waldaer ve Duggal, 1992). Benzer şekilde ülkemizde yapmış olduğu çalışmada Kızıltepe (2002), sınıfta öğretmenin izlediği öğretim metodunun öğrencinin ders çalışma alışkanlığını direk olarak etkilediğini ve öğretim metodunu benimseyen öğrencilerin derste daha başarılı olduklarını belirtmiştir. Benzer bir açıdan, Memiş (2007) ilköğretim beşinci sınıftaki öğrencilerin çalışma alışkanlıklarını etkileyen demografik faktörleri inceleyen çalışmasında, en olumlu faktörün öğretmenin öğretim metodunu sevmek ve en olumsuz faktöründe derse geç kalmak olduğunu belirlemiştir. Sonuçlara göre, sosyo-ekonomik açıdan orta sınıftaki öğrenciler en yüksek ders çalışma alışkanlık puanını almıştır. **(2)Bu alandaki çalışmalar göstermektedir ki** ders çalışma olgusu değişik faktörlerin bir araya getirdiği karmaşık bir yapıya sahiptir ve öğrenci bu olguyu farklı amaçlar için gerçekleştirebilmektedir (Thomas et al., 1993). Paris, Upton ve Wixson (1983)'e göre öğrenme istemenin ve becerinin bir araya geldiği bir yapıya sahiptir. Öte yandan öğrenme bilginin kazanılması için gerekli olan arama, tarama ve transfer etme gibi yöntemlerin uygulanmasıyla da yakından ilgilidir. **(S)Bundan dolayı,** çalışma alışkanlıklarının tanımlanması ve belirlenmesi öğrencilerin farklı öğrenme yöntemlerindeki akademik başarılarını büyük ölçüde etkileyecektir.	(1)=Çalışmalardaki bileşenler farklılık göstermektedir. (2)=Ders çalışma alışkanlığı karmaşık bir yapıya sahiptir. (1)+(2)=(S) Bundan dolayı, ders çalışma alışkanlıklarının tam olarak belirlenmesi öğrenci başarası üzerinde etkili olacaktır.

Çalışma

Bazı araştırmacılar ders çalışma alışkınlarının edinilmesinin öğrenci üzerindeki etkisini ve öğrencilerin bireysel anlamda ki gelişmesi ile edinilen ders çalışma alışkanlıkları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir (Özbay, 2001; Senemoğlu, 2000). Sırmacı (2003) matematik bölümü öğrencileri ile yaptığı çalışmada, kız öğrencilerin erkeklere göre çalışma yöntemlerini ve zamanı daha etkili kullandıklarını tespit etmiştir. **(1)Benzer şekilde**, Memiş (2007) ilköğretim beşinci sınıf kız öğrencilerinin ders çalışma alışkanlığı puanlarının erkeklerden yüksek çıktığını göstermiştir. **(2)Matematik eğitimi üzerinde yapılan başka bir çalışmada**, Özdaş (1997) ezberin orta öğretimde ki öğrencilerin sınıf içi başarısını etkileyen önemli bir etken olduğunu tespit etmiştir. Okpala, Okpala ve Ellis (2000) makroekonomik dersinde öğrencilerin akademik başarılarının ve çalışma alışkanlıklarının arasındaki ilişkiyi incelemiştir. **Sonuçlar** sınıftaki tüm öğrenciler için akademik başarıyı açıklamada çalışma alışkanlıklarının önemli bir faktör olduğunu göstermiştir. **(3)Bunun yanında**, sonuçlar Sırmacı (2003)'ın aksine, makroekonomik dersinin çalışılması için ayrılan zamanın önemli bir faktör olmadığını ortaya çıkarmıştır. **Matematik dersleri için**, öğrencilerin ortak çalışma yapmaları da çalışma alışkanlıklarını pozitif yönde etkileyen diğer bir faktördür (Brown, 1997). **(4)Özyönetim ve grup çalışması teknikleri ile ilgili olarak**, Haris ve Trujillo (1975)'ın yaptığı çalışmada grup çalışması yapan öğrencilerin çalışma alışkanlıklarının ve akademik kabiliyetlerinin olumlu yönde arttığı, çalışma veriminin ve çalışma için ayrılan zamanın yükseldiği saptanmıştır. Onwuegbuzie, Slate ve Schwartz (2001), bir araştırma metodu sınıfında, yüksek lisans öğrencilerinin çalışma alışkanlıklarındaki güçlü ve zayıf yönlere ve çalışma alışkanlıkları ile başarı arasındaki ilişkiye bakmıştır. Buna göre, çalışma alışkanlıklarındaki zayıf yönler not alma eksikliği ve yeteri kadar okumama olarak tespit edilmiştir. **(5)Sonuçlar** çalışma alışkanlıkları ile başarı arasında pozitif bir ilişki olduğunu göstermiştir. Al-Hilawani ve Sarsawi (1997), 480 kız üniversite öğrencisi üzerinde yaptıkları çalışmada, not ortalamasının ve seçilen akademik bölümün çalışma alışkanları üzerindeki etkisini incelemiştir. İstatistiksel analiz sonuçları not ortalaması yüksek olan öğrencilerin çalışma alışkanlıklarında daha iyi olduğu gözlenmiştir. **Benzer olarak**, Aluja-Fabregat ve Blanch (2004), 29 devlet okulundan seçilen 453 erkek ve 434 kız öğrenci üzerinde yaptıkları çalışmada, not ortalaması yüksek olan öğrencilerin çalışma alışkanlıklarının daha iyi olduğunu ve bu öğrencilerin sosyal olarak daha iyi bireysellik ve iletişim kurma özelliğine sahip olduklarını tespit etmişlerdir. Wielkiewicz, Prom ve Loos (2005) öğrencilerin beklentileri ve özyönetim kabiliyetleri ile ilgili yaptıkları çalışmada, öğrencilerin sınıf dışı okuma alışkanlığının, öğrenmenin hayat boyu süren bir olgu olarak görülmesinin ve sınıfların ilgi çekici bulunmasının, öğrencinin çalışma alışkanlığını arttırdığını ve derse katılımı daha çok sağladığını bulmuşlardır. **(6)Benzer şekilde** anlatılan konunun öğrencinin ilgisini de çekmesi çalışma alışkanlığını etkileyen bir başka faktördür (Silberman, 1996).

Yorum

(1) Kız öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları daha yüksektir.
(2) Ezber, başarı için etken bir faktördür.
(3) Zaman ders çalışma alışkanlığı için önemli bir faktör değildir
(4) Grup çalışması çalışma alışkanlığını olumlu etkilemektedir.
(5) Ders çalışma alışkanlığı ile başarı arasında pozitif ilişki vardır.
(6) Konunun ilginç olması, çalışma alışkanlığını etkiler.
(1)+(2)+(3)+(4)+(5)+(6)=bundan dolayı, yapılan çalışmalara dayanarak, öğrencilerin ders çalışma alışkanlığı ile akademik başarısı arasında pozitif bir ilişki olduğu anlaşılmakta, ancak ele alınan değişkenler yönünden çalışmaların sonuçları birbiriyle çelişmekte ve değişkenler çoğunlukla cinsiyet ve zamanla kısıtlı kalmaktadır.

Çalışma	Yorum
(1) Araştırmalar iyi kazanılmış ders çalışma alışkanlıklarının öğrencinin akademik başarısını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. (2)Ancak öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarını karşılaştıran çalışmalar sınırlıdır. (3)Özellikle lisans eğitimi almakta olan öğrenciler hangi koşullar altında ve ne şekilde ders çalışırlarsa verim alacaklarını bilmemektedirler. (4) Önceden yapılan çalışmalardan, öğrenciden öğrenciye ders çalışma alışkanlığının zaman ve mekana göre değiştiği anlaşılmaktadır. (5)Yapılan bu çalışmadan elde edilecek verilerle öğrencilerin ders çalışma yöntemleri edinmesini ve edinilen bu yöntemlerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır. (6) Ayrıca, çalışmanın diğer amaçları ise farklı cinsiyet ve farklı öğrenim şeklinde öğrenim gören Fen-Edebiyat Fakültesi Matematik Bölümü öğrencilerinin ders çalışma alışkanlıklarının karşılaştırılmasıdır. (7)Bu çerçevede, aşağıda belirtilen araştırma sorularına cevap aranmıştır: 1. Kız ve erkek matematik öğrencilerin zaman yönetimi becerileri arasında bir fark var mıdır? 2. Kız ve erkek matematik öğrencilerin ders çalışma yöntemleri arasında bir fark var mıdır? 3. Kız ve erkek matematik öğrenciler ders çalışmalarını yaptıkları mekanların özellikleri açısından karşılaştırıldığında iki grup arasında bir fark var mıdır? 4. Matematik öğrencilerin öğrenim gördükleri öğretim şekline göre zaman yönetimi becerileri açısından bir fark var mıdır? 5. Matematik öğrencilerin öğrenim gördükleri öğretim şekline göre ders çalışma yöntemleri açısından bir fark var mıdır? 6. Matematik öğrenciler öğrenim gördükleri öğretim şekline göre ders çalışmalarını yaptıkları mekanların özellikleri açısından karşılaştırıldıklarında aralarında bir fark var mıdır?	(1)= VERİ (2) ve (3)= İDDİA (4)=GEREKÇE (5) ve (6)= AMAÇ (7)= ARAŞTIRMA SORULARI

Kaynakça

Aluja-Fabregat, A. ve Blanch, A. (2004). Socialized Personality, Scholastic Aptitudes, Study Habits, and Academic Achievement: Exploring the Link. *European Journal of Psychological Assessment*, *20*(3), 157-165.

Al-Hilawani, Y. A. ve Sartawi, A.(1997). Study skills and habits of female university students. *College Student Journal*, *31*(4), 537-544.

Becker, W. R., Highsmith, P. K. ve Walsted, W. (1991). An agenda for research on economic education in colleges and universities. *Journal of Economic Education*, *22*(3), 241-250.

Brown, L. (1997). *Working Togetter, Teaching Mathematics*. The Open University, USA.

Cohn, E., Cohn, S. ve Bradley J., Jr. (1995). Note taking, working memory, and learning in principles of economics. *Journal of Economic Education*, *26*(4), 291-307.

Harris, M. B. ve Trujillo, A. E.(1975). Improving study habits of junior high school students through self-management versus group discussion. *Journal of Counseling Psychology*, *22*(6), 513-517.

Jegede, J. O. (1987). Relationship between environment, study habit and secondary school students'English language performance in Nigeria. *Yayınlanmamış yüksek lisans tezi*, University of Ilorin, Nigeria.

Jegede, Jegede, ve Ugodulunwa (1997). Effects of achievement motivation and study habits on Nigerian Secondary School students'academic performance. *The Journal of Psychology, 131*(5), 523-529.

Kızıltepe, Z. (2002). İyi ve etkili öğretmen. *Eğitim ve Bilim Dergisi, 126*,10-14.

Memiş, A. (2007). Öğrencilerin çalışma oryantasyonlarını etkileyen demografik faktörler. *Türk Egitim Bilimleri Dergisi, 5*(2), 291-321.

Okpala, A. O., Okpala, C. O. ve Ellis, R. (2000). Academic Efforts and Study Habits Among Students in a Principles of Macroeconomics Course. *Journal of Education for Business, 75*(4), 219-224.

Onwuegbuzie, A.J., Slate, J.R. ve Schwartz, R. A.(2001).Role of study skills in graduate level educational research courses. *Journal of Educational Research, 94*(4), 238-246.

Özbay, Y. (2001). *Gelişim Ve Öğrenme Psikolojisi.* Erol Ofset, Trabzon.

Özdaş, A. (1997). Matematik Eğitiminde Başarıyı Olumsuz Yönde Etkileyen Faktörler. 1977 Eğitim Sempozyumu.

Paris, S. G., Lipton, M. Y. ve Wixson, K. K. (1983). Becoming a strategic reader. *Contemporary Educational Psychology, 8*, 293-316.

Salami, S. O. (1987). Effect of mastery learning strategy and counselling on learning outcome in chemistry. *Yayınlanmamış doktora tezi*, University of Ilorin.

Senemoğlu, N. (2000). *Gelişim Öğrenme Ve Öğretim.* Gazi Kitabevi, Ankara.

Sırmacı, N. (2003). Matematik Öğretmenliği Anabilim Dalı Öğrencilerinin Ders Çalışma Alışkanlıklarının Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi. 11(2), 359-366.*

Silberman, M. (1996). *Active Learning: 101 Strategies to teach any subject.* Allyn & Bacon Com. Needham Heights, Massachusetts.

Wielkiewicz, R. M., Prom, C. L. ve Loos, S. (2005). Relationships of the Leadership Attitudes and Beliefs Scale with Student Types, Study Habits, Life-Long Learning, and GPA. *College Student Journal, 39*(31), 31-45.

Williams, M. L., Waldauer, C. ve Duggal, V. G. (1992). Gender differences in economic knowledge: An extension of the analysis. *Journal of Economic Education, 23*(3), 219-231.

Thomas, J. W., Bol, L., Warkentin, R., Wilson, M., Strage, A. ve Rohwer, W. D., Jr. (1993). Interrelationships among students'study activities, self-concept of academic ability, and achievement as a function of characteristics of high-school biology courses. *Applied Cognitive Psychology, 7*, 499-532.

Bölüm 7
ANALİZ VE SENTEZ

KONULAR

Analizin tanımı
- Sentezin tanımı
- Sentez tablosu oluşturma
- Çalışmalarda kullanılan tanımlamalar
- Çalışmaların karşılaştırılması

BÖLÜM KAZANIMLARI

Bu bölümü başarıyla bitiren bir öğrenci;

1. Analizin ne anlama geldiğini açıklayabilir.
2. Sentezin ne anlama geldiğini açıklayabilir.
3. Alanyazın incelemesi yaparken sentez tablosu kullanabilir.
4. Tanımlamanın ne anlama geldiğini açıklayabilir.
5. Çalışmaların birbiriyle nasıl karşılaştırılacağını açıklayabilir.

Bir önceki bölümde, çalışmalarda oluşturulmuş delillerin nasıl analiz edileceğine dair bazı yöntemler incelenmişti. Bu bölümde, çalışmaların nasıl analiz edilmesi gerektiği ve analiz sonucunda alanyazın incelemesi için nasıl bir sentez oluşturulabileceği üzerinde durulacaktır. Çalışmalarda kullanılan fikirlerin nasıl yapılandırıldığının ve hangi yolların kullanıldığının tam olarak anlaşılması, fikirlerin ve delillerin derinlemesine analizi ve değerlendirilmesi ile olmaktadır. Aynı zamanda analiz aşaması, yazarların bilgileri nasıl kullandığını ve delil oluşturmak için nasıl sentez yaptıklarını gösterir. Karmaşık fikirlerin nasıl tanımlandığı, kullanılan fikirler ve deliller için ne tür yöntemsel

yaklaşımlar kullanıldığı ve ele alınan konuda fikirlerin nasıl karşılaştırıldığı çalışmanın analiz ve değerlendirme aşaması ile ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan, analizin amacı çalışmayı sadece okuyup anlamak değil, üretilen fikirler arasında ne tür ilişki olduğunu belirlemek ve yeni bir sentez oluşturmak için çalışılan alanda eksik kalan yerleri açığa çıkarmaktır. Bundan dolayı analiz ve sentezin tam olarak ne anlama geldiğini, çalışılan alan içinde önemini ve alanyazını okurken anlama ile neyin ifade edildiğini açıklamakta fayda vardır.

Analiz ve Sentez

Analiz, bütünsel şeyi sistematik olarak parçalara ayırarak ayrılan parçaların birbirleriyle ne yönden ilişkili olduğunu açıklamaya çalışmaktır. Analiz aşamasında parçalara ayırmak, yöntemsel bir incelemeden sonra olmaktadır ve inceleme genel olarak belli yöntemle yapılır. Analiz aşamasında önemli olan nokta, çok değişik format ve stilde yazılan makalelerin içerdiği delilleri belirleyebilmek ve yazarın ortaya koymaya çalıştığı iddia, gerekçe, destekleme vb. bileşenleri anlayabilmektir. Analiz aşamasında, bilginin ortaya çıkarılmasıyla anlatılmak istenen şey, kullanılan fikirlerin, kuramların, modellerin ve yöntemsel varsayımların sistematik olarak ortaya çıkarılmasıdır. Alanyazın incelemesinde, analiz aşamasını araştırma tekniklerinde sıkça kullanılan içerik analizi, ortam analizi vb. tekniklerle karıştırmamak gerekir.

Sentez ise analiz aşamasında belirlenen parçalar arasında ilişkilerin varlığını ortaya çıkarmak, ilişkilerin türünü belirlemek ve parçaları kullanarak farklı bir model ortaya koymaktır. Sentez, analiz aşamasında ayrılan parçaları eski haline getirmek değildir. Tam aksine, analiz aşamasında sistematik olarak ayrılan parçaları kullanarak yeni bir bütünsel parça ortaya çıkarmaktır. Diğer bir değişle sentez parçaların farklı şekillerde ve yöntemlerde kullanılarak yeniden bir araya getirilmesidir. Bu düzenleme, parçalar kullanılarak önceden yapılmamış yeni bir ürünü ortaya koyabilmelidir. Bunun yanında, sentezleme konunun geniş şekilde anlaşılmasından geçmektedir. Konuyu iyi şekilde anlamadan ve yorumlamadan olaya farklı bir bakış açısı getirmek mümkün değildir. Buradaki **anlama** çalışmalarda yazarların bilgiyi nasıl kullandığını, ele alınan konuya nasıl yaklaştıklarını ve yapılan sentezlemenin diğerlerinden nasıl farklı olduğunun belirlenmesidir. Sentez aşamasında yapılan iş, konu ile ilgili bir genelleme yapmak ya da öneride bulunmak değildir. Sentez, seçilen konu alanında sebepleri ve sonuçları iyi şekilde belirleyecek şekilde parçaları kullanarak ortaya yeni bir ürün koymak ve seçilen konuyla ilişkisini belirlemektir. Tablo 1 analiz, sentez ve anlamanın tanımları ile içeriklerini vermektedir. Oluşturulacak alanyazın incelemesinde, yeni bir fikir ortaya koyma, kullanılacak çalışmaların iyi şekilde analiz edilmesiyle, kullanılan bilgilerin tam olarak anlaşılmasıyla ve iyi bir sentez yapılmasıyla birebir ilişkilidir. Analiz yapmanın temel aşaması, konu alanında ele alınan çalışmaların dikkatli şekilde okunması ve farklı şekillerde yorumlanabilmesidir. Bu deneyimin-

de zamanla kazanılacağı ve çalışmaları okumaya devam etmekle elde edileceği unutulmamalıdır. Bu şekilde, ele alınan çalışmalar derinlemesine analiz edilebilir ve çalışmalarda kullanılan kuramsal ve yöntemsel yaklaşımlar diğerleri ile daha iyi karşılaştırılabilir. Bu aşama, araştırmacının yapılan ile yapılmayanları daha iyi görmesini, diğer bir değişle daha sağlıklı bir sentez oluşturmasını sağlayacaktır.

Tablo 1. Analiz, sentez ve anlama

Analiz	Seçme, ayıklama, parçalama, bölümlere ayırma	Çalışmalarda kullanılan fikirleri bölümlere ayırmak, eğer varsa ana değişkenleri ve bileşenleri belirleyerek aralarındaki muhtemel ilişkileri belirleme.
Sentez	Birleştirme, bir araya getirme, yeniden planlama	Analiz sonucunda bileşenleri kullanarak ortaya nasıl bir yeni olgunun çıkarılabileceğine karar verme.
Anlama	Yorumlama, açıklayabilme, ayırt etme	Farklı veri tipleri, kuramlar, argümanlar arasındaki farklılıkları anlayabilme, açıklayabilme ve başkaları ile tartışabilme.

Sentez Oluşturma

Alanyazın incelemesinin asıl işlevi, seçilen konu alanında bulunan bilgileri farklı şekillerde bir araya getirerek yeni bir yaklaşım ve sentez ortaya koymasıdır. Bundan dolayı, alanyazın incelemesinde ele alınan çalışmalardan bir sentez oluşturma işlemi çok önemli bir kavramdır. Alanyazın incelemesi, kullanılan çalışmaları arka arkaya sıralayarak vermekten çok, çalışmalarda bulunan bilgilerin birbirleriyle uyumlu şekilde kullanılmasıyla oluşur. Bunu bir örnekle açıklamaya çalışalım.

Örnek 7.1. Sentez oluşturma

1.araştırmacı, *durumlu öğrenmede, işbirlikçi çalışmanın* önemli olduğunu vurgulamaktadır. 2. Araştırmacı da durumlu öğrenmede, işbirlikçi çalışmanın önemli olduğunu vurgulamaktadır, ancak 1. araştırmacının önermesinden farklı olarak işbirlikçi çalışmada verilen *gerçek hayat bağlantılı problemlerin* oluşturacağı etkilerin farklı ve gerçekçi olacağını belirtmektedir.

Örnek 7.1'de açık görünen şey cümlelerde vurgulanan ana konu durumlu öğrenmede işbirlikçi çalışma konusudur. Örneğe göre 1. ve 2. araştırmacı durumlu öğrenme ortamlarında işbirlikçi çalışmanın doğru olduğunda birleşmektedirler. Ancak araştırmacıların ayrıldığı nokta işbirlikçi öğrenmede kullanılan örneklerin gerçek hayatla ilişkisi üzerindedir. Örnekte hem uzlaşma hem de fikirlerin ayrılığı beraber görülmektedir, ancak iki delili birleştiren şey araştırmacıların ilgilendiği şeyin durumlu öğrenmede işbirlikçi çalışma konusu olduğudur.

Bilgilerin Analizi ve Sentez Tablosu

Alanyazın incelemesi, farklı çalışmaların özeti olmadığından dolayı çoğu zaman ortaya konan sentezin oluşturulmasında zorluklar yaşanmaktadır. Özellikle, araştırmacıya yazma aşamasında kolaylık sağlayacak olan bilgilerin analiz edilmesi oldukça zaman alan ve zor bir iştir. Bu süreçte, oluşturulacak alanyazın incelemesinin hem yazma aşamasında, hem de sentezin oluşturulmasında yardımcı olacak **sentez tablosu** kullanmanın faydalı olacağından söz etmek yerinde olacaktır. Sentez tablosu, bir konu üzerinde oluşturulan farklı delillerin ayrıştırılması ve organize edilmesi için kullanılan çok yararlı bir yöntemdir. Oluşturulacak tablonun üst kısımlarına çalışmaların adı ve satırlar kısmına ele alınan konudan çıkarılmış ana deliller sıralanır.

Çalışmalar incelenmeye başlandığında önemli görülen fikirler olabildiğince tabloda kesişen noktalara yerleştirilir. İnceleme aşamasında ana fikir olarak görülen ve daha çok delil oluşturma çabasında girilmiş noktalar tablonun satır kısmına eklenmeye devam edilir. Farklı çalışmalar incelenmeye başlandığında farklı ana fikirlerin ortaya çıkmaya başladığı ve bunlarında tablonun satırlar kısmına eklenebileceği görülecektir. Böylece sentez tablosu oluşturulmuş olur. Alanyazın incelemesinin yazma aşamasında ele alınan her bir anafikire karşılık gelen kaynakların altındaki bilgiler birleştirildiğinde literatür taramasının şekillendiği kendiliğinden görülecektir. Diğer taraftan, bir çalışmanın tüm ana fikirleri içermesini beklemek yanlış olacaktır. Bunun yanında, farklı kaynakların aynı fikirleri içerdiği çoğu zaman araştırmacının karşısına çıkacaktır. Kesişen hücrelerde boş kalan kısımlar seçilen konu alanı ile ilgili eksik kalan yerler hakkında bilgiler verirler. Sentez tablosunun oluştururken izlenecek en iyi yol satırları ve sütunları isimlendirerek işe başlamaktır. Tablo 1 boş bir sentez tablosunun nasıl oluşturulacağını göstermektedir.

Tablo 1. Sentez tablosu şablonu

KONU:				
	Çalışma 1	**Çalışma 2**	**Çalışma 3**	**Çalışma 4**
Ana fikir A				
Ana fikir B				

Sütunlarda bulunan çalışmaların ismini yazarların ismi ile ya da çalışmayı hatırlatacak başlıktan birkaç kelime ile doldurmak faydalı olacaktır. Çalışmalar sırası ile okunmaya başlandığında karşılaşılan fikirler sırasıyla satırlara yazılmaya başlanır. Bu süreci bir örnekle açıklamaya çalışalım. Örnek 7.2'de *2.Dünya Savaşı sırasında kadınların rolü* ilgili yapılmış bir sentez tablosu oluşturulmuştur.

Örnek 7.2. Sentez tablosu kullanma 1

KONU: İkinci Dünya Savaşında kadınların rolü				
	Cornelsen (2005)	Stewart (2000)	Bruley (2003)	Scott (1987)
İkinci Dünya Savaşı'ndan dolayı kadınların rolünün değişmesi	- Kadınların *Savaş Programına* güvenmeleri ile yeni kapılar açıldı, bu da önyargıların kırılmasına ve savaş sırasında kadınların erkeklerin yaptığı işleri yapabileceklerini ispatladı - Kadınlar uçmada gösterdikleri örneklerle gökyüzünde erkeklerle yarışabileceklerini ispatladı - Savaş Programı gibi programlar daha önceden var olmayan olanakları kadınlara sundu - Kadınların uçakları uçurmadaki başarısı var olan cinsiyet farklılığını kırmak için iyi bir dönüm noktası oldu	- Savaş Programı kadınlara orduda görev yapmaları için olanak veren ilk programdı, bu programla kadınlara tüm askeri hakları verildi - Savaşın getirdiği ihtiyaçlar o kadar fazlaydı ki, kadınlar sosyal hayatlarındaki günlük işleri bile göz ardı etmek zorunda kaldılar - Asker kadınlar hamile kaldıklarında daha çok haklar kazandı ve aldıkları maaş arttı - Savaş yılları erkeklere oranla kadınlara önceden görülmemiş daha çok ve çeşitli olanaklar getirdi	- Kadınlara eşit haklar verildi - Kadınlar sıradan işlerden ayrılarak, orduya yardım etmek için katıldı - Erkeklerin baskın olduğu yerlere girmek düşünülmeden verilmiş bir karardı - Kadınlar değişim getirmek için bu görevlere gelmişti	- Savaştan önce doğmuş birçok kadın önünde duvardan engeller görürken, savaşla birlikte birçok yeni kapının kendisine açıldığını gördü - Savaştan dolayı değişen dünyanın etkisiyle, savaşa direk olarak katılmasalar bile, kadınlar da ruhsal ve düşüncesel olarak fikirlerini gözden geçirmek zorunda kaldılar - Savaşın birçok insana düşünce açılımları anlamında yararı oldu
Yoksulluk vb. zorluklar ve kadınların karşılaştığı güçlükler	- Baştan beri, erkek pilotlar geleneksel olarak erkeklerin baskın olduğu bir ortamda kadın pilotların varlığından aşırı derecede alınganlık gösterdiler - Daha sonra Savaş Programına rutin olarak verilen uçakların bakımlarının eksik ve yanlış yapıldığı bulundu	- Orduya katılan kadınlara çok ağır fiziksel ve ruhsal testler uygulandı, buna rağmen ayrımcılık yapılmaya devam edildi ve gülünç şekilde erkeklerin gerisinde oldukları iddia edildi	- Devlet tarafından kadınlara eğitim istemeyen günlük işler verildi, çünkü kadınlar sadece geçişi işçiler olarak düşünüldü ve eğitimlerine gerek görülmedi - Kadınlara daha çok önemsiz işler verildi ve genelde kadınlar fiziksel ve zekasal olarak düşük seviyede görüldü	

	- Askerliğin her aşamasında Savaş Programına ayrımcılık yapıldı, kadınlara sadece erkeklerin aldığı paranın üçte ikisi verildi - Fiziksel ve duygusal olarak kadınların kırılgan olduğu görüşünün yaygınlaştırıldığı savaş ortamında, ordu kabiliyet ve eğitimlerini göz ardı ederek kadınların uçak uçurmalarını inceleme altına aldı - Uzun yıllar Savaş Programına katılan kadınlara emekli asker ünvanı verilmedi		- Geleneksel olarak erkeklerin baskın olduğu düşünülen işlerde, kadınların entegre olmasına çok zorluk gösterildi, diğer yerler de kadınlar bu kadar çok zorluk görmedi, ancak genelde kadınlar geçici işçiler olarak düşünüldü - Kadınlar aynı işleri yapsalar da, erkeklere verilen maaş kadınlara verilmedi - Kadınlar az da olsa istedikleri işleri yapma imkanı buldular, ancak bu işlerde de alt gruptan olma ve ikinci sınıf muamelesi gördüler - Savaştan sonra kadınlar geçici durumlarından dolayı işten çıkarılan ilk kişiler oldular - Orduda çalışan kadınlar sendikalar tarafından da ayrımcılığa tutuldular	
Karşı görüş: İkinci Dünya Savaşı kadınları etkilemedi		- Kadınlar savaştan dolayı alışılmamış işlerde çalıştılar, ancak savaştan sonra önceden yaptıkları işlere geri döndüler	- Kadınlar savaştan etkilenmedi, çünkü savaştan sonrada daha çok destek vermek için işlerde çalıştılar	

Kaynakça

Bruley, S.(2003). A new perspective on women workers in the Second World War: the industrial diary of Kathleen Church-Bliss and Elsie Whiteman. *Labour History Review, 68*(2), 217-236.

Cornelsen, K.(2005). Women Airforce Service Pilots of World War II: Exploring Military Aviation, Encountering Discrimination, and Exchanging Traditional Roles in Service to America. *Journal of Women's History, 17*(4), 111-119.

Scott (1987). *Rewriting history, in behind the lines.* New Haven: Yale University Press.

Stewart, J. N. (2000). Wacky Times: An Analysis of the WAC in World War II and Its Effects on Women. *International Social Science Review.* 29 Temmuz 2009 tarihinde http://www. findarticles.com/cf_0/m0IMR/2000_Spring-Summer/70378612/print.jhtml. adresinden alınmıştır.

Sentez tablosunun oluşturulması bitirildikten sonra yapılması gereken iş kesişen noktalardaki bilgiler arasında var olan ilişkilerin tespit edilmesidir. Sentez tablosundan zaman zaman aynı bilgilerin elde edildiği ya da birbiriyle ilişkisi olmayan bilgilere ulaşıldığı görülebilir. Sentez tablosundan çıkarılacak bu bilgiler yeni bir sentez oluşturmada rahatlıkla kullanılabilir. Aynı zamanda sentez tablosundan elde edilecek farklı bilgilerin alanyazın incelmesinin yazım aşamasında ya da bir tez konusunun belirlenmesinde ön ayak olacağı unutulmamalıdır. Oluşturulan sentez tablosunu kullanarak bir sentezin nasıl yazıldığını Örnek 7.3'te beraber görelim. Bu örnek, sentezin çalışmaları özetlemeden yazıldığını da göstermektedir.

Örnek 7.3. İkini Dünya Savaş'ında Kadınların Rolü

Araştırmalar kadınların İkinci Dünya Savaşı boyunca birçok gelişmelere neden olduğunda birleşse de, bütün bu gelişmelerin birçoğunun memnuniyetle karşılanmadığını vurgulamak gerekir. Savaş boyunca, birçok durumda kadınlar, dört bir yandan hemen herkesin ayrımcılığı ile karşı karşıya kalmıştır. İşyerlerinde kadınlara genellikle aşağı tabakadan ve ikinci sınıf insan olarak davranılmış ve aynı işi yapan erkeklere oranla fiziksel olarak daha güçsüz durumda olarak görülmüşlerdir. Birçok kadın savaş süresince kiralanmış geçici işçi olarak düşünüldüğünden işyerlerinde eğitimden geçirilmemiştir (Bruley, 2003). Kadınlar erkeklerle aynı işi yapsa da, çok nadir olarak erkeklerle eşit ücret almıştır. Orduya katılan kadınlara erkek meslektaşları tarafından sadece fiziksel olarak değil, aynı zamanda ruhsal olarak da suistimal edilecek şekilde davranılmıştır (Scott, 1987). Bunun yanında, orduya katılmayı hak kazanan birçok kadına verilen eğitim başarılı şekilde tamamlansa da, ayrımcılık yapıldığı bilinen bir gerçektir (Stewart, 2000). Cornelsen (2005)'e göre eksik bakımdan ya da kadın pilotların kullandığı uçaklara sabotajdan dolayı birçok kadın pilotun öldüğü ya da yaralandığı örnekler vardır.

Yukarıda sunulan örnek, bilgilerin yeterli şekilde nasıl sentez edildiğini gösteren bir örnektir. Bu örnekte, alıntılar arasında nasıl geçiş yapıldığı, sentez tablosundaki benzer fikirlerin nasıl birleştirildiği ve bilgilerin nasıl harmanlanıp okuyucuya sunulduğu açık şekilde görülmektedir. Yazar, savaş sırasında hem endüstride, hem de orduda kadınlara ayrımcılık yapıldığını detaylı olarak incelemekte ve verdiği alıntılarla oluşturduğu delili desteklemektedir. Kullanılan alıntıların özetlenmesinden çok fikirlerin nasıl sentez için kullanıldığı görülmektedir.

Örnek 7.4'de oluşturulmuş başka bir sentez tablosu görülmektedir. Örnek 7.4, *etnik grupların karşılaştığı psikolojik hastalıklarla* ilgili bir alanyazın incelemesinin sentez tablosunu göstermektedir. Sentez tablosu, etnik gruplarda yaşayan çocuk ve gençlerin yaşadığı hastalıkları ve her bir hastalık için tedavileri, delile dayalı araştırma sonuçlarını ve örnekleri içermektedir. Tedavi, ilk önce eğer varsa genel delil ile sunulmakta ve daha sonra etnik grup için bulunan deliller sunulmaktadır. Bununla beraber, yapılan çalışmalar ve çalışmalarda eğer varsa örneklem sayısı, cinsiyet, etnik yapı ve etnik grubun yaşadığı yer (şehir, köy) verilmiştir.

Örnek 7.4. Sentez tablosu kullanma 2

Hastalık	Tedavi	Genel Delil	Etnik grup için bulunan deliller	Etnik grup üzerinde yapılmış çalışmalar	Örneklem
Çocuklar ve gençler					
Endişe	Bilişsel Davranışçı Terapi ve davranışsal modeller	Bilişsel Davranışçı Terapi ve davranışsal modeller genel olarak çocuklukta endişe için etkilidir. Bilişsel Davranışçı Terapinin uzun zamanlık etkileri için bazı kanıtlar vardır.	Konuyla ilgili alanyazın azınlıkta olan gençler için Bilişsel Davranışçı Terapinin ve davranışsal modellerin etkili olduğunu göstermektedir.	1. Ginsburg ve Drake (2002) etnik grupların karşılaşabileceği özel durumlar (sokak suçları ve şiddet) için Bilişsel Davranışçı Terapiyi düzenleyerek farklı şekilde kullanmıştır, ancak terapinin temel bileşenleri ayrı kalmıştır. (rahatlama, zihinsel eğitim) 2. Treadwell vd. (1995) Bilişsel Davranışçı Terapide etnik ve cinsiyet farklılıklarını test etmiştir. 3. Silverman vd. (1999) yaptığı çalışmada Bilişsel Davranışçı Terapide zamana bağlı olarak endişe için etnik farklılıklar bulamamıştır.	1. Zenci, düşük gelirli, kırsal kesimde yaşayan gençler; N = 12 (10 bayan, 2 erkek) 2. % 89 beyaz, % 11zenci 3. N = 56 (22 bayan, 34 erkek); %46 latin, %46 beyaz, %8 diğer
Dikkat	Davranışsal ve allevi problemler	Davranışsal problemlerle ilgili programların etkililiği, aile eğitimi (olumlu pekiştirme vb.) Ancak bu tür programların psikolojik uyarıcıların ötesinde herhangi bir katkı sağladığı üzerinde anlaşmazlık vardır.	Dikkat yetersizliği ve hiperaktif bozukluk ile ilgili yapılan çoklu model tedavileri etnik gruplar için farklı sonuçlar göstermektedir.	1. MTA CooperativeGroup (1999) veSwanson vd. (2001) azınlık grupların tedavi sonrasında belirtilerinin daha açık olduğunu bulmuştur.	1. 92 zenci ve37 Latin; N = 465; %80 erkek; %61 beyaz, %20 zenci; %8 Latin
Depresyon	Bilişsel Davranışçı Terapi ve Birey İçi Terapi	Bilişsel Davranışçı Terapi genellikle çocuklar ve gençler arasında etkili bir yöntemdir Bilişsel Davranışçı Terapi ile yapılan katılımcı aile toplantıları depresyonu azaltmakta ve bilişsel işlevselliği artırmaktadır.	Etnik azınlıktaki çocukların depresyonu üzerinde Bilişsel Davranışçı Terapinin görecell etkilerini inceleyen bir araştırma bulunmamaktadır. Kültürel duyarlılığa adapte edilmiş Bilişsel Davranışçı Terapinin etkili olabileceğine dair bazı kanıtlar mevcuttur.	1. Rosselló ve Bernal (1999) Bilişsel Davranışçı Terapiyi kullanarak kültürel uygulamaları inceledi. 2. Rosselló ve Bernal (2004) Bilişsel Davranışçı Terapiyi grupsal ve kişisel formatta uyarlayarak depresyon olaylarının azaldığını gördü; Bilişsel Davranışçı Terapi daha fazla belirtileri azaltı.	1. 71 tane Porto Riko'da yaşayan Latin genç; %54 bayan, %46 erkek
Yıkıcı deprasyon	Yapılandırılmış Aile Terapisine dayanan Kısa Stratejik Aile Terapisi	Belirlenmiş aile terapi modelleri diğerlerinden daha iyi sonuç vermektedir; Yapılandırılmış Aile Terapisi, etkililiği kanıtlanmış bu modellerden bir tanesidir.	Latin gençlik içinetkililik adına bazı deliller vardır.	1. Szapocznik vd. (1989) çocuğun etkililiğini artırmak adına Yapılandırılmış AileTerapisinin, durumu kontrol mekanizmasına göre daha etkili olduğunu bulmuştur. 2. Santisteban vd. (2003) tedaviden sonra alkol problemi, suçluluk, aile-çocuk iletişim problemlerini kontrol etmek için Kısa Stratejik Aile Terapisinin Latin davranış problemleri için daha etkili olduğunu bulmuştur.	1. N = 79 Latinaile(%76 Küba); % 29 bayan, % 71erkek 2. N = 126 Latinaile
Karışık ruhsal ve davranışsal problemler	Şiddeti önlemek için Saldırganlık Önleme Eğitimi	Suç işleyen gençlik için gelecek vaat etmektedir.	Çalışmalar zenci, Latin ve beyaz gençleri içermektedir.	1. Washington Sosyal Politika Enstitüsü Saldırganlık Önlemi Eğitimi alan gençlerde tekrar suç işleme eğiliminde %24 oranında azalma olduğunu bulmuştur.	1. Latin ve zenci gençlik
Ruhsal bozukluk	Porto Riko halk masalları ve bibliyografileri (Kunteterapi)	(yok)	(Çalışmalara bak)	1. Costantino vd. (1986) sorunlu ve riskli çocuklar için Kunte terapisinin etkilerini inceledi, bir yıllık süreden sonra orta derecede düzelmeler gözlemlendi; uyarlanmış kunte terapi ve ardından gelen orijinal kunte terapi en etkili yöntemdi. 2. Costantino vd. (1988) duyguların ifade edilmesini, grup tartışmasını ve tematik resimlerin yararını inceledi; 8 hafta sonra depresyon ile ilgili bir fark bulunmadı, ancak endişe fobik septomlar ve okuldaki davranışlarda gelişme gözlemlendi 3. Malgady vd. (1990) başarılı Porto Rikoluların bibliyografilerinin okunmasını inceledi; tedaviden sonra psikolojik üzüntülerin tedavisinde fark bulunamadı.	1. N = 210; çoğunlukla Porto Rikolu; % 43 kız, % 57 erkek. 2. Nevyork'ta yaşayan 30 Latin(Porto Rikolu ve Dominik) 3. N = 90 Porto Rikolu yetişken: % 56 bayan, % 44 erkek.
Travmatik olaylar	Bilişsel Davranışçı Terapi(travma odaklı), cinsel taciz için	Cinsel taciz'den dolayı travmatik problemlere sahip çocuklara yönelik iyi kurgulanmış müdahaleler.	Etnik grup çocukları için, özellikle zenciler arasında etkililiği gösterilmiş güçlü deliller vardır.	1. Cohen vd. (2004) travma odaklı Bilişsel Davranışçı Terapideki çocukların depresyon, davranışsal problemler, utanç ve taciz ilişkili durumlarda daha çok gelişme gösterdiğini buldu, bu gruplardaki ailelerde etkili aile uygulamalarında, depresyon, taciz odaklı durumlarda daha çok gelişme gösterdi.	1. 289 çocuk; yaşları 8 ile14 arasında (çoğunlukla zenci çocuklar)

Kaynakça

Cohen, J. A., Deblinger, E., Mannarino, A. P. ve Steer, R. A. (2004). A multisite, randomized controlled trial forchildren with sexual abuse-related PTSD symptoms. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry, 43*(4), 393-402

Costantino, G., Malgady, R. G. ve Rogler, L. H. (1986). Cuento therapy: a culturally sensitive modality for Puerto Rican children. *Journal of Consulting & Clinical Psychology, 54*, 639-45.

Costantino, G., Malgady, R. G. ve Rogler, L. H. (1988). TEAMS (Tell-Me-A-Story) Manual. Los Angeles, CA: Western Psychological Services.

Ginsburg, G. S. ve Drake, K. L. (2002). School-based treatment for anxious African American adolescents: a controlled pilot study. *Journal of the American Academy of Child Adolescent Psychiatry, 41*(7), 768- 775.

Malgady, R. G., Rogler, L.H. ve Costantino, G. (1990). Hero/Heroine modeling for Puerto Rican adolescents: a preventive mental health intervention. *Journal of Consulting & Clinical Psychology, 58*, 469- 474

Rosselló, J. ve Bernal, G. (1999). The efficacy of cognitive-behavioral and interpersonal treatments for depression in Puerto Rican adolescents. *Journal of Consulting & Clinical Psychology, 67*, 734-745.

Rosselló, J. ve Bernal, G. (2004). Randomized trial of CBT and IPT in individual and group format for depression in Puerto Rican adolescents. Manuscript under review.

Santisteban, D. A., Coatsworth, J. D., Perez-Vidal, A., Kurtines, W. M. ve Schwartz, S. J. (2003). Efficacy of brief strategic family therapy in modifying Hispanic adolescent behavior problems and substance use. *Journal of Family Psychology, 17*(1), 121-33.

Silverman, W. K., Kurtines, W. M., Ginsburg, G. S., Weems, C. F., Lumpkin, P. W. ve Carmichael, D. H. (1999). Treating anxiety disorders in children with group cognitive-behavioral therapy: a randomized clinical trial. *Journal of Consulting & Clinical Psychology, 67*(6), 995-1003.

Szapocznik, J., Santisteban, D., Rio, A., Perez-Vidal, A., Santisteban, D. ve Kurtines, W. M. (1989). Family effectiveness training: an intervention to prevent drug abuse and problem behaviors in Hispanic adolescents. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences, 11*, 4-27.

MTA Cooperative Group. (1999). A 14-month randomized clinical trial of treatment strategies for attention-deficit/hyperactivity disorder. *Archives of General Psychiatry, 56*, 1073-86.

Treadwell, K. R. H., Flannery-Schroeder, E. C. ve Kendall, P. C. (1995). Ethnicity and gender in relation to adaptive functioning, diagnostic status, and treatment outcome in children from an anxiety clinic. *Journal of Anxiety Disorder, 9*, 373-84.

Washington State Institute for Public Policy. www.wsipp.wa.gov.

Yukarıda oluşturulan sentez tablosuna göre bulguların sentez edilmesi Örnek 7.5'de sunulmuştur:

Örnek 7.5. Etnik gruplarda yaşayan çocuk ve gençlerin yaşadığı psikolojik rahatsızlıklar

Bu çalışmada, etnik gruplar arasındaki uyumsuzluklar ve psikolojik rahatsızlıklar yönünden etnik gruplara sunulan tedaviler ayrıntılarıyla incelenmiştir. Etnik gruplar için tedaviler konusunda alanyazının yeni şekillenmeye başladığı açıkça ortadadır. Her ne kadar yakın zamanda yapılan çalışmalar, çeşitli etnik gruplar için psikolojik rahatsızlıklar yönünden etkili tedavi yöntemlerin var olduğunu gösterse de, alanyazında var olan büyük boşluklar önemli soruları cevapsız bırakmaktadır. Örneğin, etnik azınlıktaki çocukların depresyonu üzerinde Bilişsel Davranışçık Terapinin etkilerini inceleyen bir araştırma yoktur (Rossello ve Bernal, 1999). Diğer taraftan, farklı etnik gruplar için tasarlanmış bazı umut verici tedaviler bulunmaktadır. Geleneksel müdahaleler ile karşılaştırıldığında, bu kültürel yapıya adapte edilmiş tedavilerin göreceli etkileri büyük ölçüde bilinmemektedir (e.g., Silverman, 1999; Malgady, 1990; Ginsburg ve Drake, 2002).

Temel düzeyde, etnik topluluklar için özellikle tedavi yönünden daha çok geliştirme ve araştırma yapılması gerekmektedir. Çocuk ve gençler üzerinde yapılan çalışmalar, ruhsal bozuklukla ilgili çalışmalara oranla, etnik gruplar için psikososyal müdahaleler açısından daha geniş düzeydedir (Constantino, 1986; Constantino, 1988). Özetle, her şeye rağmen etnik gruplarda bulunan çocuk ve gençlere ulaşımı kolaylaştıracak ve tedavi kalitesini artıracak sosyal aidatlık, katılım ve tutma stratejileri ile beraber potansiyel, olumlu ve etkili sonuçları gösteren kültürel uyum süreçleriyle ilgili uygulamalar ümit vermektedir.

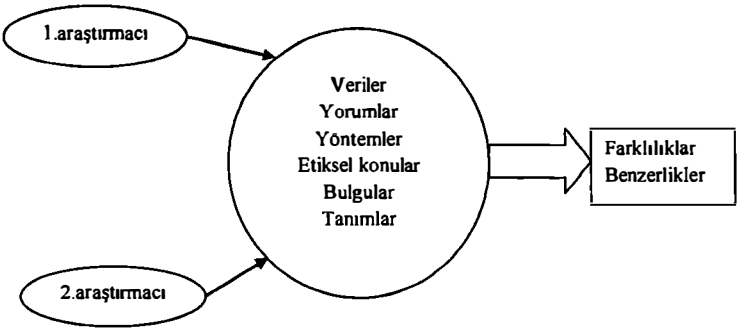
Tanımlama

Oluşturulan alanyazın incelemesinde, fikirlerin açık ve sistematik şekilde sunulması için kullanılan kelimelerin ve kavramların uygun şekilde kullanılması önem taşımaktadır. Diğer taraftan, analiz edilen şeyin başka araştırmacılar tarafından nasıl kullanıldığını bilmek ve özellikle tanımlamalar arasındaki farklılıkları görmek gerekmektedir. Bundan dolayı, sağlıklı şekilde düşünmek ve ispatlanabilen deliller oluşturmak için bir delilde **kavramların ve kelimelerin nasıl tanımlandığını** ve bir tanıma dayanarak bir delilin nasıl geliştirilmeye çalışıldığını iyi şekilde göstermek gerekmektedir. Özellikle yanlış yorumlanabilecek ve farklı anlam taşıyacak tanımlamalardan, kelimelerin yanlış ve hatalı kullanımlarından kaçınmak oluşturulacak sentez ve deliller için önemli kriterlerden sayılmaktadır.

Tanımlama, kullanılan terimin anlamı için belli bir sınır oluşturma çabası olarak anlatılabilir. Sunulan ortam içinde oluşturulan sınırların terim ya da kelime ile birebir ilişkisinin olması gerekmektedir. Diğer taraftan tanımlanacak şeyin özelliklerini sıralayarak tanımlama, örnekler vererek tanımlama gibi tanımlama çeşitlerinin olduğunu unutmamak gerekir. Araştırmacının yapacağı şey hangi tür tanımlama yöntemini kullanırsa kullanılan tanımlamanın açık, net ve gerekçeli olması gerekmektedir. Bölüm 6'da delil oluştururken kullanılabilecek yanıltmacalar içinde tanımlarla ilgili yanıltmacalara yer verilmişti.

Karşılaştırma

Bilimsel araştırmalarda sıkça kullanılan uygulamalardan birisi de, farklı yazarların ortaya koyduğu fikirler ve çalışmalar arasında karşılaştırma yapmaktır. Bu genellikle ana konuların tanımlanmasında kullanılan aynı noktalar, veri toplama yollarındaki ve bulguların yorumlanmasındaki benzerlikler kontrol edilerek yapılır. Karşılaştırma, özelikle aynı çalışma konusu üzerindeki oluşturulmuş farklı görüşleri ya da benzerlikleri belirlemek için yararlı bir yöntemdir. Çalışmalar arasında karşılaştırma yapmak için kullanılan bazı bileşenler vardır. Bu bileşenleri Şekil1'de sunulmuştur.

Şekil 1. Karşılaştırma yapmak için kullanılan bileşenler

Çalışmalarda bulunan tüm bileşenlerin birbiri ile karşılaştırılabileceği fikri yanlıştır. Aynı türden olan bileşenler (yöntem seçimi, bulgular vb.) ancak birbirleriyle karşılaştırılabilirler ve bu karşılaştırma oluşturulan bir çerçeve etrafında yapılır. Diğer taraftan, bir çalışmada bulunan tüm bileşenlerin diğer çalışmada eş değerlerini arayarak karşılaştırma yapmaya çalışmak çoğu zaman geçerli değildir. Bir çalışmada bulunan bileşenler diğer çalışmalarda bulunmayabilir. Bundan dolayı, karşılaştırma yaparken bileşenlerin seçimini iyi belirlemek önemlidir. Seçimi belirlerken izlenecek en iyi yöntemlerden biri yapılan seçimin açık, anlaşılır ve gerekçeli olmasıdır. Örnek 7.6'da sunulan karşılaştırma yazarların farklı düşüncelerini yansıtmaktadır. Seçilen konu alanında yazarların hangi yönden farklı düşündükleri ve hangi yönlerden benzer düşünceleri paylaştıkları ayrıca bir tablo halinde sunulmuştur. Sunulan tablodan kullanılan karşılaştırma kriteri açık şekilde görülmektedir. Verilen örnekte, okuyucu, yazarların nasıl yorumlandığını, seçilen karşılaştırma kriterinin neye göre belirlendiğini ve yazarların fikirleri arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları açık şekilde görmektedir. Ayrıca Örnek'7.6 da araştırmacının kullandığı tanımlamayı gerekçeli olarak nasıl açıkladığı görülmektedir.

Örnek 7.6. Bilişsel esneklik ve iyi yapılandırılmamış alanlar

Ocak (2006b)

Bilgi alanları karşılaştırma, analiz, sentez gibi eğer karmaşık görevlerin etkileşimini gösterirse **"iyi yapılandırılmamış"** alan olarak kabul edilirler (Papaterpos, Georgantis ve Papatheodorou, 2001). İyi yapılandırılmamış alanların "kötü organize edilmiş" alan ya da "öğrenmeye değmeyen" alan olarak algılanmaması gerektiğini açıkça belirtmek yararlı olacaktır. Aksine, **iyi yapılandırılmamış alanlar** doğrusal yapıyı izleyen daha basit öğrenme alanlarıyla karşılaştırıldığında öğrenmesi zor bilgi alanı olarak tanımlanabilir.

Spiro, Feltovich, Jaconson ve Coulson (1991) **iyi yapılandırılmamış öğrenme alanlarının özelliklerini** şu şekilde belirtmiştir:

- Çok geniş uygulamalı kavramsal yapıların devamlı olarak birbiriyle etkileşimi
- Bu kavramsal yapıda bir çeşit düzensizlik vardır. Farklı durumlara bağlı olarak kullanılan model, durumlar arasında değişir.

Diğer taraftan, Spiro vd. (1991) **basit ve iyi yapılandırılmış öğrenme alanlarının özelliklerini** şu şekilde açıklamıştır:

"Bilgi sunumu için tek bir kavramsal temel kullanmak (örneğin tema, şema, benzeşme, tek delil vb.) öğretimin ilk aşamasında bilgiyi çok basite indirgemek bilgi bileşenlerini bölümlere ayırmak bilginin sadece ezberlenmesine odaklanmak." (s.303)

İyi yapılandırılmamış bilgi alanları, temelinde bilginin geniş şekilde ele alınmasını, farklı öğrenme stratejilerini ve hatta bazı durumlarda algıyı gerektirmektedir. İyi yapılandırılmamış bilgi alanlarının öğretiminde, öğretmen farklı öğretim yöntemlerinin ve öğretim stratejilerinin kullanılması gerektiğinin bir zorunluluk olduğunu bilmesi gerekir. Bu yönden, Spiro vd. (1991) birçok konu alanının (matematik, bilgisayar, tarih vb.) iyi yapılandırılmamış alanlara örnek olduğunu savunmaktadır. Bu anlamda, öğrencilerin daha geniş tabanlı bir bilgi ve düşünce esnekliği içinde konudaki kavramları öğrenmesi gerekmektedir. Spiro vd. (1991)'nin iyi yapılandırılmamış alanları yorumlaması genel olarak muğlak ve karmaşık görülebilir. Spiro'ya göre herhangi bir konu alanının iyi yapılandırılmış ya da iyi yapılandırılmamış alan olarak öğretilmesi mümkündür. Örneğin matematik öğretimi iyi yapılandırılmış bir alan olarak sunulmakta ve anlatılmaktadır. Ancak buradaki önemli nokta, matematik öğretiminin iyi yapılandırılmamış alan olarak ele alınması ve o şekilde anlatılmasının daha yararlı ve gerekli olduğudur.

Bu noktada, özellikle tarih, matematik gibi bazı alanlar düşünüldüğünde bilişsel esneklik kuramında tanımlar arasında bir belirsizlik olduğunu belirtmekte yarar vardır. Spiro vd. (1990) bilişsel esnek kuramını genel olarak iyi yapılandırılmamış alanlardaki karmaşık bilgilerin özümsenmesi yönünden ele almaktadır. Benzer şekilde, Resnick (1988) iyi yapılandırılmamış alan ya da disiplin olarak matematiğe odaklanmakta ve bu konuya genel olarak öğretim yöntemi yönünden yaklaşmaktadır (doğrusal veya doğrusal olmayan yaklaşım). Diğer taraftan, Papaterpos, Georgantis ve Papatheodorou (2001) ve Hong (1998) öğrenciye verilen görevleri (problemleri) iyi yapılandırılmış ya da iyi yapılandırılmamış görev olarak tanımlamakta ve iyi yapılandırılmamış görevlerin daha karmaşık çözümler içerdiğini belirtmektedirler (Tablo 1).

Tablo 1
Araştırmacılar tarafından kullanılan termilojoninin karşılaştırılması

Araştırmacı	Kullanılan Terim	Kullanılan Alan
Spiro vd. (1991)	karmaşık/ iyi yapılandırılmamış	alan
Resnick (1988)	iyi yapılandırılmamış/ doğrusal olmayan yaklaşım	disiplin/ öğretim yöntemi
Papaterpos vd. (2001)	iyi yapılandırılmamış	alan/görev
Hong (1998)	iyi yapılandırılmamış	problem/görev

Bu çalışma, matematiksel problemlerle ve problem çözme yöntemleri ile ilgilendiğinden ve matematiksel problemler çoğunlukla kuralların ve formüllerin uygulanmasından ibaret olduğundan, *karmaşık* terimi *iyi yapılandırılmamış, doğrusal olmayan, düzenli olmayan* terimleri ile aynı anlamda kullanılmakta ve verilen **problemin zorluk seviyesini ve karmaşıklığını** ifade etmektedir. Bundan dolayı, **karmaşık terimi** sadece bir tane çözüm yolu olmayan(birçok çözüm yolu kullanılabilir) ya da sadece kuralların ve formüllerin ezberlenmesi sonucunda çözülemeyen matematik problemlerine işaret etmektedir.

Daha dar anlamda, karmaşık görevler ve problemler farklı çözümler içerebilmekte; çözümlerin değerlendirilmesinde farklı kriterler uygulanabilmekte ve öğrencilerden yorumlama sürecinde problemler hakkında görüşlerini ve kişisel fikirlerini açıklamaları istenmektedir (Hong, 1998).

Bazı araştırmacılar, iyi yapılandırılmamış problemleri insanların rutin günlük yaşamda karşılaştığı problemler olarak tanımlamaktadırlar. Diğer bir deyişle, bu tür araştırmacılar iyi yapılandırılmamış problemleri belli amacı belli olmayan ve eksik bilgi içeren problemler olarak tanımlamakta ve kullanmaktadırlar. Bu çalışmada kullanılan tanım, günlük hayatta karşılaşılabilecek bu tür problemlerin tanımından farklı anlamda kullanılmaktadır. Bunun yanında, bazı matematiksel problemler özellikle iyi yapılandırılmamış olarak tanımlanmaktadır, çünkü bu çeşit problemler öğrencilerin alternatif çözüm yolları ve farklı sunuş teknikleri yapmasını gerektirme ve çoğu durumda öğrenciler aşağıdaki durumları kullanmak zorunda kalmaktadırlar:

Bilişsel beceriler (bilgi ezberleme yerine bilginin anlamlı bir şekilde uygulanması),

Metabilişsel beceriler (çözümüne ulaşmak için amaçların yeniden değerlendirilmesi ve uygulanan planların gözden geçirilmesi)

İyi yapılandırılmamış problemleri çözerken delil oluşturma becerileri (başkalarını ikna etmek için çözüm yolunun doğruluğunu ispat etmek)

Kaynakça

Hong, N. S. (1998). The relationship between well-structured and ill-structured problem solving in multimedia simulation. *Yayınlanmamış doktora tezi*, The Pennsylvania State University, University Park, PA.

Papaterpos, C. M., Georgantis, N. P. ve Papatheodorou, T.S. (2001). *An ontology for modeling ill-structured domains in intelligent educational systems.* In Okamoto T., Hartley R., Kinshuk & Klus J. (Eds.), Proceedings of the IEEE International Conference on Advanced Techniques(pp. 1-2). Los Alamitos, CA: IEEE Computer Society, USA.

Resnick, L.B. (1988). *Treating mathematics as an ill-structured discipline.* In R. I. Charles &E.A. Silver (Eds.), The teaching and assessing of mathematical problem solving (pp.32-60). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Spiro, R.J.ve Jehng, J.C. (1990). Cognitive flexibility and hypertext: Theory and technology for the nonlinear and multidimensional traversal of complex subject matter. In D. Nix, & R.J. Spiro (Eds.), *Cognition, education, and multimedia: Exploring ideas in high technology* (pp.163-205).Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Spiro, R. J., Feltovich, P .J.,Jaconson, M. J. ve Coulson, R. L.(1991). Knowledge representation, content specification, and the development of skill in situation-specific knowledge assembly: Some constructivist issues as they relate to cognitive flexibility theory and hypertext. *Educational Technology, 31*(9), 22-25.

Bölüm 8

PLANLAMA VE BİLGİ HARİTASI

KONULAR

Bilgi haritasının tanımı

Bilgi haritası türleri

- Özellik haritası

  Ağaç yapısı görünümü

  İçerik haritası
- Taksonomi haritası
- Kavram haritası

BÖLÜM KAZANIMLARI

Bu bölümü başarıyla bitiren bir öğrenci;

1. Bilgi haritasının ne anlama geldiğini açıklayabilir.
2. Bilgi haritasının türlerini ve özelliklerini açıklayabilir.
3. Verilen bir konunun bilgi haritasını çıkarabilir.

Bu bölümde, ele alınan konunun nasıl bilgi haritasının çıkarılacağı ve konuyla ilgili alanyazında bulunan fikirlerin nasıl planlanacağı üzerinde durulacaktır. Bir araştırmacı olarak ortaya konan alanyazın incelemesinin amacı, çalışmalarda belli bir amaca uygun olarak yapılan yöntemsel yaklaşımların ortaya çıkarılmasını sağlamaktır. Bu süreç, alanyazında bulunan deneysel ya da deneysel olmayan çalışmalarda geliştirilmiş delillerdeki ana fikirlerin ve kavramların belli bir düzene göre ortaya çıkarılmasından ibarettir. Bu işlem, alanyazın incelemesinde kullanılan analiz aşamasının başka bir boyutu olarak düşünülebilir. Ana

fikirler ve kavramlar düzenli olarak diğer fikirlerden ayıklanarak çalışılan konu, problem ya da olay üzerinde bir bilgi haritası oluşturulur. Bir konunun haritasının çıkarılmasının esas amacı, yeterli derecede araştırma tekniklerini ve yöntemsel yaklaşımları anlayarak seçilen konuda yeterli düzeyde bilgi sahibi olduğunu göstermektir. **Bir konunun haritalanması ve bilgilerin planlanması**, seçilen konudaki ilginin ve araştırma düzeyinin hangi seviyede olduğunu, konuyla ilgili tarihsel gelişimin nasıl şekillendiğini, konuyla ilgili oluşturulan ana delillerin analitik analizini ve yapılacak çalışmada kullanılacak sentez ve analiz için bilgilerin nasıl oluşturulduğunu göstermede oldukça faydalıdır. Bundan dolayı, konuyla ilgili bilgilerin haritalanması, analiz ve sentez işleminin daha sağlıklı yapılmasını ve seçilen konuda bilgilerin daha iyi bileşenlerine ayrılmasını ve konuyla ilgili bilgilerin bileşenler kullanılarak farklı şekillerde bir araya getirilmesini sağlar. Her araştırmacı, farklı araştırma stiline ve farklı araştırma alanında uzmanlığa sahip olduğundan, geliştirilen bilgi haritaları ister istemez farklı olacaktır. Ancak, daha sonraki süreçlerde yazarın kendisi tarafından ya da başka yazarlar tarafından hazırlanan bilgi haritasının geliştirilebileceği unutulmamalıdır.

Bilgi Haritası

Araştırılan konuda hazırlanacak alanyazın incelemesinde kullanılacak bilgi miktarının fazlalığı ve çeşitliliği düşünüldüğünde, bu bilgilerin belli yöntemlere göre planlamasının ve organize edilmesinin gerekliliği kendiliğinden ortaya çıkmaktadır. Özellikle alanyazın incelemesi ile ilgili konunun bölümlere ve alt bölümlere ayrılarak organize edilmesi, zaman içinde basılmış olan kitap, dergi vb. kaynaklarda bulunan fikirler arasında nasıl bir ilişki olduğunu daha çabuk ortaya çıkaracaktır. Bundan dolayı, bilgilerin planlanması, alanyazın incelemesinin analiz aşamasında önemli bir bileşendir. Bilgilerin planlanması, konuyla ilgili fikirlerin değerlendirilmesinde ve sonraki aşamalarda fikirlerin tekrar kullanılmasında temel oluşturur. İkinci olarak, planlama yapmadan, konu ile ilgili büyük miktarda bilgilerin sistematik ve eleştirel olarak değerlendirilmesi ve kullanılması mümkün değildir. Konu ile ilgili fikirlerin haritalanması farklı şekilde yapılabilir ve bu farklılık bilgi haritalarına yansıyacaktır. Buradaki önemli nokta, yazarın kullandığı bilgi haritasının oldukça açık ve anlaşılır olmasıdır. Seçilen konu alanında fikirlerin nasıl organize edildiğinin ve planlamasının nasıl yapıldığının açık ve net olmaması direk olarak oluşturulacak alanyazın incelemesine yansıyacaktır.

Bilgi Haritası Türleri

Özellik Haritası

Özellik haritaları, kullanılacak **çalışmaların içeriğini sistematik olarak veren ve hazırlanmış standart formatlara kaydeden bir yöntemdir**. Bu yöntem, genel olarak alanyazın incelemesi için kullanılmasına karar verilmiş olan bir çalışmanın aşağıdaki özelliklerini belirlemek için kullanılır:

- Çalışma içinde ortaya konan delilin şematik yapısını ortaya koymak
- Konu ile ilgili diğer çalışmalarda yapılmış benzerlikleri ve farklılıkları belirlemek

Tablo 1'de çalışmaların özellik haritalarını çıkarmak için kullanılan bir şablon görülmektedir. Şablondan anlaşılacağı gibi özellik haritalarında toplanan bilginin esas amacı kullanılan çalışmanın delil, görüş vb. temel noktaları not etmek ve bu bilgileri sistematik olarak kayıt altına almaktır.

Tablo 1. Özet bilgi Şablonu

Yazar/Tarih	Kuram/ Dayanak Noktası	Araştırma sorusu	Deliller	Ana alıntılar	Diğer önemli bilgiler

Alanyazın incelemesi için oluşturulacak özellik haritası kendi içinde özgün yapıda istenildiği gibi tasarlanabilir. Ancak önemli olan nokta, hazırlanan özellik haritasının çalışmalardan gerekli olan bilgileri tam olarak yansıtması ve bunların yazılmış olmasıdır. Hazırlanan özellik haritaları isteğe bağlı olarak el ile kağıt üstünde ya da tamamen bilgisayar ortamı kullanılarak hazırlanabilir. Kullanılacak çalışmaların çokluğu ve çeşitliliği düşünüldüğünde bilgisayar ortamında bir veri tabanı formatı hazırlamak ve buna göre özellik haritasını doldurmak, daha sonra çalışmalara ulaşmada ve istenildiğinde kullanmada kolaylık sağlayacaktır. Özellikle çalışmaların çok olduğu durumlarda bilgisayar veri tabanı formatlarını kullanmak esnek bir yapı sağlamaktadır. Bu esnek yapıda, daha sonraki aşamalarda istenilen çalışmaya ulaşmakta kolay hale gelmektedir. Bilgisayar ortamında hazırlanan özellik tablolarında istenildiği kadar bilgi girişi yapmak ve anahtar kelimeler kullanılarak kayıt altına alınan çalışmalara hızlı şekilde ulaşmakta mümkündür. Buna göre, Tablo 2'de başka bir özellik tablosu verilmiştir.

Tablo 2. Özellik haritası şablonu

	Yazar/Tarih	Yazar/Tarih	Yazar/Tarih
Ana konu			
Tanımlar/Kavramlar			
Kullanılan kuramsal yapı			
Deliller/Veriler			
Sonuçlar			

Örnek 8.1'de yapılandırmacı öğrenme ortamıyla ilgili olarak Perkins(1992) ve Spiro(1993) ile ilgili alanyazını analiz eden bir özellik haritası sunulmuştur. Bu özellik haritasında, Perkins ile Spiro arasında nasıl bir ilişki olduğu ve hangi yönlerden iki yazarın birbirinden ayrıldığı oluşturulan özellik haritası ile görülmektedir.

Örnek 8.1. Özellik haritası

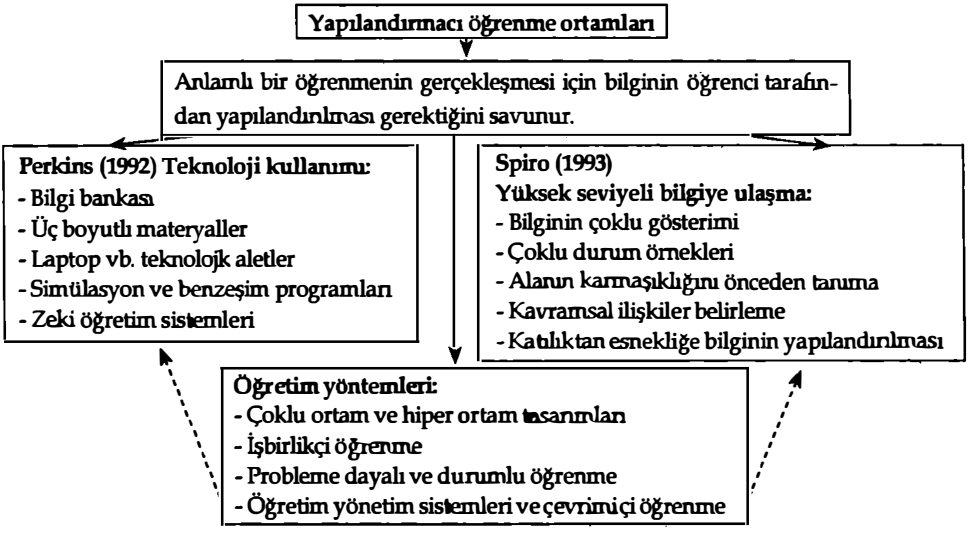
Yazar / Tarih	Sorular / İlgi alanları	Kullanılan Materyal	Deliller (görüşler)	Analiz / kavramlar	Ana alıntılar
Perkins (1992)	-Bilgi-işleme sürecine katkı sağlayan teknolojilerin eğitimsel alanda pratik yönden sağladığı katkılar neler olmuştur? -Yapılandırmacı perspektif tam olarak neler sunmaktadır? -Teknoloji ile yapılandırmacılığın bir araya getirilmesiyle tam olarak ne hedeflenmektedir?	-Bilgi bankası -Üç boyutlu materyaller -Laptop vb. teknolojik aletler -Simülasyon ve benzeşim programları -Zeki öğretim sistemleri	-Öğrenme hatırlama, anlama ve bilgi ve becerilerin aktif şekilde kullanılmasından meydana gelir. -Bilgi işleme teknolojileri, ulaşılan bilginin miktarını ve çeşitliliğini artırmaktadır. -Öğretimsel süreçler içinde kullanılabilecek 5 çeşit teknolojiden yararlanılabilir. Bilgi bankası, modeller, 3 boyutlu araçgereçler vb. teknolojilerin kullanılması anlamlı öğrenmeyi ve duruma dayalı öğrenmeyi sağlamaktadır. "Sağlanan bilginin ötesinde" yaklaşımından çok "bilgi vermeksizin yaklaşımı" öğrenenleri daha çok güdülemekte ve ilgisini çekmektedir.	-Bir öğrenme ortamının 5 bileşeni -Zengin öğrenme ortamları -Yapılandırmacı ortamlar - Bilgi-işleme teknolojilerinin kullanımı -Farklı öğretim stratejileri -Farklı ölçme ve değerlendirme stratejileri	Anderson (1983) Boyer (1983) Clement (1982) Rumelhart (1989) White (1984)
Spiro (1993)	-Yapılandırmacı öğretimde, gerçek dünya bağlantısı ve iyi yapılandırılmamış alan kavramları hangi yönlerden önemlidir? -İyi yapılandırılmamış alanların karakteristik özellikleri nelerdir? -Yapılandırmacı öğrenme ortamlarında, bilginin farklı şekilde sunumunun sağlanması ve basit düzey bilgiden karmaşık düzey bilgiye geçmek hangi yönlerden önemlidir?	-Hipermetin sistemleri -Spiro, Coulson, Feltovich ve Anderson (1988) -Hipermetin ile yapılan diğer çalışmalar.	-Öğretim sistemlerinin birçoğunda basite indirgemeden dolayı bir eksiklik vardır. -Öğretimin etkili şekilde sağlanması farklı modellerin bir arada kullanılmasıyla sağlanabilir. -Öğretilen konu alanında karmaşık ve iyi yapılandırılmamış bilgi öğrenci ile önceden tanıştırılmalıdır. -Öğretimini doğrusal şekilde sağlanması alanda bulunan karmaşık ve yüksek düzey bilginin öğrenilmesini engellemektedir. -Öğretilen alanda farklı ve karmaşık örneklerin sıklıklar kullanılması bilişsel esnekliği sağlamaktadır.	-Öğretim tasarımı ve öğrenme ortamının karmaşıklığı -İyi yapılandırılmamış alanlarda yüksek seviyeli bilginin özümsenmesi. -İyi yapılandırılmamış bilgilerin yapısı ve yüksek seviyeli bilgilerin öğrenilmesindeki sıkıntılar.	Ausubel (1968) Barthes (1967) Bereiter (1985) Merrill (1983) Brown (1989)

Kaynakça

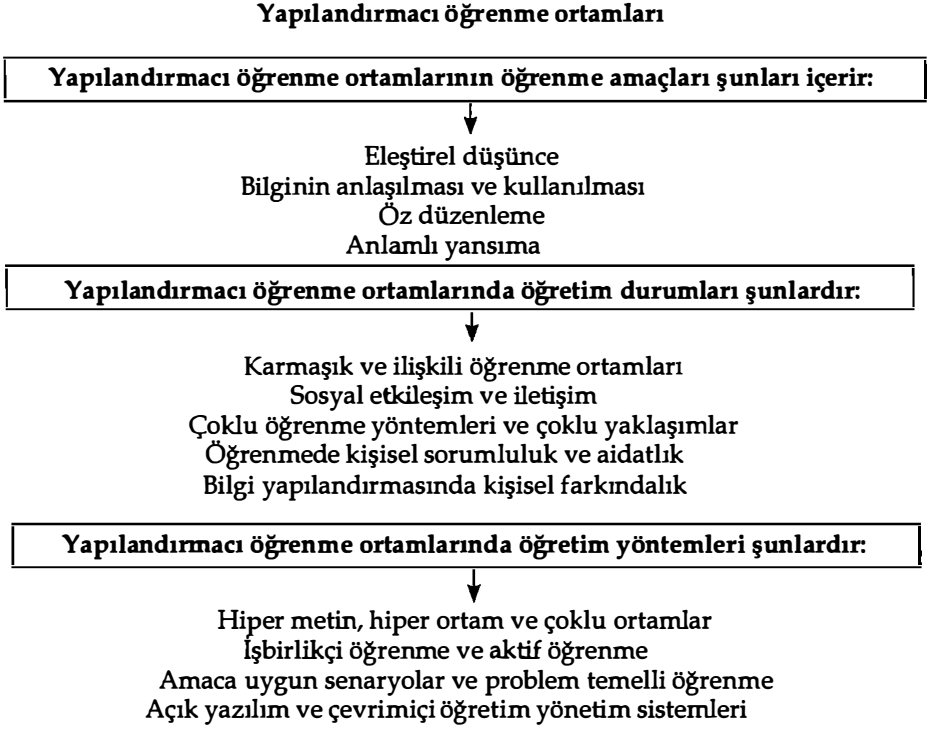
Duffy, T.M. ve Jonassen, D.V. (1992). *Constructivism and the technolog of instruction.* London: Lawrence Erlbaoum Associates, Publishers.

Örnek 8.1'de sunulan özellik haritasında kullanılan bilgiler, yapılan araştırmayı etkilediği düşünülen varsayımların ortaya daha iyi çıkarılması adına farklı bir formatta düzenlenebilir. Şekil 1, şekilsel bir format sunarak Perkins ve Spiro tarafından ortaya konan delillerin, yapılandırmacı öğrenme ortamları içinde nasıl ele alınması gerektiğini göstermektedir. Şekil 1'de sunulan özellik haritası yapılandırmacı öğrenme ortamları düşünüldüğünde Perkins ve Spiro'nun ortaya koyduğu fikirlerin bilginin anlamlı şekilde öğrenilmesi açısından birbiriyle ilişkilendirmektedir. Şekil 1'de özellik haritası Perkins'in öne sürdüğü beş çeşit teknoloji kullanımını ve Spiro'nun ortaya koyduğu iyi yapılandırılmamış ve karmaşık bilgilerin öğretilmesini, yapılandırmacı öğrenme ortamında farklı öğretim yöntemi açısından ilişkilendirmiştir. Buna göre, oluşturulan harita Perkins ve Spiro'nun ortaya koyduğu delillerin anlamlı öğrenmenin gerçekleşmesi için gerekli bileşenler olduğunu göstermektedir.

Özellik haritalarında ele alınan fikirlerin eğer mümkünse doğrusal şekilde gösterimi mümkündür. Şekil 2'de yapılandırmacı öğrenme ortamlarında yer alan delillerin ve varsayımların doğrusal bir şekilde sunumu görülmektedir. Şekil 2, bir özellik haritasını kullanarak farklı bir özellik haritasının oluşturulabileceğini de göstermektedir. Şekil 2, yapılandırmacı öğrenme ortamlarının özelliklerini doğrusal bir şekilde okuyucuya sunmaktadır. Bu doğrusal ilişkiler tablosu içinde Perkins ve Spiro'nun ortaya koyduğu delilleri ve varsayımları görmek mümkündür. Ortaya konulmaya çalışılan ana delil, yapılandırmacı öğrenme ortamları, öğrenciye daha çok anlamlı öğrenme sağlamakta ve çoklu öğrenme stratejileri bu ortamlarda daha sık görülmektedir. Hazırlanan bilgi haritalarının, sadece delil sunumunu gösteren haritalar olduğunu ve amaca uygun olarak farklı şekillerde hazırlanabileceğini unutmamak gerekir.

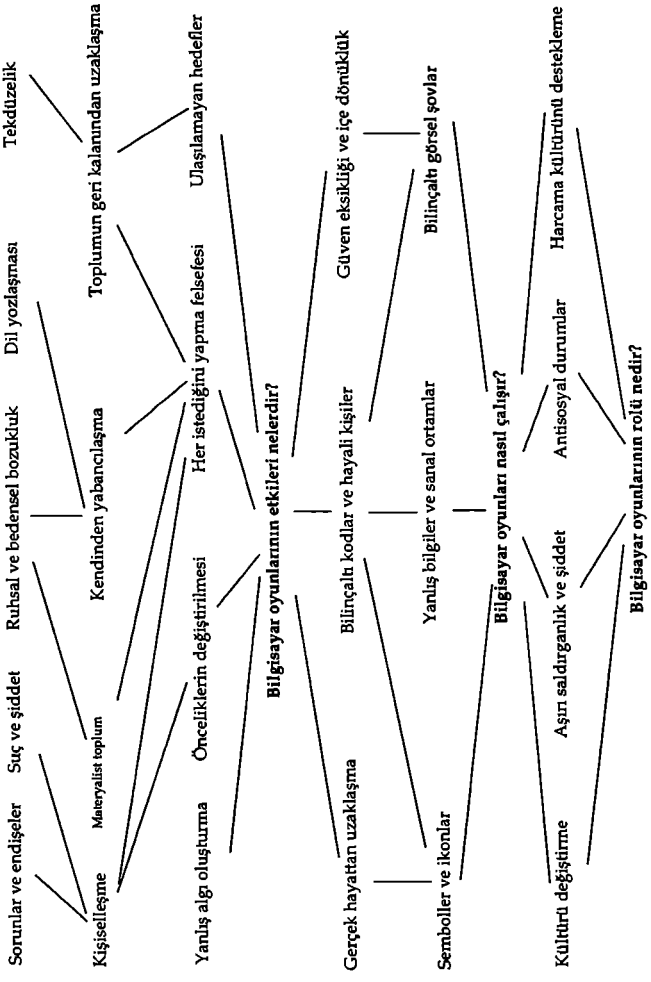
Şekil 1. İlişkileri gösteren özellik haritası

Şekil 2. Doğrusal ilişkileri gösteren özellik haritası

Ağaç Yapısı Görünümü

Alanyazı incelemesi yapılırken bazı yazarların genel konularda çalışma yaptığı görülürken, bazı yazarlarında konu ile ilgili seçilen özel problemlere ve sorunlara baktığı görülecektir. Bu gibi durumlarda, çalışılan konuyu ağaç yapısı görünümü kullanarak göstermek daha mantıklı olacaktır. **Ağaç yapısı görünümünün amacı, ana konu ile ilgili yardımcı konuların ve konu ile ilişkili farklı araştırma sorularının neler olduğunu göstermektir.** Diğer bir değişle, ağaç yapısı görünümü, seçilen konuda çalışmaların nasıl dallandığını gösterir. Bu çeşit dallanmalar, yapılan çalışmanın konunun neresinde olduğunu göstermekle kalmayıp, diğer taraftan seçilen araştırma probleminin ne kadar detaylı olduğunu belirtir. Şekil 3'de bilgisayar oyunlarıyla ile ilgili bir ağaç yapısı dallanması görülmektedir. Buna göre, bilgisayar oyunlarının çocuklar üzerindeki etkisi genel konu olarak ele alınmış ve konuyla ilgili alt konular ve kavramlar gösterilmiştir. Dikkat edileceği gibi ağaç dallanmasında sadece konular gösterilmekte, konuyla ilgili çalışma yapmış yazarların ismi yer almamaktadır.

Şekil 3. Bilgisayar oyunlarıyla ilgili ağaç yapısı görünümü

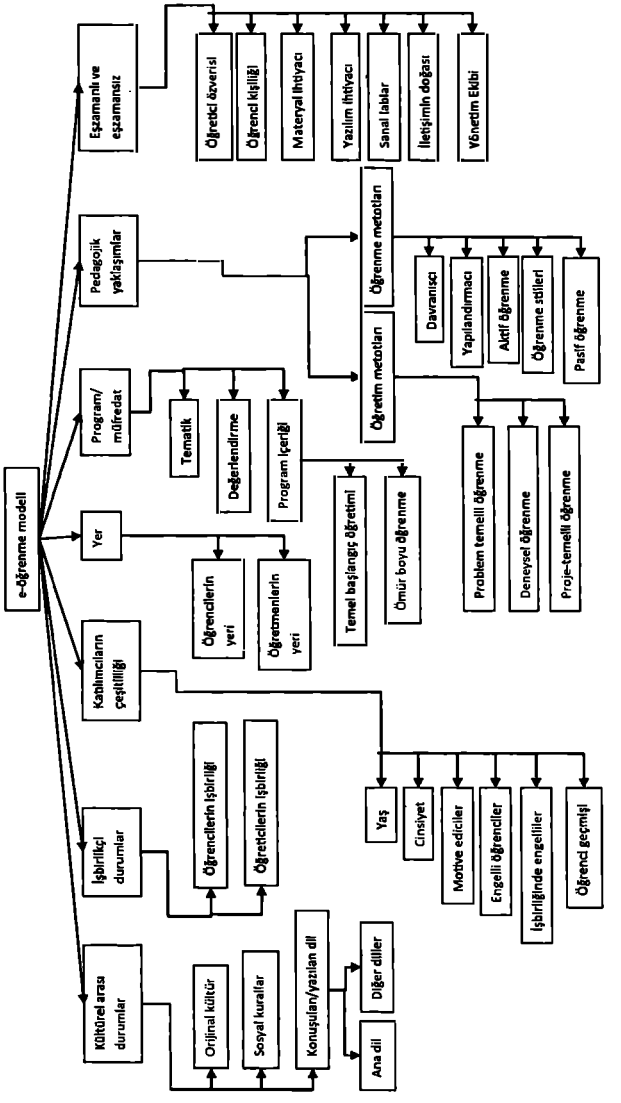
Ağaç yapısı görünümünde, genel olarak izlenen yöntem, genelden özele doğru konuların sıralanmasıdır. Buna göre, ağacın en altında genel konular ve kavramlar bulunur ve bu genel kavramlar daha sonra kendi içinde daha özel konulara ayrılırlar. Diğer taraftan, ağaç yapısı görünümünün araştırma yapılan konuda özet bilgi sunduğu söylemekte yerinde olacaktır.

İçerik Haritası

Bir konunun içeriği hiyerarşik bir yapıda aşamalı olarak düzenlenebilir. Bu düzenlemeye göre, konunun içeriği yukarıdan aşağıya doğru olmak üzere sıralanmaktadır. **Konunun kavramsal bileşenleri ile başlanarak içerik haritasında kavramlar bölümlere ve bölümlerde daha küçük aşamalara ayrılır.**

Bu bölme işlemi, tüm konuyu doğrusal bir şekilde sunma imkanı vererek konunun planının çıkarılmasına olanak sağlar. Bu şekilde hazırlanan içerik haritaları yazılacak alanyazın incelemesi için konuyu önemli bileşenlere ayırarak seçilen konuda hangi alanların önemli olduğunu ve çalışılması gerektiğini gösterir. Şekil 4'de e-öğrenme modeli ile ilgili bir içerik haritası çıkarılmıştır.

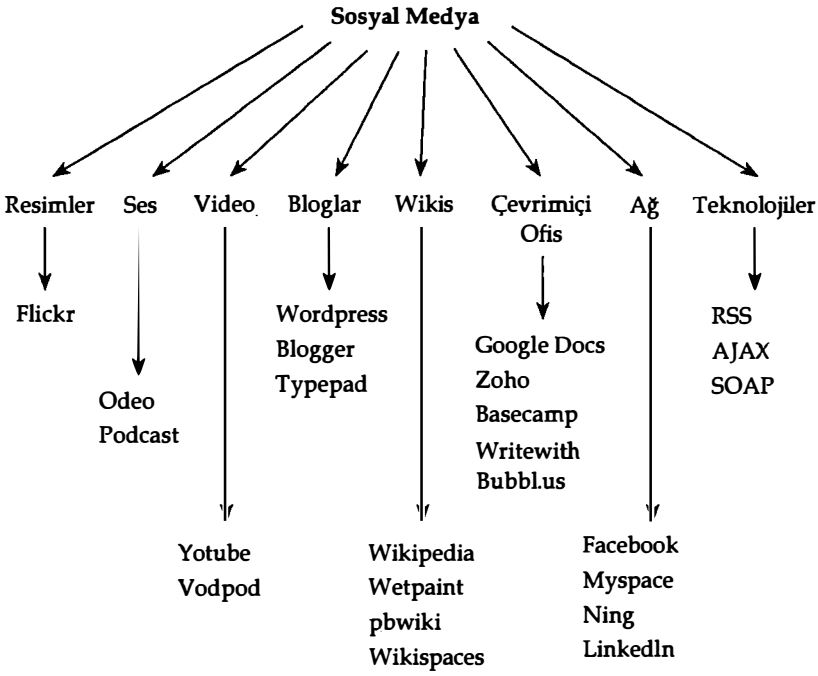
Bu haritaya göre, e-öğrenme kendi arasında sınıflandırılarak, her bir sınıfın içerdiği önemli özellikler ve birbiri arasındaki ilişki, seçilen anahtar kelimelerle birbirine bağlanmıştır.

Şekil 4. E - öğrenme içerik haritası

Taksonomi Haritası

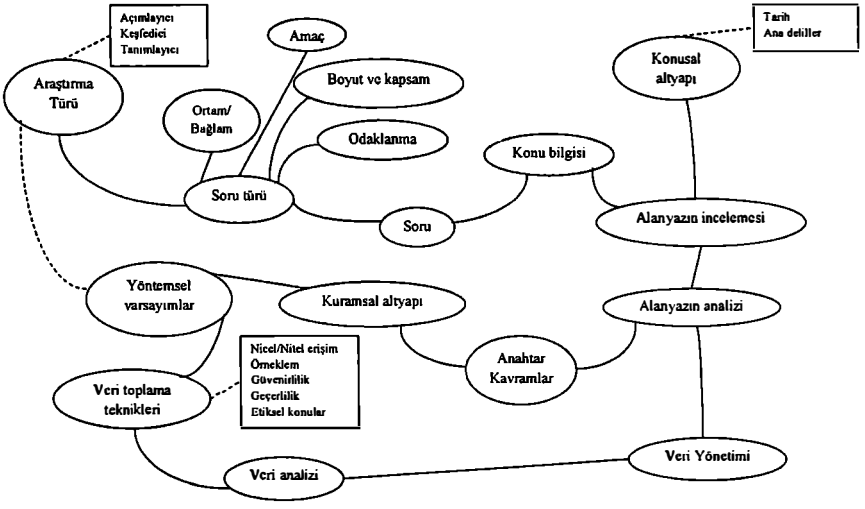
İçerik haritaları ile yakın şekilde ilişkili olan ve çoğu zaman ayrıştırıcı haritalar olarak adlandırılan taksonomi haritaları **farklı şeylerin genel bir sınıf altında nasıl toplanabileceğini gösteren haritalardır.** Taksonomi haritaları aynı zamanda genel sınıf içine konulan bileşenlerin birbirinden nasıl ayrıldığını gösterir. Şekil 5'de sunulan taksonomi haritası *sosyal medya* ile ilgili bir taksonomi sunmaktadır. Bu örnekte, sosyal medya genel sınıf içinde bölümlere ayrılmıştır.

Şekil 5. Sosyal medya ile ilgili bir taksonomi

Kavram Haritası

Kavram haritası, genel olarak konu ile ilgili kavramlar ve süreçler arasında nasıl bir ilişki olduğunu göstermek için kullanılır. Kavram haritası konu ile ilgili fikirler ve uygulamalar arasındaki ilişkileri göstermek yönünden oldukça faydalıdır. Şekil 6'da nicel araştırma tekniğini anlatan bir kavram haritası sunulmuştur. Buna göre, verilen haritada farklı kavramların birbiriyle ilişkilendirilmesi yapılırken nasıl farklı yolların kullanıldığı ve bazı linklere nasıl vurgu yapıldığı açıkça görülmektedir. Bunun yanında, kavram haritaları, sebep sonuç ilişkilerini göstermek ya da bir konunun kavramsal yapılandırmasını oluşturmak için kullanılabilirler.

Şekil 6. Nicel araştırmayı anlatan kavram haritası

Örnek 8.2'de farklı şekillerde kullanılan bilgi haritalarını içeren bir konu yer almaktadır. Öğrenme nesneleri ile taksonomi konusu arasındaki ilişkiyi inceleyen örnek kullandığı bilgi haritaları yönünden önem taşımaktadır. Konunun daha iyi anlaşılması açısından bilgi haritaları gerekli yerlerde kullanılmıştır.

Örnek 8.2. Öğrenme nesneleri ve taksonomiler

Harman ve Koohang (2007)

Taksonomi, hiyerarşik yapıda verilerin kategorize edilmesi ya da sınıflandırılması için kullanılan bir yöntemdir. Taksonomi, ağaç görünümü şekline benzeyen bir yapıya sahiptir ve köklerden ve her biri bir bilgi küneciğini gösteren dallardan oluşur. Bilgi teknolojisi bağlamında taksonomi genel olarak hiyerarşik yapıda bilgi kümelerinin sınıflandırılması olarak algılanmaktadır ve bu algılama bilgi parçaları arasındaki ilişkiye göre değişiklik gösterir (Daconta vd., 2003).

Taksonominin arkasındaki mantık, oluşturulan taksonomide köke doğru yaklaştıkça bilgi kümelerinin daha genel bir özellik taşıdığı ve yapraklara doğru gidildikçe bilgi kümelerinin daha özel ve kısıtlayıcı durum aldıklandır. Bu ilişkiyi daha değişik bir şekilde söylemek gerekirse taksonomide oluşturulan her linkin yönüne göre her bir link için aile-çocuk benzetmesi oluşturulabilir. Aile-çocuk benzetmesi bir alt sınıflandırmayı ya da oluşturulan bir üst sınıflandırmayı göstermektedir. Örneğin, üniversite bir organizasyonun alt sınıflandırmasıdır ve organizasyon üniversitenin üst sınıflandırmasıdır. Benzer olarak, taksonomi ontolojinin alt sınıflandırmasıdır ve ontoloji taksonominin üst sınıflandırmasıdır. Birçok durumda, bu ilişki altsınıf ya da üst sınıf olarak tarif edilmektedir.

Öğrenme nesnesi konusunda, iki tane taksonomiden bahsetmekte yarar vardır. Bunlardan bir tanesi, konu taksonomisi olarak adlandırılan ve öğrenme nesnesinin konusuna bağlı olarak öğrenme nesnesinin hatırlanmasını büyük oranda geliştiren taksonomidir. İkinci olarak, bir öğrenme nesnesinin yapısının sunulması kendi içinde özel ve spesifik bir taksonomi gerektirir (öğrenme nesnesi içerik modeli). Bu iki taksonomiyi şu şekilde açıklamaya çalışalım:

Konu Taksonomisi

Öğrenme nesneleri metadalarının hazırlanması, kullanıcı açısından öğrenme nesnelerine ulaşımı oldukça kolay hale getirmektedir. Eğitim alanında ideal olan şey, kullanılan tüm öğrenme nesnelerine gerektiğinde ulaşımı hızlı şekilde sağlayacak ve aranan konuyla ilişkisi olmayan öğrenme nesnelerini ayıklayacak bir eğitimsel bilgi sisteminin oluşturulmasıdır. Bu özelliğin sağlanması büyük oranda öğrenme nesnesi metadatası hazırlanması ve sorgulama sisteminin (geri hatırlama sistemi) geliştirilmesine bağlıdır. Özellikle öğrenme nesnesinin içeriğini anlatan anlamla ilgili bir öğrenme nesnesi metadatanın hazırlanması kolay bir iş değildir. Bu konuya açıklık getirmek adına öğrenme nesnelerinin içeriği ve yapılan sorgulamaların gösterilmesi adına iki farklı yaklaşım arasındaki farkları göstermek yararlı olacaktır. Bu yaklaşımlar *tüm metin indeksleme* ve *anahtar kelime çıkarmadır.*

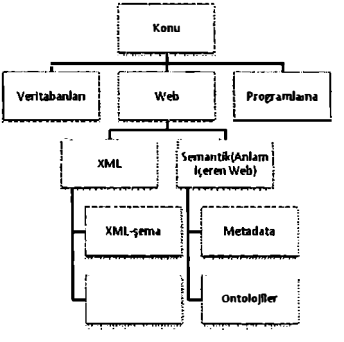
Tüm metin indeksleme

Kullanılan dokümandaki içerik anahtar kelimelerle temsil edilir ve bu anahtar kelimeler kullanılan dokümanın içerisinden çıkarılır. Bunun yanında kullanılacak dokümandaki zarflar, sıfatlar, fiiller çıkarılarak geriye kalan tüm kelimelerin anahtar kelime olarak da kullanılması mümkündür. Bu şekilde bir yaklaşım tüm metin indeksleme yapılarak dokümanın temsil edilmesidir.

Örneğin, tüm metin indekslemenin öğrenme nesnesi tanımına uygulandığını varsayalım. Buna göre öğrenme nesnesinin tanımı anahtar kelimelerinin kümesi olacaktır. Eğer "www" ye odaklanmış bir öğrenme nesnesiyle ilgilenen kullanıcı, eğer arama motorunda "www" yazarsa, dokümanda anahtar kelimeye eklenmiş ve "www" içeren tüm öğrenme nesneleri karşımıza çıkacaktır. Ancak, bu yöntemin sonuçlarının çok verimli olacağında ısrar etmek yanlış bir yaklaşım olacaktır. Çünkü, arama sonuçları "world wide web" içeren hiçbir öğrenme nesnesini bulmayacaktır. Diğer taraftan, kullanılan dokümanda kısaltma yapmadan "world wide web" cümlesini kullanan birçok yerde göz ardı edilmiş olacaktır. Sonuçta aranan öğrenme nesnesi ile birebir ilişkili birçok bilginin kaçırılma ihtimali çok yüksek oranda olacaktır.

Anahtar Kelime Çıkarma

Tüm metin indeksleme yaklaşımında aranan şeyle ilişkili birçok bilginin atlanmasının sebebi sorgulama ve dokümanın açıklanması için kullanılan anahtar kelimelerin belli standarda göre hazırlanmamasıdır. Ancak birçok alanda belli standartlara göre hazırlanmış anlamlı ve özel metadata ontolojilerinin kullanıldığını belirtmekte fayda vardır. Diğer taraftan bu ontolojiler belirli konuları açıklayan taksonomik terimlerden oluşmaktadır. Örnek olarak Şekil 1'de bir öğrenme nesnesi ontolojisi sunulmaktadır.

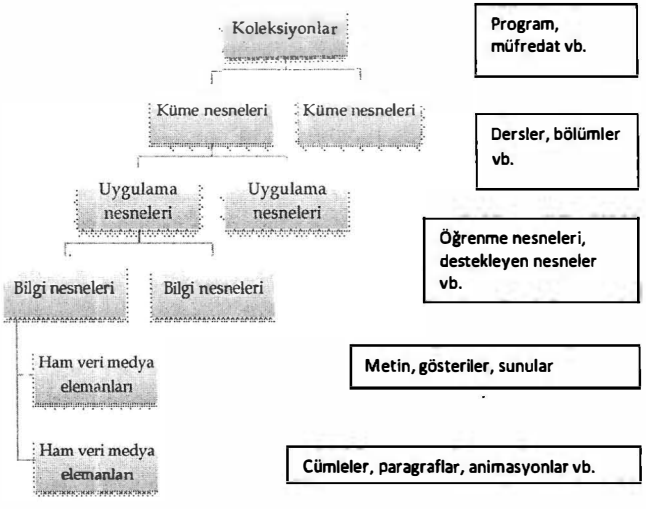
Şekil 1. Öğrenme nesneleriyle ilgili bir ontoloji

Şekil 1'de sunulan ontolojinin kullanıldığını ve bir kullanıcının "www" ya odaklanan öğrenme nesnelerine ilgi duyduğunu varsayalım. Buna göre kullanıcı, "www" ile ilişkisi olduğunu düşündüğü "world wide web", "XML-şema", "anlam içeren web", "semantik web" vb. anahtar kelimeleri hiyerarşik haritadan seçerek sorgulama sistemine girer. Aynı zamanda kullanıcı sonuçların daha iyi çıkması adına kullanıldığı anahtar kelimelerin arasında "ve", "veya" vb. birleştirici/ayırıcı operatörleri istediği gibi kullanır. Sorgulama sistemi kullanılan bir ya da birden fazla anahtar kelimeye göre öğrenme nesnelerini sonuç olarak sunar. Sonuçta, ilişkili öğrenme nesnelerinin parçalarının ve sistemden çağrılmış öğrenme nesnelerinin parçalarının tüm metin indekslemeye göre daha iyi sonuç vereceği açık ve kesindir.

Öğrenme nesnesi içerik modeli

Öğrenme nesnesi metadatası, bir öğrenme nesnesinin boyutsal özelliğini tek başına açıklayan bir belirleyici değildir. Temel olarak bir öğrenme nesnesi metinsel bilgi içerebileceği gibi, bir paragraf, konu, bölüm, kısım, ders, resim ya da video olabilir. Küçük boyutlu ve kendi kendine işleyerek başka bileşenlere ihtiyaç duymayan öğrenme nesneleri tekrar kullanılabilirlik açısından daha çok şansa sahiptirler. Diğer taraftan öğrenme nesnelerinin miktarı artarken, öğrenme nesnelerini oluşturma karmaşıklığı artmaktadır.

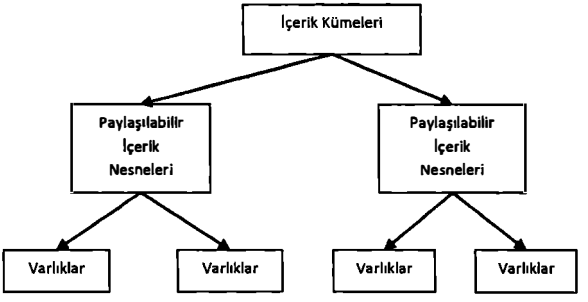
Öğrenme nesnesi içerik modelleri öğrenme nesnelerinin tekrar kullanılabilirliğini artırmak için kullanılırlar. Öğrenme nesnesi içerik modelleri öğrenme nesnelerinin bileşenlerini belirlemek için kullanılan taksonomiler olarak düşünülebilirler. Örneğin, Duval veHodgins (2003) şu seviyeleri içeren bir öğrenme nesnesi taksonomisi geliştirmiştir: ham medya elemanları, bilgi nesneleri, öğrenme nesneleri ve küme nesneleri. Ham medya elemanları cümleler, paragraflar, resim, animasyon vb. gibi en küçük üniteyi temsil ederler. Bununla beraber, bilgi nesneleri ham medya elemanlarının bir araya gelmesiyle oluşan kümelerdir. Bilgi nesnelerinin bir araya gelmesi öğrenme nesnelerini oluşturur. Küme nesneleri ise öğrenme nesnelerinin bir araya gelmesiyle oluşan dersler ya da konulardır. Ek olarak, küme nesneleri derslerin, müfredat ya da programların oluşturulması için daha fazla miktarda bir araya getirilebilirler. Şekil 3'de bir öğrenme nesnesi içerik modeli gösterilmektedir.

Şekil 3. Bir öğrenme nesnesi içerik modeli

SCORM İçerik Kümesi Modeli

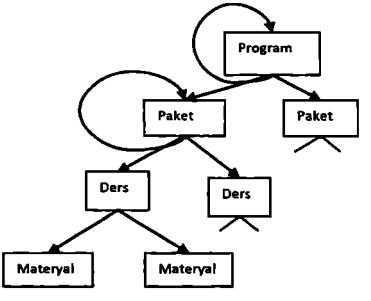
SCORM (SCORM, 2005), öğrenme nesnelerinin farklı platformlarda çalışmasını, tekrar kullanılabilirliğini ve kontrol edilebilirliğini garanti altına almayı ve SCORM kullanarak farklı sistemlerin birbirini daha iyi anlamasını sağlayan detaylı uygulama referans modeli olarak tanımlanabilir. SCORM İçerik Kümesi modeli şu seviyeleri içeren bir taksonomidir: Asetler (varlıklar), paylaşılabilir içerik nesneleri (PİN) ve içerik kümeleri. Örneğin, yazı, resimler, ses vb. web içeriklerinde ve İnternet tarayıcılarında çalışabilen verilerdir. Paylaşılabilir İçerik Nesneleri bir ya da birden fazla varlığın bir araya gelmesinden oluşan kümelerdir. Tekrar kullanılabilirlik özelliğini arttırmak için Paylaşılabilir İçerik Nesneleri kendi öğrenme ortamlarından bağımsız olmalıdırlar. Böylece öğrenme nesneleri farklı öğrenme amaçlarını karşılamak için farklı öğrenme deneyimlerinde kullanılabilirler. İçerik kümesi ders ya da bölüm gibi birleşik bir ünite içinde öğrenme kaynaklarını toplamak amacı için oluşturulan yapılardır. Şekil 4'de SCORM İçerik Kümesi modelinin yapısı görülmektedir.

Şekil 4. SCORM İçerik Kümesi Modeli yapısı

CUBER sistemde kullanılan Öğrenme nesnesi içerik modeli

CUBER (Poyry ve Puustjarvi, 2003) sistemde kullanılan taksonomideki seviyeler program, paket, ders ve materyal şeklindedir. Bu bileşenler birbirini şu şekilde içerebilirler: Materyal kendi başına özellikleri olan bir bileşendir. Ders, materyalleri içerebilir. Paket, dersleri ve diğer paketleri içerebilir. Program, paketleri ve kursları içerir, ancak diğer programları da içerebilir. Örneğin, bir lisans programı yüksek lisans programında bulunabilir. Tüm öğrenme nesneleri (ders ya da ders paketi) kendilerine iliştirilmiş metadatalara sahiptir. Tüm bu metadata alanları ve kendilerine ait veri türleri ayrı bir metadata sınıflandırması içinde tanımlanmaktadırlar. Şekil 5 CUBER sistemde tanımlanan bir öğrenme nesnesi içerik modelini göstermektedir.

Şekil 5. CUBER sistemde öğrenme nesnesi içerik modeli

Kaynakça

Puustjarvi, J. (2007). Syntx and Semantics of Learning Object Metadata. Harman, K. Ve Koohang, A. (Eds.), *Learning Objects: Standars, Metadata, Repositories, & LMS (s.41-61). Kanada:* Informing Science Press.

Daconta, M., Obrst, L. ve Smith, K. (2003). *The Semantic Web.* İndianapolis: John Wiley & Song.

Duval, E. ve Hodgins, W. (2003). http://www.www203.org/cdrom/papers/alternate/p659/p659-duval.html.html

Puustjarvi , J. ve Pöyry, P.(2003). *Searching learning objects from virtual universities. Proceedings of the International Workshop on Multimedia Technologies in e-learning and Collaboration (WOMTEC).*

Bölüm 9

ALANYAZIN İNCELEMESİNİN YAZILMASI

KONULAR

- Öneri sunma
- Eleştirel yazı
- Akademik yazıda kurallar
- Yazma sürecinde karşılaşılabilecek problemler
- Alanyazın incelemesini yazma süreci
  - Amacın belirlenmesi
  - Sistematik yazım için model kullanma
  - Tümevarım ve tümdengelim yazım yöntemi
  - İlk taslağın yazımı
  - Giriş bölümünü yazma
  - Son taslağın yazımı

BÖLÜM KAZANIMLARI

1. Bu bölümü başarıyla bitiren bir öğrenci;
2. Bir araştırma önerisinde bulunması gereken özellikleri açıklayabilir.
3. Eleştirel yazının önemini ve özelliklerini açıklayabilir.
4. Yazma sürecinde karşılaşılabilecek problemleri anlatabilir.
5. Yazma sürecinin aşamalarını açıklayabilir.

Akademik bir çalışma olarak alanyazın incelemesinin, anlaşılır, mantıksal bir yapıya dayandırılmış ve gerekli çalışmaların yeterli derecede incelenip gerekli beceri ve özelliklerin elde edilmiş olduğunu göstermesi gerekir. Alanyza incelemesi yazılırken yazarın dikkat etmesi gereken en önemli nokta, yapılan çalışmanın akademik yazı stillerine uygun, kendi içinde özgün ve başkalarını ikna ediyor olmasıdır. Bir bütün olarak alanyazı incelemesi, basılmış ya da basılmamış konuyla ilgili tüm çalışmaların yeteri derecede incelendiğini ve analiz edildiğini okuyucuya sunmak zorundadır. Diğer bir değişle, ortaya konan alanyazı incelemesi konu ile ilgili ana konuları, kuramları, kuramcıları ve yöntemsel yaklaşımları belirlemiş, anlamış ve eleştirel şekilde değerlendirmiş olmalıdır. Tüm bu sayılan nedenlerden dolayı, alanyazın incelemesini düzyazı şeklinde düşünmek hatalı olacaktır. Tam aksine alanyazın incelemesi kendi yapısı içinde farklı bölümlere ayrılmış ve her bir bölüm kendi içinde farklı şeylerle ilgilenmektedir. Yazarın karşılaşabileceği en büyük zorluk farklı bölümler arasında fikirleri sistematik olarak sunma becerisini ortaya koymak, araştırma için seçilen konu ile ilgili fikirlerin birinden diğerine geçerken okuyucuya gerekli olan rehberliği yapabilmektir. Bunu sağlamanın yolu, alanyazın incelemesinin iyi şekilde planlanması ve bu plana göre yazımın yapılmasıdır. Bu bölümün amacı, alanyazı incelemesi yazılırken ne tür hazırlık yapılması gerektiği üzerinde düşünmek ve buna göre aşağıdaki sorulara yanıt aramaktır:

- Alanyazın incelemesinin yazımına nasıl başlanmalıdır?
- Eleştiri ile anlatılmak istenen nedir ve eleştirel yazıda ölçülü nasıl davranılır?
- Alanyazın incelemesinin yazımı için hangi aşamalar kullanılır?

Önceki bölümlerde, alanyazın incelemesi yapmanın nedenleri, alanyazın incelemesi yaparken bilgilerin nasıl organize edileceği ve çıkarılacağı ile ilgili yöntemler ve bunların işleyişi ve farklı fikirlerin bir araya getirilerek nasıl sentez yapılması gerektiği üzerinde durmuştuk. Alanyazın incelemesinin amacı, büyük oranda yapılacak araştırmanın türüne ve amacına göre farklılık gösterecektir. Özellikle, bir önceki bölümlerde üzerinde durulan farklı araştırma türlerinde yapılan alanyazın incelemeleri farklılık gösterebilir. Ancak buradaki ortak nokta, alanyazın incelemesinde, konu ile ilgili güncel kavramların, kuramların ve verilerin açık ve tutarlı şekilde analizini yapmak ve konu ile ilgili bilgileri organize etmek ve ilişkilendirmektir. Alanyazın incelemesinin yazımı ile ilgili bazı teknik yönlere bakmadan önce, alanyazın incelemesinin amaçlarından biri olan bir **akademik araştırma için öneri sunmanın planlanması ve organize edilmesi** ile ilgili bilgileri sunmak faydalı olacaktır.

Öneri Sunma

Alanyazın incelemesinin yazılmasının en büyük nedenlerinden biri yapılacak araştırma ile ilgili bir öneri sunmaktır. Diğer bir değişle, alanyazın incelemesi, yapılacak araştırma için bir gerekçe sunmalı ve araştırmanın neden yapıldığını mantıklı şekilde açıklamalıdır. Bunun yanında, araştırma önerisi için yapılacak alanyazın incelemesi seçilen konu alanının iyi şekilde tarandığını ve tarihsel gelişiminin anlaşıldığını göstermelidir. Tarihsel gelişim, konu ile ilgili diğer araştırmacıların yaptığı tanımlamaların ve varsayımların analiz edilerek yapılacak çalışmanın diğer çalışmalardan hangi yönlerden farklı olduğunu ortaya koymaktır. Özellikle araştırma önerilerinde, seçilen konunun nasıl tanımlandığını, nasıl geliştiğini ve konu ile ilgili yapılan çalışmaların hangi eğilimde olduğunu göstermek tamamen alanyazın incelemesinin nasıl yapılandırıldığı ile birebir ilişkilidir. Konu tarihinin kronolojik bir yapı şeklinde verilmesi yerine, önceki bölümlerde bahsedildiği gibi sentezlenerek verilmesi alanyazın incelemesinde uygulanacak en doğru yaklaşımdır. Bunun yanında, öneri sunumunda alanyazın incelemesi akademik yazının formatına göre yazılmalıdır.

Araştırma önerisi için yazılan alanyazın incelemesinde, yazar oluşturacağı asıl çalışma için bir alt yapı oluşturmakta ve çalışmanın amacını ortaya koyarak özgün bir yaklaşım sergilemeye çalışmaktadır. Bir araştırma önerisinde, alanyazın incelemesinden oluşturulan bir delili desteklemesi ve bunun içinde önceden yapılmış çalışmalardan yeterli düzeyde yararlanmış olması beklenir.

Buna göre oluşturulan bir araştırma önerisindeki alanyazın incelemesinde aşağıdaki özelliklerin bulunması beklenir:

- Çalışılan alanda önderlik yapmış kişileri, kavramları, tanımları, kuramları belirleyerek alanda önceden yapılmış çalışmaları incelemek
- Önceki çalışmalarda ele alınan problemlere nasıl yaklaşıldığını ve hangi yöntemsel varsayımlar kullanıldığını belirlemek

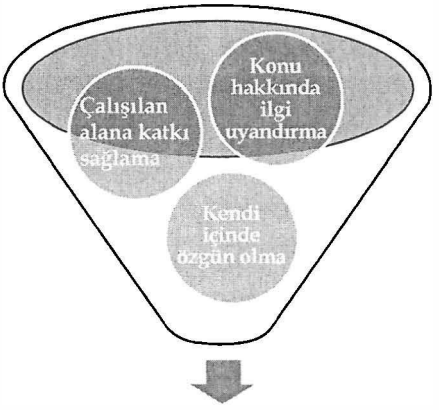
  Diğer araştırmacıların kendi çalışmalarında önemli gördükleri ve üzerinde durdukları konuları belirlemek ve tanımlamak
- Çalışılan alanda önceki çalışmalarda bulunan eksikliklerin tanımlamasını yapmak
- Seçilen araştırma problemine araştırma önerisinde bir çözüm getirmeye çalışmak

  Araştırma önerisinin ortaya koyabileceği özgünlüğü ve yeniliği açıklamak

  Araştırma önerisine gelebilecek muhtemel itirazları ve soruları cevaplayabilmek

Araştırma önerisi verirken dikkat edilecek bir başka nokta ise önerinin konu alanını anlayacak kadar çalışmaları incelemiş olması ve önceki çalışmalara dayanarak yeterli delilleri ve görüşleri ortaya koyabilmesidir. Bunun sağlamanın yolu, oluşturulacak alanyazın incelemesinde analizin iyi şekilde yapılmasıdır. Araştırma önerisi verirken yapılacak çalışmaların analizinde, önceki çalışmalarda kullanılan kavramlar ve fikirler arasındaki ilişkiler belirlenerek alternatiflerini ortaya çıkarmaya çalışmak, doğru bir yaklaşım olacaktır.

Araştırma önerisinden beklenen, yazarın bir konu hakkında ilgi uyandırması ve yapılacak çalışmanın alana bir katkısı olacağını ve seçilen araştırma probleminin kendi içinde özgün olacağını kanıtlayabilmesidir. Bu süreç yapılacak araştırmanın türüne göre farklılık kazanabilir. Örneğin, yazar farklı bir alanda kullanılan yöntemsel bir yaklaşımın kendi çalışması içinde kullanılmasıyla ilgili bir delil geliştirmiş olabilir. Bu durumda yazar, sunduğu öneride bir araştırmaya dayanacak bir yöntemsel yaklaşımın kullanışlılığını ve faydasını göstermek zorunda kalacaktır.

Şekil 1. Araştırma önerisinden beklenenler

Farklı olarak başka bir yazar çalışmasında pratik bir problemin çözüm yollarıyla ilgili denemelere ilgi duymuş olabilir. Bu durumda yazar, verilecek öneride problemin çözümüyle ilgili ön denemelerin başarısını belirleyen faktörler üzerinde durmak zorunda kalacaktır. Bu örnekler dışında birçok araştırma türü ve yöntemi olacağı akıldan çıkarılmamalıdır. Buradaki önemli nokta, yazarın vereceği öneride konunun tarihsel gelişimini sunmak zorunda olduğu ve ele alınan problemin neden çalışılması gerektiğinin sebeplerle açıklanması zorunluluğudur. Konunun tarihsel gelişimi ile yapılacak çalışmanın alandaki yeri ve geçerliliği tam olarak algılanabilir.

Örnek 9.1'de sunulan bir araştırma önerisi, konunun belirlenmesi ve gerekliliğinin ortaya konması adına oluşturulmuş bir alanyazın incelemesini içermektedir. Verilen örnekte araştırılan konunun nasıl yapılandırıldığı, alanyazına dayanarak çalışmanın nasıl tanımlandığı ve özgünlüğünün nasıl ortaya konulduğu kolayca görülmektedir. Verilen örnek dikkatlice okunduğunda aşağıdaki bileşenlerin yazar tarafından nasıl oluşturulduğu ve çalışmanın gerekçesini koyma adına nasıl yapılandırıldığı görülecektir:

1. Seçilen araştırma probleminin gerekçesi ve özgünlüğü için alanyazının yapılandırılması
2. Araştırmanın gerekçesini ortaya koymak için alanyazının akıcı ve kolay okunur şekilde sunulması
3. Alanyazının başında okuyucuya kısa bir giriş vererek konuya ilginin çekilmesi
4. Çalışılan konuda diğer araştırmacıların ne tür çalışmalar yapıldığının sistematik olarak sunulması ve konu alanındaki problemli ve kuşkulu yerlerin okuyucuya bildirilmesi
5. Önceki çalışmalarda yapılan hataların sunulması
6. Yapılan çalışmanın nasıl bir alternatif oluşturduğunun gösterilmesi ve böyle bir çalışmaya neden ihtiyaç duyulduğunun açıklanması

Örnek 9.1. İyi yapılandırılmamış alanlarda grafik hesap makinesi

Ocak (2006b) **Giriş**	**Yorum**
Grafik hesap makineleri **ilk olarak** entegre şekilde bilgisayara benzeyen grafik yazılımları görüntüsü ile 1986 yılında Casio şirketi tarafından yapılmıştır (Waits ve Demana, 2000). Grafik hesap makineleri **piyasaya ilk çıktığında, ilk verilen tepki** bilgisayara göre çok ucuz olması, elle taşınabilmesi ve görüntü ekranından dolayı kullanışlı olmasıydı (Anderson, Bloom, Mueller ve Pedler, 1999). Ulusal Matematik Öğretmenleri Konseyi (NCTM) grafik hesap makinesinin sağladığı bu avantajları görerek **son yıllarda** matematiğin öğretilmesinde ve öğrenilmesinde grafik hesap makinelerinin kullanımını sağlama adına çok önemli kararlar aldı. NCTM, **1986 yılında yayınladığı yıllık raporunda** öğretmenlerden, yöneticilerden ve ölçme ve değerlendirme işi yapan uzmanlardan matematik eğitiminin tüm seviyelerinde grafik hesap makinesini entegre etmelerini isteyerek, sınıf içi aktiviteler, ödev ve değerlendirme dahil olmak üzere uygun matematik aktivitelerinde grafik hesap makinesinin kullanılabileceğini bildirdi. NCTM(1989) Okul Matematiği için Müfredat ve Değerlendirme Standartlarına uygun olarak bu tavsiyesini yenileyerek grafik hesap makinesinin matematiğin öğretilmesinde ve test edilmesinde grafik hesap makinesinin tamamıyla entegre edilmesi gerektiğini	Konunun tarihsel gelişimi alıntılarla okuyucuya sunularak giriş yapılmakta ve konuya olan ilgi çekilmektedir. Konunun tarihsel gelişimini belirtmek adına ilgili yerler kalın olarak belirtilmiştir. Seçilen konunun tarihsel gelişimine verilen alıntılardan desteklemelerle devam edilmektedir.

belirterek, **tüm** öğrencilerin grafik hesap makinelerine erişiminin sağlanmasını istedi. **Daha yakın zamanlarda,** NCTM (1998), Hesap Makineleri ve Gençliğin Eğitimi'nde yayınladığı bildiride grafik hesap makinelerinin öğrencilerin matematiksel anlayış ve uygulamayı değerlendirmek üzere tasarlandığı üzerinde durarak, yapılan uygulamaların öğrencilerin grafik hesap makinesine ulaşımını ve kullanımını sağlaması gerektiğini belirtti. NCTM (2000), yayınladığı Okul Matematiği Standartları ve İlkeleri'nde tüm matematik sınıflarında grafik hesap makinesinin uygun olarak kullanılmasını **savunmaya devam etti.**	
Çalışma	**Yorum**
1993 yılında, Üniversite Giriş Kurulu yapılan Gelişmiş Matematik Yerleştirme Testi için grafik hesap makinelerinin kullanımına izin verdi (Forster ve Mueller, 2002). Günümüzde grafik hesap makineleri matematik sınıflarında kapsamlı ve kalıcı etki yapacak potansiyele sahip araçlar olarak görülmektedir. **Her ne kadar birçok matematik sınıfı okullarda grafik hesap makinesini kullanmaya başlasa da,** yapılan bu değişimlerin doğası ve etkisi tam olarak denenmemiş ve kayıt altına alınmamıştır (Alkhateeb ve Wampler, 2002).	Konu alanında problemli ve kuşkulu yerler okuyucuya sunularak delil ortaya konulmaya çalışılmıştır. İlgili yerlerde delil oluşturmada yöntem 1 ve yöntem 2'den yararlanıldığı görülmektedir.
Her ne kadar yapılan araştırmalar grafik hesap makinelerinin matematik sınıflarında öğrenmeyi artıracağını gösterse de, tam olarak birkaç çalışma sınıf ortamında grafik hesap makinesinin oynadığı role değinmiştir. **Ayrıca,** grafik hesap makineleri ile ilgili yapılan çalışmalar çoğunlukla deneysel ve yarı deneysel olarak yapılmış ve tasarlanmış ve bu tür çalışmalar kağıt kalem kullanılarak yapılan yaklaşımlardan farklı olmayan ve sadece belirlenmiş öğretimsel hedeflerin başarılmasında etkili olup olmayacağı sorusuna odaklanmıştır (Doerr ve Zangor, 2000). **Diğer bir deyişle, çalışmalar** matematik anlayışı için gerekli olan kavramlara odaklanmak adına **çok az zaman harcamışlardır.** Resnick (1988) matematiksel fikirlerin öğrencilerin kendi deneyimlerinin merkez **parçası olması gerektiğini savunarak,** öğretmenlerin matematiği iyi yapılandırılmamış alan olarak öğretmeleri gerektiğini belirtmiştir. **Bu şekilde,** arzulanan becerilerin bazıları geleneksel öğretimin istediği zamandan çok daha kısa bir zamanda **kazandırılabilir** (Heid, 1992).	Ortaya konan delil, sınıf ortamında grafik hesap makinelerinin oynadığı rol tam olarak ortaya konmamıştır.
Grafik hesap makineleri üzerinde yapılan araştırmalar görsel teknolojilerin grafiksel sunumların anlaşılması ve öğrencilerin grafik becerilerinin geliştirilmesinde çok özel bir rol oynadığında birleşmektedir. Grafik hesap makineleri el ile çizilen grafiklere oranla çok fazla avantaj sunmaktadır. **Ayrıca,** grafiklerin dinamik dönüşümlerine izin vererek ayrıu soruya ilişkili yaklaşımları da destekler (Hennessy vd., 2001). **(VERİ) Ancak,** grafik hesap makinesinin sorular karmaşık ve iyi yapılandırılmamış şekilde sunulduğunda öğrencilerin matematik anlayışının nasıl arttırdığı **tam olarak belli değildir ve bu konuda çok az çalışma yapılmıştır. (İDDİA)**	Çalışmanın araştırma odağı okuyucuya sunulmaktadır.

Çalışma	Yorum
Kuramsal Çerçeve	Çalışmanın dayandığı kuramsal çerçeve alıntılarla sunularak yapılan çalışmayla ilgisi ortaya konmaktadır.
Her ne kadar araştırma sonuçları grafik hesap makinelerinin kullanımını **teşvik etse de,** grafik hesap makineleri ile ilgili bazı çalışmalar, öğrencilerin grafik anlayışlarının (Doerr ve Zangor, 2000; Beckmann, Senk, ve Thompson, 1999; Malcolm ve Lyn, 1999) oldukça **sınırlı olduğunu göstermiştir.** (GEREKÇE)Öğrenciler **çoğunlukla** grafik ve modelleme ile ilgili sorunlar yaşamakta ve çok sayıda öğrenci grafikleri kullanarak bilgi almayı ya da bilgi yorumlamayı yapamamaktadır. **Ayrıca, öğrenciler** çeşitli yanlış grafik bilgilerine sahip olup, grafikler arasında bağlantı yaparken **zorluklar yaşamaktadırlar** (Kwon, 2002).**(DESTEKLEME)**	
Özellikle, Spiro vd. (1991), öğretim sistemlerinin gerçek dünya bağlantısı ve iyi yapılandırılmamış alan içerdiğinde, öğrencilerin yetersizliğinin daha açık şekilde görüldüğünü **savunmuştur.** Spiro vd. (1991) bir yapılandırmacı öğrenme (bilişsel esneklik kuramı) kuramı sunarak, öğrencilerin bilgiyi farklı şekillerde ve sunumlarda ulaşma ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Çünkü farklı sunumlar, yaklaşımlar ve bağlamsal amaçlar yardımıyla öğrenciler karmaşık ve iyi yapılandırılmamış bilgi içeren alanları mantıklı şekilde özümseyebilirler. Hesap makineleri yardımıyla öğrenciler fonksiyonları grafik, sayısal ve sembolik ile temsil edebilir. Böylece hesap makineleri bu alanda eğitim desteği sağlayabilir. Kavramsal ve anlamsal zorlukların üstesinden gelmek amacı ile, grafik hesap makineleri öğrencilere yarar sağlayabilir. Kwon (2002) grafik hesap makinelerinin, karmaşık grafik konularında öğrencilere anlama ve mantıklı düşünme desteği verdiğini göstermiştir.	Araştırma odağı verilen alıntılarla desteklenmektedir. Çalışmanın dayanak noktası ve ortaya koymaya çalıştığı şey alıntılarla desteklenerek okuyucuya sunulmaktadır.
İyi yapılandırılmamış alanlarda kullanılan grafiklerin anlaşılmasında öğrencilerin ne düşündükleri ve bu bağlamda grafik hesap makinelerinin hangi yönlerden yardımcı olduğunun tam olarak **araştırılması gerekmektedir.** Her ne kadar matematik genellikle iyi yapılandırılmış bir alan olarak kabul edilse de, iyi yapılandırılmış bir yaklaşım öğrencilerin bilgiyi yeni durumlara ve örneklere göre uygulaması ve yorumlaması için **yeterli değildir. Özellikle** aynı konunun daha ileri seviyede ve karmaşık bilgisiyle karşılaşıldığında, bu gereksinim **kendini daha iyi göstermektedir.** Bilişsel esneklik kuramına göre, iyi yapılandırılmış alanlarda konunun kavratılması için yapılan aşırı derecede basitleştirme, öğretime yönelik yapısal yaklaşımlarda bilgi kaybına sebep olmakta ve yeni ve benzer durumlarda arasında bilgi aktarımı sağlamasında da **başarısız olmaktadır** (Spiro vd., 1991). Spiro vd. (1990) öğrencilerin yeni ve benzer alanlara bilgi aktarabilmesini sağlamak ve aşırı derecede konunun basitleştirilmesinde kaçınmak için bilginin farklı şekilde ve farklı amaçlar ile **sunulmasını savunmuştur.**	Önceki çalışmalarda var olan eksiklikler okuyucuya sunulmaktadır.

Çalışma Özet	Yorum
Bu çalışmanın amacı, iyi yapılandırılmamış alan içinde üniversite öğrencilerinin grafiksel konuları anlamalarında, grafik hesap makinesinin gösterdiği etkileri **incelemektir. Bu anlamda, çalışmanın önerdiği varsayım,** grafiksel konularla çalışan öğrencilere esneklik sağlaması adına grafik hesap makinesi kullanmanın faydalı bir araç olduğudur. Grafik çizmek için kullanılabilecek birçok farklı teknolojilerinin olduğu ve birçoğunun hesap makinelerine göre daha kullanılabilir olduğu bir gerçektir. Bu çalışmada hesap makinesi kullanımının önemli sebepleri: grafik hesap makineleri taşınabilir, kullanımı kolay ve öğrencilere hızlı geribildirim vermekte ve hızlı ve kolay grafik çizmektedir. Aynı zamanda, grafik hesap makineleri karmaşık aritmetik hesaplama yapma ve karmaşık fonksiyonların grafiklerini çok hızlı şekilde çizme kabiliyetine sahiptir. Maliyet yönünden grafik hesap makinesinin daha uygun olması kullanım seçimi için **diğer sebeplerden birisidir. Bu çalışma** üniversite öğrencilerinin grafik hesap makinelerine karşı gösterdiği tutumu, grafik hesap makinesinin kullanımına olan yatkınlığı ve matematiksel problem çözmenin farklı yönlerini ele almakta ve bilişsel esneklik kuramının bakış açısından **sonuçları yorumlamayı hedeflemektedir.**	Çalışmanın gerekçesi, özgünlüğü, amacı ve hangi yönlerden farklı olduğu ve neden araştırılması gerektiği ayrıntılı şekilde açıklanmıştır. Araştırma problemi ortaya konmaktadır.
Çalışma, farklı grafiksel problemler arasındaki bilgi transferine, farklı ve benzer grafiksel problemlerin karşılaştırılması, grafiksel kavramların karmaşıklığı ve öğrencilerin basit düzeydeki fonksiyonların grafiklerini göz ardı ederek karmaşık fonksiyonları ve grafiklerini grafik hesap makinesi kullanarak anlamasıyla ilgili olarak **bilişsel esnekli kuramının ilkelerine dayanmaktadır. Özellikle** grafik hesap makinesinin yoğun olarak kullanıldığı ve öğrencilerin geleneksel kağıt kalem yöntemleri kullanarak çözülemeyen ya da tam olarak çözüm yolu bulunamayan karmaşık fonksiyonların grafikleri için hesap makinesiyle etkileşime geçtiği durumlarda grafik hesap makinesinin **hangi yönlerden anlamayı arttırdığı araştırmaya değer bir konudur.**	Araştırmanın önemi ve gerekçesi ortaya konmaktadır.

Kaynakça

Alkhateeb, H. M. ve Wampler, J. (2002). Graphing calculators and students'conceptions of the derivative. *Perceptual and Motor Skills, 94*, 165-170.

Anderson, M., Bloom, L., Mueller, U. ve Pedler, P. (1999). The impact of the graphics calculator on the assessment of calculus and modeling. *International Journal of Mathematical Education in Science & Technology, 30*(4), 489-499. Beckmann, C. E., Senk, S. L. ve Thompson, D. R. (1999). Assessing students'understanding of functions in a graphing calculator environment. *School Science and Mathematics, 99*(8), 451-456.

Doerr, H. M. ve Zangor, R. (2000). Creating meaning for and with the graphing calculator. *Educational Studies in Mathematics, 41*,143-163.

Forster, P. A. ve Mueller, U. (2002).What effect does the introduction of graphics calculators have on the performance of boys and girls in assessment in tertiary entrance calculus? *International Journal of Mathematical Education in Science and Technology, 33*(6), 801-818.

Heid, M. K. (1992). *Final report: Computer-Intensive Curriculum for Secondary School Algebra.* Final report for NSF project number MDR 8751499.University Park, PA, The Pennsylvania State University, Department of Curriculum and Instruction.

Hennessy S., Fung P. ve Scanlon, E. (2001). The role of the graphic calculator in mediating graphing activity. *International Journal of Mathematical Education in Science and Technology, 32*(2), 267-290.

Kwon O. (2002). The effect of calculator-based ranger activities on students' graphing ability. *School Science & Mathematics, 102*(2), 57-68.

Malcolm, A. ve Lyn, B. (1999). The impact of the graphics calculator on the assessment of calculus and modeling. *International Journal of Mathematical Education in Science & Technology, 30*(4), 489-499.

National Council of Teachers of Mathematics (1986). *Position statement: Calculators in the mathematics classroom*. Reston, VA: Author.

NCTM (1989). *Curriculum and evaluation standards for school mathematics*. National Council of Teachers of Mathematics, Reston, VA.

National Council of Teachers of Mathematics. (1998). The use of technology in the learning and teaching of mathematics [position statement]. : http://www.nctm.org/about/general.information/Position.Statement.13.htm adresinden 10 Nisan 2000 tarihinde alınmıştır.

NCTM (2000). *Principles and standards for school mathematics*. National Council of Teachers of Mathematics, Reston: VA

National Council of Teachers of Mathematics (NCTM). (Reformatted October, 2002). *Position statement: Calculators and the education of youth*. http://www.nctm.org/about/position_statements/ adresinden 5 Mayıs 2002 tarihinde alınmıştır.

Resnick, L.B. (1988). Treating mathematics as an ill-structured discipline. In R. I. Charles &E.A. Silver (Eds.), *The teaching and assessing of mathematical problem solving* (pp.32-60). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Spiro, R. J., Feltovich, P .J.,Jaconson, M. J. ve Coulson, R. L.(1991). Knowledge representation, content specification, and the development of skill in situation-specific knowledge assembly: Some constructivist issues as they relate to cognitive flexibility theory and hypertext. *Educational Technology, 31*(9), 22-25.

Spiro, R. J., Feltovich, P .J.,Jaconson, M. J. ve Coulson, R. L.(1992).Cognitive flexibility, constructivism, and hypertext: Random access instruction for advanced knowledge acquisition in ill-structured domains. In T.M. Duffy & D. H. Jonassen (Eds.).*Constructivism and the technology of instruction: A conversation* (pp.57-76). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Waits, B. K. ve Demana, F. (2000). In National Council of Teachers of Mathematics 2000 Yearbook (p.51-66), *Calculators in mathematics teaching and learning: past, present, and future*. NCTM, Reston: VA.

Eleştirel Yazı

Alanyazın incelemesinin uygun akademik kriterler içinde yazılması bazı özelliklerin yerine getirilmesi ile birebir ilişkilidir. Bu özelliklerin başında eleştirel yazı gelmektedir. Önceki konularda bahsi geçen çalışmaların analizi, fikirlerin organize edilmesi ve argümanların anlaşılıp belirlenmesi aşamasından sonra oluşturulacak akademik yazı ister deneysel olsun ister kuramsal olsun eleştirel bir yöntem izlemelidir. **Etkili bir eleştirel yazının ana noktalarını şu şekilde sıralamak yazara yazma aşamasında rehberlik edecektir:**

> Bir durumu onaylayarak ya da karşı çıkarak, ya da ele alınan zayıf ya da güçlü yönlerin tüm değerlendirmesini yaparak kullanışlılığını test etmek.

- Yazarın kendisinden çok çalışmada fikirlere, kuramlara ve delillere odaklanmaya çalışmak. Dikkatli, düşünülmüş ve gerekçeleri sunulmuş değerlendirme yapmak.
- Oluşturulan delilleri ve fikirleri önceki çalışmalara dayandırmak, oluşturulmuş delilleri kullanarak yeni sentez oluşturmak, yeni fikirlerin oluşumunda devamlı olarak eski fikirlerden yararlanmak.
- Çalışmalarda kullanılmış olan yanıltmacaları, farazi bilgileri, eksiklikleri tespit ederek delillerin geçerliliğini sorgulamak.
- Var olan bir yaklaşımın ya da görüşün yararlı olacağını delillerle ortaya koyarak, diğer görüşlerin reddedilmesi gerektiğini savunmak.
- Başkaları tarafından yapılan eleştirilerdeki eksikleri tespit ederek, yapılacak özgün çalışmanın yararlığını ortaya koymak

Oluşturulan akademik yazılarda başkalarının çalışmalarını değerlendirirken ya da eleştirel yazı içinde kullanırken çalışmaya ve özellikle yazarına gereken saygı ve itibar mutlaka gösterilmelidir. Başkalarının da sizin çalışmalarınızı kullanacakları ve sizin de bu akademik saygıyı isteyeceğiniz akıldan çıkarılmamalıdır. Bundan dolayı, eleştirel yazılarda oldukça açık ve net olmalı, ele alınan çalışmalar adil şekilde değerlendirilmelidir. Oluşturulan delillerin ve görüşlerin hatırına başkalarının yaptığı çalışmalara haksızlık yapılmamalı, gereken akademik özen ve gerekli standartlar içinde çalışmalar ele alınmalıdır.

Eleştirel yazıdan istenen şey, ele alınan fikirlerin, delillerin ya da olayların hangi yönlerden eksik ya da kusurlu olduğunun sebepleri ile beraber sunulması ve ortaya konan delillerin detaylı olarak açıklanabilmesidir. Diğer bir değişle, ele alınan çalışmadaki ana delilleri tamamen göz ardı ederek, diğer fikirlerin çalışmadan seçilerek değerlendirmeye tabi tutulması çalışmanın tam olarak anlaşılmadığı ve analiz edilmediği anlamına gelir. Bununla beraber, eleştirel yazı içinde çalışmalar kullanılarak **çok iddialı cümlelerden** ve fikirlerden mümkün olduğunca kaçınmalı, yazı boyunca çalışmaların sistematik olarak değerlendirildiği, analiz edildiği ve bunlarında belirlenen yapı içinde akademik yazıya aktarıldığı izlenimi verilmelidir. Çalışmalara dayanmayan ve yazarın kendi görüşünü belirten yazılar, sadece yapılan analizin ne kadar geçersiz olduğunu gösterecektir.

Akademik Yazıda Kurallar

Alanyazın incelemesi yapılırken kullanılan çalışmalarda başkalarının fikirlerini, kavramları ve ortaya koydukları kuramları kullandığımız gerçeğini unutmamız gerekmektedir. Bundan dolayı, başkalarının çalışmalarını kullanırken adil, yasal ve dengeli davranılması gerekmektedir. Bu süreç, kullanılan çalışmaların eksiksiz ve doğru olarak alıntısının verilmesini ve Telif Hakları Kanunu ile Fikri Mülkiyet Haklarına kesinlikle uyulmasını içermek-

tedir. Özellikle akademik çalışmaların değerine ve standartlarına zarar verebilecek bazı durumları kısada olsa vermek faydalı olacaktır:

a. **Saptırma:** Başkalarının yaptığı çalışmaları yanlış sunmak ve tanıtmak
b. **Uydurma:** Gerçek ve var olmayan şeyleri gerçekmiş gibi sunmak ve kullanmak
c. **Aldatmaca:** Doğru alıntıları kullanmamak
d. **Ayrıcalık yapma:** Birebir yapılan çalışmayla ilişkisi olmamasına rağmen bildik ve tanıdık araştırmacıların yaptığı çalışmaları kullanarak alıntılamak
e. **Eser hırsızlığı/intihal (aşırma):** Bilerek ve isteyerek bir başkasının yaptığı çalışmayı kendisi üretmiş gibi almak ve kullanmak

Yazma Sürecinde Karşılaşılabilecek Problemler

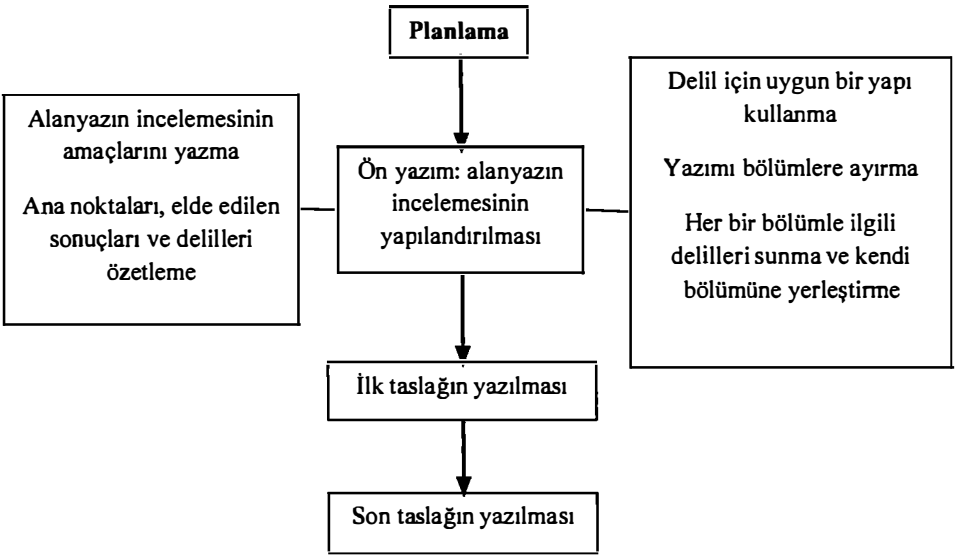
Akademik bir çalışma olarak alanyazın incelemesinin yazılması sırasında karşılaşılabilecek birçok problem ve sorun olabilir. Ancak önemli olan nokta, karşılaşılabilecek bu problemlerin farkında olmak ve gerektiği şekilde önlemlerini alabilmektir. Analiz, sentez vb. gerekli tüm aşamalar tamamlansa da, yazma aşaması sırasında çıkabilecek problemlerin farkında olmak, yazarı daha motive edici ve yaptığı çalışmaya odaklayıcı bir unsur olarak görülebilir. Özellikle akademik yazı ile deneyimi az olan genç araştırmacıların zorlandığı noktalar yazma işleminin zamana ve daha çok çalışmaya bağlı olduğudur. Bu sebeple, alanyazın incelemesi yazarken karşılaşılabilecek problemler ve bunların sebepleri ve çözüm yolları Tablo 3'de sunulmuştur.

Tablo 3. Yazım aşamasında karşılaşılabilecek problemler ve muhtemel çözüm yolları

Problem	Muhtemel sebep	Çözüm yolu
Yetersiz zaman	Akademik çalışmaları yarı-zamanlı yürütmek. Yaşamın getirdiği diğer sorumluluk ve şartlar	Zaman yönetimini öğrenme. Yapılan işin önemli ve gerekli olduğunu kavrama. Yazma işlemini hayatın bir parçası haline getirme.
Akademik stile olan yabancılık	Akademik stil ve kurallardaki deneyim eksikliği. Sadece yapılan iş ya da çalışılan yerdeki kurallara olan alışkanlık.	Farklı stil ve kuralları okuma. Farklı durumlarda farklı kuralları anlamaya ve kullanmaya çalışma ve bunu gelenek haline getirme
Uzun yazılara olan yabancılık	Konuşmaya ve dinlemeye olan merak ve alışkanlık. Günlük hayatta yazıyı çok az iş için kullanma, özellikle başkalarını ikna etme ve ortaya delil koyma için. Bundan dolayı yazım kuralları ve gramere olan uzaklık.	Okuma ve yazma alışkanlığı edinme. Küçük parçalar yazarak işe başlama. Yazım işlemini küçük parçalara bölerek iş yükünü bölümlere ayırma.

Alanyazın İncelemesini Yazma Süreci

Oluşturulacak alanyazın incelemesi için başlangıç aşamasında bir plan oluşturmak ve bu plana göre hareket etmek alanyazın incelemesinin diğer aşamalarında ve yazma aşamasında problemleri daha aza indirecek ve gösterilen çabadan en yüksek düzeyde verim alınmasını sağlayacaktır. Oluşturulacak plan, çalışmanın genel şablonunu ortaya çıkarma ve bu şablon üzerinde istenilen değişikliklerin daha kolay yapılması adına önemli bir süreçtir. Özellikle kullanılacak olan fikirlerin birleştirilmesi ve sentezlenmesi aşamasında bir plana göre hareket etmek oldukça faydalıdır. Yazımın ilk aşamasında planlama yapma, fikirlerin sistematik olarak kullanılmasına olanak tanıyıp, fikirler arasında nasıl bir ilişki olduğunu daha kolay gösterecektir. Bunun yanında devamlı bir plan çerçevesinde yazma işlemini yürütmek, zaman içinde yazarı daha sistematik hale getirecek, yazma sürecinden ve yazma aşamasından neler beklendiğinin görülmesini daha kolay gösterecektir. Yazma işlemi için kullanılabilecek bir plan Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Alanyazın incelemesinin yazımı için oluşturulacak plan

Alanyazın incelemesinin yazımının planlanması tamamlandıktan sonra yapılacak iş ilk taslağın yazımının yapılmasıdır. Bu süreç, çalışmanın amacının ne olduğunu, alanyazın incelemesinin amacını ve oluşturulacak deliller için uygun bir yapının hazırlanmasını içermektedir.

Amacın belirlenmesi

Alanyazın incelemesinin neyi hedeflediği ve neyi başarmak için yapıldığı açık ve net olarak belirtilmelidir. Alanyazın incelemesinin amacı açık, net ve kesin cümlelerle yazılmalıdır. Amaç uzunluk olarak oldukça kısa tutulmalı, birbiriyle çelişen ifadeler kesinlikle yazılmamalıdır. Alanyazın incelemesinin amacı, giriş bölümünde mutlaka belirtilmeli ve bu amaca uygun olarak alanyazın incelemesinin gerisi yapılandırılmalıdır. Bundan dolayı, amaç ya da amaçlar alanyazın incelemesinin temel dayanak noktasını oluşturmaktadır. Alanyazın incelemesinin içeriği, yazılan amaca uygun olmalı, amacı birebir karşılamalı ve amaçla birebir ilişkili olmayan çalışmalar ve içerik alanayazın incelemesinde bulunmamalıdır.

Örnek 9.2. Amacın belirlenmesi 1

Amaç 1: Bu alanyazın incelemesinin amacı, hangi programların aile yaşamını başarılı şekilde devam ettirdiğini bulmaktır.

Amaç 2: Bu alanyazın incelemesinin amacı, çocukların aile yaşamından uzaklaşmasına engel olan aile koruma programlarının yararını ve görevini irdelemektir.

Amaç 2, amaç 1'e göre daha iyi yapılandırılmıştır, çünkü amaç 2 incelenecek programların ismini vererek kapsamı ve sınırları daha iyi belirtmiştir. İkinci olarak, amaç 2, aile korumayı, çocukların aileden uzaklaşmasını önlemek şeklinde tanımlayarak daha anlaşılır bir cümle kullanmıştır.

Örnek 9.3. Amacın belirlenmesi 2

Amaç 1: Bu alanyazın incelemesinin amacı, iş bırakma sebeplerinin ne olduğu incelemektir.

Amaç 2: Bu alanayazın incelemesinin amacı, iş memnuniyeti ile iş bırakma arasında öğretmenler ve yöneticiler açısından ne tür ilişkiler olduğunu incelemektir.

Amaç 2, amaç 1'e göre daha iyi yazılmıştır, çünkü "ne sebep olduğu" cümlesi amaç 1'de ucu açık ve çalışılması çok geniş ve güç bir alan oluştururken amaç 2'de iş incelenecek alan öğretmenler ve eğitim alanındaki yöneticilere indirgenerek daha dar kapsamda tutulmuştur.

Bilgilerin Sistematik Yazım Yöntemleri

Alanyazın incelemesi için oluşturulacak delillerin yazılması için üç farklı model kullanılabilir. Araştırma sonucunda görüşler ve deliller kararlaştırıldıktan sonra bu modellere göre alanyazın incelemesinin yazımına

geçilebilir. Tablo 4'de sunulan modellerden hangisi kullanılırsa kullanılsın oluşturulacak çalışmanın yazımında aşağıdaki bileşenler okuyucuya mutlaka sunulmalı ve alanyazın incelemesinin ilk taslağında bu bileşenler yer almalıdır:

- Araştırılacak problemin sunulması
- Sunulan problemin çözümü için bir öneri getirilmesi
- Getirilen önerinin uygulanması sonucunda sağlayacağı faydaların incelenmesi
- Sunulan öneriye gelebilecek itirazların ve karşı görüşlerin sunulması ve çürütülmesi

Şekil 2. Sistematik yazımın bileşenleri

Tablo 4. Sistematik yazım modelleri

Problem farkındalığı modeli	Sebep-sonuç modeli	Muhtemel çözüm modeli
Problemin varlığını gösterme •Problemin boyut ve kapsamını göstermek için örnekler verme •Problemin gerçekten ele alınması gerektiğini göstermek için gerekçeler sunma •Problemin tanımını yapma **Okuyucuya problemin ele alınması gerektiğini gösterme** •Özel deliller sunma Var olan durum devam ederse ya da bir şey yapılmazsa karşılaşılabilecek sonuçlardan haberdar etme •Sonuçlar için gerekçe sunma •Problem durumunu özetleme Problemin bileşenlerini sunma Problem durumunu çözmek için bir yaklaşım(öneri) sunma	**Problemin varlığını gösterme** •Problemin muhtemel nedenlerini gösterme •Probleme neden olan sebeplerin ana faktörlerini belirleme Karışık alanları netleştirme •Uygun olmayan ve ilişkisiz nedenleri ayıklama •Ayıklanan nedenler için delil sunma **Önerilen nedene odaklanma ve dikkati çekme** •Önerilen neden için deliller sunma •Delilleri ve görüşleri özetleme Uğraşılacak probleme öneri ya da çözüm yolu sunma	Yapılan tanımlamaları ve denenmiş çözümleri düşünme •Denenmiş çözümlerle ilgili örnekler verme •Denenmiş örneklerin neden yetersiz olduğunu ya da başarısız olduklarını gösterme •Başarısızlığa götüren nedenleri gösterme •Nedenler için delil sunma **Muhtemel alternatifleri düşünme** •Alternatif çözüm yollarını karşılaştırma •Alternatif yolların muhtemel etkilerini gösterme •Eleme yöntemi ile alternatif çözümlerden birini seçme •Seçme işlemi için gerekçeler sunma Problemi, denenmiş çözüm yollarını, neden başarısız ya da yetersiz olduklarını ve muhtemel alternatif yollarını özetleme

Sistematik yazım için hangi model kullanılırsa kullanılsın açık, anlaşılır ve ortaya konan fikirlerin okunması adına oldukça net olmalıdır. Özellikle sunulan öneri, çoğunlukla diğer çalışmalara dayandırılacağı için kullanılan çalışmalar özenli ve doğru şekilde yazılmalı ve kullanılmalıdır. Yukarıda verilen modeller söylenilmek istenilen şeylerin belli bir yapıya göre ve amaca uygun olarak yazılmasını sağlamaktadır. Buna göre, Örnek 9.4'de sunulan örnek analitik model ile yazımının nasıl gerçekleştirildiğini ve buna göre de yazım aşamasının nasıl yapıldığını göstermektedir.

Örnek 9.4. Analitik model ile sistematik yazım

Modelin bileşenleri	Bileşenlerin kullanılması
Problemin muhtemel nedenlerini gösterme	Her ne kadar araştırma sonuçları grafik hesap makinelerinin kullanımını teşvik etse de, grafik hesap makineleri ile ilgili bazı çalışmalar, öğrencilerin grafik anlayışlarının (Doerr ve Zangor, 2000; Beckmann, Senk ve Thompson, 1999; Malcolm ve Lyn, 1999) oldukça sınırlı olduğunu göstermiştir. Öğrenciler çoğunlukla grafik ve modelleme ile ilgili sorunlar yaşamakta ve çok sayıda öğrenci grafikleri kullanarak bilgi almayı ya da bilgi yorumlamayı yapamamaktadırlar. Ayrıca, öğrenciler çeşitli yanlış grafik bilgilerine sahip olup, grafikler arasında ilişki kurarken zorluk çekmektedirler (Kwon, 2002).
Problemin varlığını gösterme	Spiro vd. (1991), gerçek dünya bağlantısı ve iyi yapılandırılmamış alan içeren pek çok öğretim sisteminde öğrencilerin yetersizliğinin daha açık şekilde görüldüğünü savunmuştur. Spiro vd. (1991) bir yapılandırmacı öğrenme (bilişsel esneklik kuramı) kuramı sunarak, öğrencilerin bilgiye farklı şekillerde ve sunumlarda ulaşma ihtiyacı olduğunu belirtmiştir. Çünkü farklı sunumlar, yaklaşımlar ve bağlamsal amaçlar yardımıyla öğrenciler karmaşık ve iyi yapılandırılmamış bilgi içeren alanları mantıklı şekilde özümseyebilirler. Grafik hesap makineleri yardımıyla öğrenciler fonksiyonları grafik, sayısal ve sembolik ile temsil edebilirler ve böylece hesap makineleri bu alanda eğitim desteği sağlayabilir. Öğrencilerin kavramsal ve anlamsal zorluklarını yenmek adına, grafik hesap makineleri öğrencilere yarar sağlayabilir. Kwon (2002) grafik hesap makinelerinin karmaşık grafiksel konularda öğrencilere anlama ve mantıklı düşünme desteği verdiğini göstermiştir. Bu nedenle, iyi yapılandırılmamış alanlarda kullanılan grafiksel problemin anlaşılmasında öğrencilerin ne düşündükleri ve bu bağlamda grafik hesap makinelerinin hangi yönlerden yardımcı olduğunun tam olarak araştırılması gerekmektedir.
Probleme neden olan sebeplerin ana faktörlerini belirleme	Her ne kadar matematik genellikle iyi yapılandırılmış bir alan olarak kabul edilse de, iyi yapılandırılmış bir yaklaşım, özellikle aynı konunun daha ileri seviyede ve karmaşık bilgisiyle karşılaşıldığında, öğrencilerin bilgiyi yeni durumlara ve örneklere göre uygulaması için yeterli değildir. Bilişsel esneklik kuramına göre, iyi yapılandırılmış alanlarda konunun kavratılması için yapılan aşırı derecede basitleştirme öğretime yönelik yapısal yaklaşım için başarısız ve bilgi kaybına sebep olmakta ve yeni ve benzer durumlar arasında bilgi aktarımı sağlamasında da yetersiz kalmaktadır (Spiro vd., 1991). Spiro vd. (1990) öğrencilerin yeni alanlara bilgi aktarabilmesini sağlamak ve aşırı derecede konunun basitleştirilmesinden kaçınmak için bilginin farklı şekilde ve farklı amaçlar ile sunulmasını savunmuştur.

Karışık alanları netleştirme	Grafik çizmek için kullanılabilecek birçok farklı teknolojilerinin olduğu ve birçoğunun hesap makinelerine göre daha kullanılabilir olduğu bir gerçektir. Ancak bu çalışma da hesap makinesi kullanımının bazı sebepleri vardır. Grafik hesap makineleri taşınabilir, kullanımı kolay ve öğrencilere hızlı geribildirim vermekte, hızlı ve kolay grafik çizmektedir. Grafik hesap makineleri karmaşık aritmetik hesaplama yapma ve karmaşık fonksiyonların grafiklerini çok hızlı şekilde ve esnek olarak çizme kabiliyetine sahiptir. Maliyet yönünden grafik hesap makineleri daha ucuzdur.
Uygun olmayan ve ilişkisiz sebepleri ayıklama Ayıklanan nedenler için delil sunma	Spiro vd. (1991) ve Resnick (1988) çoğu öğretmenin ağırlıklı olarak konuyu basitleştirerek öğrenciye verdiğini savunmaktadır. Bu çalışma öğretmenin aşırı derecede ve yüksek seviyede bilgi ile başlamasını savunmamaktadır, çünkü bu yöntem karışıklığa ve anlaşılmamaya yol açabilir. Teorik olarak, grafik hesap makineleri kullanarak farklı fonksiyon grafikleri ile deneyim ve anlama hızlandırılabilir, böylece öğrenciler daha yeni ve benzer durumlarda bilgiyi kullanıp uygulayabilirler. Bu çalışmada, iyi yapılandırılmamış alana ilişkin belirtilmesi gereken nokta, bilişsel esneklik kuramının beş ilkesi bir rehber olarak kullanılarak grafik hesap makinesinin kullanıldığı yerlerde öğrencilerin grafik algısı ve anlayışına bakılmasıdır.
Önerilen nedene odaklanma ve dikkati çekme Önerilen neden için delil sunma Argümanı özetleme	Grafik hesap makineleri üzerinde yapılan araştırma grafik teknolojilerinin öğrencilerin grafik beceri ve grafik yorumlama ve anlaşılmasını kolaylaştırmak için benzersiz bir rol oynadığını göstermiştir. El ile grafik çizimine oranla grafik hesap makineleri birçok avantaja sahiptir. Ayrıca, grafiklerin dinamik dönüşümlerine (Hennessy vd., 2001) izin vererek aynı soruya ilişkili yaklaşımları da destekler. Ancak, grafik hesap makinesinin sorular karmaşık ve iyi yapılandırılmamış şekilde sunulduğunda öğrencilerin matematik anlayışının nasıl arttırdığı tam olarak belli değildir ve bu konuda çok az çalışma yapılmıştır.

Tümevarım ve Tümdengelim Yazım Yöntemi

Alanyazın incelemesinde, ele alınan problemin geçerliliğini, muhtemel sebepleri ve bu sebeplere neden olan ana faktörleri sunmak için izlenecek farklı sistematik yolları bulmak mümkündür. Örneğin, bir konunun tarihsel gelişimini göstermek istiyorsak izlenecek en iyi yazım yöntemi, konunun kronolojik bir yapı içinde düzenlenerek okuyucuya sunulmasıdır. Ancak buradaki önemli nokta, ele alınan konu için kullanılan kronolojik yapı delillerin ve görüşlerin geçerliliğini göstermek için kullanılmış ve delillerin bir parçası olması gerçeğidir. Kullanılan kronolojik yapı delil oluşturmanın kendisi değildir. Kullanılan kronolojik yapı okuyucuya ele alınan problemin muhtemel sebeplerini yazmak için kullanılan bir yöntemdir. Diğer taraftan, okuyucunun sunulan problemi daha iyi anlaması adına bilenen şeylerden başlayarak bilinmeyene doğru gitmek ve okuyucuya analizi ve sentezi bu şekilde sunmak kullanılabilecek başka bir yöntemdir. Bununla beraber tümevarım (özelden genele) ve tümdengelim (genelden özele) yöntemleri kullanılarak alanyazın incelemesinde ele alınan problem için yazım yapılabilir. Buna göre Tablo 5 ve 6 tümevarım ve tümdengelim yöntemlerini kullanarak alanyazın incelemesinin yazımını göstermektedir.

Tablo 5. Tümevarım yazım yöntemi

Araştırma için tümevarım metodu	Yazma için kullanılan tümevarım metodu
Araştırmacı bilgi ve veri (deneysel, kuramsal) toplar.	Giriş Özel örnekler verilir.
Araştırılacak olan problem ve soru belirlenir.	Problemin amacı ve uygunluğu ile ilgili örnekler ve yorumlar yazılır.
Toplanan veri analiz edilir, sınıflandırılır ve mümkünse bölümlere ayrılır.	Veri analizi yazılır, sınıflandırılır ve sorulara göre daha fazla örnekler verilir.
Toplanan veride varsa uygun modeller çıkarılır ve muhtemel kuramlar önerilir.	Verilerin uygunluğu, kullanışlılığını ve bulgular yazılır, varsa genelleme ve ortaya konan model yazılır.
Muhtemel model (kuram) test edilir, geliştirilir ve model diğer modellerle ve kuramlarla karşılaştırılır.	Modelle ilgili ana sonuçlar ve model içindeki ilişkilerle ilgili geliştirilen fikirler ve öneriler yazılır.

Tablo 6. Tümdengelim yazım yöntemi

Araştırma için tümdengelim metodu	Yazma için kullanılan tümdengelim metodu
Araştırmacı kuramı belirler.	Giriş: kuram yazılır.
Kuram kullanılarak hipotezler ve araştırma soruları çıkarılır	Kuramdan çıkarılan ana sorular. Özellikle soruların sebepleri için özel örnekler ve gösterimler yazılır.
Kavramlar ve değişkenler tanımlanır	Ana konuların tanımlanması ve diğer yardımcı ve ilişkili konularak belirlenerek yazılır.
Belirlenen değişkenleri ölçmek için bir ölçme aracı geliştirilir	Veri toplama teknikleri yazılır. Verinin özellikleri yazılır.
Ortaya konan hipotez doğrulanır	Hipotezin doğruluğu, çıkan sonuçlar, bulgular ve kuramla ilişkisi yazılır.

İlk Taslağın Yazımı

Alanyazın incelemesi için yazılacak ilk taslak, planlanmış bir yapıya dayanarak söylenmek istenen şeylerin çok kısa bir özetini içermelidir. İlk taslakta, kesinlikle detayları verme işi yapılmamalı, sadece oluşturulacak alanyazın incelemesinin genel yapısı ortaya konulmalıdır. İlk taslakta okuyucunun genel olarak ihtiyaçları karşılanmalı, alanayazın incelemesinde bulunacak bölümler belirlenmeli ve her bölümle ilgili kısa bilgiler verilmelidir. İlk taslakta çalışmanın giriş bölümüne yer verilmeli ve çalışmanın konusu ve amacı okuyucuya sunulmalıdır. Buna göre Örnek 3'de bir tez önerisinin ilk taslağında bulunabilecek bölümler sıralanmaktadır.

Örnek 9.5. Tez önerisi içeriği

I. GİRİŞ
Araştırma Problemi (Problem Durumu)
Amaç
Önem
Sınırlılıklar
Tanımlar
II. **ALANYAZIN İNCELEMESİ**
III. YÖNTEM
Araştırma Yöntemi
Evren ve Örneklem
Verilerin Toplanması
Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması
IV. ÇALIŞMA PLANI
V. KAYNAKLAR

Giriş Bölümünü Yazma

Giriş bölümü makale, kitap, tez vb. birçok akademik yazının başlangıç noktasıdır. Giriş bölümü oluşturulacak akademik yazının tümünü kapsayacak şekildedir. Giriş bölümünün amacı, araştırma için bir dayanak noktası ve çatı oluşturmaktır. Böylece, bu dayanak noktasını okuyan okuyucu çalışmanın diğer çalışmalarla nasıl ilişkili olduğunu anlayabilmelidir. Diğer taraftan, oluşturulacak çalışmanın yapısına göre giriş bölümleri farklılık gösterebilir. Ancak ister nitel olsun ister nicel olsun, isterse alanyazın incelemesi için yapılsın kullanılacak genel bir modelden bahsetmek çok faydalı olacaktır. Bu modeli kullanarak bir alanyazın incelemesinin girişinin nasıl tasarlandığını ve yazıldığını görmeye çalışalım. Giriş modeli araştırma önerileri için de kullanılabilecek genel bir yapıya sahiptir. Model aşağıdaki bileşenlerden oluşmaktadır:

- Araştırma problemi
- Problemi ele almış olan çalışmalar
- Çalışmalardaki eksiklikler
- Okuyucu için çalışmanın önemi
- Çalışmanın amacı

Modelin içerdiği her bir bileşenin sunulduğu bir giriş çalışması Örnek 9.6'de sunulmuştur. Örnek 9.6 *Sınıf ortamında etnik farklılık* konusunu ele alan bir giriş bölümünden oluşmaktadır.

Örnek 9.6. Sınıf ortamında etnik ve ırksal farklılık

Creswell (2002)	
Çalışma 1964 yılında İnsan Hakları Kanunu ve 1965 yılında Yüksek Öğretim Kanunu çıkmasına rağmen Amerika'da bulunan **kolej ve üniversiteler** öğretim elemanı ve öğrencileri arasındaki **etnik ve ırksal yapının** çeşitlenmesinde ve artış göstermesinde **büyük sorunlarla karşılaşmışlardır. Özellikle,** kanun yapıcılar ve yöneticiler **bu çeşitliliğin artması** adına yapılacak hareketleri tedbir-politikası şeklinde yürütmüşlerdir. **Bu politikalar** günümüzde oldukça **tartışılır hale gelmiş** ve tüm ülkede sıklıkça **konuşulur olmuştur.** Doğrulayıcı politikaların temellerini oluşturan 1978 yılındaki Kaliforniya Üniversitesinde meydana gelen Bakke olayında, Hakim Powell üniversitelerde başvuruların kabul aşamasında etnik yapının bir seçme unsuru olarak ele alınabileceğine karar vermiştir. Ancak daha yakın bir tarihte, Amerika Yüksek mahkemesi 1996 yılında Teksas eyaletinde meydana gelen bir olayda Hakim Powell'in kararını örnek teşkil edecek nitelikte bulmamıştır. Doğrulayıcı politikaları bir kenara koyan mahkeme kararları hızlı bir şekilde eyalet referandumlarından, kanunlarından geçirilerek etnik yapıya dayalı ilişkili ve benzer örnekler tamamen yasaklanmış ya da çok büyük oranlarda kısıtlama getirilmiştir (Healy, 1998a, 1998b, 1999).	**Yorum** Yazar çalışmanın odağını sunmaktadır
Çalışma Tüm bu olaylara karşın, eğitimciler ve yöneticiler doğrulayıcı politikayı savunan argümanları hızlı bir şekilde geliştirerek **daha katılımcı ve geniş bir yapıda olan ortamın** daha homojen olan ortamlara göre eğitimsel olarak **daha etkili olduğunu** savunmuşlardır. Bu bağlamda, **yüksek öğrenimdeki öğrenci çeşitliliğinin gerekliliği** eğitimin evrensel olgu olmasına ve kesinlikle **etnik yapıya indirgenemeyeceği** görüşüne dayandırılmıştır (Rudenstine, 1999). **Farklı etnik yapıda olan bireylerin** temsil etmediği üniversite sınıflarında yapılan tartışmaların ve faaliyetlerin üretken ve yenilikçi olamayacağı görüşü ağır basmıştır (Schmidt, 1998). Paylaşılan inançlar ve görüşler yönünden birçok bireyin aynı şekilde düşündüğü ve yüksek öğrenimde **etnik sınırlandırmanın bir yarar sağlamayacağı büyük kabul görmüştür.** Amerika Üniversiteler Birliği tarafından yayınlanan bir bildiride 62 üniversitenin rektörü "ilk ve öncelikle olarak eğitimci olduklarını ve buna göre de ayırt etmeksizin **tüm öğrencilerin eğitimden yararlanmaları** gerektiğini ve eğitimin geniş katılımlı meydana gelen bir olgu olduğunu belirtmişlerdir." (NY Times, 1997, s.27)	**Yorum** Yazar araştırmanın kapsamını okuyucuya sunarak ele alınan problemin ne olduğunun belirtmektedir.
Çalışma Eğitimsel ortamlarda bulunan öğrencilerin **etnik yapısındaki farklılığın etkisini inceleyen çalışmalar,** öğrencilerin karşılaşacağı farklılığı **üç farklı yaklaşımda incelemiştir. Çalışmaların küçük bir kısmı** öğrencilerin etnik farklılığını büyük oranda sayısal bir oran yada bir kampüste bulunan öğrencilerin cinsiyet, etnik vb. demografik bilgileri şeklinde ele almışlardır (Chang, 1996, 1999a; Kanter, 1997; Sax, 1996)…. **İkinci gruba giren ve çoğunlukta olan çalışmalarda,** öğrenciler kendi etnik yapılarından farklı olan öğrencilerle etkileşimleri ve bu etkileşimlerin sıklığı ve oranı gibi yapısal farklılık üzerinde durulmuştur…. **Üçüncü gruba giren çalışmalar,** daha çok kuramsal bazda, insanların düşüncelerinde ve insanlar arasında bulunan cinsiyet farklılığı ya da etnik farklılık gibi kavramlarla daha kolay başa çıkması ve üstesinden gelmesi için oluşturulmuş amaçlı programsal çabalara odaklanmıştır. **(VERİ)**	**Yorum** Yazar problemle ilişkili çalışmaları ele almıştır.

Bu farklı yaklaşımlar eğitimsel ortamlarda bulunan farklı öğrenci grupları arasındaki **etnik farklılığın etkilerini araştırmak için kullanılmıştır. (VERİ)** Yapılan tüm çalışmalardan çıkan ortak sonuç etnik olarak ya da cinsiyet olarak farklı öğrenme ortamlarında bulunan öğrencilerin daha geniş-tabanlı aktivitelerde daha başarılı oldukları ve daha pozitif eğitimsel yararlara sahip olduklarıdır. **(VERİ)**	
Çalışma **Ancak yapılan çalışmalardan sadece bir kaçı** bir kampüste ya da bir sınıfta, ya da öğretim görülen bir yerde bulunan öğrencilerin etnik birleşiminin ya da cinsiyet birleşiminin savunulduğu gibi eğitimsel getirileri olduğu üzerinde durmuştur....**(İDDİA)** Bir sınıf ortamında ya da kampüste etnik farklılığın derecesinin ve yapısının direk olarak öğrenme hedeflerini nasıl etkilediği **cevaplanmamış bir sorudur.(GEREKÇE)**	**Yorum** Yazar çalışmalardaki eksikliği açıklamaktadır
Çalışma Sınıf ortamında ya da bir kampüste yapısal farklılığın eğitimsel yararlarıyla ilgili bilginin azlığı üzüntü vermektedir, çünkü bu çeşit veriler ve bulgular öğrencilerin üniversiteye başvurularındaki kabul politikalarını eğer desteklerse mahkemelerin direk olarak istediği örnekler olacaktır. **(DESTEKLEME)**	**Yorum** Okuyucu için çalışmanın önemi ortaya konmaktadır
Çalışma Bu çalışmanın amacı öğrencilerin akademik ve bilişsel becerilerinin gelişmesinde sınıftaki yapısal farklılığın etkisini inceleyerek oluşturulmuş bir bilgi birikimine katkıda bulunmaya çalışmaktır. ...Bu çalışma akademik ve bilişsel olarak sınıf farklılığının direk olarak yaptığı etkiyi ve etniksel farklılığının herhangi bir etkisinin sınıf ortamında aktif ve işbirlikçi öğrenme yaklaşımları kullanılarak azaltılıp azaltılamayacağını incelemektedir.	**Yorum** Yazar çalışmanın amacını bildirmektedir
Kaynakça Creswell, J.W. (2003). *Research Design: Qualitative, quantitative, and mixed methods, approaches.* London: Sage Publications.	

Son Taslağın Yazılması (İlk Taslağın Düzenlenmesi)

Alanyazın incelemesinin yazımının son taslağı, tüm bileşenleri içeren ve detaylı olarak tüm bilgilerin yer aldığı, gerekli bölüm ve alt bölümlerin tam olarak verildiği taslaktır. Son taslakta, oluşturulan delillerin ve görüşlerin açık ve net olduğu kontrol edilerek okuyucunun anlayacağı şekilde yazıldığından emin olunur. Bölümler arasındaki açıklık ve anlaşılırlık kontrol edilerek anlaşılmayan ve net olmayan bölümler tekrar yazılır. Kullanılan deliller ve sebepler kontrol edilerek araştırma probleminin neden çalışıldığının nedenlerinin iyi şekilde sunulduğu gözden geçirilir. Özellikle, deliller ve önceki çalışmalara dayanmayan iddialar tekrar kontrol edilerek, varsa gerekli düzeltmeler yapılır. Son taslak aynı zamanda redaksiyon (düzeltme) işleminin yapıldığı, dil bakımından yazının tamamen gözden geçirildiği ve yazının kendi içinde tutarlı olup olmadığının kontrol edildiği aşamadır. Bu süreçte aşağıdaki aşamalar özenle gözden geçirilerek varsa gerekli düzeltmeler yapılır:

- Anlaşılmayan ya da gereğinden fazla uzun ve karmaşık cümleler tespit edilerek kısa ve anlaşılır cümleler olacak şekilde bölünürler.

- Her bir paragraf dikkatlice kontrol edilerek sadece bir konuyu içerdiğinden emin olunur.
- Önemli görülen paragrafların daha etkili şekilde nasıl yazılabilecekleri üzerinde düşünülür ve gerekirse değişiklikler yapılır.
- Her bir paragrafın konusu listelenerek aralarında bir ilişki olduğu ve bu ilişkinin belli bir sıra ya da düzene göre oluşturulduğu gözden geçirilir.
- Anlaşılmaz dil, özel ya da çok fazla teknik bilgi içeren dil ya da meslek argosu kullanmaktan kesinlikle kaçınılır, eğer mutlaka kullanılması gerekiyorsa anlamı okuyucuya mutlaka açıklanır.
- Kullanılan fiillerin aktif yapıda kullanıldığı kontrol edilerek, pasif yapıdaki fiiller aktife dönüştürülür.
- Gerekli olmayan sıfatlar ve zarflar kontrol edilerek çok, fazla, vb. kelimelerden mümkün olduğunca kaçınılır.
- Kullanılan benzeşimler ve örnekler özenle gözden geçirilerek konuyla ilişkili olduğu mutlaka kontrol edilir.
- Kullanılan kelimelerin açık, basit, anlaşılır ve kısa olmasına özen gösterilir.

Kişinin kendi yazdığı yazıyı kontrol edip gözden geçirmesi ne kadar zor gelse de mutlak yapılması gereken bir işlemdir. **Özellikle oluşturulmaya çalışılan akademik yazılarda bulunan kelime, cümle vb. teknik hatalar yazının değerini düşürmekte, gerekli olan hassasiyetin gösterilmediği şüphesini uyandırmaktadır.** Her ne kadar oluşturulan delil ve sentez güçlü şekilde ortaya konsa da, okunan yazıda bulunan gramer hataları ve diğer yazım hataları yazının bütününe gölge düşürebilmektedir. Tüm bu sebeplerden dolayı, son taslakta ortaya konan bütünsel yazı yukarıda işlemlere göre gözden geçirilmeli, eğer varsa hatalar düzeltilmelidir. Bunun yanında alanyazın incelemesinin yazım aşamasında ortaya konan giriş bölümünün yazının sonuç bölümü ve ana yazıyla ilişkili olduğu gözden geçirilmelidir. Bu işlem oluşturulan her bir paragrafın özeti yapılarak kontrol edilebilir. Böylece, paragraflar arasında mantıksal bir ilişki olup olmadığı kontrol edilerek paragraflar arasında tutarlılık sağlanır. Her bir paragrafın bir önceki paragrafın devamı şeklinde geliştiğine dikkat edilmelidir. Paragraflar arasında var olan kopukluk yazının bütününe tesir edecek en önemli eksikliktir. Ortaya konan akademik yazıda bakılacak şey geliştirilen delil belli bir yapıya göre sunulduğu ve çalışmada bir sıralama işleminin güdüldüğüdür. Bu şekilde, kullanılan bir yapı okuyucunun yazıda kullanılan delil ve senteze daha çabuk ulaşmasını sağlayacaktır. Diğer taraftan yazı oluşturulurken göz önünde bulundurulması gereken düzeltmeler Tablo 7'de sunulmuştur:

Tablo 7. Son taslağın yazılmasında dikkat edilecek düzeltmeler

Cümleler	Her bir cümlede bir fikir sunulmalıdır. Her cümlenin öznesi, yüklemi ve fiili olmalıdır.
Paragraflar	Konunun bir yönünü ele alan cümleler bir araya toplanmalıdır. Konunun bir başka yönü ele alındığında ya da başka bir konuya geçildiğinde yeni bir paragraf kullanılmalıdır.
Gramer yapısı	Paragraflar ve özellikle cümlelerdeki fikirler uygun nokta, virgül, noktalı virgül ve iki nokta üst üste kullanılarak birbirinden ayrılmalıdır. Kullanılan yanlış noktalama işaretlerinin anlamı değiştirdiği göz ardı edilmemelidir.
Geçiş cümleleri	"Bundan dolayı", "bunun yanında", "bunun tersi olarak", "ayrıca", "bununla beraber" vb. delillerdeki zıtlıkları ve benzerlikleri birbirine bağlayacak kelimeler özenle kullanılmalıdır.

KAYNAKLAR

A. Isman ve F.Dabaj (Eds.) Proceedings of 5th International Technology Conference (pp.105-121). Sakarya, Turkey: Sakarya University.

CiMH Center for Multicultural Development, ACCP Project (2005). Summary of Psychosocial Interventions for Ethnic Populations of Children/Adolescents and Adults. http://www.calendow.org/.../Final_Summary_Matrix_9-15-05_v_1__2_.pdf adresinden 8 Ağustos 2009 tarihinde alınmıştır.

Cooper, H. (1998). Synthesizing Research: A Guide for Literature Reviews. (3.baskı). London: Sage Publications.

Creswell, J.W. (2003). Research Design: Qualitative, quantitative, and mixed methods, approaches. London: Sage Publications.

Fink, A. (1998). Conducting research literature reviews. London: Sage Publications.

Fraenkel, J. R. ve Wallen, N. E. (2000). How to design and evaluate research in education. New York: Mc Graw Hill

Frequently asked questions...From First thoughts to finished writing. The University of Queensland. http://www2. ems.uq.edu.au/phdweb/phhome.html adresinden 20 Ağustos 2003 tarihinde alınmıştır.

Garrard, J. (2006). Health Sciences Literature Review Made Easy: The Matrix Method. London: Jones & Bartlett Publishers.

Grant, C. A. ve Craue, E. (1999). (Re)viewing a review: a case history of the Review of Educational Research. Review of Educational Research, 69(4), 384-396.

Gurr, D. (2004). ICT, Leadership in Education and E-Leadership. Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education, 25(1), 113-124.

Harman, K. ve Koohang, A. (2007). Learning Objects: Standars, Metadata, Repositories, & LMS. Kanada: Informing Science Press.

Hart, C. (1998). Doing a literature review. London: Sage Publications.

Knott, D. (2001). Writing an Annotated Bibliography. New College Writing Centre: University of Toronto. http://www.writing.utoronto.ca/advice/specific-types-of-writing/annotated-bibliography adresinden 8 Ağustos 2009 tarihinde alınmıştır.

NC State University Writing and Speaking Tutorial Service (2006). Writing A Literature Review and Using a Synthesis Matrix. http://www.ncsu.edu/tutorial_center/writespeak/download/Synthesis.pdf adresinden 8 Ağustos 2009 tarihinde alınmıştır.

Ocak, M.A. (2005). Mathematics teachers'attitudes toward the computers. The Turkish Online Journal of Educational Technology, 4(3), 82-88.

Ocak, M.A. (2005). Exploration of an adult learner's perspectives of using the computers. In

Ocak, M.A. (2006). Okuma, yazma aktiviteleriyle dört işlem problemlerini çözmek: iki matematik öğretmeninin uygulamalarındaki değişikliklerin incelenmesi. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26(1), 113-124.

Ocak M.A.(Eylül, 2006a). Öğrencilerin Bilgisayar Kullanma Becerisi ve Bilgisayar Destekli verilen derslere olun davranışları arasındaki ilişki: Literatür taraması. Poster 7. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresinde sunulmuştur. Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi, Ankara.

Ocak, M.A.(2006b). College calculus students'experiences with, attitudes towards, and uses of the graphing calculator: Interactions from cognitive flexibility perspective. http://proquest.umi.com/pqdweb?did=1179969771&sid=1&Fmt=2&clientId=41522 &RQT=309&VName=PQD adresinden 03 Temmuz 2009 tarihinde alınmıştır.

Ocak, M. A. (2008). The relationship between gender and students'attitude and experience of using a computer algebra system. Journal of Computers in Mathematics and Science Teaching, 27(3), 287-297.

Ocak M.A. ve Uluyol, Ç. (2008). Proje temelli öğretime dayalı olarak verilen bilgisayar donanımı dersinin öğrencilerin içsel motivasyonuna yaptığı etkinin incelenmesi. Yayınlanmamış çalışma.

Ocak, M.A. ve Akdemir, O. (2008). An investigation of primary school science teachers'use of computer applications. The Turkish Online Journal of Educational Technology, 7(4), 54-60.

Ocak, M.A. ve Akdemir, O. (2009). Öğrenim Şekli ve Cinsiyet Farklılığının Fen-Edebiyat Fakültesi Matematik Bölümü Öğrencilerinin Ders Çalışma Alışkanlıkları Üzerindeki Etkisi. Yayınlanmamış çalışma.

Ocak, M.A. ve Uymaz, S. (2009). Çevrimiçi ders alan meslek yüksek okulu öğrencilerinin çevrimiçi geri bildirim hakkındaki görüşleri. Yayınlanmamış Çalışma.

Ocak, M.A. ve Yavuz, F. (2009). Çevrimiçi uzaktan eğitime katılan üniversite öğrencilerinin eğitim süreçleri hakkındaki memnuniyet düzeyleri. Yayınlanmamış Çalışma

Ridley, D. (2008). The Literature Review: A Step-by-Step Guide for Students. London: Sage Publications.

Stacks, G. ve Karpe, E. (2009, 17 Mart). Annotated Bibliographies. http://owl.english.purdue.edu/ adresinden 18 Haziran 2009 tarihinde alınmıştır.

Taylor, D. ve Potter, M. (2001). The literature review: a few tips on conducting it. University of Toronto. http://www.utoronto.ca/writing/litrev.html adresinden 8 Ağustos 2009 tarihinde alınmıştır.

The Learning Centre: Academic Skills Resources.(2007). Annotated Bibliography. University of New South Wales. http://www.lc.unsw.edu.au/onlib/annotated_bib.html adresinden 8 Ağustos 2009 tarihinde alınmıştır.

Yalın, H. İ. (2003). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Dizin

A

Ağaç yapısı görünümü, 112
Alan yazın incelemesi
    Aşamaları, 5,7
    Faydaları, 2
    İşlevselliği, 18
    Tanımı, 2
    Yapılandırılması, 31-33
Açıklayıcı bibliyografi
    Faydaları, 45-48
    Formatı, 49
    Tanımı, 46
Açıklayıcı araştırma, 60
Açımlayıcı araştırma, 60
Amacın belirlenmesi, 133
Analiz, 93-94
Anlama, 95
Anlamı değiştirme, 85
APA formatı, 50
Araştırma odağı, 6, 11, 27
    Faydaları, 29-30
    Tanımı, 28
Araştırmalar, 61
    Bileşenleri, 61-63
    Sınıflandırılması, 58-59
    Okunması, 63
Arşivleme, 32
Aşırılık, 86

B

Benzerlik, 85
Betimsel araştırma, 60
Bilgi arama, 3
Bilgi haritası, 106
    Tanımı, 107-108
    Türleri, 108-115

Ç

Çalışmaların incelenmesi, 33

D

Delil oluşturma, 78
    Bileşenleri, 78
    Tanımı, 78
    Yöntemleri, 79-83
Değerlendirme, 3, 46, 59
    Süreç değerlendirme, 59
    Sonuç değerlendirme, 59
Dolaylı tanım, 85
Doktora tezleri, 21
Duygusal dil kullanma, 85

E

Eleştirel yazı, 129
Etnometodoloji, 60
Eylem araştırması, 59

G

Gerekçe, 80
    Özellikleri, 81
    Türleri, 81
Geri bildirim, 14-15
Giriş bölümü, 18, 138
Göz gezdirme tekniği, 64

İ
İlişkilendirme, 46
İlk taslak, 137
İçerik haritası, 113

K
Kapsam belirleme, 4, 32
Karşılaştırma, 102
Kavram haritası, 115
Kaynak taraması, 32
Kaynakların incelenmesi, 32
Kaynaklar, 33
Konu alanını tanıma, 7
Konuyu tanıma, 32

L
Lisans, 18-19

O
Okuma işlemi, 66
Aşamaları, 66-67
Tanımı, 66

Ö
Ön yargılı davranma, 86
Önemsiz benzeşim, 85
Öneri sunma, 123
Özgünlük, 23
Kriterleri, 24
Tanımı, 23
Özellik haritası, 108
Özetleme, 46

S
Sentez, 10, 94
Tablosu, 96-101
Oluşturma, 95
Sistematik yazım, 133
Modelleri, 134
Son taslak, 140-141
Sonuçları düşünme, 32

U
Uygulamalı araştırma, 59
Uzmanlaşma, 21

T
Taksonomi haritası, 115
Tanımlama, 102
Tarihsel gelişim, 30
Teknik dil, 86
Tekrarlama, 86
Temel araştırma, 59
Tümevarım, 136-137
Tümdengelim, 136-137

Y
Yanıltmaca, 84-85
Yanlış genelleme, 85
Yanlış ortam oluşturma, 86
Yanlış tanım, 85
Yazma 4,10, 122
Süreci, 132
Problemleri, 131
Yetki sağlama, 86
Yüksek lisans tezleri, 19

ALANYAZIN İNCELEMESİ

Yrd. Doç. Dr. Mehmet Akif Ocak

Bu kitabın amacı, okuyucuya yayımlanmış ya da yayımlanmamış çalışmaların nasıl belirleneceğini, analiz edileceğini ve yorumlanacağını öğretmektir. Bundan da önemlisi, incelenen çalışmalardan ortaya nasıl bir sentez konulacağının belirlenmesi kitabın dayanak noktasını oluşturmaktadır. Özellikle, çalışmaların kalitesinin ve geçerliliğinin sorgulanması için izlenecek sistematik ve anlaşılır yöntemlerin sunulması alanyazın incelemesinin daha [illegible] güvenilir yapılması [illegible]caktır.

SKB 00[illegible]736 VV

Kitapta, "araştırma için yapılması gerekli ilk iş, geniş kapsamlı bir alanyazın incelemesi olacaktır?" sorusuna ayrıntılı şekilde cevap verilmiştir. Bundan dolayı, bilimsel proje, lisansüstü tez ya da araştırma ödevi vb. gibi alanyazın incelemesinin yapılması zorunlu olduğu durumlarda, kitabın oynayacağı rol kendini daha çok göstermektedir.

www.nobelkitap.com
internetten sipariş için
www.nobel.gen.tr
Nobel International Journals

978-605-395-293-0

nobel YAYIN DAĞITIM

NOBEL YAYIN DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ.
İvedik Organize Sanayi Ağaç İşleri Sitesi 521. Sokak Nu.: 22 Ostim-Ankara
Telefon: +90 312 394 52 64 (pbx) Belgeç: +90 312 394 52 68
Web: http://www.nobelyayin.com e-posta: nobel@nobelyayin.com
Kızılay Büro: Mithatpaşa Caddesi Nu: 74 Kocatepe Kültür Merkezi Kızılırmak Sokak Girişi Ankara
Telefon: +90 312 419 20 23 Belgeç: +90 312 418 30 20 e-posta: nobel@nobelyayin.com

nobel NOBEL KİTAP DAĞ. A.Ş.

NOBEL KİTAP DAĞITIM A.Ş.
İstanbul Merkez: Molla Fenari Sokak Nu.: 8 Cağaloğlu-İstanbul Telefon: +90 212 511 61 44
Belgeç: +90 212 511 61 49 Web: http://www.nobelkitap.com e-posta: istanbul@nobelyayin.com
Ankara Şube: Mithatpaşa Caddesi Nu.: 74 Kocatepe Kültür Merkezi Kızılırmak Sokak Girişi Ankara
Telefon: +90 312 418 20 10 (pbx) Belgeç: +90 312 418 30 20 e-posta: ankara@nobelyayin.com